NÉMETH KÁROLY

TETTEKKEL, FELELŐSSÉGGEL

NÉMETH KÁROLY

TETTEKKEL, FELELŐSSÉGGEL

E.M.G. 16 3 PÁRT BIZ.
Könyvtára,

NÉMETH KÁROLY

TETTEKKEL, FELELŐSSÉGGEL

E.M. ... KÖNYVTÁR

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ · 1974

ISBN 963 09 0189 7

KÖSZÖNTÜNK, BUDAPEST!

1973. NOVEMBER

A százesztendős Budapestet nemcsak kétmillió lakosa, hanem hazánk valamennyi állampolgára magáénak, az ország szívének érzi. Ez nyilvánul meg abban a cselekvő egyetértésben is, amellyel a Hazafias Népfront „Együtt Budapestért" felhívását országszerte fogadták. A fővárost közös érdekek fűzik össze a megyékkel, a vidék városaival és falvaival, amelyekért Budapest ugyancsak dolgozik. Tervezi, szervezi és végrehajtani is teljes erővel segíti az ország szocialista építésének nagy munkáját.

Ez a szerepe – a politikai, gazdasági és kulturális központ felelőssége – ma milliók tudatában él. Budapest a szívekben is kezdi megkapni a rangját megillető helyet. Már nem a távoli főváros, a dolgozó nép terheit súlyosbító, elnyomását és kizsákmányolását irányító állam központja: nem a nép bajával, fájdalmával szemben közömbös vagy éppen ellenséges indulatú politikai centrum, a parasztok és munkások verítékéből palotákat emelő jólét hivalkodásainak terepe. Mindez a múlté. Annyira az, hogy a mai fiatalok már nem is értik az egykori szembenállást. Az idősebbeket pedig a tapasztalatok győzik meg: a főváros szerepe – mint annyi minden más is – a szocialista hazában válhat, s vált is egyértelművé, a nép érzelmeivel, szándékaival és álmaival azonosulóvá.

Budapest és az ország vélt vagy igazi konfliktusainak a múltban sok oka volt. Nem árt ezekre – már csak a tanulság kedvéért is – futó pillantást vetnünk. A centenáriumát ünneplő főváros a kiegyezés utáni Magyarország központjaként, Pest, Buda és Óbuda egyesítéséből született. Néhány évtized alatt az európai nagyvárosok sorába lépett. Lakóinak száma a századfordulón már megközelítette az egymilliót. A történelmi városmag köré új kerületek sorakoztak. Házak ezrei, utcák százai épültek. A rohamos gyorsasággal fejlődő Budapest városképe, látványosságainak sokasága, a gazdagok fényűző élete elkáprázta tott. Csakhogy a városra csodálkozó magyarok többségének megkeseredett a szájaíze. Öröm helyett felháborodás volt a jogos érzése azoknak a százezreknek és milliók-

nak, akik e növekedés, a pompateremtés egyre súlyosbodó anyagi terheit viselték. Izzó haraggal, ökölbe szorított kézzel figyelték az úri-polgári berendezkedés igazságtalanságát, a dolgozó emberek szegénységét, jogfosztását, önérzetük megsértését.

Budapest akkor még sokáig annak a hatalomnak jelképe is volt, amely törvényeivel gúzsba kötött, nagyon sok szegény embert földönfutóvá tett, könyörtelenül árvereztetett, a gyerekek kezéből kiütötte a kenyeret, a társadalmi igazságtalanság ellen lázadó apákra pedig csendőrt küldött. Szuronnyal és bilinccsel akarván megoldani az éhség és a nélkülözés görcseit, a kínzó szociális problémákat. Fészke volt a nagyváros annak a polgárságnak is, amely zömében nem tudott és nem is akart szót emelni a népért. Nem vállalta történelmi szerepét a parasztok, munkások, kisemberek oldalán a társadalom demokratikus átalakításáért vívandó harcban. A magyar polgárság – és vele a polgári értelmiség jó része – az úri ország rendjébe illeszkedett. Arisztokraták és dzsentrik között keresett és talált helyet magának. Ez is oka volt a növekvő bizalmatlanságnak, amivel az ország paraszti lakossága Budapestre tekintett.

A népet sanyargató úri rend rá is szolgált a gyanakvásra, a gyűlöletre. Az úri-polgári negyedek árnyékában, a munkáskerületekben, a nagyváros nyomortanyáin, zsúfolt bérházak egészségtelen szobáiban, konyháiban, a kifőzdék és a kocsmák asztalai körül a proletár- és félproletár-világ komor foltjai jelezték: Budapest kétarcú, kétlelkű város. Szépsége, pompája mögött pusztít a szegénység, az elnyomó hatalom alatt pedig szervezi magát az alacsony munkabérre, a hosszú munkaidőre, a nagy család örömét elmérgező ínségre, a munkanélküliségre, a betegségre, a hazátlanná bélyegző úri megvetésre ereje összefogásával válaszoló proletariátus.

A munkások és barátaik – a baloldali értelmiségiek – ellen vívott harcában találta ki az úri rend a velejéig hazug jelszót, amely Budapestet bűnös városnak, a forradalmi indulatát izmosodó szervezeteiben edzőfegyelmező munkásságot hazátlan bitangnak becsmérelte. Megpróbálta szembeállítani, egymás ellen kijátszani a fővárost és a vidéket, a parasztságot és a főváros munkásait, progresszív értelmiségét. Utóbbiakat a magyartalanság, a nemzeti gondolat és érdek elárulásának vádjával igyekezett kompromittálni.

Holott a mozgalomban felnövő munkások, az ország dolgozó népének emberibb életéhez, anyagi és szellemi emelkedéséhez utat kereső proletárok voltak az igazi hazafiak. Ők képviselték már azt, ami a magyarságban a legjobb: a megújulásra, az idővel lépést tartó változásokra nyitott elmét és akaratot. Az ő munkájuk teremtett itt mindent, az ő elszántságuknak köszönhető, hogy fővárosunk az elmúlt évszázad során mindig kiemel-

kedő szerepet játszott a nemzet haladásáért vívott küzdelemben. A magyar munkásosztály itt szerveződött vezető erővé, itt alakult meg a munkásosztály forradalmi élcsapata, a Kommunisták Magyarországi Pártja.

Budapest és az ország útjának dicsőséges állomása volt 1918–1919, a proletárdiktatúra győzelmének 133 napja. Ez is példa volt rá, hogy az ország szíve, a nemzet öntudatának ébresztője, jobbra törő, újért vívó progresszív erőinek szervező központja – Budapest. A Magyar Tanácsköztársaság céljaiban és harcaiban szétválaszthatatlanul eggyé forrt a munkásosztály nemzetközisége és a haza dolgozó népének boldogulásáért vállalt küzdelem patriotizmusa, a munkások és szövetségeseik újfajta, szocialista hazafisága. Az ellenforradalom rágalmazó propagandája gátlástalanul hazudott. A nemzetvesztő úri rend, amely az antant fegyveres erejével állította vissza kíméletlen osztályuralmát, amely elárulta és népellenes háborúba taszította az országot, 25 éven át nemzeti elhivatottságával kérkedett, vak sovinizmusával uszított. Közben a hazafiatlanság vádját merészelte emelni a budapesti munkások, a magyar proletárok, agrárproletárok és az értelmiség legjobbjai ellen, akik pedig szerszámmal és fegyverrel egyaránt a leghívebben szolgálták az igazi hazát: a dolgozók Magyarországát.

Nemcsak a házsorokat építették, hanem önmaguk új városi közösségeit, szervezeteit is. Budapest hatalmas kohó lett, amelyben sok égtáj és társadalmi réteg szülöttei forrtak össze sajátos fővárosi munkástársadalommá. Ez a társadalom, ezek az emberek állnak a század első évtizedében a magyar progresszió élére. A világháború válságából a forradalmak felé nyitnak utat, bebizonyítják, hogy tudnak kormányozni, a nemzet jövőjéért harcolni. Sokan és sokfélék voltak. Nagyüzemi robotosok és kisipari műhelyekben görnyedők, üzemmérnökök és bolti eladók, villamoskalauzok, rikkancsok, hordárok, pincérek, a nagyváros színgazdag plebejusrétegének serege, budapesti ötletességgel, rámenősséggel, a városi humor sajátos ízével. Angyalföld és Csepel munkásdalaival, Erzsébetváros, Józsefváros, Ferencváros hagyományaival. Vidám, az életet sorspróbák közepette is vállaló emberek, akik a Magyar Tanácsköztársaság leverése után sem roppantak össze. Tudtak tovább harcolni, győztes sztrájkcsatákat vívni, 1930. szeptember elsején százezredmagukkal tüntetni, a háborús években békét követelni.

Az ellenforradalmi negyedszázad fővárosában is a munkások és szervezeteik, kommunisták, szociáldemokraták, baloldali értelmiségiek képviselték a nemzet igazi érdekeit. Nekik köszönhetjük, hogy a két világháború között, s főleg a népfrontért, a háború ellen, majd a békéért s a demokratikus újjászületésért vívott küzdelem Budapestet igazi, a nép

szívében is vállalt fővárossá tette. Ami 1945 után történt, erre az alapra is épülhetett.

A szovjet hadsereg katonái hozták a szabadságot 1944–1945-ben. A magyar munkásosztály, a dolgozó nép pedig kedvezőre fordult nemzetközi helyzetben bizonyította: érett a jövőre, képes történelmi hivatásának teljesítésére. Tud is, akar is szembefordulni a múlttal, hogy szocialista útra léphessen. Az újjáépítés e nagy változás kezdete, sok mindent kifejező és harcban el is döntő nyitánya volt. Mindazok számára felejthetetlen élmény, akik kortársai, szemtanúi és részesei lehettek. Nem papíron vagy szavakban, hanem a tettek mezején derült ki akkor: mit jelent az ország számára Budapest, mit jelent a főváros számára a munkásosztály. Az országépítésben, a hatalomért folyó harcban a fővárosi munkásság magával tudta ragadni a dolgozók minden rétegét. Tetteivel példázta hazaszeretetét, azt, hogy le lehet győzni a nehézségeket.

Arra is jó emlékezni, hogy a bajban voltak önzetlen barátaink, akik segítették Budapest talpraállását. Szovjet katonák ellenséges tűzben szállították, rakodták a főváros lakosságának küldött életmentő élelmiszert, szovjet tisztek segítettek szervezni a közigazgatást, a közbiztonságot, a közművek helyreállítását. Szovjet barátaink kezdeményezték a tetszhalálba dermedt Budapesten a demokratikus sajtó megindulását, a színházak, a mozik megnyitását, s mindenekelőtt persze a gyárakban a termelés megindítását, biztosítva a munka feltételeit, anyagot, szerszámot, áramot. Budapest munkásai, az értelmiség legjobbjai értették, átvették és folytatták a kezdeményezést. Elfogadták és hűséggel viszonozták a segítséget. Nemcsak az érdekek egyezésén, hanem érzelmek találkozásán is alapuló barátság és bizalom kézfogása volt ez.

Szükség is volt a tettekre buzdító baráti segítségre. Amilyen szép volt korábban a város, annyira ijesztő kép tárult a pincékből feltámolygó emberek szeme elé. A „Szabadság" című napilap írta 1945. február 25-én: „Füstbe, vérbe, könnybe borult a város. Mint tépett erek tátonganak a vízvezetékek csövei, hevernek a villany- és távíródrótok, a szétszakadt vasutak. Mint tört csontok horpadnak a hidak, ezernyi gránát tépte testében alig lobban az élet." Sok mindent elölről kellett kezdeni és mindent új alapokra kellett helyezni. Úgy lehetett csak a várost talpra állítani, hogy a hidak gerincével együtt az emberek tíz- és százezreinek tartása, bizalma is megújuljon. Óriási erőfeszítésre volt szükség. A jövő nem kis mértékben azon múlt akkor, hogy Budapesten meg tudnak-e és mennyire tudnak megfelelni a legaktívabbak a történelmi feladatnak. Az ő helytállásukat, áldozatkészségüket semmi sem pótolhatta. Az éveken át minden erőt megfeszítő, éhezve, fázva is kötelességüket teljesítő munkások,

értelmiségiek, pártmunkások nélkül Budapest sem, az ország sem állhatott volna talpra olyan gyorsan, két-három év alatt.

Az erőfeszítés arányban állt a felelősséggel, a kor- és sorsfordító lehetőséggel. Ez minden korábbinál elismertebb rangot, szerepet biztosított az ország talpraállításában, a népi demokratikus forradalom kibontakoztatásában élenjáró fővárosnak. A közigazgatást demokratizáló, a nagybankokat, bányákat, iskolákat, nagyüzemeket államosító, a reakció támadásait visszaverő Budapestnek. Amikor ezekre a ma már történelmi eseményekre emlékezünk, azokra az emberekre gondolunk, akik a társadalom legkülönbözőbb rétegeiben vállalták és segítették a kommunisták szervezte küzdelmet. A hatalom meghódításáért vívott politikai harc végül is azért lehetett eredményes, mert létrejött a munkásosztály egységes pártja, amely minden progresszív erőt összefogott, minden jó szándékot érdekeltté tett, és igazolt mindenkit, aki a városért, a hazáért tenni akart, áramába kapcsolt.

Máig ez az egység, az erősödő szocialista nemzeti összefogás, sikereink záloga. Szilárdsága és hatékonysága egyaránt annak köszönhető, hogy a munkásosztály és pártja, a nemzet vezető ereje, a lenini úton járva a felszabadulás utáni években, majd 1956 után mindig a helyzetnek megfelelő programmal és példamutató tettekkel vonzotta szövetségeseit, mindazokat, akik a szocializmusért dolgozva, a néppel együtt akarnak és tudnak boldogok lenni.

A budapesti munkások 1945 után az előző évtizedeknél is lefegyverzőbb választ adtak a hazafiságukat vitató, nemzeti szerepüket kétségbe vonó demagógiának. A földosztást révbe juttató és megvédelmező, az újgazdák boldogulását sokféle eszközzel előmozdító, a parasztságot munkával, anyaggal, politikai tapasztalattal a szocializmus útjára segítő falujáró fővárosiak lelkessége, Budapestnek az ország demokratikus, szocialista fejlődésében betöltött szerepe végleg eggyé forrasztotta a fővárost és az országot.

Nehéz nekünk, akik itt élünk és dolgozunk, röviden szólni arról, milyen is az új Budapest. A választhoz, ha csak néhány szembetűnő jellemvonás említésére vállalkozhatunk is, sokfelől lehet közelíteni. A Magyar Népköztársaság fővárosa – s ez jogos nemzeti büszkeségünk egyik forrása – Európa legszebb városai közé tartozik. Fekvése, látképe, hídjai, középületei, régi és új városnegyedei, mindennapi élete, az utcák, terek, áruházak, üzletek, eszpresszók és szórakozóhelyek színes forgataga – szemnek, szívnek kedves, szép és kellemes. Üzemi, kulturális és szociális intézményei, megújuló közlekedési hálózata, közüzemei, a városi élet sokféle berendezése szolgálja a lakosságot. S ami a legfontosabb ebben a kultu-

rált, jó értelemben elegáns városban: a gyors növekedés folyamatában eltűnt vagy eltűnőben van az első 75 évre oly bántóan jellemző kontraszt, a nyomor és a bőség, a gondtalan jólét és az elembertelenítő éhség riasztó ellentéte. Az, ami miatt a múltban a jóérzésű ember a szépet is csak fenntartással ismerhette el, és soha el nem fogadhatta tiltakozás nélkül a veszendő ország fölé magasodó uraiban, polgáraiban élősdi Budapest pompáját.

A mi fényeinkre a vidék, az ország is fényüzenetekkel válaszol. Nincs olyan jelentős városunk, amely az elmúlt 10–15 évben ne került volna az urabanizálódás megújító áramába, amely ne mutathatna fel új városközpontot vagy lakótelepet. Az élet külsőségei, az öltözködés, a társasági és pihenési szokások, a művelődés és a szórakozás lehetőségei ugyancsak gyorsuló ütemben közelítik egymáshoz Budapestet és a vidéket. Ma tehát a budapesti lakos jó lelkiismerettel, zavartalanul élvezheti városát. Nem az ország terhére, kárára épül itt az új. Nem fizet érte senki a kenyerével, az egészségével, megtépázott jogaival.

Budapest az országé. Amint Kádár János elvtárs éppen a „Budapest" főszerkesztőjével folytatott beszélgetésben mondotta: „... az ország lakosságának egyötöde él Budapesten, de nem ötöde, hanem az ország lakosságának egynegyede dolgozik – és vásárol – Budapesten. Itt van az egész ország ügyeivel foglalkozó központi intézmények sora. A budapesti egészségügyi intézmények látják el rendszeresen az ország lakosságának több mint egynegyedét. A budapesti főiskolákon tanul az ország diákjainak közel egyharmada. Budapest közlekedése, útjai, hídjai nemcsak a főváros szükségletére vannak, hanem az ország közlekedésének, áru- és személyforgalmának legfontosabb kiszolgálói egyidejűleg."

A főváros két vonatkozásban is közvetlenül érdekelt a falvak, a kisvárosok, a megyei városok növekedésében, fejlődésében. Itt születik, formálódik, s jórészt a végrehajtásban is itt realizálódik a Magyar Szocialista Munkáspárt politikája, a szocializmus teljes felépítésének programja. Másrészt sok száz üzem, intézmény, tervezőiroda és tudományos intézet dolgozik itt azért, hogy az ország új létesítményei időben, jó minőségben készüljenek el, hogy az áruellátás minősége és mennyisége megfeleljen a várakozásnak, hogy az oktatás korszerű, az egészségügyi ellátás minél színvonalasabb legyen.

Budapest szellemisége, közhangulata is sokat változott, fejlődött. Úton van afelé, amit egy szocialista világváros atmoszférájának nevezhetünk. Közismert és szembetűnő példa: napjainkban mi, budapestiek is, csaknem olyan figyelemmel hallgatjuk a meteorológiai jelentést, mint a falvak népe. Nemcsak azért, mert a jó vagy rossz idő, az eső vagy a szárazság

következményei közvetlenül befolyásolhatják a fővárosi piacok árukínálatát és árait. Ezen túl, s ennél jellemzőbb az az érdeklődés, ami a budapestiek százezreiben kialakult vagy kialakul. Budapesti emberek ugyanúgy elismeréssel, jó érzéssel emlegetik a vidéken épülő városrészeket, a megújuló falvakat, ipari üzemeket, a szocialista mezőgazdaság szép eredményeit, az anyagi és szellemi növekedés példáit, mint a városunkba látogató honfitársaink az Erzsébet-hidat, a metrót vagy az óbudai lakótelepet. Közösek az örömeink és közösek a gondjaink is. A szocializmus építéséért érzett közös felelősségünk és hazaszeretetünk megnyilvánulása ez.

Felelősek vagyunk az országért, a városért. Ezzel a jelen dolgaira szoktunk utalni. Ritkábban gondolunk időben is távolabbi, múltban gyökerező, következményeikkel pedig a jövőhöz is tartozó tennivalóinkra. A Budapestért vállalt felelősség éppúgy századokhoz kapcsol, mint ahogy eljövendő évtizedeket készít elő. Hagyományt vállalunk és folytatunk. Ez arra is utal, amit elődeinktől kaptunk, s arra is, amivel a város múltjában felhalmozott anyagi és szellemi értékek őrzése, ápolása, elevenen tartása mellett magunk gazdagíthatjuk generációnk örökségét.

A budapesti ember ma, akár tudja, akár nem, sok mindenben az előtte járt nemzedékek erőfeszítéseinek eredményét élvezi. Az újabb évtizedekre tervezett fejlesztés gondjai közepette gyakran megfeledkezünk róla, mennyivel több gondunk-bajunk volna, ha az előttünk járt várostervezők és építők szándéka, ereje nem gyürkőzik, nem biztosítja Budapest növekedésének feltételeit: azt a végtelenül sok mindent, ami nélkül már néhány százezer ember együttélése is elképzelhetetlen.

Elég, ha hosszabb sétára indulunk, hogy hálával és tisztelettel teljék meg szívünk a múlt városépítőinek szemünk elé táruló, eleven mérlege láttán. S akkor arra gondolunk: a mi kötelességünk, hogy a kor, a szocialista társadalom összehasonlíthatatlanul nagyobb lehetőségeivel élve, ezeket valóra váltva, hazánk fővárosában is annyit és úgy építsünk, hogy a jövő nemzedékei megbecsüléssel álljanak majd alkotásaink előtt. Nem csupán az új lakások tízezreire, a közművek bővítésére, a közlekedés korszerűsítésére, az új óvodák és iskolák tantermeire, nem is csak a modernizált üzemek elektronikus vezérlésű gépeire, gépsoraira gondolunk. Az előbb sorolt alkotások célját, értelmét adó lényegről sem feledkezhetünk meg. Az új Budapest szocialista társadalmi viszonyok és emberi kapcsolatok alapján fejlődik: munkánk célja a szocialista, majd a kommunizmust is felépítő Magyarország fővárosának alapozása, kibontakoztatása. S ez már ma sem csak a jövőre tartozik. Nem olyasvalami, ami csupán a tervezők fantáziájában él. A feladat a máé, a mienk.

A mi dolgunk: az életet a ma élő és a következő nemzedékek számára

a szocializmushoz méltó módon széppé, gazdaggá tenni. Úgy dolgozni, hogy a munka gondját és örömét a városlakók százezrei osszák meg egymással és választott vezetőikkel. Ne külső szemlélői, jobb esetben végrehajtói legyenek a városfejlesztés gazdagodó terveinek. Szerepük a felelős állampolgároké is, a főváros demokratikus közegében élő szocialista embereké, akik gazdák is a városban és az országban. Elhatározásaink és erőfeszítéseink csak úgy lehetnek hatékonyak, ha Budapest és az ország javára végzett munkát a párt e százezrek legjobb céljaival, legkiválóbb tulajdonságaival azonosulva tervezi, ahol kell, bírálja, korrigálja: irányában, arányaiban újra meg újra az igényekhez, a munkásosztály és szövetségeseinek érdekeihez méri. A Központi Bizottság irányításával, a kormány hathatós támogatásával ezt tette eddig és erre készül a jövőben is a Budapesti Pártbizottság és a Fővárosi Tanács.

A városi élet évezredekkel, évszázadokkal ezelőtt is a közösségi élet iskolája volt. Az egyes ember legjobb képességeit, tehetségét, ügyességét városa javára fordította. Könyvei, dalai, szokásai, ünnepei, mind-mind e városcentrikus és közösségi életmód emlékét őrzik.

A kapitalizmus szakított ezzel az emberhez méltó hagyománnyal. A tőke világának nagyvárosai – e világ törvényszerűségeinek alávetve – nem a közösség, hanem a közösségtől elszakadó polgár otthonát növelték nagyra. Minél gazdagabb lett a város, minél sokszínűbb a városi élet, annál erőteljesebben érvényesült benne a kapitalizmus farkastörvénye. Pusztultak a dalok és a szokások, a közösségi élet szívmelengető ünnepnapjai. Az emberek egymás mellett, de nem egymásért éltek. Az elembertelenedő nagyváros sivárságát is a munkásosztály szervezetei kezdték oszlatni, a városi életet a közösség számára visszahódítani, az ép lélek igényei szerint játékkal, ünneppel, értelmes szórakozással emberivé tenni.

Budapesten is a párt- és a szakszervezetek, a munkás kulturális és sportegyesületek, a munkások és barátaik kirándulóhelyei, sportpályái, az itteni közösségi élet óvtak a múltban a magányba merevedéstől, az önzéstől, az örömtelen élet kudarcaitól. A felszabadulás óta és ma is az a feladat, hogy a munkásosztály most már országnyi és fővárosnyi méretekkel honosítsa meg, az egész nép számára tegye hasznossá a harc nehéz évtizedeiben megszerzett közösségi hagyományokat: a szabadság és a fegyelem egységét. Ez nehéz, egész történelmi korszakra szóló feladatunk, amit vállaltunk és vállalni fogunk.

Budapesten is megszületett és erősödik a közösségi szolidaritás, az összetartozás, az egymásért viselt kölcsönös felelősség tudata és tettvágya. Könyvet lehetne és kellene is írni az elmúlt 28 év közös erőfeszítéseiről, a társadalmi munka átlagos és rendhagyó példáiról, a teljesülő vállalkozá-

sokról, amelyek olykor kohászt és operaénekest, hegesztőt és matematikaprofesszort, villanyszerelőt és olimpiai bajnokot fűztek össze a barátság szálaival. Emlegetik az egymástól eltávolodás, az elközönyösülés riasztó példáit. Sajnos, vannak ilyenek is. Kevés szó esik viszont arról, ami tömegességében és hatásában egyaránt jellemző, s a főváros életét is meghatározóbb: az emberek segíteni akarásáról, amelyre – ha van értelmes, világos cél – mindig számíthat a közösség. És fordítva: a dolgozók azért is érzik jól magukat társadalmunkban, mert bajukkal-gondjukkal nem maradnak magukra, támaszt, segítőt találnak munkahelyi közösségükben, a társadalomban.

Ezerkilencszáznegyvenöt felejthetetlen tavasza óta huszonnyolc év telt el. Csaknem egy emberöltő, történelmi mértékkel sem kis idő. Mi, akik vele és benne éltünk, talán nem is mindig érzékeljük, hogy ez a kis híján három évtized milyen csodálatos korszaka hazánk és fővárosa történetének. Csupán a számokat tekintve, alig több mint negyede a 100 esztendőnek, az események hatását tekintve azonban egyik korábbi korszakhoz sem hasonlítható. Lényege szerint más és több: sorsfordító, merőben újat hozó, százezreket, milliókat szebb élet útjára segítő. A 28 év része egy folyamatnak, amely a centenáris ünnepségek után sem áll meg. Így van jól, hiszen – ha ezúttal kevés szót ejtünk is róla – sok még a tennivaló, a gond, amit enyhíteni, megszüntetni kívánunk.

Dolgozzunk összefogott erővel, tegyünk még többet a városért, lakóiért, hazánkért. Munkával, tettekkel, terveink megvalósításával köszöntsük szocialista hazánk jubiláló fővárosát, Budapestet!

Budapest, 1973. 11. sz.

A SZOCIALISTA MEZŐGAZDASÁG FEJLESZTÉSÉNEK FELADATAI

ELŐADÁS AZ MSZMP POLITIKAI AKADÉMIÁJÁN
1964

Pártunk Központi Bizottsága 1964. február 22-i ülésén mélyrehatóan elemezte mezőgazdaságunk helyzetét, és határozatot hozott a további feladatokra. Két esztendő telt el azóta, hogy létrejött a mezőgazdasági nagyüzemi gazdálkodás legfontosabb feltétele: a mezőgazdaság szocialista átszervezése. Szükségessé vált tehát áttekinteni, hogyan tölti be szerepét mezőgazdasági politikánk a szocialista nagyüzemi viszonyok között, hol tartunk a Központi Bizottság 1962. márciusi határozatának végrehajtásában, a mezőgazdasági termelés fejlesztésében és a termelőszövetkezetek megerősítésében.

A termelőszövetkezeti mozgalom győzelmével új fejezet kezdődött a magyar mezőgazdaságban. Meggyorsult a mezőgazdaság termelőerőinek fejlődése, jelentős lépést tettünk előre mezőgazdaságunk viszonylagos elmaradottságának felszámolásában, a termelés korszerűbb alapokra helyezésében. A mezőgazdaságban két év alatt 17 milliárdot, a tervezettnél 4,6 milliárd forinttal többet fordítottunk nagyüzemi építkezésekre, gépesítésre, öntözésre és egyéb beruházásokra. A nagyarányú beruházások lehetővé tették a kisparaszti termelési eszközök nagy részének pótlását, a mezőgazdaság termelő alapjainak bővítését. Ez jelentős minőségi változást eredményezett a termelésben, könnyebbé és termelékenyebbé tette a mezőgazdasági munkát. A népgazdaság összes beruházásából évről évre növekvő arányban részesedik a mezőgazdaság. 1964-ben több mint 10 milliárd forint értékű a mezőgazdaság beruházása. A második ötéves terv időszakában az eredetileg előirányzott 34 milliárdról 45 milliárd forintra nő a mezőgazdasági beruházások összege, ami a népgazdaság összes beruházásának 24 százaléka. Ez nemzetközi összehasonlításban is magas arány, és lehetővé teszi a mezőgazdasági termelés anyagi alapjainak bővítését és korszerűsítését.

A tervezettnél nagyobb arányú mezőgazdasági beruházások, a nagyüzemi építkezések, a fokozódó ütemű gépesítés és öntözés, a növekvő

műtrágya- és vegyszerellátás, a nagyüzemi szőlő- és gyümölcstelepítések, a nagyobb hozamú állat- és növényfajták elterjedése elősegítette a mezőgazdasági termelés növekedését és belterjes fejlődését. Ennek döntő szerepe volt abban is, hogy a termelés ingadozása az elmúlt években – a kedvezőtlen időjárás ellenére – sokkal kisebb volt, mint az egyéni gazdálkodás viszonyai között. A mezőgazdasági termelés 1963-ban 6–7 százalékkal, a felvásárlás 13 százalékkal volt magasabb, mint a mezőgazdaság szocialista átszervezése befejezésének évében, 1961-ben. Különösen jelentős, hogy ez a növekedés a nagyüzemi gazdálkodás kialakításának kezdeti időszakában valósult meg. A termelés az állami gazdaságokban és a termelőszövetkezeti közös gazdaságokban növekedett, a háztáji, az egyéni és a kisegítő gazdaságokban viszont csökkent.

A mezőgazdasági termelés és felvásárlás emelkedése – a hazai élelmiszer-fogyasztás növekedése mellett – lehetővé tette az export növelését is. A mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek kivitele 1963-ban 32 százalékkal haladta meg az 1961. évit. A mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek export-import egyenlege a jelentős gabonaimport ellenére is aktív. A Központi Bizottság jogosan állapíthatta meg, hogy hazánk mezőgazdasága a termelőszövetkezeti mozgalom győzelme óta egészségesen fejlődik. Fiatal szocialista nagyüzemeink az egész társadalom segítségével leküzdötték a nagyüzemi gazdálkodásra való áttérés kezdeti nehézségeit, és fejlődésük első szakaszában már olyan eredményeket értek el, amelyre a kisparaszti gazdálkodás időszakában nem volt példa.

A nagy társadalmi átalakulás alapvetően megváltoztatja a falu életét és a parasztság munkakörülményeit. Már eddig is kedvezően befolyásolta a parasztság szemléletét: erősödött ragaszkodásuk a közös gazdasághoz, megszilárdult munkafegyelmük és nőtt a termelési kedvük. A szövetkezeti tagok túlnyomó többsége már a szövetkezetben keresi és találja meg boldogulását. A közös munkában kovácsolódik parasztságunk egysége és összeforrottsága. A korábbi vagyoni különbségekből származó ellentéteket a szövetkezetekben fokozatosan felváltja az egymás iránti kölcsönös bizalom, és az embereket egyre inkább a közösség javára végzett munka alapján becsülik meg.

A termelőszövetkezeti mozgalom győzelmével nagy kulturális fellendülés kezdődött a falun. Egyszerű parasztemberek most már nemcsak a gyermekeiket taníttatják, hanem maguk is igyekeznek elsajátítani a nagyüzemi gazdálkodáshoz szükséges általános és szakmai ismereteket. Parasztságunk saját tapasztalata alapján győződött meg arról, hogy egyéni boldogulása szorosan egybefonódik a szövetkezeti gazdaság fejlődésével, és helyesen cselekedett, amikor bízva pártunk politikájában, a szövetke-

zeti gazdálkodás útjára tért. Helyesen teszi társadalmunk, hogy nagyarányú segítséget nyújt a mezőgazdasági termelés korszerű alapjainak megteremtéséhez, mert a mezőgazdasági termelés fejlődése egész népünk érdeke. A közös szocialista célok megvalósítása érdekében tett együttes erőfeszítések alapján tovább erősödik népi demokratikus rendszerünk legfőbb alapja, a munkásosztály és a parasztság szövetsége.

Eredményeink legfőbb forrása pártunk marxista–leninista politikája. Helyesnek bizonyult agrárpolitikánk, amely a mezőgazdasági termelés belterjes fejlesztésére, a mezőgazdaság szocialista rendszerének teljes kiépítésére, a szocialista termelési viszonyok további megszilárdítására irányul. Hazánkban a népsűrűség viszonylag magas, a mezőgazdasági termőterület növelésére kevés a lehetőség. A mezőgazdaság termelése fontos szerepet tölt be az életszínvonal alakulásában, a kivitelben és az ipar nyersanyag-ellátásában. Mindez megköveteli, hogy a mezőgazdasági termelést belterjes irányba és a népgazdaság szükségleteivel összhangban úgy fejlesszük, hogy egységnyi területen minél nagyobb értéket termeljünk, növeljük a munka termelékenységét és csökkentsük a termékek önköltségét. A termelés belterjesítését, a szocialista nagyüzemek kiépítését szolgálja, hogy a tervezettnél jobban növeljük az építési beruházásokat, a gépesítést, a vegyszerek használatát, az öntözött terület nagyságát, és nagyarányú gyümölcs- és szőlőtelepítést valósítsunk meg.

A termelés anyagi alapjainak bővítésével egyidőben következetesen érvényesítjük az üzemek és a mezőgazdasági dolgozók anyagi érdekeltségét, amely a politikai nevelő munkával együtt döntő feltétele a termelés növelésének, a szocialista öntudat fejlesztésének, az egységes paraszti osztály kialakulásának. A mezőgazdasági termelést a jövőben is elsősorban gazdasági, gazdaságpolitikai eszközökkel, a tervszerű befolyásolás útján és meggyőzéssel irányítjuk. Céljaink megvalósításának alapvető feltétele a szocialista nagyüzemek, elsősorban a termelőszövetkezeti közös gazdaságok további politikai, szervezeti és gazdasági megszilárdítása, szocialista jellegük erősítése. Ugyanakkor a közös gazdaság és gazdálkodás szerves részének tekintjük és támogatjuk az alapszabálynak megfelelő háztáji gazdálkodást.

A közös gazdaságok megerősödését segítik a szövetkezetek állami támogatása rendszerének a fejlesztésére, a személyes anyagi érdekeltség növelésére, a háztáji gazdálkodással, a kötelező földjáradék fizetésével, valamint a szövetkezeti parasztság szociális helyzetének a javításával kapcsolatban tett intézkedések. A termelőszövetkezetek fejlesztésére irányuló politikánk dolgozó parasztságunk egyetértésével és támogatásával találkozik, és jól szolgálja a szocialista mezőgazdaság fejlődését. Agrár-

politikánk megváltoztatására vagy módosítására nincs szükség, de az előttünk álló nagy feladatok megoldása azt kívánja, hogy az új követelményeknek megfelelően tovább fejlesszük, és az eddigieknél következetesebben valósítsuk meg.

Az eredmények számottevőek, de a mezőgazdaság nem teljesítette a tervfeladatokat. Az elmaradásban nagy szerepe volt a kedvezőtlen időjárásnak, de hozzájárultak a párt agrárpolitikájának alkalmazásában, a mezőgazdaság állami irányításában, a tervezésben elkövetett hibák, valamint az egyes mezőgazdasági üzemek vezetésének fogyatékosságai és a munkafegyelem lazaságai is.

A kezdeti nehézségeket figyelembe véve megállapíthatjuk, hogy helyes volt a mezőgazdaság szocialista átszervezése, és az, hogy a nagyüzemi termelés anyagi–műszaki megalapozására a tervezettnél nagyobb összegeket fordítottunk. A mezőgazdaság termelési eszközeinek további korszerűsítése, az élelmiszeripar fejlesztése, valamint az eddig elmaradt kiegészítő beruházások pótlása szükségessé teszi, hogy lehetőségeinkhez mérten ezután is jelentős összegeket fordítsunk beruházásokra. Azokra a kételyekre pedig, hogy érdemes-e a mezőgazdaság fejlesztésére ennyit áldozni, azt felelhetjük: nemcsak érdemes, hanem szükséges, mert a mezőgazdasági termelés növelése egész népünk érdeke.

Ez a feltétele annak, hogy egyre jobban kielégíthessük a lakosság növekvő élelmiszer-szükségletét, és a népgazdaságilag szükséges mértékben növelhessük a mezőgazdasági termékek kivitelét. Ennek jelentőségét mutatja, hogy a lakosság kiskereskedelmi vásárlásának a felét élelmiszerek teszik ki. A mezőgazdaság részesedése az összes exportból 1963-ban 24 százalék, a tőkésországokba irányuló kivitelünknek pedig mintegy 51 százaléka mezőgazdasági, illetve élelmiszeripari termék volt. A mezőgazdasági termelés fejlesztését követeli a szövetkezeti parasztság életkörülményeinek további javítása, valamint az ipar több ágazatának hazai nyersanyaggal való jobb ellátása is. A hús-, a tej-, a konzerv-, a cukor- és a dohányipart szinte teljesen, a bőr- és a papíripart jelentős mértékben a hazai mezőgazdaság látja el nyersanyaggal. A mezőgazdasági termékek előállításához viszonylag kevés importanyagra van szükség, s adottságaink kihasználásával, hazai nyersanyagbázison fejleszthetjük az élelmiszeripart. Mindebből világosan látszik, hogy a szocialista mezőgazdaság fejlesztése változatlanul egész gazdasági előrehaladásunk egyik kulcsfontosságú kérdése. Ezért társadalmunk erőfeszítéseit a jövőben is nagymértékben a mezőgazdasági termelés fejlesztésére és az ehhez szükséges gazdasági, politikai és szervezeti feltételek megteremtésére összpontosítjuk.

A termelőszövetkezeti mozgalom győzelmével, a mezőgazdaság nagyüzemi gazdálkodása anyagi és szervezeti alapjainak a megteremtésével létrejött az a szilárd alap, amelyre építve elérhetjük, hogy a mezőgazdaság jobban elégítse ki a népgazdaság szükségleteit, hatékonyabban járuljon hozzá népünk életszínvonalának emeléséhez és szocialista hazánk általános fejlődéséhez. A mezőgazdasági termelés növeléséhez minden eddiginél kedvezőbbek a feltételek, de a feladataink is nagyok. Gyorsuló ütemben kell fejlesztenünk a mezőgazdaság termelőerőit, folytatnunk a mezőgazdaság szocialista nagyüzemi rendszerének tökéletesítését a szövetkezeti parasztság szocialista öntudatának növelése és egységbe kovácsolása érdekében. A második ötéves terv még hátralevő közel két esztendejében erőfeszítéseinket arra kell összpontosítani, hogy a szocialista nagyüzemek teljesítsék termelési, árutermelési terveiket. Az idén a mezőgazdaság termelését 4–5 százalékkal, a felvásárolt áruk mennyiségét pedig 7,4 százalékkal kell növelni. Minden feltétele megvan annak, hogy mezőgazdaságunk maradéktalanul teljesítse a reá háruló feladatokat, ha a mezőgazdaság irányítói és dolgozói felelősségteljesen végzik munkájukat és jól használják fel a rendelkezésükre álló anyagi eszközöket.

A mezőgazdasági termelés növelésének alapja a növénytermesztés fejlesztése. Az elmúlt két esztendőben a növénytermesztés hozama mintegy 14 százalékkal növekedett. Nőtt a hüvelyesek, az olajos és az évelő pillangós növények vetésterülete. Az új nagyüzemi telepítésekkel jelentősen nőtt az ország szőlő- és gyümölcstermő területe. 1963-ban kedvezően alakult a zöldség- és gyümölcsfélék többségének, a cukorrépának, a szőlőnek, a lennek, a rost- és magkendernek, a hagymának, a rizsnek, valamint a dohánynak a termelése. A szálas takarmány termesztése is jobb volt az előző évinél. A kenyérgabona és az abraktakarmányok termése eredménye – a kukorica kivételével – gyenge volt, ezért jelentős gabonaimportra szorultunk. Az alacsony termés oka elsősorban az volt, hogy nem teljesítettük a kenyérgabona vetéstervét, kedvezőtlen volt az időjárás és nem volt kielégítő az őszi munka. A mezőgazdaság irányító szervei és dolgozói a korábbi években nem mindenütt dolgoztak megfelelően.

A növénytermesztésben egyik legfontosabb feladatunk, hogy hazai termésből elégítsük ki az ország kenyérgabona-szükségletét. A párt és a kormány határozatai alapján az elmúlt évben számos intézkedés történt a kenyérgabona-termesztés növelésére. A kenyérgabonával bevetett terület 1958 óta most a legmagasabb és 6,2 százalékkal haladja meg a tervezettet. A vetéseknél több műtrágyát használtak fel, mint korábban, 70 szá-

zalékkal emelkedett az intenzív búzafajták aránya, és első eset, hogy októberben befejeztük a búza vetését. Az ország kenyerének hazai termésből való biztosítása azonban további erőfeszítéseket követel. Indokolt, hogy a jelenlegi vetésterületet a következő években – a hozamok növekedése esetén is – fenntartsuk. A hozamok fokozása érdekében biztosítanunk kell, hogy országos átlagban kat. holdanként legalább 3–3,5 mázsa műtrágya kerüljön a kenyérgabona alá, és a rendelkezésre álló gyomirtó vegyszereket hatékonyan használják fel. 1964-ben közel egymillió kat. holdon, a következő években pedig – a szükséges gépi feltételek megteremtésével – ennél lényegesen nagyobb területen végezhetjük el a gabonák vegyszeres gyomirtását.

Rendelkezünk annyi géppel és más mezőgazdasági eszközökkel, amelyekkel időben elvégezhetjük a szakszerű talajelőkészítést és a vetést. Olyan kipróbált, nagy termőképességű búzafajták állnak rendelkezésünkre, mint a szovjet Bezosztája I. és a hazai Fertődi 293-as. A nagy hozamú búzafajták termesztésének az arányát célszerű a jelenlegi 70 százalékról 80 százalékra emelni. Mellettük termesztésben kell tartani a hagyományos magyar búzafajtákat is. A legfontosabb személyi és anyagi feltételek rendelkezésre állnak ahhoz, hogy búzából – mielőbb és tartósan – országos átlagban kat. holdanként 12–13 mázsát termeljünk, és ily módon a kenyérgabona-termés az évi szükségleteket kielégítse és megfelelő tartalékok képzését is lehetővé tegye. Nem elég azonban a kenyérgabonát termeszteni, arra is szükség van, hogy az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek a betakarítással kapcsolatos munkákat jó minőségben végezzék el és már augusztusban befejezzék. Csak ebben az esetben lehetséges – már közepes termés esetén is – a kapásnövényeket időben betakarítani, az őszi szállítási feladatokat megoldani, a gabonafélék vetését, valamint a mélyszántást jó minőségben elvégezni. Ennek érdekében 1965-ben teljesen gépesítjük a gabonatermesztést.

Az állattenyésztés színvonalát elsősorban a takarmánytermesztés és takarmánygazdálkodás állapota határozza meg. Az állandó takarmánytartalékokkal rendelkező és megfelelő összetételű takarmányt etető gazdaságokban növekszik az állatállomány, egyenletesen nő a hús-, a tej-, a tojás- és a gyapjútermelés. Mezőgazdasági üzemeink nagy részében azonban még nem képesek takarmánytartalékot képezni, sőt a megtermelt takarmány gyakran még az évi szükségletet is csak szűkösen fedezi. Ez különösen a szarvasmarha- és a sertéstenyésztésben érezteti kedvezőtlen hatását. A jövedelmező állattenyésztés elengedhetetlen feltétele, hogy minden gazdaság szilárd – tartalékokat is magában foglaló – takarmánybázist teremtsen. A szilárd takarmányalap megteremtése hazánkban – mi-

vel a takarmánytermő területek növelésére nincs lehetőségünk – csak a hozamok növelésével érhető el. Számításba kell vennünk azt is, hogy a kenyérgabona, a cukorrépa vetésterületének növelése, valamint a szőlő- és gyümölcstelepítések következtében valamelyest csökken a takarmánytermő terület. El kell érnünk, hogy ez minél kisebb mértékben érintse az abraktakarmány, különösen pedig a szemes kukorica vetésterületét.

Az ország szántóterületének több mint egynegyedén termesztünk kukoricát, az abraktakarmányokban a kukorica részaránya közel 70 százalék. Ez szükségessé teszi, hogy a kenyérgabona mellett a legnagyobb figyelmet a kukorica hozamának növelésére fordítsuk. A kukoricatermesztésben az utóbbi években számottevő a hibrid vetőmag elterjedése, a gyomirtó vegyszerek nagyüzemi méretű alkalmazása, a tőszám növelése és jelentősen fejlődött a növényápolás. Kukoricából 1963-ban a kedvezőtlen időjárás ellenére az eddigi legnagyobb termést – kat. holdanként 15,9 mázsát – takarítottunk be, pedig a kukoricának mintegy a felét megkésve, tavaszi szántásba vetették. Reális feladat, hogy a közeli években kat. holdanként országos átlagban biztonságosan termeljünk 18 mázsa kukoricát. Ennek most minden eddiginél kedvezőbbek a feltételei.

A kukorica 1964 tavaszán csaknem teljes egészében mélyszántásba kerülhet, elegendő hibrid vetőmag és közel 400 000 kat. holdra elegendő gyomirtó vegyszer áll rendelkezésünkre. A kukorica vegyszeres gyomirtása azonban a mezőgazdasági üzemek többségében újszerű feladat, ezért szükséges, hogy az e téren tapasztalatokkal rendelkezők – kutatóintézetek, állami gazdaságok és termelőszövetkezetek –, mindenekelőtt a növényvédő állomások nyújtsanak segítséget azoknak, akiknek még nincs gyakorlatuk a vegyszerek helyes felhasználásában. Különösen fontos, hogy a vegyszeres gyomirtást a munkaerőhiánnyal küzdő üzemekben alkalmazzák. A vegyszeres gyomirtás lehetővé teszi minden üzemben más, fontos, munkaigényes növények, elsősorban a cukorrépa vetésterületének a növelését is.

A hozamok növelése, valamint az őszi nagy munkacsúcsok enyhítése érdekében lehetőleg mindenütt áprilisban vessék el a kukorica zömét. Helyesen megválasztott anyagi ösztönzőkkel segítsék elő az optimális tőszám növelését, és biztosítsák a gondos növényápolást. Ahol lehetőség van öntözésre, ott elsősorban a takarmánynövényeket, s főként a kukoricát öntözzék. Tapasztalataink szerint a szakszerű öntözés megkétszerezheti a termést. Mivel a kukorica betakarítása az őszi nagy munkacsúcs időszakára esik, erőfeszítéseket teszünk annak érdekében, hogy mezőgazdasági nagyüzemeinkben már a második ötéves terv utolsó évében teljesen megoldódjék a kukoricaszár gépi betakarítása, és a következő évek-

ben jelentősen előrehaladjunk a kukorica szemtermésének gépi betakarításában is.

Az állatállomány belterjes fejlesztése, s a rendelkezésre álló – fehérjében általában szegény – takarmányok gazdaságos felhasználása azt követeli, hogy növeljük a fehérjében gazdag takarmánynövények, köztük elsősorban az évelő pillangósok, a napraforgó és a hüvelyesek termesztését. A fehérjehiány csökkentésének egyik kulcsfontosságú kérdése a pillangósok, különösen a lucerna termesztése. A lucerna egyaránt nagy szerepet tölt be mint széna, mint zöldtakarmány és mint abrak. A termelés jelenlegi feltételei lehetővé teszik, hogy gondos munkával, az elmúlt évek alacsony – kat. holdanként 17–18 mázsás – szénahozamát, már az ötéves terv hátralevő időszakában 4–5 mázsával növeljük. Hasznosítható fehérjetartalmát pedig az ismert és jól bevált állványos és hideglevegős szárítási módszerek elterjesztésével, valamint a forrólevegős lucernaszárító üzemek számának növelésével országos átlagban legalább 20 százalékkal növeljük.

Miközben fő figyelmünket a kukorica- és a lucernatermesztés fejlesztésére fordítjuk, rét- és legelőgazdálkodásunk elmaradottságának felszámolásán is munkálkodnunk kell. Ezt indokolja az a tény, hogy bár a szálastakarmány-termő területünk 70 százaléka rét és legelő, ez állatállományunk évi zöldtakarmány- és szénaszükségletének csupán 30 százalékát fedezi. Emiatt a szántóföld nagyobb hányadát kell szálas és lédús takarmánytermesztésre igénybe venni, és kisebb terület jut abraktakarmány termesztésére. Már részben adottak, vagy rövid időn belül megteremthetők azok a feltételek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy néhány éven belül megkétszerezzük a jelenlegi termésátlagokat, és több, jobb, olcsóbb takarmányhoz jussunk. Ahhoz, hogy ezt elérjük, legfontosabb a rét- és legelőápolási munkák időben és jó minőségben való elvégzése. Ez feltétele annak is, hogy növekedjenek a nagyobb anyagi ráfordítást igénylő beruházások (talajjavítás, vízrendezés, öntözés), amelyekre máris jelentős összegeket fordítunk, és hatékonyabb legyen a műtrágyázás.

Nem elég csak termelni a takarmányokat, gondoskodni kell ésszerű, takarékos és gazdaságos felhasználásukról is. Mezőgazdasági nagyüzemeink egy részében még nem gazdálkodnak ésszerűen a takarmányokkal. Egyoldalú a takarmányozás, sok helyen – főként a tél végén – takarmányhiány jelentkezik, ami pótolhatatlan kieséseket okoz az állati eredetű termékek termelésében. A takarmányhiány megoldásában a terméshozam növelésén kívül nagy segítséget jelentene, ha nagyüzemeink fokozottabban használnák fel takarmányozásra a kellő időben betakarított kukoricaszárat, a takarmányszalmákat és a cukorrépa melléktermékeit, jobban

hasznosítanák az alkalmi legelőket, valamint megfelelő összetételben és jól előkészítve adnák az állatoknak a rendelkezésükre álló takarmányokat.

A takarmánygazdálkodásban lényeges javulást eredményezett a keveréktakarmány gyártásának fokozása. Kiterjesztették a takarmánykeverő üzemek hálózatát, felépült a korszerű szentesi takarmánykeverő üzem, növekedett a napraforgó- és borsótermelés, a növényi és állati eredetű fehérjetakarmányok importja. 1963-ban 17 forrólevegős lucernaszárító üzem 32 000 tonna, fehérjében gazdag, jó minőségű lucernalisztet állított elő, és növekedett az ipari úton előállított fehérje mennyisége is. Az 1961. évi 282 000 tonnáról 1963 végéig egymillió tonnára növekedett a keveréktakarmány-gyártás. A keveréktakarmány-gyártás a vágóbaromfi árutermeléséhez szükséges tápokból az állami gazdaságok szükségletét teljesen, a mezőgazdasági termelőszövetkezetekét pedig 80 százalékban fedezi, sertéstápokból a nagyüzemek igényeit 50 százalékban elégíti ki. A tapasztalatok szerint a keveréktakarmányok 20–22 százalékkal jobban értékesülnek, mint a hagyományos abraktakarmányok. A takarmánykeverék-gyártás további fejlesztése a hús- és tojástermelés növelésének igen nagy tartaléka. De a takarmánykeverék-gyártás fejlesztését sürgeti az is, hogy állatállományunk összetétele – a nagyobb termelőképességű, igényesebb fajták térhódítása következtében – megváltozott. Ezt a kedvező folyamatot csak bőséges és megfelelő összetételű takarmánykészleteken alapuló, tudományosan megalapozott takarmánygazdálkodással lehet és kell elősegíteni.

A korszerű és gazdaságosabb takarmányozás, valamint az állatok termelőképességének jobb kihasználása érdekében 1966-ban legalább kétmillió tonna jó minőségű keveréktakarmányt gyártunk. Ezért növeljük a keverőüzemek és főleg a cseretelepek számát, ami a szállítási költségek csökkentéséhez vezet. A központi készletekben megfelelő mennyiségű abrakot és legalább kéthavi szükségletet fedező növényi és állati fehérjetakarmányt tartalékolunk, hogy biztosítsuk az üzemek folyamatos és egyenletes ellátását jó minőségű tápokkal. A korszerű takarmányozás feltételeinek megteremtésében, a fehérjehiány csökkentésében jelentős segítség, hogy az ipar egyre több takarmány-kiegészítő anyagot, takarmányélesztőt, premixeket, vitaminokat gyárt.

A nagyüzemi állattenyésztés alapjait viszonylag rövid idő alatt teremtettük meg. A nagyarányú építkezések eredményeként az ország szarvasmarha-állományának 54 százaléka, sertésállományának 43 százaléka a mezőgazdasági nagyüzemekben van. A mezőgazdaság szocialista átszervezése befejezését követő időszakban az állattenyésztésben javultak a tartási, a gondozási, a takarmányozási és az egészségügyi viszonyok. Javult az állomány minősége és nőtt a vágóállat-termelés. Az egy tehénre jutó évi tejhozam 1963-ban – bár a tervezettet nem érte el – 70 literrel nagyobb volt, mint 1961-ben. A száz tehénre jutó borjúszaporulat – főként a mesterséges termékenyítés általánossá tételének következtében – növekedett. Egyre több üzemben alkalmazzák az itatásos borjúnevelést. Javult a nagyobb termelőképességű hússertésfajták aránya és több a keresztezett sertés. A hizlalási idő országos átlagban 15 hónapról 13 hónapra csökkent. Az egy kocára jutó választottmalac-szaporulat a szövetkezeti közös gazdaságokban az 1961. évi 8,7 darabról 1963-ban 10,2 darabra növekedett. Baromfitenyésztésünkben főleg a csirke- és pecsenyekacsa-termelés fejlődött kielégítően.

A nagyüzemekben növekedett az állatállomány, az ország állatállománya azonban kisebb a tervezettnél, mert a háztáji és a kisegítő gazdaságokban az állatállomány nagymértékű csökkenését nem ellensúlyozta a nagyüzemek állományának növekedése. Nincs lényeges előrehaladás a tojástermelésben, egy tyúkra országos átlagban évi 80–90 darab tojás jut. A tojástermelés elmaradottságának oka, hogy az ország 25 milliós tyúkállományából mintegy 90 százalék alacsony termelőképességű, vegyes állomány, és az elhelyezési, valamint a takarmányozási színvonal is alacsony. A nagyüzemekben sem fejlődött megfelelően a tojástermelés. Amíg a felvásárolt vágóbaromfi 77 százalékát a szocialista nagyüzemek adják, részesedésük a tojásfelvásárlásban csak 25 százalék körül van.

A lakosság jobb ellátása hús- és más állati eredetű termékekkel, valamint a tervezett export teljesítése azt követeli, hogy jelentősen fejlesszük a nagyüzemi állattenyésztést. Változatlanul az a feladatunk, hogy – a nagyüzemi körülményeknek megfelelő tartási, takarmányozási, gondozási és állategészségügyi feltételek megteremtésével, a termelőszövetkezeti közös állatállomány, mindenekelőtt az anyaállat-állomány gyors ütemű növelésével, a háztáji állatállomány további csökkenésének megszüntetésével, a termelés gazdaságosságának javításával – a szükséges anyagi és személyi feltételek megteremtésével emeljük magas színvonalra az állattenyésztést. Meg kell állítanunk a tehénállomány csökkenését, sőt 1965-

től kezdve az állomány számszerű növelése is feltétlenül szükséges, mivel a tehénállomány fejlesztése, a szarvasmarha-tenyésztés sajátosságai miatt hosszabb időt vesz igénybe. Ez elengedhetetlen feltétele annak is, hogy a szükségleteknek megfelelően növelhessük a tej-, a hús-, valamint az istállótrágya-termelést. Reális cél, hogy az egy tehénre jutó évi tejhozam mielőbb meghaladja a 2500 litert, a nagyüzemekben 4,5 kiló takarmányból állítsanak elő egy kiló sertéshúst, és a sertések hizlalási idejét 10–11 hónapra csökkentsék.

Jelentősen növelnünk kell mind a nagyüzemekben, mind a háztáji gazdaságokban – a nagyobb tojáshozamú fajták arányának javításával – a tyúk- és a lúdállományt. Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy minden termelőszövetkezet és állami gazdaság, amely rendelkezik a szükséges legelőkkel és takarmányokkal, tartson megfelelő számban juhot.

Az állattenyésztés fejlesztését számos intézkedéssel segítjük. Emeltük a tej, a tojás és a liba felvásárlási árát. A korábbinál nagyobb állami támogatást nyújtunk a termelőszövetkezeteknek a szarvasmarha-, a sertés- és a baromfitenyésztés nagyüzemi épületeinek felépítéséhez. Ezek hatására nőtt a tenyésztői kedv. Feltétlenül meg kell azonban gyorsítanunk az építkezések ütemét, hogy a tervezett határidőre megvalósuljanak, mert az állattenyésztés fejlesztését szolgáló intézkedéseink csak így érik el céljukat. Emellett biztosítanunk kell, hogy a nagyüzemi állatférőhelyeket rendeltetésüknek megfelelően használják fel. E téren is jelentős tartalékokkal rendelkezünk, akárcsak az állatállomány tartási, gondozási és takarmányozási viszonyainak a megjavításában, valamint a háztáji gazdaságokban levő lehetőségek jobb kihasználásában.

Mezőgazdaságunk egyik leggyorsabban fejlődő ágazata a kertészet. A zöldségtermő terület 1963-ban 28 százalékkal volt nagyobb, mint 1961-ben, az öntözött terület aránya 30 százalék fölé emelkedett. Zöldségtermesztéssel a szövetkezeteknek mintegy kétharmada foglalkozik, de 70 kat. holdon felüli zöldséget termő területe csak 630 szövetkezetnek van. Mintegy 700 termelőszövetkezetet látunk el folyamatosan a nagyüzemi zöldségtermesztéshez szükséges korszerű berendezésekkel. A lakosság jobb és folyamatos ellátása zöldséggel, valamint exportlehetőségeink kihasználása megköveteli, hogy a szükségleteknek megfelelően fejlesszük az öntözéses, a korai és kései szántóföldi zöldségtermesztést. Burgonyatermesztésünket is ki kell mozdítani elmaradottságából.

A legfontosabb feladat, hogy megfelelő színvonalra emeljük a vetőgumó-termesztést, és őszi burgonyából elégítsük ki mind mennyiségben, mind minőségben a hazai szükségleteket.

Az elmúlt években jelentősen növekedett az ország szőlőterülete, emelkedett a termelés színvonala, javult a szőlők állapota. A szövetkezetekben és az állami gazdaságokban a második ötéves terv időszakára előirányzott 80 000 kat. hold nagyüzemi szőlő telepítését – a csemegeszőlő kivételével – időarányosan, és általában a korszerű szőlőtermesztés követelményeinek megfelelően teljesítették. Az új telepítések nagy részét főleg az Alföld szőlőtermesztésre alkalmas homokos területein valósítják meg, s a telepítések befejezése után a nagyüzemi szőlők átlagterülete eléri majd a 200–300 kat. holdat. A történelmi borvidékeket a második ötéves tervben csak kisebb mértékben terveztük fejleszteni.

Megfelelő a nagyüzemi gyümölcstelepítés üteme is. Mintegy 650 szövetkezet és állami gazdaság telepít nagyüzemi gyümölcsöst, és átlagosan 200 kat. hold gyümölcsössel rendelkező üzemek alakulnak ki. A második ötéves terv időszakában végzett telepítések termőrefordulása után a nagyüzemi gyümölcsösök adják az ország árugyümölcs-termelésének kétharmadát, az árubornak pedig mintegy 70–75 százalékát.

Az új nagyüzemi szőlő- és gyümölcstelepítésekkel és a zöldségtermesztés fejlesztésével jelentős lépést tettünk előre a kultúrák termelésének növelésében. A zöldségféléknél – részben a felvásárlás hibáiból, de elsősorban azért, mert nincs elég szállítóeszköz, kevés a feldolgozó, hűtő és tároló kapacitás – 1963-ban átvételi nehézségeink voltak. A rendelkezésünkre álló anyagi eszközöknek az eddiginél sokkal nagyobb részét e hiányosságok felszámolására kell fordítani, hogy megóvjuk, amit megtermeltünk. Ugyanakkor erőfeszítéseket kell tennünk annak érdekében, hogy a nagyüzemi gyümölcs- és szőlőtermesztéssel, az új telepítések termőrefordulásával párhuzamosan elkészüljenek a hiányzó kiegészítő beruházások. Miután a nagyüzemi telepítésekkel jelentősen előrehaladtunk, a szőlő- és gyümölcstermesztésben a figyelmet egyre inkább arra kell összpontosítani, hogy az eddig telepített szőlők és gyümölcsösök teljes értékű ültetvényként forduljanak termőre. A következő időszakban nemcsak kifogástalan minőségben, de jobb szaporítóanyaggal, a belföldi és külkereskedelmi igényeknek megfelelő faj- és fajtaösszetételben és korszerű rendszerben kell telepítenünk. Üzemi és népgazdasági szempontból is előnytelen, hogy egyes gyümölcstermesztő körzetekben csak almát vagy csak őszibarackot termesztenek. A munkaerő ésszerűbb foglalkoztatása, az igények és az értékesítési lehetőségek is azt követelik, hogy – kiegészítő jelleggel – termesszenek más gyümölcsöket is.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a lakosság ellátásában, de még az exportban is jelentős szerepe van a nagyüzemen kívüli gyümölcs- és szőlőtermesztésnek. E területek pótlását, felújítását és szak-

szerű gondozását is biztosítani kell, hogy a termelés itt is növekedjen és a termékek minősége javuljon.

A szaporítóanyag-előállítást már a második ötéves terv hátralevő időszakában úgy kell fejleszteni, hogy a harmadik ötéves tervben lehetővé váljon a történelmi borvidékek szőlőtermesztésének nagyobb mérvű rekonstrukciója és fejlesztése, a csemegeszőlő-terület növelése, valamint a gyümölcstelepítéseknél a szükségleteknek megfelelő faj- és fajtaarányok kialakítása – különös tekintettel a bogyós és csonthéjas gyümölcsök részarányának növelésére.

A FÖLD VÉDELME ÉS HASZNOSÍTÁSA

Fontos népgazdasági érdek, hogy az eddiginél nagyobb figyelmet fordítsunk a mezőgazdaság pótolhatatlan termelési eszközének, a termőföldnek fokozott védelmére és ésszerű hasznosítására. Gyakori, hogy jó minőségű szántóföldeken mezőgazdasági, ipari, közlekedési létesítményeket, lakóházakat építenek, amikor arra gyengébb minőségű föld is alkalmas. A tanácsoknak a törvény szigorával kell fellépniük a termőföldek védelmében. A földvédelmi törvény előírásainak megfelelően biztosítani kell, hogy az ország termőterülete – ezen belül a szántóterülete – ne csökkenjen, a talaj termékenysége javuljon, és minden talpalatnyi földet megműveljenek. Fokozatosan meg kell akadályozni földjeinken – különösen a lejtős és homokos vidékeken – a természeti erők és a helytelen talajművelés okozta károkat. A második ötéves terv hátralevő időszakában további 400 000 kat. holdon végezzük el a talajjavítást. Ehhez biztosítani kell a talajjavító eszközöket, anyagokat. Különösen a mész- és tőzegtermelést kell fokozni, valamint biztosítani kell a szükséges gépeket, főleg a vasúti és közúti szállítóeszközöket.

Országunk kedvezőtlen csapadékviszonyai miatt és a termelés növelése és biztonságosabbá tétele érdekében nagy jelentőségű az okszerű vízgazdálkodás. Miközben korlátozzuk az ár- és belvizeknek a mezőgazdaságban okozott kártételét, egyre nagyobb mértékben fejlesztettük – a termelés növelése és biztonsága érdekében – az öntözést. Az öntözött terület az 1961. évi 329 000 kat. holdról 1963 végére 516 000 kat. holdra növekedett, tehát 56 000 kat. holddal több, mint amennyit a második ötéves terv végére terveztünk. Az öntözött területek egyharmadát az állami gazdaságokban, kétharmadát a termelőszövetkezetekben hoztuk létre. A terület 63 százalékán esőztető öntözést vezettek be. Az öntözés kedvező hatása a termelésre vitathatatlan, 71 üzemben végzett felmérés tapaszta-

lata szerint a kukorica közel 9, a silókukorica 68, a cukorrépa pedig 70 mázsával termett többet kat. holdanként öntözéses eljárással.

Kétségtelen, hogy az öntözés gyors ütemű fejlesztésével egyidőben nem mindenütt tudtuk biztosítani az öntözés hatékonyabbá tételéhez szükséges személyi és anyagi feltételeket. Egyes öntözést folytató gazdaságainkban nem fordítanak kellő gondot a talajerő-gazdálkodásra, több helyen nem használják ki megfelelően az öntözőberendezéseket, kevés az öntöző szakmunkás is. Az öntözés hatékonyabbá tétele érdekében ezekben az üzemekben többet kell törődni szakmunkásképzéssel, az öntözőberendezések kihasználásával, a trágyatermelés fokozásával, s ez utóbbinak a rendelkezésre álló műtrágyákkal együtt való ésszerű felhasználásával. Különösen fontos a takarmánynövények – elsősorban a kukorica – öntözése. A meglevő lehetőségek jobb, hatékonyabb kihasználása fontos feltétele annak, hogy megalapozottan fejleszthessük tovább az öntözést. A második ötéves terv végére az öntözött terület eléri a 700 000 kat. holdat, 1965-ben pedig megkezdjük a második tiszai vízlépcső építését, amely távlatban mintegy félmillió kat. hold öntözését teszi lehetővé. Ezzel egyidejűleg erőfeszítéseket teszünk kisebb víztárolók építésére is.

A TUDOMÁNY VÁLJON HATÉKONYABB TERMELŐERŐVÉ

A mezőgazdasági termelés emelését eredményesen segíti a tudomány, a kutató- és kísérleti munka, a szakoktatási és az általános mezőgazdasági propaganda. A tudósok által kitenyésztett és a gyakorlatban bevált új növény- és állatfajták, a korszerű termelési módszerek és eljárások széles körű alkalmazása lehetővé teszi, hogy a tudomány mindinkább termelőerővé váljék. Kutató és oktatási intézményeink dolgozói az elmúlt években több kiváló tulajdonságokkal rendelkező növényfajtát nemesítettek ki és adtak át köztermesztésre. A korszerű gépi talajművelési eljárások, a gazdaságos trágyázási módszerek, a kémiai szerek eredményes felhasználása, az új nagyüzemi növényvédelmi eljárások és az öntözés, valamint a gépek gazdaságos üzemeltetése terén elért kutatási eredmények fontos tényezői a korszerű nagyüzemi növénytermesztés kialakításának, a hozamok növelésének.

Figyelemre méltó munka folyik az állattenyésztési és az állategészségügyi kutatások terén is. A haszonállat-előállító keresztezésekben, a nagyüzemi tartási módok kialakításában, a korszerű felnevelési és takarmányozási, valamint az új állatgyógyászati eljárások kidolgozásában biztatóak az eredmények. A kutatóintézetek egyre több segítséget nyújtanak

az üzem- és munkaszervezés nagyüzemi módszereinek a kialakításához és alkalmazásához. A kutatási és oktatási intézmények gazdaságai az elmúlt években korszerű nagyüzemekké váltak, s ezáltal a kutatók jobban megismerhetik a gyakorlat igényeit, és szorosabb kapcsolat alakulhat ki a kutatóintézetek, a mezőgazdasági üzemek, valamint a helyi szervek között.

A kutatómunka azonban még nem minden területen segíti elég hatékonyan a mezőgazdaság főbb feladatainak megoldását. A mezőgazdasági tudományok művelői vállaljanak még nagyobb szerepet a mezőgazdaság távlati terveinek tudományos előkészítésében és megalapozásában, fűzzék szorosabbra kapcsolataikat a termelőüzemekkel, hogy a tudományos kísérleti és kutatómunka még közelebb kerüljön a gyakorlathoz. Tekintsék fontos feladatuknak saját eredményeik elterjesztésén kívül a legjobb külföldi fajtáknak és termelési tapasztalatoknak hazai kipróbálását. Elméleti tudásukat és gyakorlati tapasztalataikat állítsák még jobban a termelés fejlesztésének szolgálatába, segítsék a fiatal termelőszövetkezeteket abban, hogy mielőbb elsajátítsák a nagyüzemi gazdálkodás tudományát. Ha jobban támaszkodunk a tudomány eddigi eredményeire, ha minden nagyüzemünkben általánossá válik az alapvető termelési módszerek és eljárások kulturált alkalmazása, a termelés növelésének nagy tartalékát tárjuk fel és használjuk ki.

Még mindig sok kár származik abból, hogy megsértik a gazdálkodás alapvető szabályait, holott azok betartása szilárd alapját képezik a fejlett termelési és üzemszervezési módszerek, valamint a tudomány új vívmányai széles körű elterjedésének, melyek a termelés jelentős növelését eredményezik. Ennek jelentőségét jól szemlélteti a következő példa. Ha termelőszövetkezeteink és állami gazdaságaink 1964 tavaszán közel egymillió kat. holdon elvégzik a kenyérgabona vegyszeres gyomirtását, akkor kat. holdanként egy-két mázsával növelhetik a termésátlagot, ami országosan több mint egymillió mázsa terméstöbbletet jelent. Nem nyugodhatunk bele tehát abba, hogy lassan terjednek el azok a korszerű növénytermesztési, állattenyésztési és üzemszervezési módszerek, amelyek a gyakorlatban már beváltak, mert ez akadályozza a fejlődést. A szakpropaganda eszközeivel, gyakorlati bemutatókkal, valamint a kutató és oktatási intézményekre, az állami gazdaságokra és vállalatokra alapozott szervezett szaktanácsadás útján elő kell segíteni e módszerek általánossá válását termelőszövetkezeti nagyüzemeinkben.

Az elmúlt években fokozatosan haladtunk előre a mezőgazdasági termelés szakosításában. Főként a kertészeti kultúrák – a szőlő-, gyümölcs- és zöldségtermesztés – üzemi szakosításában értünk el jelentős eredményt,

mivel a feltételek itt voltak meg leginkább. Egyre több gazdaságban érvényesítik a szakosítás elemeit oly módon, hogy egyszerűsítik a növénytermesztés szerkezetét, kevesebb növényfélét termesztenek nagyobb területen, illetve az abrakigényes állatfajok közül vagy a sertés-, vagy a baromfitenyésztést helyezik előtérbe.

A mezőgazdaság termelőerőinek jobb kihasználása a termelés szakosítását követeli. Ahol megértek a feltételei, tovább lehet csökkenteni a termesztett növények számát. Az üzemek további szakosítását azonban ezután is nagy körültekintéssel, fokozatosan, a személyi és az anyagi feltételek megteremtésével összhangban kell folytatni. Ez semmilyen körülmények között sem lehet kampány, ezt a termelés általános fejlesztésének a folyamatában fokozatosan kell végrehajtani úgy, hogy a szakosítás ne kerüljön ellentétbe sem az adott üzem, sem a népgazdaság érdekeivel. Elsősorban a szétszórtan, kis területen termesztett növények üzemi szakosítását helyezzük előtérbe. A főbb növények – a kenyérgabona, a kukorica, az évelő pillangósok – üzemi arányait általában mindenütt fenn kell tartani.

Az állattenyésztés szakosításánál az abrakigényes állatfajok, vagyis a sertés és a baromfi esetében célszerű az üzem adottságának megfelelően a sertés- vagy a baromfitenyésztést fő ágazatként fejleszteni. Szarvasmarhát az üzemek túlnyomó többségében célszerű tartani, mert a szükséges takarmánnyal általában rendelkeznek az üzemek. A hagyományos szarvasmarha-tenyésztő körzeteken kívül az Alföldön, főleg ahol öntözéses gazdálkodást folytatnak, fejlesszék a szarvasmarha-állományt. Ahol a feltételek kedvezőek, mindenütt tartsanak juhot.

A termelés üzemi szakosításánál alapvető feltétel, hogy a népgazdaság szükségleteinek megfelelően fenntartsuk a magyar mezőgazdaság sokoldalú termelését. Figyelembe kell venni továbbá az egyes területek már eddig kialakult és kialakulóban levő termelési irányát, és biztosítani a már meglevő termelési eszközök – gépek, épületek, berendezések – kihasználását, a dolgozók egyenletes és arányos foglalkoztatását.

A GÉPESÍTÉS ÉS A KEMIZÁLÁS

Mind a hazai, mind a nemzetközi tapasztalatok azt igazolják, hogy a mezőgazdasági termelés korszerű színvonalra emelésének, a munkatermelékenység növelésének elengedhetetlen feltétele a gépesítés és a kemizálás. A lehetőségekhez mérten eddig is jelentősen fejlesztettük a traktorállományt, amely 1963 végén megközelítette az 55 000-et. Ez vonóerőben ellensúlyozta a lóállomány csökkenését, és főleg a talajmunkáknál nagy

minőségi javulást eredményezett. A szántást majdnem teljesen, a gabonabetakarítást 80 százalékban már 1963-ban géppel végezték. Előrehaladunk a szálas takarmányok, a rostnövények, a növényvédelem és más növénytermesztési munkafolyamatok, valamint a nagyüzemi baromfitenyésztés és sertéshizlalás gépesítésében. A gép a mezőgazdaságban is egyre jobban az ember segítőtársává válik, és sok nehéz fizikai munkától kíméli meg a mezőgazdaság dolgozóit. A korszerű termelés gépi feltételeinek megteremtéséért már sokat tettünk, a gépállomány azonban még nem elegendő, különösen az őszi betakarítási, szántás-vetési és szállítási munkák időben és jó minőségben való elvégzéséhez. Hiány van még fontos munkagépekből, különösen pótkocsiból, és nem kielégítő az alkatrészellátás sem. Elmaradtunk a gépjavító hálózat fejlesztésében. A nehézségeket még fokozza, hogy a mezőgazdaságban rendkívül sokféle típusú gép van.

Mindezt figyelembe véve, a gépesítést úgy folytatjuk, hogy miközben a mezőgazdaság évente 10 000 új, sokfajta munka elvégzésére alkalmas traktort kap, megszüntetjük az erő- és munkagépállomány között ma még meglevő aránytalanságokat. A gépesítést alá kell rendelni a mezőgazdasági termelésben előttünk álló fő feladatok megoldásának. Az alapvető munkák gépesítése után most fokozatosan egyes kultúrák összes munkafolyamatának teljes gépesítése kerül előtérbe. Ez azt jelenti, hogy rövid időn belül megoldjuk a kalászosok, a szántóföldi szálas takarmányok, valamint a kukoricaszár betakarításának teljes gépesítését a nagyüzemekben, és előrehaladunk a csőtörés, a cukorrépa- és burgonyatermesztés fokozottabb gépesítésében. Erőnkhöz mérten folytatjuk az állattenyésztés gépesítését, és jelentős összegeket fordítunk a gépjavító hálózat fejlesztésére is. Mezőgazdasági gépgyártásunkat is úgy fejlesztjük, hogy a jelenleginél nagyobb mértékben és jobb minőségben elégítse ki a mezőgazdaság gép- és alkatrész-szükségletét. A mezőgazdaságban a gépek mostoha körülmények között, igen nagy és egyenetlen megterheléssel működnek. Ezért jó minőségű anyagot, gondos megmunkálást és szerelést igényelnek. Iparunk képes arra, hogy jó gépeket gyártson, olyanokat, mint az UE–28-as traktor és más gépek. Mezőgazdasági gépgyártásunk azonban több tekintetben elmaradt a követelményektől. Ezért határozott úgy a Központi Bizottság, hogy a hazai mezőgépipar fejlesztésének konkrét terve a nemzetközi munkamegosztást is figyelembe véve készüljön el.

A mezőgazdasági termelés belterjes irányú fejlesztésében, a hozamok növelésében és a munkatermelékenység fokozásában a gépesítés mellett kiemelkedő jelentősége van a kemizálásnak. A mezőgazdaságban felhasznált vegyi anyagok, a műtrágya, a növényvédő szerek, az ipari úton

előállított premixek, antibiotikumok, fehérjék már a felhasználás évében növelik a termelést, tehát gyors a megtérülés. Mezőgazdaságunk egyre több vegyi anyagot használ fel. A hazai műtrágyagyártás fejlesztése és a műtrágyaimport lehetővé tette, hogy az egy kat. hold szántóra, kertre, szőlőre jutó műtrágya-felhasználást az 1961. évi 96 kilóról 1963-ban – a hatóanyag-tartalom egyidejű növelése mellett – 127 kilóra emelhettük. A növényvédőszer-gyártás fejlesztése máris lehetővé teszi, hogy nagy területen elvégezhetjük a kalászos gabonák és közel 400 000 kat. holdon a kukorica vegyszeres gyomirtását. Közel 100 féle vegyszer áll a mezőgazdaság rendelkezésére a növényi és állati kártevők elleni védekezéshez. A keveréktakarmány-gyártás fejlesztésének fontos feltételét jelenti, hogy évről évre növekszik a vegyi úton előállított takarmánykiegészítők gyártása. A vegyipar megfelelő színvonalon elégíti ki az állatállomány gyógyszerszükségletét is.

A vegyi anyagok széles körű alkalmazása újszerű feladatok megoldása elé állítja a mezőgazdaság dolgozóit. Nagy szakértelmet, technológiai fegyelmet, körültekintőbb üzem- és munkaszervezést követel, hogy a gazdaságokat ellássuk a hatékony felhasználást biztosító, de még hiányzó műtrágyaszórókkal és korszerű növényvédő gépekkel.

A második ötéves terv hátralevő időszakában jelentősen növekszik a mezőgazdaság műtrágyaellátása. 1963-ban az egy kat. hold szántó-, kert- és szőlőterületre jutó műtrágya országos átlagban megközelíti a 200 kilót. Vegyiparunk gyors ütemű fejlesztése a mezőgazdaság kémiai szerekkel való jobb ellátását szolgálja. A tervbe vett új, egymillió tonna kapacitású nitrogén-műtrágyagyár építése, a meglevő műtrágyagyárak, valamint a növényvédő szereket gyártó üzemek bővítése és korszerűsítése, az új takarmányélesztő gyár, a különböző műanyagok gyártásának fejlesztése e célok jegyében valósulnak meg.

A mezőgazdasági beruházások jelentős részét a következő években a nagyüzemi állattenyésztés fejlesztését szolgáló építkezésekre fordítjuk. Ennek során kétirányú feladatot kell megoldani: egyrészt új nagyüzemi férőhelyeket kell építeni; másrészt, mivel az elmúlt években az állattenyésztés épületeinek jelentős része kiegészítő beruházások – vízvezeték, villany, bekötő út, belső gépesítés – nélkül valósultak meg, ezeket fokozatosan közművesíteni és korszerűsíteni kell. Az állattenyésztéshez az új épületeket típustervek alapján gyorsan és olcsón kell felépíteni úgy, hogy kielégítsék a korszerű állattartás, gondozás, takarmányozás, az állategészségügy és a gazdaságos üzemeltetés követelményeit. Elsősorban a véglegesnek tekinthető állattenyésztő telepeket kell továbbfejleszteni, hogy megfeleljenek a távlati feladatoknak. Lehetőségeink szerint fokoz-

zuk a tehén- és kocaférőhelyek építését, és az elkövetkezendő három évben – a nagyüzemi tojástermelés növelése érdekében – 2,5 millió tyúk részére építünk korszerű tojóházakat.

A mezőgazdasági termelés anyagi-műszaki alapjainak fejlesztésére továbbra is jelentős összegeket fordítunk. A mezőgazdaság dolgozói az évről évre növekvő anyagi eszközöket úgy használják fel, hogy hatékonyan szolgálják a termelés és a termelékenység növelését, a termelési költségek csökkentését. Mivel a mezőgazdasági nagyüzemek ellátása korszerű termelési eszközökkel a gyors fejlődés ellenére is hosszabb időt igényel, a szövetkezetek hasznosítsák a kisparaszti gazdaságokból visszamaradt termelési eszközöket is. A termelési feladatokat csak az új és a régi termelési eszközök együttes felhasználásával tudjuk teljesíteni. Még a viszonylag fejlett gazdaságok sem mondhatnak le a hagyományos kézi szerszámok és a korszerű nagyüzemi felszerelések, az istállótrágya és a műtrágya, a régi és új épületek, valamint az alkalmi legelők és keveréktakarmányok egyidejű alkalmazásáról. Ahol lebecsülik ennek jelentőségét, ott kárt okoznak saját maguknak és a népgazdaságnak. Sajnos vannak, akik ezt a fontos elvet figyelmen kívül hagyják, és ezzel akarva-akaratlanul fékezik az előrehaladást. A gazdaságos termelés, a termelékenység növelése megköveteli, hogy jobban gazdálkodjanak a nagyüzemekben már meglevő gépekkel, épületekkel, berendezésekkel. Ez fontos feltétele az újabb beruházások hatékonyságának.

Közismert, hogy a talaj termőerejének növelése szempontjából hazai viszonyaink között még nagyon hosszú ideig fontos a szervestrágyák – mindenekelőtt az istállótrágya – felhasználása. Azokban az üzemekben, ahol 4–5 évenként megkapja a föld a szükséges mennyiségű istállótrágyát, évről évre jobbak az eredmények. Sajnos egyes üzemek nem ügyelnek eléggé a talaj termőerejének fokozására, nem jól gazdálkodnak az istállótrágyával. Emiatt alacsonyak a hozamok. Számítások szerint a trágyakezelésben és -felhasználásban tapasztalható hibák miatt évente majdnem annyi tápanyag megy veszendőbe, mint amennyit műtrágyával pótolni tudunk. Nem jó úton járnak tehát, akik a talaj termőerejének fokozását, a hozamok növelését egyedül a műtrágya-felhasználás nagymértékű növelésével látják megoldhatónak. A népgazdaság nagy erőfeszítéseket tesz a műtrágyaellátás fokozására. A hazai termelés fejlesztése mellett jelentős mennyiséget importálunk is. A műtrágya azonban nem helyettesítheti – sőt megköveteli – az istállótrágya ésszerű felhasználását.

A mezőgazdasági termelés növelésének nemcsak az anyagi-műszaki alapok megteremtése a feltétele, hanem mindenekelőtt a tudásban, szakmai ismeretekben egyre gyarapodó ember. Állami gazdaságainkban és

termelőszövetkezeteinkben gyors ütemben egyre több gép segíti a talajművelést, a betakarítást, az öntözést, a növényvédelmet és az állattenyésztést. Mind nagyobb mennyiségű vegyszer, keveréktakarmány áll a mezőgazdaság rendelkezésére. Mindez – a népgazdaság más területeihez hasonlóan – szakembereket – mérnököket, technikusokat, szakmunkásokat – követel. Ezért gyors ütemben fejlesztjük a mezőgazdasági oktatás intézményeit, hogy évről évre több jól képzett mérnök és technikus segítsen megvalósítani a mezőgazdasági nagyüzemekben a korszerű szocialista nagyüzemi gazdálkodást. Mellettük számtalan más szakemberre: gépészekre, traktoristákra, állattenyésztőkre, öntözőkre, növényvédőkre stb. van szükség. A szakemberek munkája alapvető feltétele annak, hogy a rendelkezésre álló termelési eszközök is hatékonyan szolgálják a mezőgazdasági termelés fejlesztését.

AZ ÁLLAMI GAZDASÁGOK SZEREPE

Hazánk szántóterületének mintegy 97 százaléka tartozik a szocialista szektorhoz. A szántóföldek 13,5 százalékán 200 állami gazdaság, 80 százalékán 3600 termelőszövetkezet, 3,5 százalékán pedig egyszerűbb szövetkezetek gazdálkodnak. Az állami gazdaságok átlagos szántóterülete 5800, a termelőszövetkezeteké pedig 1800 kat. hold.

A magyar mezőgazdaság korszerű fejlesztésének fontos bázisai az állami gazdaságok. Jelentős szerepet töltenek be a fejlett termelési és üzemszervezési eljárások nagyüzemi bevezetésében, a tenyészállat- és vetőmagellátásban, az árutermelésben és a szakemberek gyakorlati képzésében. Segítségükkel vált általánossá a hibrid kukorica, széles körűvé a nagy termőképességű búzafajták termesztése, és terjednek el a szénabetakarítás és -szárítás fejlettebb módszerei. Kialakították a szőlő és gyümölcs telepítésének és termesztésének nagyüzemi módszereit. Úttörő munkát végeztek a nagyüzemi baromfitenyésztés és -tartás hazai megalapozásában, és a gyomirtó vegyszerek nagyüzemi méretű alkalmazásában.

Az állami gazdaságok termelése az elmúlt két évben több mint 13 százalékkal emelkedett, ezen belül a növénytermesztés 12, az állattenyésztés termelése pedig 15 százalékkal nőtt. A termelés fejlődését elsősorban az értékesebb növények vetésterületének növelése, az állatsűrűség emelkedése idézte elő. A termésátlagok, a hozamok növekedése kisebb mértékű volt. A felvásárolt áruk mennyiségének több mint 20 százaléka 1963-ban az állami gazdaságokból származott. Javult a munka termelékenysége, az

egy dolgozóra jutó termelési érték két év alatt csaknem 20 százalékkal nőtt.

Az állami gazdaságok jobban el vannak látva szakemberekkel, nagyüzemi épületekkel, műtrágyával és a mezőgazdaságban használatos vegyszerekkel, mint a termelőszövetkezetek. Az egy szántóegységre jutó állóeszköz-állományuk értéke meghaladja a 8000 forintot, s ez lényegesen több, mint a termelőszövetkezetekben. Mindezeket figyelembe véve az állami gazdaságok eredményei elmaradnak a lehetőségektől. Nem megfelelő a termelési eszközök kihasználása, helyenként laza a gazdálkodási és munkafegyelem, több helyen az üzemszervezésben is követtek el hibákat. Az egyes gazdaságok között a termelés és gazdálkodás tekintetében igen nagyok a különbségek. Ezek az okok is hozzájárultak ahhoz, hogy az állami gazdaságok az elmúlt két évben nem teljesítették terveiket.

Az ország joggal várja el az állami gazdaságoktól, hogy – hibáikat kijavítva, a rendelkezésükre álló eszközökkel jobban gazdálkodva – gyors ütemben növeljék termelésüket és árutermelésüket. Biztosítsák az állami készletekhez szükséges kenyérgabonának mintegy a negyedét, emeljék a takarmánytermesztés és -gazdálkodás színvonalát, növeljék állatállományukat, hogy szántóterületük minden kat. holdja után már 1965-ben élősúlyban 130 kiló húst, 280 liter tejet és 110 darab tojást adjanak a népgazdaságnak. Az állami gazdaságok rendelkeznek mindazokkal a feltételekkel, amelyek lehetővé teszik, hogy továbbra is a szocialista mezőgazdaság fejlesztésének élvonalában haladjanak. Mutassanak példát a munkatermelékenység növelésében, a korszerű termelési, tenyésztési, szervezési eljárások nagyüzemi kipróbálásában, alkalmazásában és elterjesztésében. Saját feladataik maradéktalan teljesítése mellett segítsék a termelőszövetkezeteket a szocialista nagyüzemi rendszer tökéletesítésében, mindenekelőtt a gyenge termelőszövetkezeteket gazdálkodásuk megjavításában.

A TERMELŐSZÖVETKEZETEK FEJLŐDÉSE

Rövid idő telt el azóta, hogy befejeztük a mezőgazdaság szocialista átszervezését. Termelőszövetkezeti parasztságunk a párt- és állami szervek segítségével, egész társadalmunk támogatásával elismerésre méltó eredményeket ért el a nagyüzemi gazdálkodás kialakításában, a termelés fejlesztésében. Szövetkezeteink politikailag, gazdaságilag és szervezetileg erősödtek.

A közös termelés 1963-ban közel 24 százalékkal haladta meg az 1961.

évit, és a felvásárolt áruk mennyiségének mintegy 58 százalékát is a termelőszövetkezetek adták. Ez szövetkezeti parasztságunk javuló munkája mellett alapvetően annak az eredménye, hogy viszonylag rövid idő alatt teremtettük meg a nagyüzemi termelés legfontosabb feltételeit. Nagymértékben növeltük a szövetkezetek gépesítését, a műtrágya- és vegyszerellátást, valamint az öntözött terület nagyságát. A szőlő- és gyümölcstelepítésekre, a talajjavításra is elsősorban a termelőszövetkezetekben kerül sor. A nagyüzemi építkezések lehetővé tették, hogy szinte minden szövetkezetben kialakítsák és fejlesszék a közös állatállományt. A termelőszövetkezetek közös vagyona az 1961. évi 23 milliárd forintról az elmúlt évben 37 milliárd forint fölé emelkedett, melynek több mint a fele tehermentes tiszta vagyon. Mindezek eredményeként lényegesen javultak szövetkezeti parasztságunk munka- és életkörülményei, szociális és kulturális viszonyai. Az egy dolgozó tagra jutó közös gazdaságból származó évi jövedelem 1963-ban országos átlagban 2600 forinttal volt nagyobb, mint 1961-ben, és elérte a 10 700 forintot. A háztáji gazdálkodásból származó jövedelem viszont valamelyest csökkent.

Erősödött a termelőszövetkezetek politikai és szakmai vezetése. A termelőszövetkezeti elnökök, szakemberek nagy része megszerezte a nagyüzemi gazdálkodás irányításához szükséges tapasztalatokat és ismereteket. Azok a parasztemberek, akik azelőtt csak a maguk dolgával törődtek, ma a közösségért dolgoznak a termelőszövetkezetben mint elnökök, vezetőségi tagok, brigádvezetők, termelőszövetkezeti tagok. Egyre nő azoknak a száma, akik megszabadulva a maradi gondolkodástól, öntudatos szövetkezeti emberekké válnak. A közös munkában kovácsolódik és erősödik a termelőszövetkezeti parasztság egysége. A fejlődés eredményeként a mezőgazdaságban is erősödnek a szocialista termelési viszonyok.

A termelőszövetkezetek nagy számában a termelés, a gazdálkodás színvonala eléri a legjobb állami gazdaságokét. De a szövetkezetek között még nagy a különbség mind a gazdálkodás színvonalában, mind a tagok jövedelmében. A szövetkezetek egy része a kedvezőtlen természeti adottságok miatt nem ért el megfelelő gazdálkodási eredményt. Másutt a vezetés és a munkafegyelem hibái miatt gyengék az eredmények. A szövetkezetekben még kevés a szakember, gyakran cserélődnek a vezetők. Főleg ezekben a szövetkezetekben gyakoriak a régi vagyoni különbségekből származó ellentétek, és csorbát szenved a szövetkezeti demokrácia. Egyes vezetők nem veszik figyelembe a tagság véleményét, megsértik a szövetkezeti tagok törvényes jogait.

A mezőgazdasági termelés fejlesztésének kulcsfontosságú kérdése a szántóterületünk 80 százalékán gazdálkodó termelőszövetkezetek erősö-

dése. Ez a szövetkezeti parasztság szorgalma és fegyelmezett munkája mellett a közös vagyon, a közös termelés és árutermelés növelését követeli. Csak így tudja teljesíteni parasztságunk az országgal szembeni kötelességét, növelni saját jólétét és fejleszteni a közösségi életet. Párt- és állami szerveink politikai és gazdasági intézkedéseinek is a közös gazdaság fejlesztését, szocialista jellegének erősödését kell szolgálniuk.

A termelőszövetkezetek további fejlődésében alapvető jelentőségű: milyen a vezetés színvonala. A termelőszövetkezetekben olyan elnökökre, agronómusokra, állattenyésztőkre, számviteli és gépész szakemberekre, brigádvezetőkre van szükség, akik élvezik a szövetkezeti tagság bizalmát és értenek a gazdálkodáshoz. Olyan vezetőkre, akik jól összeegyeztetik az egyéni és a közösségi érdekeket, élharcosai annak, hogy gyarapodjék a közös vagyon, növekedjék a tagok jövedelme, akik fellépnek a hanyagokkal, a fegyelmezetlenekkel szemben, és az embereket elsősorban a közösség javára végzett munkájuk és magatartásuk alapján értékelik és becsülik meg. A termelőszövetkezeti vezetők túlnyomó többsége ilyen vagy egyre inkább ilyenné válik. Ezért a szövetkezeti tagok becsülik őket és ragaszkodnak hozzájuk. Sajnos, a szövetkezeti vezetők egy része nem felel meg ezeknek a követelményeknek. A szövetkezeti tagságnak kedvét szegi, ha egyes vezetők önkényeskednek, vagy nem hallgatják meg és nem kérik ki fontos kérdésekben a véleményüket. Az ilyen vezetők kárt okoznak a szövetkezeteknek és a szövetkezeti mozgalomnak. Ezért a termelőszövetkezeti tagok helyesen teszik, ha az önkényeskedő, erkölcstelen vezetőktől megvonják a bizalmat. A szövetkezeti vezetők egy része még nem sajátíthatta el megfelelően a nagyüzemi gazdaság vezetéséhez szükséges ismereteket. Őket türelmesen kell segíteni a vezetési tapasztalatok megszerzésében, szakismereteik bővítésében, gondoskodni kell továbbképzésükről.

ÉRVÉNYESÍTSÜK A SZÖVETKEZETI DEMOKRÁCIÁT!

A jó szövetkezeti vezetés egyik legfontosabb ismérve: érvényesül-e a szövetkezeti demokrácia. A szövetkezetet jól vezetni csak a szövetkezeti tagsággal egyetértésben lehet. A vezetőségnek a közösséget kell szolgálnia, és nem fordítva. Ezért meg kell szüntetni azt a több helyen kialakult helytelen gyakorlatot, hogy rendszertelenül és formálisan tartanak közgyűléseket, fontos kérdésekben a tagság nélkül döntenek, nem működnek a szövetkezet különböző választott bizottságai, nem tájékoztatják a tagságot a szövetkezet legfontosabb kérdéseiről. A szövetkezeti demokrácia

nem ellentétes azzal, hogy a választott vezetőség fellép a hanyagokkal, a közös gazdaság megkárosítóival szemben. Ebben a tagság támogatja a vezetőket.

A mezőgazdasági termelés fellendítésének legfontosabb feltétele a termelőszövetkezeti tagok szorgalma, odaadó munkája. Ez a tény azt a felelősséget rója a mezőgazdaság irányítóira, a szövetkezetek vezetőire, hogy jobban igényeljék a szövetkezeti parasztság gazdag élet- és termelési tapasztalatokon nyugvó támogatását. A szövetkezeti nagyüzemeket jól vezetni, a mezőgazdasági termelést gyors ütemben fejleszteni csak a szövetkezeti parasztsággal egyetértésben lehet. Több ember mindig bölcsebb, mint akár a legokosabb egyedül. Ezt az erőt nem nélkülözhetjük a szövetkezetek megerősítéséért, a mezőgazdasági termelés fellendítéséért folyó munkában. A termelőszövetkezeteket érintő valamennyi jelentős kérdésben a tagságé a döntő szó. Közösen kell dönteni a hitelek felvételéről és felhasználásáról, az építkezésekről, a gépvásárlásokról, a munkadíjazásról és a jövedelemelosztás formáiról. Csak a tagsággal egyetértésben lehet jó termelési tervet készíteni és elérni, hogy a terv a tagok munkája nyomán valósággá váljék. Ezért rendszeresen meg kell tartani a közgyűléseket. Azok a szövetkezetek erősek igazán, ott gazdálkodnak jól, ahol megfelelően érvényesül a szövetkezeti demokrácia, kölcsönös a bizalom, és ezen az alapon megoszlik a felelősség a szövetkezeti tagok és a vezetőség között.

A mezőgazdaság szocialista átszervezésével és azt követően megteremtődtek az egységes paraszti osztály kialakításának legfontosabb társadalmi és gazdasági feltételei. A parasztság régi vagyoni és társadalmi helyzetéből adódó, a falut különböző rétegekre osztó ellentéteket mindinkább felváltja az egymás iránti felelősségérzet, a kölcsönös bizalom és megbecsülés. A szövetkezetben végzett közös munka eredményeként napról napra növekszik azoknak a parasztembereknek a száma, akik a korábbi elzárkózással szemben a közös ügy érdekében termelőszövetkezetük felvirágoztatásán fáradoznak. Akik az egyéni gazdálkodás időszakában szemben álltak egymással, most egyre inkább segítik, támogatják egymást. Ezer jel mutatja azt a gyökeres társadalmi és gazdasági változást, amely a falu életében és az emberek tudatában az elmúlt években végbement.

A szembetűnő fejlődés ellenére még hosszú ideig szükség van politikai felvilágosító és nevelő munkára, hogy szövetkezeti parasztságunk szocialista öntudata arra a fokra emelkedjen, amikor egymást a szocializmushoz való viszonyuk, a közösség javára végzett munkájuk és magatartásuk alapján ítélik meg. Állandó politikai és gazdaságszervező munkával

meg kell gyorsítanunk szövetkezeti parasztságunk egységbe kovácsolásának folyamatát. A szövetkezetben együtt van a korábbi falu minden rétege: az egykori szegény- és középparaszt, a volt kulák, a falusi kisiparos és az értelmiségiek, azok, akik földdel vagy föld nélkül léptek be a termelőszövetkezetbe. Ebből ered, hogy a szövetkezeti tagok között még vannak felfogásbeli, életszínvonalbeli és magatartásbeli különbségek, amelyek bizonyos ellentéteknek a forrásai. Ezek megszüntetése érdekében harcolnunk kell minden helytelen, az egység erősödését akadályozó maradi szemlélet, a helyenként észlelhető jobb- és „baloldali" megnyilvánulások ellen. Ezzel egyidőben tovább erősítjük a szövetkezeti közös gazdaságokat, fejlesztjük a közös termelést és árutermelést. Mindez alapja a tagság közös gazdaságból származó jövedelme növekedésének. Parasztságunk a jövőben is számíthat pártunk, kormányunk, egész társadalmunk önzetlen segítségére, hiszen szocialista felemelkedése, az egységes paraszti osztály kialakulása egyik legfontosabb feltétele a munkás-paraszt szövetség további erősödésének, egész társadalmi előrehaladásunknak.

A termelőszövetkezetek további megszilárdítása szempontjából rendkívül fontos a ma még gyengébben gazdálkodó termelőszövetkezetek fejlődésének meggyorsítása. Ezekben a szövetkezetekben részben a vezetés hibái, de főleg a kedvezőtlen természeti adottságok miatt alacsony a termelés színvonala, magasak a termelési költségek és mindezek következtében a tagok jövedelme is alacsony. A gyenge szövetkezeteknek mintegy harmadában a gazdasági adottságok nem rosszabbak, mint a jelenleg már jól gazdálkodó szövetkezetekben, de rossz a vezetés, nem megfelelő a munkafegyelem, egyszóval nincsenek meg a személyi feltételei a meglevő lehetőségek kihasználásának. Ezekben a szövetkezetekben a politikai és gazdasági vezetést kell megerősíteni. Számos tapasztalat igazolja, hogy olyan esetekben, amikor a termelés és a jövedelem alacsony színvonala a vezetés hibáinak, a szervezetlenségnek a következménye – holott a termelés gazdasági feltételei jók –, hozzáértő vezetők, a tagokkal összefogva rövid idő alatt rendbehozzák gazdaságukat. A vezetés megjavításával egy-két éven belül elérhető, hogy a gyenge szövetkezeteknek ez a csoportja eredményesen gazdálkodó üzemmé váljék.

Nehezebb a helyzet a gyenge termelőszövetkezetek többségében, ahol a gazdálkodás fejlődését a rossz természeti adottságok akadályozzák. Az ország gyengébb termőképességű, szikes, homokos, hegyvidéki területein gazdálkodó termelőszövetkezetek magas termelési költséggel dolgoznak, viszonylag alacsony hozamokat érnek el, és emiatt alacsony a tagság jövedelme. A párt és a kormány szívén viseli ezeknek a szövetkezeteknek a sorsát, és már eddig is megkülönböztetett támogatásban

részesítette őket. A mostoha természeti körülmények között gazdálkodó parasztságnak már eddig is valóságos áldást jelentett a szövetkezet. Ezeken a vidékeken állami támogatással valósulnak meg a nagyarányú szőlő- és gyümölcstelepítések, a talajjavítás, a belvízrendezés. Ez munkaalkalmat, kereseti lehetőséget teremt a tagoknak, ugyanakkor a társadalom nagyarányú segítségével lerakják az alapjait annak, hogy néhány éven belül eredményesen gazdálkodhassanak. A lehetőségekhez mérten a jövőben is a tagság erőfeszítésével arányban álló támogatást nyújtunk ezeknek a szövetkezeteknek. Előnyben részesülnek a szakemberek elosztásánál, elősegítjük, hogy adottságaiknak megfelelő termelési szerkezetet és beruházásokat valósítsanak meg. Állami gazdaságaink és azok a termelőszövetkezetek, amelyek a nagyüzemi gazdálkodás sok tapasztalatával és jól képzett szakemberekkel rendelkeznek, adják át tapasztalataikat és adjanak jó szakembereket a gyenge termelőszövetkezeteknek.

Társadalmunk eddig is segítette, s ezután is segíti a gyenge termelőszövetkezeteket. Gazdaságunk rendbehozásáért azonban a termelőszövetkezeti tagok tehetik a legtöbbet. Az állami támogatás csak akkor hozhatja meg a kívánt eredményt, ha ez a szövetkezeti tagság szorgalmas, oadadó munkájával párosul, és a közös gazdaság termelési alapjainak ésszerű fejlesztését szolgálja. A gyenge termelőszövetkezetek rendbehozása alapvető politikai és gazdasági feladat. Ugyanakkor a termelés növekedése szempontjából elsőrendű jelentőségű a közepesen és a jól gazdálkodó termelőszövetkezetek továbbfejlődése. Ezek a gazdaságok is növeljék termelési alapjukat, emeljék gazdálkodásuk színvonalát, hogy minél hamarabb érjék el a fejlett állami gazdaságok eredményeit.

A HÁZTÁJI GAZDASÁGOK SZEREPE

Az elmúlt években a közös gazdaságok elsődleges fejlesztése mellett számos intézkedést tettünk a háztáji gazdaságok termelési lehetőségeinek hasznosítására. Ennek ellenére évről évre csökkent főleg a tehén- és kocaállomány, amit nem ellensúlyozott a termelőszövetkezetek és az állami gazdaságok állományának növekedése.

A háztáji gazdaságban az állatállomány csökkenése a takarmányhiány mellett főleg annak tulajdonítható, hogy a gyakorlatban nem mindenütt valósították meg következetesen azt az elvet, hogy a közös gazdaság erősítésével egyidőben segítsék a háztáji gazdaságok termelését is. Egyesek helytelenül szembeállítják ezt, mondván: a háztáji gazdálkodás akadályozza a közös gazdaság fejlesztését. A legtöbb helyen elvileg egyetértenek

ugyan a háztáji termelés szükségességével, de a gyakorlatban keveset tesznek a támogatásáért. Helyenként előfordul, hogy a megengedettnél nagyobb a háztáji gazdaság mérete, de nem ez a jellemző. A háztáji állatállomány csökkenését szemlélteti, hogy 1961 óta például a tehenet tartó háztáji gazdaságok száma 67 000-rel, a kocákat tartóké pedig 74 000-rel csökkent. Ezzel az is együtt járt, hogy ebben a két esztendőben mintegy félmillióval csökkent a magán-sertésvágások száma. Ez kedvezőtlenül érinti a népgazdaságot, hiszen a meglevő lehetőségeket nem használjuk ki, sőt, jelentősen emelkedik azoknak a falusi családoknak a száma, akik korábban önellátók voltak – esetenként árut is termeltek –, most pedig szükségletük nagy részét a központi készletekből elégítik ki.

Azok, akik lebecsülik a háztáji gazdálkodás jelentőségét, akarva-akaratlanul nehézségeket okoznak a népgazdaságnak. Gátat kell vetni azoknak a törekvéseknek, amelyek a háztáji gazdálkodás felszámolására irányulnak, s nem veszik figyelembe az élet reális követelményeit. A közös gazdaságok állatállományát erőnkhöz mérten fejlesztjük, de az erre fordított beruházások is csak akkor szolgálják a termelés bővítését, az ország állatállományának a növekedését, ha megakadályozzuk a háztáji állatállomány további csökkenését, és kellően kihasználjuk a háztáji gazdaságok állattenyésztési lehetőségeit. Még hosszú idő kell ahhoz, hogy az ország állat- és állati eredetű termékszükségletét egyedül a nagyüzemek elégítsék ki. Az önellátó falusi lakosság élelmiszer-ellátása központi készletekből szinte felmérhetetlen nagyságrendű eszközök biztosítását igényelné, többek között az építkezések, a felvásárlás, a kereskedelem, a szállítás, a feldolgozás és a hűtőtér vonatkozásában. Nem mondhatunk le tehát a háztáji gazdaságok termeléséről. Ez fedezi a falusi lakosság élelmiszer-ellátásának nagy részét. A központi árualapok képzésében is jelentős a háztáji és a kisegítő gazdaságok szerepe. 1963-ban ezek adták a felvásárolt árumennyiség 22 százalékát.

A magán-sertésvágások száma a falun 1963-ban – a csökkenés ellenére is – meghaladta a kétmilliót. Ez több, mint amennyit a központi készletek számára felvásároltunk a termelőszövetkezetekből és a háztáji gazdaságokból. Még egy példa arra, hogy milyen nagy jelentőségű a háztáji gazdaságok szerepe. A termelőszövetkezeti parasztcsaládok száma egymillió. Ha minden család elhatározná, hogy csak egy tyúkkal többet tart, ez évente 100 millió darabbal növelné a tojástermelést, ami évi tojásfelvásárlásunknak 20 százaléka. Könnyű megérteni, milyen nehézségeket okozna, ha teret engednénk a háztáji gazdaságok felszámolására irányuló álbaloldali törekvéseknek, és nem szereznénk érvényt annak az elvnek, hogy a háztáji gazdaságokat a közös gazdaságok szerves részeként kezel-

jék. Csak helyeselni lehet azt a több szövetkezetben kialakult gyakorlatot, hogy a közgyűlés a vezetőség egy tagjának a vezetésével a tagokból bizottságot választ, amely a közös gazdaság érdekeit szem előtt tartva segíti a háztáji gazdaságok termelését és árutermelését.

A kérdés sokoldalú vizsgálata alapján csak arra a következtetésre juthatunk, hogy az országnak, a termelőszövetkezeteknek és minden szövetkezeti tagnak egyaránt érdeke, hogy a közös gazdaságok fejlesztése mellett segítsük a háztáji gazdaságok termelését is az alapszabálynak megfelelően. Konkrét intézkedésekre van szükség annak érdekében, hogy a takarmány, a legelő, az apaállatok, a szerződéses akciók biztosításával megakadályozzuk a háztáji gazdaságok állatállományának további csökkenését.

AZ ANYAGI ÖSZTÖNZÉS JELENTŐSÉGE

A termelőszövetkezetek megszilárdításában jelentős szerepe van az anyagi érdekeltség egyre szélesebb körű megvalósításának. A szövetkezeti tagok anyagi érdekeltségét fokozó, a munkaegységrendszert kiegészítő különböző munkadíjazási és jövedelemelosztási módszerek nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a szövetkezetekben az elmúlt években jó eredményeket értek el a kukorica, a zöldség, a szőlő, a cukorrépa és más munkaigényes kultúrák termesztésében. A szövetkezetek túlnyomó többségében helyesen alkalmazzák az anyagi érdekeltséget biztosító munkadíjazási és jövedelem-elosztási módszereket, megvalósítva azt az elvet, hogy aki munkájával többet ad a közösségnek, az nagyobb mértékben részesüljön a jövedelemből.

A hagyományos munkaegységet premizálás nélkül a szövetkezeteknek csak kis része alkalmazza. A sok kézi munkát igénylő szántóföldi kapásnövények termesztésénél és a zöldségtermesztésnél a szövetkezetek többsége bevezette a munkaegységet az össztermés meghatározott százalékával kiegészítő premizálási formát. A jelenlegi viszonyok között ez a legelterjedtebb és a legjobb módszer, mert egyszerű, a tagok által könnyen érthető, és akkor is ösztönöz a munka jobb elvégzésére, ha a kedvezőtlen időjárás miatt a tervezett átlagtermés nem érhető el. Az állattenyésztésben is ez a módszer terjed leginkább. A legfejlettebb munkadíjazási formát, a készpénzdíjazást mintegy 200 szövetkezetben vezették be. Ezt azonban csak szilárd, tartalékokkal rendelkező, jól vezetett szövetkezetben helyes alkalmazni. A termelőszövetkezetek egy része a növénytermesztés egyes ágazataiban – főleg a kapásnövényeknél és a szénabetakarításnál – százalékos részesedést alkalmaz, munkaegység-jóváírás

nélkül. Kedvező hatása van annak, hogy a szövetkezetek többsége – igaz, nem rendszeresen – már fizetett a tagoknak pénzelőleget.

Az ösztönző munkadíjazási formák alkalmazásánál még sok hiányosság is tapasztalható. Vannak olyan helytelen nézetek, hogy a premizálás csak a gyenge szövetkezetekben szükséges. Gyakori, hogy a különböző termelési ágazatok dolgozóinak jövedelme között az ösztönzők helytelen alkalmazása miatt egészségtelen aránytalanságok keletkeznek. A premizálás az állattenyésztésben még nem vált általánossá, a segéd- és feldolgozó üzemekben, a traktorosoknál, a szerelőknél és a vezetőknél pedig csak szórványosan fordul elő. Nincs megfelelő ösztönző még egyes korszerű termelési módszereknél, például a kukorica vegyszeres gyomirtásánál. A termelés feltételeinek javulását – az öntözött terület növekedése, a vegyszeres gyomirtás, a gépi munka nagyobb aránya – a prémium nagyságának a megállapításakor nem mindenütt veszik kellően figyelembe. Tapasztalható, hogy a munkaegység-jóváírás nélküli termékrészesedésnél, a közös gazdaság érdekeit sértő, a jogosnál nagyobb részesedést állapítanak meg. Egyes helyeken az anyagi ösztönzés mellett háttérbe szorul az erkölcsi ösztönzés, a politikai nevelő munka.

E hiányosságokból azonban nem szabad olyan következtetést levonni, hogy helytelen az anyagi ösztönzők alkalmazása. Ha az anyagi érdekeltség kérdésében megváltoztatnánk elvi álláspontunkat, az a termelés visszaeséséhez vezetne, és fékjévé válna a közös gazdaság fejlődésének. Nem az elvet kell tehát elvetni, hanem a hibákat kell kijavítani. Az anyagi érdekeltség megvalósítása önmagában természetesen nem hozhat eredményt, nem növeli a parasztság öntudatát. Nem helyettesítheti a politikai meggyőzést és felvilágosítást. Nem helyes tehát szembeállítani az anyagi és az erkölcsi ösztönzést, mert csak együttes megvalósításuk szolgálhatja eredményesen a termelés fejlesztését.

További előrehaladásunk szempontjából nagy jelentőségű, hogy valamennyi termelőszövetkezetben alkalmazzák és minden termelési ágra terjesszék ki a munkaegységrendszert kiegészítő különféle jövedelem-elosztási és munkadíjazási módszereket, szem előtt tartva a munka szerinti elosztás szocialista elvét. Az anyagi érdekeltség ösztönözzön a közös termelés növelésére, a fejlett termelési eljárások bevezetésére, ne okozzon egészségtelen aránytalanságot az egyes ágazatokban dolgozók keresete között: serkentsen jó minőségű munkára, és segítse elő a családtagok bekapcsolódását a közös munkába. A munkadíjazási és üzemszervezési módszerek kialakításánál figyelembe kell venni a szövetkezetek erejét, fejlettségét és technikai színvonalát. Alkalmazását a közgyűlésnek kell jóváhagynia. Az anyagi érdekeltség érvényesítése a szocializmus teljes fel-

építésének időszakában – ha formájában, módszerében változik is – fontos elvünk és gyakorlatunk marad.

Az ország egyes, főleg szőlő- és gyümölcstermesztő vidékein egyszerűbb szövetkezetek, termelőszövetkezeti csoportok, szakszövetkezetek, vegyes művelésű szövetkezetek működnek. Az ország szántóterületének 3,5 százalékán, szőlő- és gyümölcsterületének 11,3 százalékán gazdálkodnak. A szövetkezeti tagságnak mintegy 8 százaléka ezekben a szövetkezetekben dolgozik. Az ország árubor-termelésének 25–30 százalékát, egyes munkaintenzív gyümölcsféléknek – például málna, eper, meggy, őszibarack – egyharmadát adják. E szövetkezetek tagjai az alapszabályok előírása szerint bruttó termelésük meghatározott hányadával járulnak hozzá a közös alapok növeléséhez, melyből 1963 végéig mintegy 10 000 kat. hold nagyüzemi szőlőt és gyümölcsöst telepítettek. A beruházások jelentős részét saját erőből valósítják meg, de állami támogatást is kapnak közös termelési alapjaik fejlesztéséhez.

Párt- és állami szerveink a jövőben is segítsék ezeket a szövetkezeteket alapszabály szerinti működésükben, hogy gyarapítsák gazdálkodásukban a közös elemeket, növeljék termelésüket és árutermelésüket.

A GÉPJAVÍTÁS RENDSZERE

A mezőgazdasági gépállomások fontos szerepet töltöttek be a szocialista nagyüzemi gazdálkodás megszervezésében, megszilárdításában, a gépi munka elterjesztésében. A gépállomások tevékenységében egyre inkább előtérbe kerül a gépjavítás. Ez azzal függ össze, hogy a termelőszövetkezetek a munkák egyre nagyobb részét végzik saját gépeikkel. Ez évben már a szövetkezetek tulajdonában lesz a tanácsi területre jutó traktorállománynak mintegy háromnegyede. Helyes intézkedésnek bizonyult a termelőszövetkezetek saját traktorállományának fokozatos növelése oly módon, hogy közben fenntartottuk a gépállomásokat és fejlesztettük gépállományukat is. A gépesítés kétirányú fejlesztését az tette szükségessé, hogy nem volt elegendő gépünk, és a gépállomások gépei többségének átadása esetén nem tudtuk volna kielégíteni a szövetkezetek egy részének gépimunka-igényeit. A gépesítés ilyen üteme lehetővé tette, hogy a szövetkezetek dolgozói fokozatosan elsajátítsák a gépek üzemeltetéséhez szükséges ismereteket.

Az utóbbi időszakban azonban egyre inkább jelentkeznek a kettős gépesítés nehézségei. Csökkent a gépállomások gépeinek kihasználása, mivel a gépek igénybevétele eltolódott az év második felére, az őszi munka-

csúcs időszakára. Ez a munkalehetőségek csökkenése miatt bizonytalanságot idézett elő a gépállomások traktorosai körében. A termelőszövetkezetekben a saját gépekkel végzett munkák önköltsége általában alacsonyabb, mint a gépállomások díjtétele, ezért a gépállomások gépeit csak végső esetben veszik igénybe. Emiatt gyakran elkésnek a munkákkal, ami termelési veszteségeket okoz. Mindezek szükségessé teszik, hogy az elkövetkező években a gépállomás gépeit adjuk el a termelőszövetkezeteknek, és a gépállomásokat 1965 végéig alakítsuk át gépjavító állomásokká. Az elmúlt években 29 gépállomást már átalakítottunk. Most az a feladat, hogy a gépállomások bázisán létrehozzuk és korszerű színvonalra fejlesszük a mezőgazdaság egységes gépjavító hálózatát. A fejlesztést úgy kell megvalósítani, hogy kiküszöböljük a párhuzamosságokat, és a kijelölt gépjavító állomások készüljenek fel speciális gépek és berendezések javítására is. A nagy teljesítményű lánctalpas traktorokat általában, a gabonakombájnok jó részét továbbra is a gépjavító állomások üzemeltetik, és még hosszabb ideig elvégzik a kis földterületen gazdálkodó és gyenge termelőszövetkezetek gépi munkáinak nagy részét. A gépjavító állomások fő feladata azonban a mezőgazdasági gépek főjavítása, a termelőszövetkezetek gépesítési szaktanácsadásának ellátása, a traktorosok és szerelők kiképzése és továbbképzése, valamint – az igények alapján – a szervizszolgáltatás megszervezése.

A termelőszövetkezetek ne rendezkedjenek be gépeik főjavítására. Javítóműhelyeikben biztosítsák a szakszerű karbantartást és az üzemelés közben keletkező hibák gyors kijavítását. Egyre több gép kerül a gazdaságokba, ami újszerű feladatok elé állítja az üzemeket. A gépek üzemeltetése és megóvása, az üzem- és munkaszervezés, valamint a balesetelhárítás feladatainak csak akkor tudnak eleget tenni, ha a szövetkezeti tagok nagy része mielőbb elsajátítja a traktorvezetéshez, a gépek kezeléséhez és üzemeltetéséhez szükséges ismereteket. Mindezek fontos feltételei a gépek jobb kihasználásának, a munka termelékenysége növelésének és a termelési költségek csökkentésének.

A VEZETŐK FELELŐSSÉGE

A párt agrárpolitikájának megvalósításában fontos szerepük van a különböző állami szerveknek. A mezőgazdaság szocialista átszervezésének befejezte óta a mezőgazdaság állami irányító szervezetében több változás történt. Létrehoztuk a mezőgazdasági anyagellátás átfogóbb szervezetét, vállalati hatáskörbe került az anyag- és vetőmag-gazdálkodás, illetve

a szőlő- és gyümölcsszaporító-anyagellátás. A megyei és a járási tanácsok mezőgazdasági osztályainak szervezetét 500 szakemberrel megerősítettük, és az osztályokon termelésszervezési, terv- és közgazdasági, valamint igazgatási csoportokat létesítettünk. A felvásárlás igazgatása az Élelmezésügyi Minisztérium és a tanácsok kettős irányítása alá került.

A mezőgazdaságot irányító állami szervek alapvetően megoldották feladatukat. A termelés és felvásárlás országos és helyi irányító szerveiben a dolgozók többsége növekvő felelősségtudattal és hozzáértéssel végzi munkáját. Sok területen azonban még vontatott és esetenként bürokratikus az ügyintézés. A tanácsok mezőgazdasági osztályait nagymértékben lefoglalják a tervezéssel, a zárszámadásokkal és a hatósági feladatok ellátásával kapcsolatos igen fontos munkák, amelyeket egyre jobban végeznek, de emiatt nem tudnak elegendő gyakorlati segítséget adni a szövetkezeteknek.

A termelés gazdasági eszközökkel történő irányítása az átszervezést követő időkben is alapvetően helyesnek bizonyult. Jól szolgálja a mezőgazdasági termelés és árutermelés fejlesztését. A mezőgazdaság állami irányításának jó módszere a jövőben is a termelés tervszerű befolyásolása gazdasági és gazdaságpolitikai eszközökkel, valamint a mezőgazdasági szakpropaganda és szakoktatás, amelyeknek párosulniuk kell a jobb gazdaságszervező és politikai felvilágosító munkával.

A mezőgazdasági tervezés jelenlegi rendszere – mely szerint az országos tervszámok kialakításával egyidőben a termelőüzemek is elkészítik előterveiket – bevált. Ez lehetővé teszi, hogy az egész tagság részt vegyen a termelőszövetkezet üzemi, közgazdasági adottságainak leginkább megfelelő üzemtervek elkészítésében. Az ily módon kialakított termelési és felvásárlási előirányzatok általában megegyeznek a népgazdaság szükségleteivel. A járási tanácsok mezőgazdasági osztályai igyekeznek a rendelkezésükre álló anyagi eszközöket úgy elosztani, hogy általuk a népgazdaság szükségleteinek megfelelően befolyásolják a szövetkezetek termelését és árutermelését. Ezt nagymértékben elősegíti, hogy a járási tanácsok – helyesen – a szövetkezetek vezetőinek bevonásával közös megbeszélésen osztják el a járásra megállapított termelési, felvásárlási, beruházási és hitel-előirányzatokat. A felvásárló vállalatok a szerződéseket a járási tanácsok mezőgazdasági osztályai által előzetesen megerősített szövetkezeti üzemtervek alapján kötik meg.

A mezőgazdaság szocialista átszervezésének befejezése óta tovább fejlődött a felvásárlási rendszer. A szerződéses felvásárlás aránya 1963-ban már meghaladta a 82 százalékot. A szerződéses felvásárlási rendszer fontos szerepet tölt be a népgazdaság és az üzemek érdekeinek összehangolá-

sában és a termelés tervszerű befolyásolásában. Néhány fontos termékre bevezettük a több éves szerződéses rendszert, amely még biztonságosabbá teszi a központi készletek gyűjtését, a gazdaságok áruértékesítését, és elősegítik az üzemek szakosodását is. A fejlődés ellenére előfordul, hogy a felvásárló vállalatok – esetenként a termelőüzemek – nem tesznek eleget a szerződésben vállalt kötelezettségeiknek. Ez részben személyi hibákból, de nagyrészt a vállalatok hiányos technikai felszereltségéből ered.

Az áruk átvételéről, tárolásáról és feldolgozásáról általában a felvásárló szerveknek kell gondoskodniuk, kivéve azokat a termékeket, amelyeknek jellege szükségessé teszi a termelőüzemekben történő árukezelést. Helyes például az üzemben elvégezni a tej előhűtését, a zöldség, a gyümölcs válogatását és csomagolását, a dohány és a fűszerpaprika kezelését. A felvásárló szervekkel együttműködve a termelőszövetkezetekben és az állami gazdaságokban is célszerű berendezkedni olyan termékek tartósítására, amelyek nem kívánnak nagyobb szakértelmet és bonyolult berendezéseket, mint például a savanyítás és az aszalás. A folyamatos és zavartalan áruátvétel érdekében korszerűsítjük az átvevőhelyeket, és esetenként növeljük számukat.

Az eredményesebb állami irányító munka feltételei adottak. A párt agrárpolitikájával szövetkezeti parasztságunk egyetért és támogatja. A mezőgazdaság fejlesztését szolgálja a népgazdasági beruházásoknak csaknem egynegyede. Arra van csupán szükség, hogy minden vezető jobban, nagyobb felelősséggel végezze a maga területén reá háruló feladatokat. Különösen a rendelkezésre álló anyagi eszközök ésszerűbb és hatékonyabb felhasználására, a beruházások jobb előkészítésére, a kiegészítő beruházások gyorsabb ütemű megvalósítására, valamint a fejlett termelési és üzemszervezési módszerek széles körű elterjesztésére fordítsanak az eddiginél nagyobb figyelmet. A mezőgazdaság országos, megyei és járási irányító szervei a termelőszövetkezetek megszilárdítására, a termelés fejlesztésére összpontosítsák erőfeszítéseiket. Tegyék gyorsabbá és egyszerűbbé az ügyintézést. Adjanak több közvetlen gyakorlati segítséget a szövetkezetek vezetésének megerősítéséhez, a gazdálkodás további javításához. Megkülönböztetett gonddal foglalkozzanak a gyenge termelőszövetkezetek politikai és gazdasági megszilárdításával, ellenőrizzék a szövetkezetek alapszabályszerű működését, segítsék elő a szövetkezeti demokrácia érvényesülését, s gondoskodjanak a törvények, rendeletek maradéktalan betartásáról.

A mezőgazdasági termelés fejlesztése, a termelőszövetkezetek további erősítése a falun dolgozó kommunistáktól azt követeli, hogy megfelelően képviseljék és a tömegekkel együtt érvényesítsék a párt mezőgazdasági politikáját, a termelőmunkában tanúsított példamutatásukkal ragadják magukkal környezetüket. A megyei és a járási pártbizottságok, a falusi pártszervezetek az átszervezés óta is sokat tettek a mezőgazdaság fejlesztéséért. Jelentős szerepük van abban, hogy pártunk agrárpolitikája a szövetkezeti parasztság egyetértésével és támogatásával a megvalósulás útján halad. Egyre inkább kialakul a politikai és a gazdasági munka szoros egysége. A pártbizottságok a tanácsokkal együtt konkrétan foglalkoznak a mezőgazdaság kérdéseivel, politikai és gazdasági szervező munkával segítik a kitűzött célok megvalósítását. Szinte minden megyében társadalmi összefogást szerveznek a termelés különböző területein levő lehetőségek jobb kihasználására. Egyre több azoknak a falusi pártszervezeteknek a száma, amelyek jelentősen befolyásolják a falu, a szövetkezet politikai, gazdasági és kulturális életét. A falun dolgozó kommunisták túlnyomó többsége – gyakran nehéz körülmények között – lelkiismeretesen végzi munkáját. A falusi pártszervezetek taglétszáma az átszervezés után sok ezer, a falu lakossága által megbecsült, munkaszerető szövetkezeti parasztemberrel gyarapodott.

A pártbizottságokra és a falusi pártszervezetekre nagy felelősség hárul a párt agrárpolitikájának következetes érvényesítésében. A legkisebb faluban is erősítsék tovább azt a kölcsönös bizalmat, amely a párt és a nép között kialakult, mert ez előrehaladásunk fontos záloga. Segítsék elő a szövetkezetek belső közösségi életének fejlődését, a közös vagyon gyarapítását és védelmét, a közös termelés és árutermelés növekedését, az anyagi érdekeltséggel és a háztáji gazdálkodással kapcsolatos helytelen nézetek leküzdését. Türelmes politikai munkával érjék el, hogy mielőbb megszűnjenek a szövetkezeti parasztság egységének erősödését akadályozó ellentétek és maradi nézetek. Mindez elengedhetetlen feltétele a szocialista termelési viszonyok erősödésének a mezőgazdaságban, annak, hogy a szövetkezetek jól szervezett gazdaságokká váljanak, a parasztság szocialista közösséggé kovácsolódjék és kialakuljon a szocialista társadalomhoz méltó, jómódú, kulturált falu.

Az előttünk álló feladatok csak a falusi pártmunka színvonalának emelésével, a termelőszövetkezeti pártszervezetek erősítésével oldhatók meg. Nagy figyelmet kell fordítani a falusi párttagság marxista–leninista képzésére, szakmai ismereteinek bővítésére, a párttitkárok és a vezetőségi

tagok pártiskolai oktatására. Erősíteni kell a párt sorait a munkában kiváló és a párt politikáját aktívan támogató mezőgazdasági dolgozókkal.

A megyei és a járási pártbizottságoknak, különösen a kis létszámú vagy pártszervezettel még nem rendelkező szövetkezetekben közvetlenebbül kell segíteni a pártépítő munkát. A párt természetes utánpótlásának biztosítására céltudatosabban kell nevelni az arra érdemes pártonkívülieket. Amelyik termelőszövetkezetben még nincs pártszervezet, ott fokozottabban támaszkodjanak a KISZ tagjaira és a párton kívüli aktivistákra. Erősítsék a falusi pártszervezetek vezetését és javítsák a párttagság tájékoztatását, hogy jobban betölthessék szerepüket a termelés fejlesztésében, a szövetkezetek további megszilárdításában, parasztságunk szocialista tudatának fejlesztésében. A tömegszervezetek és -mozgalmak eredményesen segítik a szocialista mezőgazdaság fejlődését. Feladataink megoldásának fontos feltétele, hogy a KISZ-szervezetek, a Hazafias Népfront falusi bizottságai, a szakszervezetek, a földművesszövetkezetek, a nőtanácsok és más társadalmi szervek ezután is tevékenyen vegyék ki részüket a mezőgazdasági termelés fellendítéséért folyó nagy munkából.

*

A mezőgazdaság szocialista átszervezésével új fejezet kezdődött a magyar mezőgazdaságban: gyors ütemben fejlődtek a mezőgazdaság termelőerői, előrehaladtunk a mezőgazdaság viszonylagos elmaradottságának felszámolásában, a termelés korszerű alapjainak megteremtésében. A magyar falu mélyreható változások korát éli, a szocialista fejlődés útján jár. A mezőgazdaságban elért eredmények számottevőek, de nagyok a feladataink is.

A szocialista mezőgazdaság nagyüzemi rendszerének kiépítését jórészt még ezután kell megoldanunk. A mezőgazdasági termelés fejlesztése társadalmi és gazdasági előrehaladásunk sarkalatos kérdése. Ezért a mezőgazdaság dolgozóinak szorgalmas munkája mellett egész társadalmunk erőfeszítésére is szükség van, hogy mezőgazdaságunk betöltse azt a szerepet, amely népünk életszínvonalának emelésében, szocialista hazánk politikai és gazdasági erejének növelésében reá hárul.

Németh Károly: A szocialista mezőgazdaság fejlesztésének feladatai.
Kossuth Könyvkiadó 1964.

A MAGYAR MEZŐGAZDASÁG A SZOCIALISTA ÁTSZERVEZÉS UTÁN

1964

I

Az elmúlt években mélyreható változások mentek végbe a magyar mezőgazdaságban. Sikeresen befejeződött a mezőgazdaság szocialista átszervezése. Országunkban a korábbi másfél milliónyi elmaradott kisparaszti gazdaság helyett ma 3800 korszerű alapokon fejlődő szocialista mezőgazdasági nagyüzem működik. Ezzel elhárult a legnagyobb akadály a mezőgazdasági termelés fellendítésének és parasztságunk felemelkedésének útjából. Létrejött a népgazdaság egységes szocialista rendszere, megoldódott a kapitalizmusból a szocializmusba való átmeneti időszak egyik legmélyebb ellentmondása: a szocialista ipar és a kisárutermelő mezőgazdaság közötti ellentmondás. Miután parasztságunk a kizsákmányolást és a spekulációt szülő egyéni gazdálkodás útjáról a szocialista nagyüzemi gazdálkodás útjára tért át, hazánkban megszűnt a tőkés rendszer visszaállításának utolsó társadalmi és gazdasági forrása. Megerősödött és magasabb fokon fejlődik tovább népi demokratikus államunk legfőbb politikai alapja, a munkásosztály és a parasztság szövetsége.

A termelőszövetkezeti mozgalom győzelmével a szocialista forradalom fejlődésének fontos állomásához érkeztünk. „A mezőgazdaság szocialista átszervezésével egész népgazdaságunkban osztatlanul uralkodóvá váltak a szocialista termelési viszonyok, befejeztük a szocializmus alapjainak lerakását. A magyar nép új, történelmi jelentőségű győzelmet aratott, a szocializmus teljes felépítésének korszakába lépett" – állapította meg pártunk VIII. kongresszusa.

Mezőgazdasági termelésünk a tömeges átszervezés három esztendeje alatt (1959–1961) az előző három évhez képest 8,7 százalékkal nőtt, a felvásárolt termékek mennyisége pedig 1961-ben 13,7 százalékkal haladta meg az 1958. évit. A mezőgazdaság szocialista átszervezésében biztonságosan támaszkodhattunk egészségesen fejlődő szocialista iparunkra, s a szocialista országok közötti gazdasági együttműködésre. Ez lehetővé tette, hogy a tömeges átszervezés időszakában 19 milliárd forintot for-

dítsunk mezőgazdasági beruházásokra. A mezőgazdaság szocialista átszervezése úgy ment végbe, hogy a szocializmus építése az élet más területein is rendben folyt. A termelőszövetkezeti mozgalom győzelmével kezdetét vette az új forradalmi feladat megoldása: a termelőszövetkezetek megszilárdítása, mezőgazdaságunk múltból ránk maradt elmaradottságának felszámolása, a mezőgazdasági termelés gyors ütemű fejlesztése. Mindez széles körű politikai és gazdasági szervező munkát, türelmet és nem utolsósorban hosszabb időt igényel.

Pártunk agrárpolitikája a termelőszövetkezeti mozgalom győzelme óta is jól szolgálja a szocialista mezőgazdaság fejlesztését: a termelés belterjes irányú fejlesztésére, a szocialista mezőgazdaság teljes kiépítésére, a szocialista termelési viszonyok további megszilárdítására irányul.

Az a körülmény, hogy hazánkban a népsűrűség viszonylag magas, az ország szántóterületének növelésére nincs lehetőségünk és a mezőgazdaság fontos szerepet tölt be az életszínvonal alakulásában, különösen szükségessé teszi, hogy a mezőgazdasági termelést belterjes irányba fejlesszük, növeljük a munkatermelékenységet és csökkentsük a termékek önköltségét. Ennek érdekében a tervezettnél nagyobb mértékben növeljük a gépesítést, a vegyi anyagok használatát, az építési beruházásokat, az öntözött területet, és nagyarányú talajjavítást, valamint gyümölcs- és szőlőtelepítést valósítunk meg. Mindez fontos feltétele annak, hogy végérvényesen bebizonyítsuk a szocialista nagyüzem fölényét a kapitalista és a kisárutermelő mezőgazdaság fölött.

A termelés anyagi alapjainak bővítésével egyidőben következetesen érvényesítjük a mezőgazdasági üzemek és a mezőgazdasági dolgozók anyagi érdekeltségét, amely a politikai nevelő munkával együtt fontos tényezője a termelés növelésének, a szocialista öntudat fejlesztésének.

Céljaink megvalósításának alapvető feltétele a szocialista nagyüzemek, elsősorban a termelőszövetkezeti közös gazdaságok szervezeti és gazdasági megszilárdítása, szocialista jellegük állandó erősítése. A közös gazdaság szerves részének tekintjük és támogatjuk a termelőszövetkezetek alapszabályának megfelelő háztáji gazdálkodást.

A mezőgazdaság sikeres átszervezésének és a termelőszövetkezetek viszonylag gyors megszilárdulásának is az volt a legfőbb záloga, hogy következetesen felszámoltuk a személyi kultuszt és káros következményeit, elutasítottuk az álbaloldali és jobboldali agrárpolitikai felfogást és gyakorlatot: helyreállt a bizalom pártunk és a parasztság között. Dolgozó parasztságunk egyetért a termelőszövetkezetek fejlesztésére irányuló politikánkkal és támogatja azt. Központi Bizottságunk 1964. februári ülésén megállapította, hogy agrárpolitikánk bevált, helyesnek bizonyult.

A mezőgazdasági termelés fejlesztésében az a legközelebbi teendőnk, hogy a hazai termelésből teljesen kielégítsük az ország kenyérgabona-szükségletét, megteremtsük az állatállományunk fejlesztéséhez szükséges szilárd takarmányalapokat: fokozzuk az állati termékek termelését, előmozdítsuk a nagyüzemi szőlő-, gyümölcs- és zöldségtermesztést.

A termelőszövetkezeti mozgalom győzelme óta jelentős lépést tettünk előre mezőgazdaságunk viszonylagos elmaradottságának felszámolásában, a termelés korszerű alapokra helyezésében. A mezőgazdaság szocialista átszervezését követő két év alatt 16 milliárd forintot, a tervezettnél 4,6 milliárddal többet fordítottunk közvetlenül mezőgazdasági beruházásokra. A második ötéves terv időszakában pedig az eredetileg előirányzott 34 milliárdról 45 milliárd forintra nő a mezőgazdasági beruházások összege. Ezzel a mezőgazdaságban valósul meg a népgazdaság összes beruházásainak 23–24 százaléka. A nagyarányú beruházások lehetővé tették a használaton kívül került kisparaszti termelési eszközök nagy részének pótlását, a mezőgazdaság termelőalapjainak bővítését. Ez jelentős minőségi változást eredményezett a termelésben, könnyebbé és termelékenyebbé tette a mezőgazdasági munkát és jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a termelés ingadozása az elmúlt években – a kedvezőtlen időjárás ellenére – sokkal kisebb volt, mint az egyéni gazdálkodás viszonyai között. A mezőgazdasági termelés – bár a tervezettet nem érte el – 1963-ban 7 százalékkal, a felvásárlás pedig 13 százalékkal volt magasabb, mint 1961-ben, a mezőgazdaság szocialista átszervezése befejezésének évében. A mezőgazdasági termelés és felvásárlás emelkedése a hazai élelmiszer-fogyasztás növekedése mellett jelentős exportot is lehetővé tett.

Tapasztalataink azt igazolják, hogy a mezőgazdasági termelés korszerű színvonalra emelésének elengedhetetlen feltétele a további gépesítés és kemizálás. Lehetőségeink keretei között a mezőgazdaság gépesítését már eddig is jelentős mértékben fejlesztettük. A fejlődés ütemét jól mutatja, hogy a tömeges átszervezés megkezdése, 1959 óta a traktorállomány – 15 lóerős egységben számolva – 36 000-ről 72 000-re nőtt. Ez főleg a talajmunkáknál már eddig is nagy minőségi javulást eredményezett. A szántást csaknem teljesen, a gabonafélék és szálas takarmányok betakarítását 80 százalékban már géppel végzik.

A korszerű termelés gépi feltételeinek megteremtéséért még sokat kell tennünk, mert a gépállomány – főleg a munkacsúcsok idején – még nem elégíti ki a szükségleteket, viszonylag lassú az előrehaladás az állattenyész-

tés gépesítésében is. A gépesítés gyorsítását követeli az a körülmény is, hogy a keresettel rendelkező lakosságból a mezőgazdasági keresők részaránya az 1959. évi 42 százalékról 33 százalékra csökkent. Mezőgazdaságunk évente mintegy 10 000 új, korszerű, sokféle munka elvégzésére alkalmas traktort kap. Az alapvető munkák gépesítése után most előtérbe állítjuk fő növényeink, a kalászos gabonák, a kukorica és a szántóföldi szálas takarmányok termelésével kapcsolatos munkálatok teljes gépesítését. Ezek a növények szántóterületünk 77 százalékát foglalják el. Fokozzuk a nagyüzemi szarvasmarha-, sertés- és baromfitenyésztés gépesítését is.

A mezőgazdaság belterjes irányú fejlesztésében döntő szerepet szánunk a mezőgazdaság fokozott kemizálásának. A mezőgazdaságban felhasznált vegyi anyagok – a műtrágya, a növényvédő szerek, az ipari úton előállított premixek, antibiotikumok, fehérjék – már a felhasználás évében növelik a termést és gyorsan megtérülnek. Az egy hektár megművelt területre jutó műtrágya 1961-hez képest 1965-ben több mint duplájára növekszik és eléri a 350 kilót. Ennek érdekében korszerűsítjük a meglevő műtrágyagyárakat, bővítjük termelésüket és új műtrágyagyárat építünk. Növeljük a növényvédő szerek gyártását és felhasználását. Kenyérgabona-vetésterületünknek közel felén, a nagyüzemi kukoricavetésterületnek mintegy 25 százalékán vegyszerrel végezzük a gyomirtást. A vegyi úton előállított takarmány-kiegészítők gyártásának fontos szerepe van abban, hogy a takarmánykeverék-gyártást az 1960. évi 282 000 tonnáról a múlt évben egymillió tonnára növeltük, amit a következő három évben megduplázunk.

A mezőgazdaság belterjes irányú fejlesztését, lehetőségeink ésszerű kihasználását szolgálja, hogy más mezőgazdasági kultúrával kevésbé hasznosítható, de gyümölcs- és szőlőtermesztésre alkalmas homokos és hegyvidéki területeken a második ötéves terv időszakában 120 000 hektár nagyüzemi szőlőt és gyümölcsöst telepítünk. Ezzel megteremtjük hazánkban a korszerű nagyüzemi szőlő- és gyümölcstermesztés alapjait, amely lehetővé teszi a belső ellátás további növelését és kivitelünk fokozását.

A termelés növelése és biztonságosabbá tétele érdekében – miközben az ár- és belvizeknek a mezőgazdaságban okozott kártételét korlátozzuk – egyre nagyobb mértékben fejlesztjük az öntözést. Az öntözésre berendezett terület az ötéves terv időszakában megháromszorozódik és 1965-ben eléri a 400 000 hektárt.

A mezőgazdaság szocialista átszervezésének időszakában és azt követően jelentős összegeket fordítottunk építési beruházásokra, ami lehetővé

tette, hogy viszonylag rövid idő alatt megteremtsük a nagyüzemi állattenyésztés feltételeit. Jelenleg az ország szarvasmarha-állományának 54 százaléka, sertésállományának pedig 45 százaléka van a nagyüzemekben. Bár a mezőgazdasági beruházások jelentős részét a következő években is a nagyüzemi állattenyésztés fejlesztését szolgáló építkezésekre fordítjuk, az állatállomány jelentős része továbbra is a háztáji gazdaságokban marad. A nagyüzemi állattenyésztésben a korszerű tartás, gondozás, takarmányozás, állategészségügy és gazdaságos üzemeltetés feltételeinek javítása, tökéletesítése hosszabb időt igényel.

A mezőgazdasági termelés fejlesztésének nemcsak a műszaki-anyagi alapok megteremtése a feltétele, hanem mindenekelőtt a tudásban, szakmai ismeretekben egyre gyarapodó ember. Állami gazdaságainkban és termelőszövetkezeteinkben gyors ütemben szaporodnak a talajművelés, a betakarítás, az öntözés, a növényvédelem és az állattenyésztés gépei, mind nagyobb mennyiségű vegyszer, keveréktakarmány áll a mezőgazdaság rendelkezésére. Mindezek hatékony felhasználása nagy szakértelmet, körültekintő üzem- és munkaszervezést, nagy technológiai fegyelmet követel a mezőgazdaság dolgozóitól. Korszerű szocialista nagyüzemi gazdálkodást csak haladó gondolkodású, jól képzett szakemberekkel, szakmunkásokkal lehet eredményesen megvalósítani. Ezért fejlesztjük gyors ütemben a mezőgazdasági oktatási intézményeket, ami lehetővé teszi, hogy a következő időszakban évenként mintegy 1300 egyetemi, főiskolai, 8500 felső- és középfokú technikumi végzettségű, jól képzett szakembert kapjon a mezőgazdaság. Emellett tömegesen képezünk ki gépészeket, traktorosokat, állattenyésztő, öntöző, növényvédő, kertész és más szakmunkásokat. Ez fontos feltétele annak is, hogy a mezőgazdasági termelés fejlesztését tudományos alapokra helyezzük, és hogy a tudományos munka eredményei széles körben elterjedjenek a gyakorlatban. A tudomány által kidolgozott és a gyakorlatban bevált új növény- és állatfajták, korszerű termelési és üzemszervezési módszerek és eljárások széles körű alkalmazása teszi lehetővé, hogy a tudomány a termelés fejlesztésében állandóan ható termelőerővé váljék. A termelés növelésének nagy tartalékát használjuk ki, amikor erőfeszítéseket teszünk annak érdekében, hogy nagyüzemeinkben általánossá váljék az alapvető termelési módszerek és eljárások kulturált alkalmazása, amely a termelés jelentős növelése mellett megveti a szilárd alapját annak, hogy a tudomány új vívmányai széles körben elterjedjenek.

Hazánk szántóterületének 97 százalékán szocialista nagyüzemi gazdálkodás folyik. A szántóföldek 13,5 százalékán 200 állami gazdaság, 80 százalékán 3600 termelőszövetkezet, 3,5 százalékán pedig egyszerűbb szövetkezetek gazdálkodnak. 1963-ban az állami gazdaságok átlagos szántóterülete 3100 hektárt, a termelőszövetkezeteké pedig 1100 hektárt tett ki.

A magyar mezőgazdaság korszerű színvonalra emelésének fontos bázisai az állami gazdaságok. Jelentős szerepet töltenek be a fejlett termelési és üzemszervezési eljárások nagyüzemi bevezetésében, a tenyészállat- és vetőmag-ellátásban, a szakemberek gyakorlati képzésében és az árutermelésben. Az átszervezés időszakában és azt követően közel 2000 szakembert adtak át a termelőszövetkezeteknek. 1963-ban az állami gazdaságok adták a felvásárolt áruk mennyiségének több mint 22 százalékát. Ezen belül a kenyérgabona 23, a sertés- és marhahús 28, a tej 27 százalékát. Szántóterületük minden hektárja után 230 kiló húst adtak a népgazdaságnak. Országos átlagban hektáronként 216 kiló húst vásárolt fel az állam.

Az állami gazdaságok szakemberekkel, nagyüzemi épületekkel, műtrágyával és a mezőgazdaságban használatos vegyszerekkel jobban vannak ellátva, mint a termelőszövetkezetek. Eredményeik azonban még több vonatkozásban elmaradnak lehetőségeiktől.

Nem mindenütt megfelelő a termelési eszközök kihasználása, helyenként laza még a gazdálkodási és munkafegyelem is. Ezért, valamint adottságaik különbözősége miatt az egyes gazdaságok között a termelés és a gazdálkodás színvonala tekintetében még jelentős különbségek vannak.

Az állami gazdaságok rendelkeznek mindazokkal a feltételekkel, amelyek lehetővé teszik, hogy a szocialista mezőgazdaság fejlesztésének ezután is az élvonalában haladjanak, hogy jó példát mutassanak a munkatermelékenység emelésében, a korszerű termelési, tenyésztési, szervezési eljárások nagyüzemi kipróbálásában, alkalmazásában és elterjesztésében, az egész mezőgazdaság szocialista nagyüzemi rendszerének tökéletesítésében.

A mezőgazdasági termelés fejlődése főképpen a termelőszövetkezetek megerősödésétől függ. Termelőszövetkezeteink zöme fiatal, kiépülőben levő nagyüzem, eredményeik azonban máris meggyőzően bizonyítják a termelőszövetkezeti gazdálkodás fölényét. A múlt évben már a szövetkezeti közös gazdaságok adták a felvásárolt áruk mennyiségének 58 százalékát. Ez döntő mértékben a szövetkezeti parasztság javuló munkájá-

nak és annak az eredménye, hogy viszonylag rövid idő alatt létrejöttek a nagyüzemi termelés legfontosabb feltételei. Nagymértékben növeltük a szövetkezetek gépesítését, a műtrágya- és vegyszerellátást, valamint az öntözést. A szőlő- és gyümölcstelepítések, s a talajjavítás túlnyomó többsége is a termelőszövetkezetekben valósul meg. Szinte minden szövetkezet kialakította és fejleszti közös állatállományát. A termelőszövetkezetek évről évre növelik közös termelési alapjukat, közös vagyonuk az 1961. évi 25 milliárdról az elmúlt évben több mint 37 milliárd forintra növekedett, amelynek több mint a fele tehermentes tiszta vagyon.

A parasztság reálfogyasztása az átszervezés óta eltelt két esztendő alatt 10 százalékkal növekedett.

Hazánk mezőgazdasága a termelőszövetkezeti mozgalom győzelme óta egészségesen fejlődik. Fiatal szocialista nagyüzemeink az egész társadalom segítségével leküzdötték a nagyüzemi gazdálkodásra való áttérés kezdeti nehézségeit, s fejlődésük első szakaszában már olyan eredményeket értek el, amilyenekre – hasonló körülmények között – a kisparaszti gazdálkodás időszakában példa nem volt. Nagy számban vannak már termelőszövetkezetek, amelyeknek termelési és gazdálkodási színvonala eléri a legjobb állami gazdaságokét. Ugyanakkor még nagyok a szövetkezetek között a gazdálkodás színvonalában és a tagok jövedelmében fennálló különbségek. A szövetkezetek egy része – kedvezőtlen természeti adottságai miatt – nem tudott megfelelő gazdálkodási eredményt elérni. Vannak azonban olyan szövetkezeteink is, ahol a gazdálkodás jó feltételei ellenére, a vezetésben és a munkafegyelem terén meglevő hibák miatt gyengék az eredmények. A szövetkezetekben még nincs elég szakember, és egyes helyeken még nem megfelelő a vezetés színvonala.

A mezőgazdasági termelés fejlesztése döntő mértékben a szántóterület 80 százalékán gazdálkodó termelőszövetkezetek erősödésétől függ. Ez a szövetkezeti parasztság szorgalmas és fegyelmezett munkája mellett azt követeli, hogy szüntelenül gyarapodjék a közös vagyon, nőjön a közös termelés és árutermelés. Ez a feltétele annak, hogy parasztságunk teljesíteni tudja kötelességét az országgal szemben, növekedjék a termelőszövetkezeti tagok jóléte, fejlődjék a szövetkezetek közösségi élete. Ezért párt- és állami szerveink politikai és gazdasági intézkedései mindenekelőtt a közös gazdaság fejlesztését, szocialista jellegének erősítését szolgálják.

Azokban a szövetkezetekben, ahol a vezetés gyenge, mindenekelőtt a szövetkezet politikai és gazdasági vezetését igyekszünk megerősíteni.

Nehezebb a helyzet a gyenge termelőszövetkezetek azon csoportjánál, ahol a gazdálkodás fejlesztését a rossz természeti adottságok akadályozzák. Azok a termelőszövetkezetek, amelyek az ország gyengébb termőképességű, szikes, homokos, hegyvidéki területein gazdálkodnak, megkülönböztetett támogatásban részesülnek. Ezeken a vidékeken állami támogatással valósul meg a nagyarányú szőlő- és gyümölcstelepítés, a talajjavítás, a belvízrendezés. Ezzel is segítjük lerakni az alapjait annak, hogy néhány éven belül ezek a termelőszövetkezetek is eredményesen gazdálkodjanak. A jövőben is a tagság erőfeszítésével arányban álló támogatást nyújtunk számukra. Előnyben részesülnek a szakemberek elosztásánál, elősegítjük, hogy adottságaiknak megfelelő termelési szerkezetet és beruházásokat valósíthassanak meg. Az állami gazdaságok és azok a termelőszövetkezetek, amelyek a nagyüzemi gazdálkodás sok tapasztalatával és jó szakemberekkel rendelkeznek, szervezetten átadják tapasztalataikat, de a gazdaságokból sok jól képzett, tapasztalt szakember is átmegy a gyenge termelőszövetkezetekbe.

Hazánkban az állami mezőgazdasági gépállomások fontos szerepet töltöttek be a szocialista nagyüzemi gazdálkodás megszervezésében, megszilárdításában, a gépi munka elterjesztésében. A gépállomások tevékenységében azonban egyre inkább előtérbe került a gépjavítás, ami azzal függ össze, hogy a szövetkezeti gazdaságokban dolgozó traktorok kétharmada már szövetkezeti tulajdon. A termelőszövetkezetek traktorállományának fokozatos növelése oly módon ment végbe, hogy közben fenntartottuk a gépállomásokat és azok gépállományát is fejlesztettük. Ez helyes intézkedésnek bizonyult. A gépesítés két irányba történő fejlesztését az tette szükségessé, hogy nem állt elegendő gép rendelkezésünkre, és ezért a gépállomási gépek többségének átadása esetén a szövetkezetek egy részének gépimunka-igényeit nem tudtuk volna másképpen kielégíteni. A fokozatos gépesítés lehetővé tette azt is, hogy a szövetkezetek elsajátíthassák a gépek üzemeltetéséhez szükséges ismereteket.

Mivel a földnek és a gépeknek egy kézben való összpontosítása a népgazdaság és az üzem számára egyaránt előnyös, folytatjuk a gépállomási gépek eladását a termelőszövetkezeteknek, a gépállomásokat pedig fokozatosan gépjavító állomásokká alakítjuk át.

Az elmúlt években tapasztalatszerzés céljából 29 gépállomást már gépjavító állomássá alakítottak át. Most az a feladat, hogy a gépállomások bázisán létrehozzuk és korszerű színvonalra fejlesszük a mezőgazdaság egységes gépjavító hálózatát. A nagy teljesítményű lánctalpas traktorokat általában, a gabonakombájnokat jórészt továbbra is a gépjavító állomások üzemeltetik, és még hosszabb ideig elvégzik a kis területű és gyenge

termelőszövetkezetek gépi munkáinak nagy részét. A gépjavító állomások fő feladata azonban a mezőgazdasági gépek főjavítása, a termelőszövetkezetek gépesítési szaktanácsadásának ellátása, traktorosok és szerelők nagyszámú kiképzése és továbbképzése, valamint a mezőgazdasági gépszerviz megszervezése.

IV

A mezőgazdaság szocialista átszervezése megteremtette a mezőgazdasági termelés tervszerű irányításának feltételeit. Alapvetően helyesnek bizonyult és jól szolgálja a mezőgazdasági termelés és árutermelés fejlesztését az, hogy a mezőgazdasági termelés tervszerű állami irányítását döntő mértékben gazdasági szabályozó eszközökkel, ár-, hitel-, beruházáspolitika, szerződéses felvásárlás, állami támogatás útján, valamint meggyőzéssel valósítjuk meg.

A mezőgazdasági tervezés jelenlegi rendszere bevált. Az állami gazdaságok termelését kötelező tervszámokkal, a termelőszövetkezetekét tervszerű befolyásolás útján irányítjuk. Az országos tervszámok kialakításával egyidőben a termelőszövetkezetek is elkészítik előterveiket. Ez lehetővé teszi, hogy a termelőszövetkezetek egész tagsága részt vegyen az üzemi, közgazdasági adottságuknak leginkább megfelelő üzemtervek elkészítésében. Az ilyen módon kialakított termelési és felvásárlási előirányzatok általában találkoznak a népgazdasági szükségletekkel is. A járási tanácsok mezőgazdasági osztályai a rendelkezésükre álló anyagi eszközöket úgy osztják el, hogy azzal – a népgazdaság szükségleteinek megfelelően – tervszerűen befolyásolják a szövetkezetek termelését és árutermelését. Ezt nagymértékben elősegítik a járási tanácsok azzal, hogy – a szövetkezetek vezetőinek bevonásával – közös megbeszélésen osztják el a szövetkezetek között a járásra megállapított termelési, felvásárlási, beruházási és hitel-előirányzatokat.

A felvásárló vállalatok a járási tanácsok mezőgazdasági osztályai által előzetesen megerősített üzemtervek alapján kötik meg szerződésüket a termelőszövetkezetekkel. Felvásárlási rendszerünk alapja a szerződéses termeltetés, amely fontos szerepet tölt be a népgazdaság és a mezőgazdasági üzemek érdekeinek összehangolásában és a termelés tervszerű befolyásolásában. A szerződéses úton felvásárolt termékek aránya tavaly 63 százalék volt. Néhány fontos termékre bevezettük a többéves szerződéses rendszert is, amely még biztonságosabbá teszi a központi készletek gyűjtését, a gazdaságok áruértékesítését és elősegíti az üzemek szakosodását is.

Az elmúlt években a közös gazdaságok fejlesztésének elsődleges feladata mellett számos intézkedést tettünk a háztáji gazdaságok termelési lehetőségeinek hasznosítására. Ennek ellenére főleg a tehén- és kocaállományuk csökkent, amit nem ellensúlyozott a termelőszövetkezetek és az állami gazdaságok állományának növekedése. Ez a takarmányhiány mellett főleg annak tulajdonítható, hogy a gyakorlatban nem mindenütt valósították meg következetesen azt az elvet, hogy a közös gazdaság erősítésével egyidőben segítsék a háztáji gazdaságok termelését is. A legtöbb helyen elvben egyetértenek ugyan a háztáji termelés szükségességével, de a gyakorlatban keveset tesznek támogatásáért. A népgazdaságot ez kedvezőtlenül érinti, hiszen meglevő lehetőségek maradnak kihasználatlanul, és jelentősen megnőtt azoknak a falusi családoknak a száma, amelyek korábban önellátóak voltak, esetenként árut is termeltek, most pedig szükségletük nagy részét a központi készletekből elégítik ki.

A közös állatállományt erőnkhöz mérten fejlesztjük, de az arra fordított beruházások is csak akkor szolgálják a termelés bővítését, az ország állatállományának növekedését, ha a háztáji gazdaságok állattenyésztési lehetőségeit kellően kihasználjuk. Ahhoz, hogy az ország szükségleteit az állattenyésztés terén és állati termékekből egyedül a nagyüzemek elégítsék ki, még hosszú időre van szükség. Ezért nem mondhatunk le a háztáji gazdaságok termeléséről, melynek jelentőségét jól mutatja, hogy ezek biztosítják a falusi lakosság élelmiszer-ellátásának nagy részét és fontos szerepük van a központi árualapok képzésében is. Tavaly még a háztáji és kisegítő gazdaságok adták a felvásárolt áruk mennyiségének 20 százalékát. Az ország, a termelőszövetkezetek és az egyes szövetkezeti tagok érdekei azt kívánják, hogy a közös gazdaságok erőteljes fejlesztése mellett segítsük a háztáji gazdaságok alapszabálynak megfelelő termelését.

A termelőszövetkezetek megszilárdítását jelentős mértékben segítette az anyagi érdekeltség egyre szélesebb körű érvényesítése. A szövetkezeti gazdaságok termelésének és árutermelésének anyagi ösztönzése mellett fontos szerepet töltenek be a termelés fejlesztésében a termelőszövetkezeti tagok személyes anyagi érdekeltségét biztosító különböző munkadíjazási és jövedelem-elosztási módszerek. Ezeket a szövetkezetek túlnyomó többségében helyesen alkalmazzák, megvalósítva azt az elvet, hogy aki munkájával többet ad a közösségnek, az nagyobb mértékben részesül a jövedelemből.

Az ösztönző munkadíjazási formák alkalmazásával kapcsolatosan még sok hiányosság is tapasztalható. Egyes helyeken az elvégzett munkával arányban nem álló részesedést állapítottak meg, helyenként pedig lebecsülik az anyagi érdekeltség jelentőségét. Az ilyen nézetek és gyakor-

lat ellen fellépünk, mert ha az anyagi érdekeltség kérdésében megváltoztatnánk elvi álláspontunkat, az feltétlenül a termelés visszaeséséhez vezetne, bizonytalanságot szülne és a közös gazdaság fejlődésének a fékjévé válna.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk annak, hogy valamennyi termelőszövetkezetben alkalmazzák és az összes termelési ágra terjesszék ki a munkaegységrendszert kiegészítő, a szövetkezeti gazdaság adottságainak legmegfelelőbb jövedelem-elosztási és munkadíjazási módszereket. Gondot fordítunk arra, hogy a munkadíjazási és üzemszervezési módszereket a szövetkezetek erejének, fejlettségi és technikai színvonalának megfelelően és úgy alkalmazzák, hogy az ösztönözzön a közös termelés növelésére, a fejlett termelési eljárások bevezetésére, ne okozzon egészségtelen aránytalanságot az egyes ágazatokban dolgozók keresete között, serkentsen jó minőségű munkára és segítse elő a családtagok bekapcsolódását a közös munkába. Az anyagi érdekeltség ilyen módon összekapcsolja a szövetkezeti tag egyéni érdekét a közös gazdaság és az ország általános érdekeivel, elősegíti az egyéni kezdeményezőkészség kibontakozását. Az anyagi érdekeltség érvényesítése nemcsak a jelenben, hanem a szocializmus teljes felépítésének egész időszakában – ha formájában, módszerében változik is – fontos elvünk és gyakorlatunk marad.

Az anyagi érdekeltség egymagában természetesen nem hozhatja meg a kívánt eredményt, s nem helyettesítheti azt a politikai meggyőzést és felvilágosítást, amelyet annak érdekében kell nap mint nap folytatni, hogy növekedjék a parasztság szocialista tudata, erősödjék új munkaerkölcse. Fokozzuk a politikai munkát annak érdekében, hogy az anyagi érdekeltségben rejlő nagy erő teljesen kibontakozhassék. Az anyagi és erkölcsi ösztönzés együttes megvalósítása szolgálhatja csak eredményesen a termelés fejlesztését.

A termelőszövetkezetek további fejlődésének kulcsfontosságú kérdése a hozzáértő, jó vezetés: hogy a termelőszövetkezetek élén olyan elnökök, agronómusok, állattenyésztők, számviteli és gépész szakemberek álljanak, akik élvezik a tagság bizalmát, értenek a gazdálkodáshoz, akik élharcosai annak, hogy gyarapodjék a közös vagyon, növekedjék a tagok jövedelme, akik fellépnek a hanyagokkal, a fegyelmezetlenekkel szemben és az embereket elsősorban a közösség javára végzett munkájuk és magatartásuk alapján becsülik meg. A termelőszövetkezeti vezetők túlnyomó többsége ilyen, vagy egyre inkább ilyenné válik, ezért a szövetkezeti parasztság becsüli őket és ragaszkodik hozzájuk. Ez főleg annak az eredménye, hogy a parasztság iránti teljes bizalommal igyekszünk érvényt szerezni a szövetkezeti demokráciának a vezetők megválasztásában és

a gazdálkodás irányításában. Szem előtt tartjuk, hogy a termelőszövetkezetek vezetői nem régóta dolgoznak jelenlegi beosztásukban, még nem sajátíthatták el megfelelően a nagyüzemi gazdaság vezetéséhez szükséges ismereteket, ezért őket türelmesen segítjük a nagyüzemi vezetéshez szükséges tapasztalatok megszerzésében és gondoskodunk politikai és szakmai továbbképzésükről.

Alapelvnek tekintjük, hogy a szövetkezetet jól vezetni csak a szövetkezeti tagságra támaszkodva, vele egyetértésben lehet, hiszen a tagság a gazdája szövetkezetének. A vezetőségnek a közösséget kell szolgálnia és nem fordítva. Ezért nagy gondot fordítunk a szövetkezeti demokrácia fejlesztésére, amely nincs ellentétben azzal, hogy a választott vezetőség fellépjen a hanyagokkal és a közös gazdaság megkárosítóival szemben, sőt ebben támogatja őket a szövetkezet tagsága. Ez olyan erőt jelent, amelyet nem nélkülözhetünk a szövetkezetek megszilárdításáért, a mezőgazdasági termelés fellendítéséért folyó munkában. Azok a szövetkezetek igazán erősek, ott gazdálkodnak jól, ahol megfelelően érvényesül a szövetkezeti demokrácia, kölcsönös a bizalom és ezen az alapon megoszlik a felelősség a szövetkezeti tagok és a vezetőség között. Ez elengedhetetlen feltétele annak is, hogy termelőszövetkezeti parasztságunk egysége tovább erősödjék.

V

A mezőgazdaság szocialista átszervezése megteremtette az egységes termelőszövetkezeti paraszti osztály kialakításának legfontosabb társadalmi-gazdasági feltételeit. A nagy társadalmi átalakulás alapvető változást hozott a falu életében és már eddig is kedvező befolyást gyakorolt a parasztság szemléletére, élet- és munkakörülményeire. Nagy kulturális fellendülés vette kezdetét a falun. Egyszerű parasztemberek most már nemcsak gyermekeiket taníttatják, hanem számosan maguk is tanulnak, és elsajátítják a nagyüzemi gazdálkodáshoz szükséges általános és szakmai ismereteket. Parasztságunk saját tapasztalata alapján győződött meg arról, hogy egyéni boldogulása szorosan egybefonódik a szövetkezeti parasztság fejlődésével, hogy helyesen cselekedett, amikor bízva pártunk politikájában, a szövetkezeti gazdálkodás útjára tért.

A parasztság régebbi vagyoni és társadalmi helyzetéből adódó, a falut különböző rétegekre osztó ellentéteket mindinkább felváltja az egymás iránti felelősségérzet, a bizalom és a kölcsönös megbecsülés. Akik az egyéni gazdálkodás időszakában szemben álltak egymással, azok most egyre inkább segítik, támogatják egymást.

A szövetkezeti tagok szocialista együttélésének fejlődése érdekében szívós politikai és gazdaságszervező munkát folytatunk, hogy szövetkezeti parasztságunk egységbe kovácsolásának folyamata meggyorsuljon. A szövetkezetben ott van ugyanis a korábbi falu minden rétege: a volt szegény- és középparaszt, a volt kulák, a falusi kisiparosok és értelmiségiek, azok, akik földdel vagy föld nélkül léptek be. A szövetkezetben van tehát lényegében az egész falu. Ebből fakad, hogy a szövetkezeti tagok között még vannak felfogásbeli, életszínvonalbeli és magatartásbeli különbségek, amelyek bizonyos ellentéteknek még ma is forrásai. Ezek megszüntetése érdekében a legtöbbet akkor tehetjük, ha harcolunk minden helytelen, az egység erősödését akadályozó, maradi szemlélettel, a helyenként meglevő jobb- és „baloldali" megnyilvánulásokkal szemben, tovább erősítjük a szövetkezeti közös gazdaságot, fejlesztjük a közös termelést, amely alapja annak, hogy növekedjen a tagság közösből származó jövedelme. Parasztságunk szocialista felemelkedéséhez pártunk, kormányunk, egész társadalmunk ezután is közvetlen segítséget nyújt, hiszen az egységes szövetkezeti paraszti osztály kialakítása a munkás-paraszt szövetség további erősödésének, egész társadalmi előrehaladásunknak egyik legfontosabb feltétele.

A pártbizottságokra és a falusi pártszervezetekre nagy felelősség hárul a párt agrárpolitikájának helyes érvényesítésében. Ez elengedhetetlen feltétele annak, hogy a mezőgazdaságban is tovább erősödjenek a szocialista termelési viszonyok, jól szervezett gazdaságokká váljanak a szövetkezetek, szocialista közösséggé kovácsolódjék a parasztság, s kialakuljon a szocialista társadalomhoz méltó, jómódú, kulturált falu.

A falusi pártszervezetek feladatai megnövekedtek, de gyarapodott erejük is. Igen örvendetes, hogy az átszervezés után sok ezer, a falu lakossága által megbecsült, munkaszerető szövetkezeti parasztemberrel gyarapodtak a pártszervezetek. Az előttünk álló nagy feladatok azonban azt követelik, hogy magasabb színvonalra emeljük a falusi pártmunkát, erősítsük a termelőszövetkezeti pártszervezeteket. Ezért nagy figyelmet fordítunk a falusi párttagság marxista–leninista képzésére és arra, hogy a párt sorait a munkában kiváló és a párt politikáját aktívan támogató mezőgazdasági dolgozókkal erősítsük.

A termelőszövetkezeti mozgalom győzelme óta eltelt időszak tapasztalatai meggyőzően igazolják, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt országunk sajátosságainak figyelembevételével, következetesen alkalmazza a marxista–leninista elméletet az agrárkérdésben is. A mezőgazdaság szocialista átszervezésével járó átmeneti nehézségeket is figyelembe véve megállapítható, hogy helyes volt a mezőgazdaság szocialista átszervezé-

sének politikája, igazolást nyert az is, hogy kormányunk helyesen járt el, amikor a tervezettnél nagyobb összegeket fordított a nagyüzemi termelés műszaki-anyagi megalapozására.

A mezőgazdasági termelés fejlesztése nemcsak a parasztság, hanem egész népünk érdekét szolgálja. Ezért a mezőgazdaság dolgozóinak szorgalmas munkája mellett egész társadalmunk további erőfeszítésére is szükség van, hogy mezőgazdaságunk betöltse azt a szerepét, amely népünk életszínvonalának emelésében, szocialista hazánk politikai és gazdasági erejének növelésében reá hárul.

Béke és Szocializmus, 1964. szeptember.

A PÁRTÉLET IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

1965. OKTÓBER

Kedves elvtársak!

Az előző előadások a szocializmus építésének olyan alapkérdéseivel foglalkoztak, mint a szocialista gazdaság építése, a szocialista tudatformálás nagy feladatai.

Természetesen ezek az előadások pártmunkánk fontos kérdéseit érintették. Előadásomban én most a párttal, a pártélet, a pártmunka szorosabb értelemben vett időszerű kérdéseivel kívánok foglalkozni. Az előzőekkel szorosan összefüggő kérdésekről van szó, hiszen a szocializmus építése, a tudatformálás csak a párt vezetésével, a kommunisták aktív, áldozatkész munkájával valósítható meg. Nem kisebb a feladat, mint irányt mutatni, lendületet adni ennek a munkának, amely a szocializmus építésében előttünk áll.

Mielőtt a pártélet időszerű kérdéseire rátérnék, néhány gondolatot szeretnék mondani a pártról és arról a helyzetről, amelyben a munkánkat végezzük. Ismert tény, hogy a párt a munkásosztálynak, a népnek létfontosságú fegyvere, vezető ereje. A mi viszonyaink között a nép nem élhet párt nélkül szabadon. Párt nélkül szocializmust építeni nem lehet!

Betölti-e a párt a szerepét? Erre egyértelműen úgy válaszolhatunk: igen. Ezt a szerepét azért tölti be pártunk, mert a marxizmus–leninizmus elvi alapjaira épülő, országunk adottságaival számoló, a munkásosztály, a dolgozó nép és a nemzetközi munkásmozgalom érdekeit szolgáló, kommunista politikát folytat, s a gyakorlatban is ennek megfelelően cselekszik.

Pártunk, amióta újjászerveztük, úgy fogja fel történelmi hivatását, hogy helyes politika alapján szolgálja a szocializmust építő dolgozó népünket. Minél inkább érvényre jutott és érvényre jut ez a felismerés minden pártszervezetben és minden kommunista munkájában, annál gyorsabb lesz az előrehaladás, annál több önzetlen, áldozatkész munkása lesz pártunknak, a szocializmus ügyének.

Amint az elvtársak előtt is ismeretes, újjászervezett pártunk elvetette azt a korábbi hibás álláspontot, hogy mindenért, ami ebben az országban történik, mi, kommunisták vagyunk a felelősek. Megosztjuk az országépítés felelősségét népünkkel, mert együtt építjük a szocializmust. A tömegekkel együtt mindent megoldhatunk, nélkülük, egymagunkban semmire se juthatunk. Ugyanakkor a pártnak, a kommunistáknak nagy a felelősségük azért, hogyan valósulnak meg politikai, gazdasági, kulturális célkitűzéseink, hogyan alakul az életszínvonal, milyen mértékben fejlődik népünk szocialista tudata, milyen ütemben épül a szocializmus országunkban. A Magyar Szocialista Munkáspárt, a kommunisták, becsülettel eleget tettek és tesznek ebbeli kötelességüknek. Vállalták és vállalják ezt a felelősséget!

Nagy munkát végzett a mi pártunk. Vezette a harcot az ellenforradalom által okozott zűrzavar felszámolásáért, a politikai és gazdasági konszolidációért. Iparunkat kiemeltük stagnálásából, átszerveztük a mezőgazdaságot, leraktuk a szocializmus alapjait országunkban. Közben az életszínvonal is jelentősen emelkedett, visszafizettük az ellenforradalommal összefüggésben keletkezett adósságunk jelentős részét, mégpedig határidő előtt. Közismert, hogy megerősödött a népi hatalom, helyreállítottuk országunk nemzetközi tekintélyét.

Nem élünk gondtalanul, nehézségekkel is küzdünk, de a szocializmus építésének problémái nem takarják el szemmel látható, kézzelfogható eredményeinket.

Felvetődik a kérdés: lelkesíthetnek-e bennünket a közös munkával létrehozott eredmények? Azt mondom, talán jobban is kellene lelkesednünk azért, amit a párt vezetésével, a kommunisták aktív részvételével munkásosztályunk, népünk a szocializmus építésében elért. Jól tudjuk: ahová eljutottunk, még nem a csúcs, de ahonnan elindultunk, ahhoz képest már a magaslaton vagyunk. A tények seregével válaszolhatunk azoknak, akik csak a hibákat hajlandók meglátni és csak csüggedést terjesztenek maguk körül.

Kedves elvtársak!

Nem megnyugvásra, megelégedettségre akarok késztetni, ez ellenkezik a mi szemléletünkkel, eszméinkkel. Leszerelne bennünket, ha eredményeink eltakarnák szemünk elől az egyáltalán nem könnyű feladatok megoldása közben elénk tornyosuló gondokat. Sőt, hozzáteszem: a szocializmus építése, ahogy a gyakorlatban tapasztaljuk, korábbi elképzeléseinkhez viszonyítva nehezebb feladatok megoldását állítja elénk. Naponta újabb és újabb problémákkal találjuk szembe magunkat. A hibák elleni harcok elől kitérni nem szabad, és kommunista nem is térhet ki.

A harchoz az ad erőt, ha látjuk és láttatjuk munkánk értelmét. Gyengeségeink leküzdésének fontos feltétele annak tudata, hogy munkánknak értelme van, erőfeszítéseink eredményhez vezetnek. Van tehát miért lelkesednünk, hiszen hazánk, népünk – gondjaink ellenére – soha nem állt a fejlődésnek, a jólétnek ily magaslatán. Ez az élet meggyőző válasza azoknak, akik e kérdést – csak a hibákat látva – sokszor felteszik: hová is jutottunk?

Arról is szólni kell, hogy miközben pártunk nagy feladatokat oldott meg, figyelmünk néha elterelődött a pártélet szorosabb értelemben vett belső kérdéseiről. Pedig bonyolultabbak lettek a feladatok idehaza, bonyolultabb lett a nemzetközi helyzet is, és nem utolsósorban a nemzetközi munkásmozgalom ismert problémái is sürgetően követelik, hogy nagyobb figyelmet szenteljünk a pártélet belső kérdéseinek. Időszerű és állandó feladatunk erősíteni a pártot, a párt egységét, vezető szerepét, feltárni az útjában álló nehézségeket, feltárni és kijavítani munkánk fogyatékosságait, javítani, emelni a pártmunka színvonalát, fejleszteni munkastílusunkat. Mindez a szocialista vívmányok védelmét és továbbfejlesztését szolgálja. Ha rend van a pártban – ezt a történelmi tapasztalatok is igazolják –, ennek jó hatása életünk minden területén érvényesül.

E gondolatok előrebocsátása után rátérek a konkrét kérdésekre. Mindenekelőtt pártunk összetételének alakulásáról, a tag- és tagjelöltfelvételről és az ehhez kapcsolódó néhány kérdésről kívánok szólni. Pártunk egészségesen fejlődik. Taglétszámunk ugyan Budapesten is kisebb, mint az ellenforradalom előtt volt, de nagyobb erőt képvisel. Összetételében kifejezésre jut, hogy pártunk a munkásosztály élcsapata, a dolgozó nép pártja. Taglétszámunk növekedése, miként országosan, Budapesten is elég gyors ütemű. Bár ez nem minden pártszervezetünkben mondható el, különösen a termelőmunkát végző, fizikai munkások között nem kielégítő a munkánk. Ebben bizonyos fokig kifejezésre jut a munkásosztály körében végzett tevékenységünk kritikája is.

Nagyobb figyelemmel kell fordulnunk társadalmunk vezető osztályának, a munkásosztálynak a problémái felé. Minden vonatkozásban javítani kell a munkásság, elsősorban a nagyüzemi munkásság között a tevékenységünket. Többet kell törődnünk anyagi helyzetükkel, politikai, szakmai fejlődésükkel, az őket foglalkoztató problémákkal, jobban oda kell figyelnünk véleményükre. Az a kötelességünk, hogy legyen fülünk, hallásunk, érzékenységünk arra, hogy a munkásokat foglalkoztató kérdésekre és problémákra időben és megfelelő formában reagáljunk. A munkásság a fővárosban is politikai magatartásával, tetteivel igazolja, hogy minden téren megérdemli a nagyobb figyelmet. Vajon a munkások,

az élenjárók, a kiváló munkások mindenkor és mindenben megkapják tevékenységük erkölcsi, politikai és anyagi elismerését? Sűrűn elmondjuk, hogy a munkásosztály az ország vezető ereje. Igazat mondunk, és mégis, mintha a gyakorlatban megfeledkeznénk erről az igazságról.

A munkásosztályra figyelni, problémáira reagálni természetesen nem csak a párt feladata. Minden vezető feladata és felelőssége is. A gazdasági vezetőké csakúgy, mint a szakszervezetben, a KISZ-ben, a tanácsokban és a társadalmi élet más pontjain dolgozó vezetőké! Sajnos naponta találkozunk a munkások ügyeivel szembeni érzéketlenséggel. Gyakran nem veszik figyelembe azokat a jogos észrevételeket, amelyekkel munkánkat a munkások illetik. Szó van itt a jobb politikai munkáról, az alaposabb tájékoztatásról, a párt politikájának intenzívebb népszerűsítéséről, a munkafeltételek javításáról. Napjainkban a munkások azt mondják: „Mi megértettük annak szükségességét, hogy a normákat rendezni kellett, mert lazaságok voltak". De hozzáteszik a kérdést: „Vajon ugyanúgy megértették-e a határozat jelentőségét a kommunista gazdasági vezetők? Megteremtik-e a munkafeltételeket ahhoz, hogy folyamatos munkával biztosítani tudják megfelelő keresetünket, hogy ne essen vissza életszínvonalunk?" S kérdésük tapasztalatokon nyugvó igazságához kétség nem férhet.

De szó van itt a többi között arról is, hogy nagyobb figyelmet szenteljünk a szociális jellegű kérdéseknek, amelyek a munkások helyzetének javítását célozzák. A közelmúltban a Budapesti Párt-végrehajtóbizottság megvizsgálta a munkásszállások helyzetét. Meg kell mondanom, hogy elkeserítő képpel találkoztunk. Például húszan mosakodnak egy lavórban. Ami a lényeg: nem azért van ez így, mert a megoldásához nincs elegendő anyagi eszköz. A fő probléma, hogy hiányzik a kellő figyelem azok részéről, akiknek intézkedni kell. A vezetőknek nagyobb érzékenységet kell tanúsítaniuk az úgynevezett kis ügyek iránt is.

Még egy példát szeretnék elmondani. Nagyon örülünk annak, amikor azt tapasztaljuk, hogy szépül fővárosunk. De gondolkodjunk el azon, hogy rendben van-e, ha egy kirakat felújítása után négy hónappal egy újabb, másik portált állítanak annak helyébe, talán éppen importból beszerzett üveg felhasználásával, ugyanakkor még nem tettünk eleget annak a kötelességünknek, hogy Angyalföldön vagy a többi munkáskerületekben ne kelljen kilométereket gyalogolniuk két kiló burgonyáért a munkásasszonyoknak. Amikor arról beszélünk elvtársak, hogyan alakul a mi pártunk összetétele, azt is látnunk kell: milyen a mi gondoskodásunk arról az osztályról, amelynek élcsapata vagyunk, és amely osztályból a leg-

jobbakat csak akkor tömöríthetjük újból és újból a mi sorainkba, ha soha meg nem szűnő figyelmet szentelünk a munkásosztály problémái iránt.

A párt ereje döntően attól függ, milyen a befolyása a munkásosztályban, követi-e a munkásosztály többsége, megvalósul-e a munkásosztály célkitűzése? Ha ez megvan, akkor az egész társadalom követni fogja a munkásosztályt, követni fogja politikánkat. Ezzel is szeretném kiemelni azt a felelősséget, amely a munkásosztállyal kapcsolatban reánk hárul. Ennek abban is kifejezésre kell jutnia, hogy újból és újból a munkásosztály legjobbjait vegyük fel pártunk soraiba ott és akkor, ahol és amikor annak a politikai feltételei megértek. Ennek legjobb előkészítője – véleményem szerint – a munkásérdekek következetes képviselete, a kis és nagy kérdésekben egyaránt. E tekintetben nincs minden rendben. Sok a javítanivaló.

Anélkül természetesen, hogy valamiféle számokat hajhásznánk, tudatos munkát kell folytatnunk azért, hogy minőségileg fejlődjön pártunk összetétele. Ne spontán „aki jön – jön" alapon kerüljenek a mi pártunkba, hanem egyengessük a munkapadoknál dolgozó legjobbak útját, készítsük elő őket a párttagságra. Ismert az a követelmény, amelyet a párt tagjaival szemben támaszt: politikai egyetértés és aktivitás, példamutató, szerény magatartás, önzetlen szolgálata a párt, a szocializmus ügyének. Aki rendes ember a magánéletében és a munkahelyén, azokkal foglalkozzunk tudatosan és azokat vezessük a pártba. Adjunk megbízatást számukra, segítsük őket abban, hogy politikailag képzett, tudatosan cselekvő kommunistákká váljanak, jórészt már pártonkívüli korukban. Azt szeretném hangsúlyozni, hogy jelenleg a párt összetételének minőségi javítása szempontjából a munkások között végzett aktív pártépítő munka van előtérben. Természetesen nincs arra szükség, hogy tagokat „toborozzunk" a pártba. Tömörítsük ellenben a párt köré a jó pártonkívüli erőket; és velük együtt dolgozva ítélhetjük meg, méltóak-e, alkalmasak-e a párttagságra. Nem szabad megengednünk, hogy a pártba olyan emberek kerüljenek, akik egyéni érdekből, karrierizmusból törtetnek a párttag megtisztelő címért. A munkásoknak nincsenek ilyen ambícióik. Velük azért kell foglalkozni, hogy a legrátermettebbek valóban a párt soraiba kerüljenek. Egyszerű, igazszívű, becsületes, a közért szorgalmasan dolgozni és harcolni kész munkásemberekkel erősödik igazán a párt.

Most rátérek a másik konkrét kérdésre: a demokratikus centralizmus érvényesülésére a pártban. Egybehangzó megítélés és tapasztalat alapján azt mondhatom, hogy pártunkban a demokratikus centralizmus elve érvényesül, pártunk a demokratikus centralizmus szervezeti elvein épül fel, és ennek megfelelően fejti ki működését.

A párt vezető szerveit a szervezeti szabályzat alapján választják, rendszeresen megtartják üléseiket. A pártszervezetek is megtartják taggyűléseiket. Az utóbbi időben megnövekedett a választott szervek szerepe, önállósága, javult a vezetés kollektivitása. Pártbizottságaink és pártszervezeteink Budapesten is gazdái, elismert politikai vezetői területüknek. Hogy milyen nagy a fejlődés ezen a téren, azon mérhetjük leginkább, ha a helyzetet összehasonlítjuk a múlttal, amelynek súlyos hibáit kijavítva jutottunk el idáig.

Amikor megállapítjuk, hogy a párt gyakorlatában alapvetően érvényesül a demokratikus centralizmus elve, hozzá kell tennünk azt is, hogy az elv és a gyakorlat között nincs meg mindig a szükséges összhang. Nem mindenütt vonják be rendszeresen a párttagságot a feladatok kidolgozásába, az egyes határozatok meghozatala előtti munkába. Nem mindenütt és nem mindig támaszkodunk a párttagság véleményére, nem alapozzuk erre is határozatainkat. Sok budapesti példát lehetne felsorolni, kerületit, üzemit is arra, hogy nem élünk ezzel a nagy lehetőségünkkel. Meg kell mondanom, ezt néhány évvel ezelőtt jobban csináltuk. Soha ne tévesszük szem elől, hogy akármilyen jól felkészült vezetés sem nélkülözheti azt a nagy erőt, amely a demokrácia jól értelmezett gyakorlatában rejlik. A kollektív vezetésnek – amely a legkisebb pártszervezetben is megóvja a pártot a nagyobb hibák elkövetésétől – nem az az egyedüli feltétele, hogy a vezető szervek rendszeresen ülésezzenek, hogy testületileg döntsenek. Az is lényegbevágó eleme, hogy a határozat meghozatalát gondos vita és a vélemények széles cseréje, megismerése előzze meg, azaz így is érvényesítsük széleskörűen a demokráciát.

Azt sem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy pártunk egyedüli pártja az országnak. A pártdemokráciát óvni, erősíteni, széleskörűen érvényesíteni a pártban – hatását tekintve – azt is jelenti, hogy ösztönzést, útmutatást adunk társadalmi életünk minden területén a demokratikus fejlődéshez, a szocialista demokrácia erősítéséhez. Ha a pártban csorbát szenved a demokrácia, ennek hatása hatványozottabban jelentkezik a közéletben, a tanácsok, az üzemek, a szakszervezetek munkájában, az élet minden területén. A pártszerű keretek között folyó vita, a határozatok meghozatala előtti széles körű eszmecsere nélkülözhetetlen feltétele az eleven pártéletnek.

A demokrácia feltételezi természetesen a centralizmust, miként a jogok gyakorlása feltételezi a kötelességek maradéktalan teljesítését. Tehát, ha a demokratikus centralizmusról beszélünk, akkor azt kell mondanunk, hogy „vita, alapos mérlegelés, ezután döntés, utána kötelező és egyértelmű végrehajtás a minden kommunistára egyformán kötelező pártfegyelem

alapján!" A többség akaratát, a párt politikáját nem elég csupán elfogadni. Mindenekelőtt arra van szükség, hogy ennek megfelelően cselekedjünk, végrehajtsuk a többség határozatát, kiálljunk a párt politikája mellett és népszerűsítsük azt. Pártunk szervezeti felépítésének megingathatatlan elveiből nem tehetünk engedményeket semmikor, sehol és senki számára!

A pártfegyelem helyenkénti lazaságai akadályozzák az egységes cselekvést. Vannak helytelen, torz felfogások, amire külön is kitérek. Az egyik felsőfokú tanintézetünk pártszervezetében, amikor az ideológiai irányelvekről szóló anyagot kidolgozták – a következőt fogalmazták meg: tisztázandó elvi kérdés, milyen mértékben kötelező a felsőbb szervek állásfoglalásával való egyetértés. Maguk is érezték, hogy sántít e felvetésük, mert azt is megállapították, hogy a szervezeti szabályzatban erre nézve világos útmutatás van. Mégis egy példa kapcsán, amelyet nem akarok itt külön ismertetni, a következőt írták le: „Elvileg azonban felvetődik: a pártfegyelem túl merev értelmezése nem gátolja-e a fejlődést? A párt szervezeti szabályzatában a mai körülményeknek megfelelően pontosabban kellene megfogalmazni, meddig terjed az a határ, ameddig a határozatok mellett nyilvános állásfoglalás kötelező!"

Hozzáteszem, hogy az adott pártszervezet vezetősége, annak választott testülete korrigálásra utasította illetékes tagjait. De mégis szólni kell e példa kapcsán arról, hogy ez a párttól és a proletár fegyelemtől idegen nézet! Bármilyen jó lehet a szándék, amit nem is vonunk kétségbe, mégis kispolgári, anarchista nézetekről van szó, s ha ezeket beengedjük a pártba, bénítólag hatnak egységes, tudatos cselekvésünkre.

Itt kell szólni a különvélemény értelmezéséről és fenntartásának jogáról a pártban. Most pártunk különböző fórumain lehetőség van arra – és a jövőben ezt a lehetőséget tovább kell növelni –, hogy párttagjaink szóvá tegyék észrevételeiket, bíráló megjegyzéseiket, kifejtsék véleményüket az egyes kérdésekről. Ez helyes dolog! De meg kell mondanunk azt is, hogy amikor a vita után döntés született, a többség döntése az egyet nem értőkre is kötelező, akkor is, ha fenntartják különvéleményüket, amire joguk van, de azt hangoztatni csak felsőbb pártfórumok előtt szabad. Van felsőbb fórum, ahova fordulhatnak, de ez csak pártfórum lehet és nem a baráti kör, nem a folyosói összejövetel, ahol ezekről a kérdésekről – sajnos – gyakran esik szó. Ez nem a pártdemokrácia korlátozása, hanem a pártegység védelme, az alapvető rend védelme, a helyes kommunista magatartás követelménye, a párt védelme a demokratikus centralizmus egységes érvényesítésének érdekében.

Ide tartozik az is, hogy a felsőbb szintű pártszervek határozatai kötelezőek az alsóbb szintű szervekre. Ezeket kötelesek képviselni, csak az ezekkel egyező helyi határozatokat hozhatnak. A mi pártszervezeteinkben általában érvényesül ez a rend. Természetesen ez nemcsak az alsóbb szintű pártszervekre, de a különböző területeken dolgozó kommunistákra is vonatkozik. Még sincs mindig így. Nem minden párttag képviseli következetesen a felsőbb szintű pártszerv döntéseit, a párt politikáját. Az a baj, hogy a mulasztókat nem vonjuk felelősségre. Itt nagyon sok a tennivalónk országosan, Budapesten, a kerületekben, az üzemekben, az intézményekben, és talán nincs is olyan terület, ahol ezzel a kérdéssel ne kellene intenzívebben, jobban foglalkozni.

A szervezeti szabályzatban, pártunk kongresszusa által jóváhagyott alapokmányában mindezekre a kérdésekre világos, egyértelmű útmutatásokat találunk. Nagyobb gondot kell fordítani a jogok és kötelességek megismertetésére; arra, hogy a szervezeti szabályzatban lefektetett, a párttagokra vonatkozó jogok és kötelezettségek egységesen megvalósuljanak.

Formális vonások is nehezítik a demokratikus centralizmus elvének gyakorlati érvényesítését. Néhány vonatkozásra szeretnék kitérni. Nem egyformán és nem mindenütt, de a fővárosi pártszervezetek munkájában is tapasztalhatók bürokratikus vonások. Sok a jelentés, még mindig sok a határozat, a statisztika, a kimutatás, egyszóval: az írásos munka. Nagy létszámúak a különböző bizottságok is, amelyeknek munkájában szintén sok a formális vonás, nem is szólva az érdemi munkát elsikkasztó hosszú ülésezésekről. Mindez az alapszervezetekre hárít sok felesleges munkát, holott legtöbb esetben éppen az alapszervezeteknek nem adjuk meg azt a szükséges segítséget, amely nélkül nem tudják elvégezni felelősségteljes feladataikat. Talán ebből is adódik, hogy a munka politikai jellege több pártszervezetünkben visszaesett. Értekezleteink, összejöveteleink gyakran termelési értekezlet jellegűek, ami jórészt a jelenlegi gazdasági vezetési rendszerünkkel függ össze. Erre most nem akarok részleteiben kitérni. Erről szó esett az előző előadásokban, és nem is olyan sokára, néhány nap múlva pártunk a gazdaságirányítás kérdéseiben a nyilvánosság előtt is hallatja szavát.

A párt alapszervezetei a feladatok megoldásának első vonalában dolgoznak, nap mint nap nagy feladatokkal birkóznak, túlnyomó többségében eredménnyel. Nincs olyan feladat a párt előtt, amelynek megoldásában sikeresen előrejuthatnánk az alapszervezetek aktív támogatása nélkül. Tapasztalataink szerint a párttitkárok, a pártvezetőségek, az alapszervezeti aktivisták – a párt nagyon áldozatkész katonái! Sok nehézség-

gel küzdenek, megérdemlik, hogy több segítséget nyújtsunk számukra a Budapesti Pártbizottság, a kerületi és az üzemi pártbizottságok részéről. Több megbecsülésben kell részesítenünk őket azért az áldozatos munkáért, amelyet napról napra végeznek.

Különösen fontos, hogy az alapszervezetben tömörült kommunisták legfontosabb fóruma, a taggyűlés színvonalas legyen. A kommunisták itt vitassák meg a legfontosabb kérdéseket. Váljanak az alapszervezetek taggyűlései a kommunisták nevelő iskoláivá, a taggyűléseken adják és kérjék számon a pártmegbízatásokat. Sajnos ez nem mindig történik így. Természetesen az alapszervezetben jelentkeznek először a párt munkáját megítélő pozitív vagy negatív vélemények. A munkásság, az intézményekben dolgozók hangulata mindenekelőtt itt jelentkezik és itt nyer először összegezést. Az alapszervezetekben nagy szükség van arra is, hogy a jelentkező helytelen nézetek ellen állandó harcot folytassanak, bátran álljanak ki a párt politikája mellett, és a vitában érveléssel győzzék meg azokat, akik a párt politikájával ellentétes álláspontot képviselnek. Rendszeres, jó, alapos információra van szükség ahhoz, hogy az alapszervezetek betölthessék feladatukat. De nemcsak több információra van szükség, hanem annak jobb hasznosítására is. Néha tapasztaljuk, hogy elakadnak olyan információk, amelyeknek továbbadása feltétlenül szükséges lenne, hogy ezekkel felvértezzük a kommunistákat a helytelen nézetek elleni, a dolgozók meggyőzéséért folytatott harcra. Ehhez természetesen nemcsak a központtól, a budapesti vagy a kerületi pártbizottságoktól kapott információs anyagokat lehet és kell felhasználni. Az eddiginél sokkal jobban kell támaszkodni azokra a gazdag anyagokra, amelyek a „Népszabadság"-ban, a párt folyóirataiban és egyéb folyóiratokban megjelennek. Közös felelősségünk, hogy a kommunisták mindig jól informáltak legyenek.

De fel kell lépnünk azokkal a túlzott igényekkel szemben, amelyek néha párt és állami titkokat képező információkat követelnek a pártbizottságoktól, az állami vagy gazdasági vezetőktől. Informálni nem csak országos, budapesti és kerületi méretekben is kell és szükséges. Ezzel együtt a helyi, az üzemi, az intézményi döntésekről és feladatokról is tájékoztassuk rendszeresen a párttagságot. A helyi tájékoztatás nagyon hiányos, ezért jogos az igény megjavítására.

Kedves elvtársak!

Az alapszervezetek felelőssége igen nagy a párt politikájának megvalósításában. Ezért a Budapesti Pártbizottságnak, a kerületi és az üzemi pártbizottságoknak javítaniuk kell az alapszervezeteket segítő munkát, hiszen a kommunisták aktivitása, fegyelme, a párt politikája melletti

harcos kiállása, példamutatása jórészt az alapszervezetekben végzett munka színvonalától függ, itt dől el.

Rátérek a párttagság erkölcsi helyzetére, aktivitásának kérdéseire. A helyzetet úgy ítéljük meg, hogy párttagságunk túlnyomó része Budapesten is, miként az országban, példamutató a munkában – erkölcsi magatartása jó. Közéletünk aktív szereplői a kommunisták. Társadalmi munkások, propagandisták, agitátorok, munkásőrök, tanácstagok, tömegszervezeti tisztségviselők – az élet különböző területein dolgozók. Ott vannak a kommunisták a szocialista brigádokban, aktív résztvevői a szocialista munkaversenynek, és amikor konkrét feladatot adunk számukra, mindig fellendül az aktivitásuk. Az aktivitásról szeretném megjegyezni: nem lehet minden nap, minden hónapban, minden évben januártól decemberig állandó permanenciában tartani a párttagságot. De amikor konkrét feladatot kapnak, megmozdulnak, harcba mennek a feladat végrehajtásáért. Itt volt az 1964. decemberi határozat, itt voltak a Központi Bizottság ideológiai irányelvei, s a párttagság aktivitása nagymértékben megnövekedett, a konkrét célokért, a konkrét feladatokért harcba tudott indulni.

Párttagságunkban – ha nem is nagy számban – vannak, akik nem elég aktívak. Akadnak azután más problémák is. Egyes párttagok életmódja, magatartása nem egyeztethető össze a kommunista erkölcs követelményeivel. Találkozunk önelégültséggel, szerénytelenséggel, anyagi előnyök hajhászásával. Olyan esetekkel, amikor az emberek kockára teszik kommunista becsületüket – és a párt becsületét is – egy kis anyagi előnyért, egy jogtalan házkiutalásért és telekvásárlásért stb. Találkozunk erkölcstelen életmóddal, iszákossággal, némelyek visszaélnek a hatalmukkal is. A pártfegyelmi ügyek száma ugyan csökkent, de erkölcstelenség és iszákosság, korrupció és társadalmi tulajdon elleni vétség miatt Budapesten is több párttaggal szemben kellett fegyelmi úton eljárni. Az egyik vállalatnál párttagok is voltak a 70 vétkes között, azok között, akik a vállalat anyagaiból építették vagy részben abból építették a házukat. Szomorú tény, hogy közülük sokan különböző funkciót töltöttek be az adott vállalatnál.

Találkozunk formailag nem kifogásolható, de a kommunista erkölcscsel, a jó ízléssel ütköző dolgokkal is. Például joggal háborodunk fel, amikor arról hallunk, hogy az utóbbi időben állami ösztöndíjjal egyetemet végzett vagy végző fiatalok nyugati országokba mennek nyelvtanulás ürügyével, de cselédlánynak állnak be. Ez felháborít bennünket. Akinek van önérzete, nemzeti önbecsülése, ezt nem cselekszi!

Ne tűrjük szótlanul az ilyen eseteket! Mi azt akarjuk, hogy előrejus-

sunk, hogy minden kommunista szavának legyen hitele, mint ahogyan ma hitele van pártunk szavának! De pártunk hitele akkor marad tartós, ha nem engedjük meg az előbb említett visszásságokat! Nem szabad teret engedni az erkölcsi felfogásunktól idegen nézeteknek és magatartásnak. Egyébként az említett cselédlány-mozgalomról az a véleményem, hogy szemünket, fülünket egy kicsit becsuktuk. Nemcsak kommunista erkölcsi alapon, de egyszerűen állampolgári, hazafias alapon is szót kell emelni ezek ellen a dolgok ellen. Nem másról van itt szó, mint a kispolgári életmód és szemlélet hatásáról párttagságunk, köztük a vezető beosztásban dolgozók egy részére. Úgy látszik, kezdjük elfelejteni azt a leckét, amelyet nagyon súlyos történelmi események adtak számunkra. Nem folyik elég erőteljes, állandó és konkrét harc a visszásságok ellen. Ezért fordulhatnak elő a párterkölcsöt sértő esetek, és talán azért is, mert a kommunisták előbbiekben felsorolt hibáit nem mindig egyforma mérce alapján ítéljük meg. Pedig minden párttagra egyformán vonatkozik a kommunista erkölcs követelménye, a párttagsággal járó erkölcsi követelmény! Úgy éljünk és cselekedjünk, hogy szavaink és tetteink egybeessenek! Akkor lesz hitelünk, akkor követnek bennünket a tömegek. Nem azért teszem ezt ilyen szenvedéllyel és eréllyel szóvá, mert nagy számban nyilvánul meg ilyesmi a mi párttagságunk körében. De egyetlenegy ilyen eset se legyen! Egy eset szüli a kettőt, a kettő a többit. Nem lehetünk engedékenyek.

Azt is felvetem, hogy a kommunistáknak védeniük kell egymást a hibáktól, mert ezzel védik a pártot is. És egységesnek kell lennünk a hibák megítélésében, ennek ellenkezője megengedhetetlen dolog. Elmondok egy példát. A XIII. kerületben felelősségre vontak egy gazdasági beosztásban levő vezetőt. Joggal vonták felelősségre, pártfegyelmi büntetést is kapott. Ugyanekkor a minisztérium személyzeti főosztályán az az ember, aki ezzel a kérdéssel foglalkozott, aki szintén kommunista, azzal ment a vétkes igazgatóhoz: „Elvtárs! Mi kitüntetnénk, jutalmat is adnánk neked, de a kerületi pártbizottság nem akarja!" Elvtársak! Ez kis dolognak tűnik, de itt tulajdonképpen a párt erkölcsi normáinak különböző megítéléséről és felfogásáról van szó. Hogyan akarjuk mi a hibát vétőket a helyes útra vezetni? Nem arról van szó, hogy az adott gazdasági vezető ne kapjon jutalmat, ha majd kijavította az elkövetett hibát, ha megérdemli az elismerést, akkor a pártbizottság áll melléje elsőként és javasolja, hogy munkája alapján adjanak neki jutalmat vagy tüntessék ki. Mindenki tudna ilyen és hasonló példákat felsorolni.

Fontos, hogy ne engedjünk teret a rágalmazásnak, az ellenséges tevékenységnek, amely a becsületesen dolgozó vezetők lejáratására irányul. Úgy gondolom, hogy minden becsületes kommunista – és ez különösen

a vezetőkre vonatkozik – szerény, áldozatkész, népünk ügyét szolgáló magatartására van szükség, hogy a tömegek értékeljék munkájukat, amelyet munkaköri kötelességükön túl is az emberekért, a társadalomért végeznek, mint kommunisták. Ennél nagyobb erkölcsi tőkénk nem is lehet, mint ha így élünk, így cselekszünk. Annál nagyobb elismerés nem érhet bennünket, ha munkánkról elismerő a tömegek ítélete. Amikor a párt becsületesen, őszintén szolgálja a népet – és ez ma nem lehet kétséges senki előtt sem, aki objektíven vizsgálja a párt munkáját –, akkor bennünket elvtársak, csak helytelen magatartásunk, rossz cselekedeteink alapján ítélhetnek el. Ne adjuk meg ezt az előnyt ellenségeinknek, akik akkor is mindent elkövetnek a kommunisták, a vezetők lejáratására, amikor azok minden erejükkel, sőt talán néha erejükön felül is a népért küzdenek, tevékenykednek.

Ezzel összefüggésben említem meg: mindannyiunknak, mindenekelőtt a választott szerveknek, a Budapesti Pártbizottságnak, a kerületi pártbizottságoknak, az üzemi és más területeken dolgozó pártbizottságoknak is mindent meg kell tenniük azért, hogy a párttagok valóban áldozatkész munkáját a pártban is nagyobb elismerés övezze. A párttagsággal nagyobb felelősség jár együtt, és azt gondolom, hogy ennek minden kommunista tudatában van. Egyetlen kommunista sem támaszthat olyan igényt, hogy azért, mert ő tagja a pártnak, különleges előnyökhöz jusson. De azt is gondolom, ennek az ellentétpárja is igaz: minden kommunista elvárhatja, hogy hátránnyal se járjon a párttagság. Arra gondolok, ha azonos szakmai felkészültségű emberek között kell választani, dönteni egy funkció betöltésénél, akkor véleményem szerint nem lehet vitás, hogy a szocializmus ügyéért aktívan dolgozó, harcoló kommunistára kell esnie a választásnak. Ezt az álláspontot félreérthetetlenül kell képviselni. Ez nem mond ellen a pártonkívüliek funkcióba állításával kapcsolatos pártálláspontnak. Úgy gondolom, ez érthető és világos.

Most a kommunista bírálat és önbírálat kérdésére térek át. A hibák elleni eredményes harchoz szükség van arra, hogy a jó kritikai légkör, amely a jelent általában jellemzi, továbbfejlődjék. Hogy ne csak formális legyen a kritika és az önkritika, hanem valóságos is. Foglalkozni kell ezzel a kérdéssel annak ellenére, hogy pártunkban általában érvényesül ez a követelmény; de hellyel-közzel tapasztalni lehet a bírálat elfojtására irányuló kísérleteket is, és még inkább tapasztalni lehet elnézést a fegyelmezetlenséggel, a fecsegőkkel, a jól értesült zavarkeltőkkel, a határozatok végre nem hajtóival, a helytelen, hibás nézetekkel szemben. A párt buzdít a bírálatra, fellép az elfojtására irányuló kísérletekkel szemben. Ez helyes, szükséges, ezt erősíteni kell a jövőben is. A bírálókkal szembeni megtor-

lás, a kritika visszautasítása, kimagyarázása az állami, a hivatali és a gazdasági vezetők részéről gyakoribb jelenség. Előfordul a pártban is. A bírálat nem mindig konkrét és személyekre szóló, gyakran általános. A bírálat helyett hibák iránti szolidaritást tapasztalunk. Ettől a hibák természetesen megmaradnak. Sőt, az elvtelenség következtében személyi ellentétekig fajulnak a dolgok. Ez bénítja az egységes fellépést, aláássa a vezetők tekintélyét, rombolja a párt tekintélyét is. Konkrét, segíteni szándékozó kritikára van szükség.

Komoly hiba, hogy nem mindig különböztetjük meg a párt politikájának védőjét, a torzulások ellen fellépőt attól, akit nem ilyen szándék vezet a bírálatban. Emiatt párttagságunk egy része tartózkodik a meglevő hibák bírálatától, attól félnek, hogy a párttal „egyet nem értő" jelzőt kapják, ha szóvá teszik a konkrét hibát. Egyre több helyről halljuk, hogy a kádermunkában háttérbe szorul a politikai megbízhatóság, a vezetői készség követelménye, különösen a munkáshatalom fontos posztjain. És amikor erre azt a választ kapják azok, akik ezt szóvá teszik: „Merev vagy, elvtárs!", tulajdonképpen gátat emelnek a segítő szándék elé; ezzel lefegyverezzük magunkat, a pártot a hibák elleni harcban. Egy helyes elv hibás végrehajtását bírálni nemcsak joga, de kötelessége is a kommunistáknak. Akiket érint ez a bírálat – legyen az a Budapesti Pártbizottság, vagy annak vezetői, de bárki –, kötelesek odafigyelni és javítani a munkájukon. Csak ez a módszer vezethet eredményre.

Tapasztaljuk azt is, hogy miközben más kertjébe tekintünk, abban keressük a gyomot, találjuk a hibát, aközben a magunk kertjében nem vesszük észre a vadhajtásokat, a saját hibánkat. Ez nem helyes. Ezen változtatni kell. A kritikát egyforma mértékkel kell alkalmaznunk saját munkánkkal és másokéval szemben. Ez a jó kritikai légkör megteremtésének nélkülözhetetlen feltétele. Az önbírálat elhanyagolására mutat, hogy kevesebb figyelmet fordítunk a saját munkánkban levő fogyatékosságokra, mint a másokéra. Emiatt is van bizonyos „felülről várás" a hibák kijavításával kapcsolatban. Az utóbbi időben egyesek csak a párttól, csak a párt választott testületeitől, a pártszervezetektől várják az önbírálatot. Pedig el lehet várni és el kell várni az állami, a gazdasági, a kulturális és más munkakörökben dolgozó vezetőktől is az önkritikát a munkájukban fellelhető hibák, gyengeségek miatt. Ha ez megvan, tulajdonképpen ezzel teremtjük meg az alapját annak, hogy a tömegekben is mozgást, aktív bíráló kedvet idézzünk elő. Ez a társadalmunkban meglevő lazaságok, a munkánkban előforduló hibák leküzdésében nélkülözhetetlen segítség.

Legyen elvünk és gyakorlatunk továbbra is az, amit a párt eddig is

vallott: ne nézzük el egymás hibáit, de ne az emberek, hanem a hibáik ellen harcoljunk! Ne az embert üssük agyon, hanem a hibát szüntessük meg. Ne bíráljunk meggondolatlanul, csak a helyzet, a tények alapos ismeretében mondjunk véleményt a gyengeségekről, hibákról. Érvényesítsük azt a népi szólásmondást, hogy „Kétszer mérjünk, míg egyszer vágunk!" A meggondolatlan bírálat ugyanúgy kárt okoz, mint a hibák eltussolása.

Rátérek a párt vezető szerepének értelmezésével összefüggő kérdésekre. Ezt is érintették az előző előadások. Szeretném azonban azt a tapasztalatokra alapozott meggyőződésünket kifejezésre juttatni, hogy pártunk vezető szerepe társadalmi méretekben érvényesül. Ezt a bevezetőmben is hangsúlyoztam. Ennek alapja a helyes politika, amely a tömegek támogatását élvezi. A párt vezető szerepe azonban nem automatikusan valósul meg. Érvényre jutásáért, vagyis a párt politikájának gyakorlati megvalósításáért naponta dolgozni kell, kitartóan, nemcsak országosan, hanem Budapesten is, a kerületekben, az üzemekben és intézményekben is, a legkisebb pártszervezetekben is. A tömegek bizalmon alapuló támogatását újból és újból csak így szerezhetjük meg. A párt vezető szerepét semmi esetre sem foghatjuk fel úgy, hogy adott területen minden kérdésben a pártszervezetnek kell döntenie, és másoknak csak az a feladata, hogy végrehajtsák a pártszervezet által részletesen kidolgozott feladatokat. Különösen gazdasági területeken van ilyen felfogás és gyakorlat. Ez több szempontból helytelen, némely esetben káros is; párhuzamosságokhoz vezet, hiszen azonos kérdésekkel azonos módon foglalkoznak párt- és gazdasági vezetők. Ez lassítja az ügyintézést, és bürokráciához is vezet. De gyengíti ez a felfogás és módszer az egyszemélyi felelősséget is, amelyre pedig igen nagy szükség van.

Itt szeretném külön is hangsúlyozni azt, hogy amikor a kollektív vezetésről beszélünk, mondjuk ki annak a lenini elvnek ide tartozó második felét is: a kollektív vezetés nem valósítható meg az egyszemélyi felelősség következetes érvényre juttatása nélkül. A helytelen értelmezés veszélyes azért is, mert elvonja a lényeges kérdésekről a figyelmet, gátat szab a termelés feletti hatásos pártellenőrzésnek, háttérbe szorítja a politikai munkát, a világnézeti nevelést, elmossa a mulasztók személyi felelősségét, a politikai felelősségre vonást. A párt vezető szerepének ilyen helytelen értelmezése végül is oda vezet, hogy a tömegek szemében mindenért a párt lesz a felelős. Ez az, amit nem szabad megengedni!

Tapasztalható az ellenkező véglet is, az olyan felfogás, amely nem tartja szükségesnek fontos kérdésekben, nagy társadalmi feladatokkal összefüggésben sem, hogy a párt határozatot hozzon. A párt vezető szerepét

valamiféle homályos eszmeiségben akarják feloldani. Széles körben hallunk olyan véleményt például gazdasági vezetőktől, hogy a párt foglalkozzon a politikával, a gazdasági vezetés pedig a gazdasággal. Az ilyen mechanikus munkamegosztás nagyon súlyos veszélyeket rejt magában. A párt nem mondhat le arról a kötelességéről, hogy irányítsa és ellenőrizze a gazdasági életet, hogy ellenőrizze a kommunisták munkáját, bármely fronton is dolgozzanak az illetők. Természetesen ügyelni kell arra, hogy minden felesleges párhuzamosságot elkerüljünk, és tisztán lássuk: miért és hol a felelősség? Ez az alapja a párttagok, vezetők politikai felelősségének is. Már a munkatervek elkészítésekor jobb munkamegosztást kell végrehajtani, és akkor jobb lesz az együttműködés is. Ezt a jobb együttműködést életünk minden területén érvényesíteni kell. Ahol a párt, a gazdasági és a szakszervezeti vezetők jól dolgoznak együtt, a népgazdasági érdekek képviselete alapján egységre jutnak, és ennek szellemében cselekszenek, ott a leggyorsabb az előrehaladás. A kommunista bármely poszton dolgozik is, nem felejtheti el soha, hogy az ország, a népgazdasági érdek szolgálata egyben a helyi érdekek, az egyes emberek legjobb szolgálata is. És nem utolsósorban éppen ez a párt vezető szerepe érvényesítésének fontos alapja. Ezért bármely poszton dolgozik is a kommunista, elvárhatja tőle a párt, hogy maximális erőt fejtsen ki a párt politikájának megvalósítása érdekében, hogy a helyi érdeket az országos érdekkel összhangban képviselje, hogy munkájában érvényesítse a párttagsággal járó politikai felelősséget.

Kedves elvtársak!

A párt vezető szerepe nem valósítható meg a párt marxista–leninista egysége nélkül. Történelmi tapasztalatok bizonyítják: ha a pártban nincs elvi, politikai, szervezeti, cselekvési egység, elvész a pártnak az a képessége, hogy vezesse a tömegeket, s veszélybe kerül a népi hatalom. Pártunk ma alapvetően egységes. Kötelességünk minden nap munkálkodni azért, hogy ezt az egységet védjük és tovább erősítsük. Nem szabad azonban abszolút módon értelmezni a pártegységet, s azt mondani, hogy az – miután létrejött – automatikusan örök időkre adva van. Minden új feladat kapcsán magától értetődően, újból és újból egységre kell jutnunk a Központi Bizottságban, a budapesti és kerületi pártbizottságokban, minden pártbizottságban és pártvezetőségben, hogy egységre juthassunk a párttagság egészével, hogy ezen az alapon vezetni tudjuk a tömegeket, s velük is egységre juthassunk. Csak így lesz meg az a képességünk, hogy vezetni tudjuk a tömegeket az épülő szocializmus soron levő feladatainak sikeres megoldására.

A párt egysége harcban erősödik. Harcban a szektásság ellen, amely

a pártot elszigeteli a tömegektől, ha engedünk befolyásának; harcban a jobboldali opportunizmussal, amelyeknek térhódítása a szocialista pozíciók feladását jelentené. Tehát arról a kétfrontos harcról van szó, amelynek alapján pártunk az elmúlt időszakban helyes politikai vonalát kovácsolta. Találkozunk elő-előbukkanó jobboldali nézetekkel. Ezek a párt, a szocializmus ellen irányulnak. Tagadják a párt, a munkásosztály vezető szerepét, szükségtelennek tartják az osztályharcot; nacionalizmust, szovjetellenességet hirdetnek, erre buzdítanak. Világos, hogy a párt vezetése nélkül nem lehet szocializmust építeni. De arra is szeretnék utalni, hogy az osztályharc szükségtelenségéről hirdetett nézet leszerelő! A mi társadalmunkban megváltozott viszonyok között, de folyik az osztályharc. A mi társadalmunknak, a szocializmusnak van ellensége, nem is egy, nem is kettő, s ez a legkülönbözőbb területeken nyilatkozik meg. Például állami titkokat szolgáltatnak ellenségeinknek, nyugati imperialista ügynökségeknek; szovjetellenességet szítanak, aminek konkrét eseteiről az elvtársak is tudnak. De miért lehetséges ez? Azért, mert ezekkel az ellenséges cselekedetekkel és nézetekkel szemben nem mindig elég erőteljes és következetes a mi harcunk. Nem lépünk fel elég határozottan a nacionalista megnyilatkozásokkal szemben. Nem lépünk fel elég határozottan és keményen a szovjetellenességgel szemben. Pedig bátran kiállhatnánk, és kötelességünk lenne, hogy kiálljunk. Úgy gondolom, van is mire hivatkozni, ha – mondjuk – a magyar–szovjet barátság ügyét kell védelmezni. Ezt nem akarom részletezni. De minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy intenzívebb munkára, nagyobb harcosságra van szükség a jobboldali megnyilatkozásokkal szemben. Eszmei-politikai harcra van szükség és – természetesen – adott esetekben szervezeti és adminisztratív intézkedésekre is. Az ellenséges nézeteket valló embereket nem lehet megtűrni a pártban. Ez világos. De hozzáteszem: nem tűrhetők meg az ilyen nézeteket valló pártonkívüliek sem vezető posztokon. Nincs olyan társadalmi rendszer, amelyben az uralmon levő osztály megengedné, hogy politikájával, ideológiájával ellentétes nézeteket képviseljenek, hirdessenek vezető beosztásban levő emberek.

A jobboldali megnyilvánulások elleni sikeres harc feltétele, hogy a szektás megnyilatkozások felszámolására, elszigetelésére, leleplezésére is megfelelő figyelmet fordítsunk. A tömegek lebecsülése, a politikai meggyőzés helyett adminisztratív intézkedések előtérbe állítása, ennek egyoldalú követelése, elzárkózó magatartás – a leginkább tapasztalható megnyilvánulásai a szektás magatartásnak. Ezek se bocsánatos bűnnek számítanak, kárt okoznak, éket vernek a párt és a tömegek közé. Nem tarthatjuk bocsánatos bűnnek a jószándékból fakadó „balosságot" sem,

mint ahogy nem állhatunk a sértődöttek mellé sem, akik ugyancsak ebben az irányban „munkálkodnak".

A párt minden tagjának, a pártszervezeteknek egységesen minden területen a párt politikáját kell képviselniük. Ha kevesen is, de vannak, akik elvileg állnak szemben a párt vonalával. Ennél is kevesebben vannak azok, akik ennek hangot is adnak. Meg kell jegyezni, hogy pártellenes fellépés miatt néhány kizárásra, pártfegyelmi eljárásra az elmúlt időben sor került. Legutóbb éppen a XX. kerületben kellett ilyen párttagok ellen eljárni, mert a párt politikájával nem értettek egyet, s ennek nyíltan hangot adtak. Minden megnyilvánulásukból világos volt, hogy balról állnak szemben a párttal. Bizalmatlanságot keltettek a Központi Bizottság, a párt politikai vonalával szemben. Nagy és féktelen demagógia nyilvánult meg fellépésükben. Fellépésük, magatartásuk, megnyilatkozásuk minden elvi alapot nélkülözött, ugyanúgy, mint a kínai külügyminiszternek az a nyilatkozata, amelyet a „Népszabadság" is közölt. Közös találkozási pontjuk volt, tehát közös volt az információs forrásuk és az úgynevezett elméleti alapjuk. Itt nem tehetünk engedményeket!

Az ilyen nézeteket képviselő embereknek nincs helyük a pártban. Senkinek nem tehetünk engedményt, mert a párt egysége, egységes cselekvése fontosabb bárki személyénél is. Ez a munkásosztály, a dolgozó nép létérdeke. A párt egységéért folytatott harc megköveteli a téves nézetek, ferdítések, az egység megbontására irányuló minden megnyilvánulással szemben a következetes fellépést. Meggyőzést, ahol annak van helye, szervezeti rendszabályt, ahol a helyzet azt követeli. Szélesebb értelemben megköveteli tőlünk az ideológiai munka fokozását a pártban és azon kívül egyaránt. A Központi Bizottság ideológiai irányelvei feldolgozásának eddigi tapasztalatai is arra intenek, hogy nagyobb figyelmet kell fordítani párttagságunk marxista–leninista képzésére. Akkor vezetjük igazán a tömegeket, ha minden kommunista meggyőződéssel, igazunkba vetett hittel képviseli a párt politikáját, annak elvi alapjain áll és cselekszik. Csak így nőhet a párt hitele, így erősödik egységünk a pártban és a párton kívüli tömegekkel is.

Itt emelem ki, hogy a párt minden tagjától elvárhatja, hogy képességeinek megfelelően vegyen részt a politikai felvilágosító munkában, a párt eszméinek hirdetésében.

Sokan kivonják magukat a munkából. Emiatt egyesek agyon vannak terhelve, mások – bocsánat a kifejezésért – „hivatalnokok" módjára élnek. Budapesti tapasztalatok szerint sok vezető beosztású, főleg állami, gazdasági területen dolgozó kommunista nem tesz eleget ilyen értelmű kötelességének, nem végez politikai munkát. Érezzük, kedves elvtársak,

hogy a politikai felvilágosító munkában gyengék vagyunk, nagyon hullámzó teljesítményt nyújtunk. Érezzük, hogy jobb kiállásra, harcosabb agitációra van szükség a párt politikájának népszerűsítése érdekében. De felteszem a kérdést: ki álljon ki, ki hirdesse és képviselje elsősorban a párt politikáját, ha nem az előbb említett, művelt, politikai felkészültségükben erre alkalmas elvtársak? Mert hozzám – és azt hiszem, az itt jelenlevők mindegyikéhez – közel áll egy kőműves segédmunkás. De a párt azt az iskolázottságot nem tudta még nyújtani számára, amit nyújtott – nagy áldozatok árán – azoknak a vezetőknek, akik közül egyesek a társadalmi munkából kivonják magukat. Azt hiszem, párttagságunk egyetértésével találkozik pártunk Politikai Bizottságának határozott állásfoglalása, mely szerint minden kommunista vezető, dolgozzék az élet bármely területén, köteles konkrét munkát vállalni a politikai felvilágosításban már most, a megtartandó pártnapok kapcsán. Itt nemcsak a budapesti hatáskörű káderekről van szó, hanem minden kommunista vezetőről, aki a budapesti pártszervezetekben tevékenykedik és még ilyen megbízatást, ilyen konkrét munkát a Központi Bizottságtól nem kapott. Ne csak a kerületi, a budapesti titkár meg az osztályvezető, hanem a trösztigazgató és a miniszter is, a helyettese is válaszoljon azokra a kérdésekre, amelyeket a nyilvános pártnapokon majd fel fognak tenni! Elszoktunk ettől a munkától, sokan elszoktak ettől a munkától! Menjenek csak oda a harc első vonalába, fürödjenek a gyakorlati problémák keresztelővizében, és akkor kicsit talán másképp is fognak élni meg viselkedni!

Tévedés ne essék: most nem azokról beszélek, akik a kelleténél is jobban, talán erejüket meghaladó mértékben végeznek pártmunkát. Különböző okoknál fogva nem mindenki alkalmas arra, hogy egy pártnapot megtartson vagy hasonló munkát végezzen. Azokról beszélek, akik végezhetnének, de nem végeznek ilyen munkát. Hozzáteszek még valamit. Széles körű tapasztalatunk, hogy nem csak ezen a téren van baj. Egyes kommunista vezetők a legelemibb kötelességüknek sem tesznek eleget. A kerületi titkár elvtársak példákat mondtak el arról, hogy némelyik vezető beosztású kommunista hónapokig nem vesz részt saját pártszervezetének taggyűlésén, mások pedig még a politikai öntudatnak arra a fokára sem jutottak el, hogy belépjenek a szakszervezetbe.

Elvtársak! Van nagyon sok, közösen megoldandó feladatunk. Ha a pártélet időszerű kérdéseiről beszélünk, akkor ezekről a kérdésekről kell beszélni, a párttagok elemi kötelességei teljesítésének a kérdéseiről, mert másképpen nem tudunk előrejutni. Ez összefügg azzal a kérdéssel, hogy a proletárhatalom igazán akkor erős, ha a párt a tömegek aktív támogatását élvezi, s ha a kölcsönös bizalom alapján erős szálak kötik

a pártonkívüliek milliós tömegeihez. Ezt eleven, áldozatkész kommunista aktivisták nélkül nem lehet megvalósítani. A párt mélységes bizalommal viseltetik a tömegek iránt. Eszméiből fakadó kommunista stílus ez! A bizalom bizalmat szül! Ehhez is szükség van arra, hogy a kommunisták aktívan dolgozzanak, politikai munkát végezzenek, az emberek között éljenek. Akkor lesz meg igazán munkánknak az a politikai jellege, amely nélkül nem tudunk előrejutni. Nincs olyan nehézségünk, amelynek leküzdéséhez ne kapnánk meg a tömegek támogatását, ha nyíltan, őszintén feltárjuk azokat, és ha kérjük, igényeljük támogatását, odafigyelünk véleményére. De ezt nem elég csak az országos politikában így tenni. Minden pártszervezet, minden vezető, minden kommunista munkájában érvényesülnie kell ennek a munkastílusnak.

A párt kapcsolata természetesen más formákban is megvalósul a tömegekkel. A tömegszervezetekben a párt politikája alapján dolgoznak a kommunisták. Ezen az úton is megvalósul a párt kapcsolata a tömegekkel. Az ellenforradalom után, a párt újjászervezésének időszakában tisztáztuk azt a kérdést, hogy a pártvezetés a tömegszervezetekben – eszmei-politikai vezetés! Nem a tömegszervezetekre, hanem az ott dolgozó kommunistákra hozunk kötelező határozatokat, akiknek dolgozniuk kell azért, hogy a párt politikáját elfogadtassák és harcos kiállással képviseljék a pártot az adott tömegszervezetben. Ez igen nagy aktivitást eredményezett akkor a tömegszervezeti munkában.

Szeretnék azonban arról a tapasztalatról is szólni, hogy az utóbbi időben a tömegszervezeti munka valamelyest lanyhult. Nem támaszkodunk elég erősen a tömegszervezetekre. Ez alatt a Budapesti Pártbizottságot is értem. Kevésbé vesszük igénybe a tömegszervezetek segítségét, pedig azokban igen nagy erők rejtőznek. Ez a tömegek megnyeréséért folyó harc gyengülésének jele is! A kommunisták a tömegszervezetben nem mindig aktívak, kevés a kezdeményezés. De van ennek a dolognak olyan oldala is, hogy amikor a tömegszervezetek kezdeményeznek valamit, nem mindig kapnak elég figyelmet a pártbizottságok, a pártszervezetek részéről, és ezért sem tudjuk megfelelően hasznosítani ezt a nagy erőt. Ezért is a tömegszervezetek tekintélye mintha nem fejlődött volna a szükséges mértékben. Legutóbb a szakszervezetek budapesti bizottságánál panaszkodtak ezzel kapcsolatban az ott dolgozó elvtársak. Intenzívebben kell tehát foglalkoznunk a tömegszervezetek munkájával, a szakszervezettel, a KISZ-szel, a Hazafias Népfronttal. Nagyobb támogatást kell adni az ott dolgozó kommunistáknak és nagyobb megbecsülést az ott végzett munkának. Ugyanolyan rangú pártmunka ez, mint az élet bármely más területén végzett pártmunka. Felfogásunk szerint ezt eddig is így tekin-

tettük. Igen nagy erőtartalékok vannak a tömegszervezetekben. Kommunista kötelességünk, hogy jobban támaszkodjunk ezekre!

Kedves elvtársak!

A párt vezető szerepének a káderpolitikában is érvényesülnie kell. A párt feladata, hogy a munkáshatalom vezető posztjaira megfelelő kádereket állítson. A Magyar Szocialista Munkáspárt abból indult ki: ha a párt politikája helyes, és ez ma közismerten így van, akkor főleg a kádereken múlik az előrehaladás. Nemcsak a tanácselnöki vagy igazgatói poszton van ez így, hanem egy brigád életében is! A káderpolitika feladata a szocializmushoz hű vezetők kiválasztása, képességüknek megfelelő funkcióba állítása, nevelése, képzése és továbbképzése.

A szocializmus teljes felépítésének feladatai hatványozott politikai, szakmai és emberi követelményeket támasztanak a vezetőkkel szemben. A párt vezető szerepének további erősítéséhez, a politikai munka folyamatosságához, a határozatok következetes, gyakorlati végrehajtásához eszmeileg szilárd, politikailag megbízható, magasan képzett, szocialista emberi, erkölcsi tulajdonságokkal rendelkező tekintélyes vezetők kellenek.

A párt káderpolitikai elvei egyértelműek és világosak. Az osztályszempontok érvényesítése, a politikai megbízhatóság, a rátermettség, a hozzáértés, a magas fokú politikai és szakmai műveltség, a végzett munka és magatartás legyen a káderek megítélésének alapja. Nem vitás, hogy káderpolitikánk nagy eredményeként a vezetők döntő többsége becsületes, áldozatkész, a szocializmus ügyéhez hű kommunista és párton kívüli dolgozó. A káderpolitikát a párt káderpolitikája alapján végzik – ez a tapasztalatunk! Az elvek értelmezésében és a káderpolitika gyakorlatában azonban előfordulnak hibák is, amelyekről azért kell szólnunk, hogy ezektől megszabaduljunk, és még eredményesebben oldjuk meg a káderpolitikában előttünk álló feladatokat.

Kedves elvtársak!

Annak előrebocsátásával, hogy esetenként hiányos a vezetők szakmai felkészültsége, és e téren is türelmetlenebbeknek kell lennünk – az utóbbi időben tapasztalható volt, hogy a káderek megítélésében a politikai megbízhatóság, a vezetői készség néha háttérbe szorult. A szakmai hozzáértés magasabb követelményét a mi pártunk támasztotta a káderekkel szemben. De természetesen ugyanilyen értékű követelményként állította azt is, hogy növeljük a káderek politikai képzettségét, hogy megbízhatósággal és vezetői készséggel párosuljon a szakmai tudás, mindenekelőtt a munkáshatalom, elsősorban politikai értelemben vett vezető posztjain.

Az elvek egyetemes alkalmazására éppen azért van szükség, hogy a hatalmi posztokon szilárd és egyben szakszerű, hozzáértő legyen a munkás-

osztálynak, a nép ügyének képviselete. E követelmény valamelyikének a másik rovására való kizárólagos érvényesítése zavart és végső soron kárt okoz. Félreértés ne essék: az egyre bonyolultabb gazdasági életet hozzáértés nélkül nem lehet jól vezetni, hiszen mi a káderek tízezreit képezzük erre. De ezzel együtt arra is képeznünk kell – és erre nagyobb figyelmet kell fordítani az egyetemi képzésben és minden más területen –, hogy mind a kommunistáknál, mind a párton kívüli vezetőknél megnyilatkozzék cselekedeteikben az ügyünkhöz való hűség.

Hibás felfogás az is, hogy a politikai vezető funkció fogalmát csak a párt- és tömegszervezeti tisztségekre értelmezik. Talán ez is közrejátszik az előbbi problémákban. Ebből következnek olyan felfogások még nagyüzemi, gazdasági és állami vezetők körében is, hogy ők nem politizálnak, se magatartásukban, se cselekedeteikben nem tekintik magukat politikai vezetőknek. Talán ebből is következik, hogy a gazdasági vezetők az utóbbi időben nagyon elhanyagolták politikai képzésüket. Erre fel kell figyelnünk. Szélesebb körben kell bevonni a gazdasági vezetőket, az állami szervekben dolgozó vezetőket is a politikai oktatásba, pártiskolára kell küldeni, esti egyetemre kell javasolni őket, és meg kell követelnünk, hogy ott is szorgalmasan dolgozzanak. Nem elég valamit szóban elfogadni és a gyakorlatban mást cselekedni. Ez is oka lehet annak, hogy gazdasági és állami vezetőink intézkedéseik megtételénél nem mindig mérlegelik annak politikai hatását és következményeit, s emiatt nagyon sok pluszfeladat hárul a pártszervezetekre. A munkáshatalom vezető posztjai – igazgató, tanácselnök, rektor, nem akarom tovább sorolni – politikai posztok, és elsősorban politikai posztok!

Szeretném azt is szóvá tenni, hogy a káderek kiválasztásánál, előléptetésénél, munkájuk értékelésénél még előfordulnak formális vonások. Ez leginkább abban jut kifejezésre, hogy beállításuk alkalmával sok jót és szépet mondunk róluk, talán azért, hogy elfogadják őket; leváltásuk alkalmával pedig csak a rosszat mondjuk, csak a hibákat soroljuk fel, talán megint csak azért, hogy elfogadják a felmentő javaslatot. Ez nagyon rossz dolog. Ellentétben áll a már említett felfogásunkkal: nekünk nem az emberek, hanem a hibák ellen kell küzdenünk. Egy embert tovább vezetni a helyes úton úgy nem lehet, hogy beállításakor csupa jót mondunk róla, amikor pedig más munkakörbe kerül, illetve leváltjuk, akkor csak rosszat mondunk magatartásáról, munkájáról. Ilyen eset, ilyen ember nincs is, akinek munkájában és magatartásában minden csak jó, később pedig minden csak rossz. Nekünk az embert teljes egészében kell szemügyre vennünk, amikor sorsáról döntünk. Gondos megismerés és ne papiros alapján döntsünk. Az úgynevezett papírmunka szintén elő-

fordul a gyakorlatban. Ez összefügg azzal, hogy gyakran a hatáskörök nem ott vannak, ahol az embert leginkább ismerik, ahol annak sorsát tényleg igazgatni, leginkább befolyásolni tudják. Azt is szóvá teszem, hogy tapasztalható egyes vezetőknél, hogy nagy előszeretettel alkalmaznak maguk körül tehetségtelen, hajbókoló embereket, olyanokat, akiknek minden jó, amit a vezetőjük mond és cselekszik, akiknek nincs önálló véleményük, egyedüli érdemük tulajdonképpen az, hogy mindent jóváhagynak, ami a környezetükben történik. Veszedelmes jelenség, nem szabad megtűrni! Ez tulajdonképpen gátat vet annak is, hogy az ilyen területeken felnövő, feltörekvő, ott levő képzett, rátermett, vezetői készségekkel is rendelkező káderek előrejussanak, a nekik megfelelő beosztást kaphassák. Ezt nem szabad megengednünk! Fel kell számolnunk, ahol kell, nagy szigorúsággal, a rossz értelemben vett kollegialitást, a klikk-szellemet, a baráti összefonódásokat, amelyek egyes területeken megtalálhatók. Mindez megköveteli, hogy a pártbizottságok többet és behatóbban foglalkozzanak a politikai neveléssel, a kiválasztással, a személyzeti munka pártellenőrzésével. Ha már kádermunkáról beszélünk, ne feledkezzünk meg arról, hogy pártunk, államunk legfőbb kádertartalékai a munkásosztály soraiban vannak és hosszú ideig ott is lesznek. A munkásosztály mindig kitermeli magából azokat az embereket, akik képesek a nép hűséges szolgálatára és megvan a képességük ahhoz, hogy valóban így is cselekedjenek.

Kedves elvtársak!

Pártunk érvényben levő határozatai, a VIII. pártkongresszus határozataival összhangban levő 1964. decemberi és 1965. márciusi határozatok szabják meg a mostani időszakban és az elkövetkezendő időben is minden pártszervezet, minden pártbizottság és minden kommunista számára a feladatokat. Előbbre csak akkor jutunk, ha meggyőződéssel és felelősséggel végrehajtjuk ezeket a határozatokat. Erre szükség van annál is inkább, mert megnövekedtek a követelmények minden szinten, és mindenütt javítani kell a munkát. A tömegek véleménye – és itt a jó szándékú, becsületes többségről van szó – ma általában az, hogy a párt politikája helyes. De ugyanilyen egyöntetűen vetik fel, hogy következetesebben, felelősségre vonással lépjünk fel ott, ahol hanyagság, lazaság, fegyelmezetlenség van. Ezek a józan hangok nem az emberek fejét követelik, hanem a hibák gyakorlati megszüntetését. Ez az igény jogos, elvtársak! A tömegek a saját tapasztalataik alapján ellenőrzik munkánkat, a párt politikájának érvényesülését. Helyes intézkedéseink erősítik bizalmát. Jelzéseik hibánkról – ha megvan a kellő érzékenységünk és reagálunk erre – megóvnak bennünket a nagyobb hibák elkövetésétől. Nem szabad

megengedni, hogy bárki is kockára tegye a tömegek kemény munkával kivívott – pártunk iránt megújult bizalmát. Ez jelenti a kommunisták munkájának legnagyobb erkölcsi megbecsülését. Emlékezzünk rá és tartsuk szem előtt, hogy csaknem jóvátehetetlen hibák forrásává vált, amikor erről megfeledkezett és súlyos mulasztásokat, bűnöket, hibákat követett el a régi pártvezetés. Nem akarom ezt részletezni. Pártunk politikájában érvényesülnek a múlt súlyos hibáinak tanulságai. Ezekről soha nem szabad megfeledkeznünk.

A hatalmat a néppel együtt, a nép érdekében kell gyakorolni, a hatalommal a szocializmus érdekében, a munkásosztály, a nép érdekében szabad csak fellépni. Nem szabad azzal visszaélni! A hatalom mindenekelőtt felelősség, és ismét felelősség, személyes és kollektív felelősség, országos és helyi felelősség is! A kommunistáknak szerénységgel, áldozatvállalással, becsülettel kell szolgálniuk osztályunkat, népünket, a szocializmus ügyét. Igazukba vetett hittel, cselekedeteikkel meg kell erősíteniük a párt iránti bizalmat. Mindent meg kell tennünk azért, hogy tovább erősítsük pártunk vezető szerepét, s ez eszméink állandó népszerűsítésében, az eszméink tisztaságának megóvásáért folytatott következetes harcban, a tömegek meggyőzésében, céljaink következetes megvalósításában jusson kifejezésre. Erősítsük a vezetés kollektivitását, s vele együtt az egyszemélyi felelősséget! Erősítsük a szocialista demokráciát, ne tűrjük a fegyelmezetlenséget saját munkánkban, hogy másoktól is megkövetelhessük a fegyelmet! Mindenki a maga posztján tartson rendet! Ebből következik, hogy országosan is nagyobb rend lesz. A szocialista eszme emberiessége és a következetesség vezesse munkánkat!

A pártélet időszerű feladata tehát tömören összefoglalva: olyan közszellem kialakítása, hogy párttagságunk kommunista módon éljen, így gondolkozzék és bárhol dolgozzon, mindig így is cselekedjék!

MÉMOSZ-pártaktíva jegyzőkönyve. 1965.

FELSZÓLALÁS A PÁRT IX. KONGRESSZUSÁN

1966. NOVEMBER

Tisztelt pártkongresszus!

Kedves elvtársak!

A budapesti pártértekezlet azzal bízott meg bennünket, kongresszusi küldötteit, hogy a 168 000 fővárosi kommunista nevében fejezzük ki egyetértésünket pártunk fő politikai vonalával, s kérjük a kongresszustól az eddig folytatott politika megerősítését és továbbfolytatását. A tízéves tapasztalatok igazolják ugyanis, hogy a marxizmus–leninizmus szilárd elvein nyugvó kommunista politikánk a munkásosztály forradalmi célkitűzéseit megvalósítva, jól szolgálja népünk nemzeti érdekeit, s megfelel a nemzetközi munkásosztály érdekeinek is. Úgy véljük, ez a politika a munkásosztály nemzeti és nemzetközi érdekeinek egységes felfogása alapján nyert elismerést idehaza és külföldön egyaránt.

A kongresszusi irányelvekről folytatott viták, a vezetőségválasztó taggyűlések és pártértekezletek egybehangzóan megerősítették, hogy a budapesti kommunisták egységesen értékelik a VIII. kongresszus óta végzett munkát és egyetértenek a megjelölt feladatokkal. A bírálatok arra irányultak – akár helyi budapesti, akár országos vezető szervek munkáját érintették –, hogy nagyobb következetességgel valósítsuk meg politikánkat.

A főváros politikai, gazdasági és kulturális élete a VIII. kongresszuson célul tűzött irányban fejlődött. Budapest dolgozói támogatják pártunk politikáját, törekvéseinket, cselekvően részt vesznek azok végrehajtásában. A második ötéves terv időszakában is teljesítették az építőmunkából reájuk háruló feladatokat. A kongresszus tiszteletére kibontakozott munkaversenyben a szocialista munka nagyszerű tetteit vitték végbe, s ezzel ismét tanújelét adták bizalmuknak, támogatásuknak. Azt tapasztaltuk, hogy minél következetesebben szereztünk érvényt céljainknak, minél határozottabban léptünk fel a lazaságokkal szemben, annál erőteljesebb

volt a dolgozók támogatása. Ezt különösen a Központi Bizottság 1964. decemberi határozatának végrehajtása során érzékelhettük jól.

A helyes politika következetesebb végrehajtásának egyik jó példája, hogy a kommunisták példamutatása, a dolgozók egyetértő támogatása és a javuló gazdasági vezetés eredményeként mind 1965-ben, mind az 1966. év eddig eltelt időszakában a budapesti iparban – amely 1965-ben még egész iparunk termelésének 45 százalékát, az ipari exportnak több mint a felét adta – a munka termelékenysége a termelést meghaladó mértékben nőtt. Ismét bebizonyosodott, hogy népgazdaságunknak nagy tartalékai vannak, amelyek szervezettebb munkával, színvonalasabb vezetéssel, a dolgozók kezdeményezőkészségének bátorításával eredményesen mozgósíthatók.

Ezzel összefüggésben érezzük felelősségünket azért, mert a második ötéves tervidőszakban több vonatkozásban adósai maradtunk a népgazdaságnak. Az előirányzott költségszintcsökkenést a budapesti ipar nem érte el. Beruházásaink nem mindig valósultak meg határidőre, és gyakran túllépték a tervezett költségeket. Mindez hátrányosan befolyásolta a nemzeti jövedelem alakulását. S hogy e téren is lehet jobban dolgozni, azt jól mutatja, hogy ez évben az üzemek többségében a korábbinál kedvezőbben alakult a költségszint, s olyan jelentős beruházásokat, mint az első házgyár és az EMKE-aluljáró – határidő előtt, a tervezett költség-előirányzatot betartva adtak át az építők.

Az ipar és más népgazdasági ágazatok termelésének javulása áldozatos munka eredménye; elismerést és megbecsülést érdemel.

Az előttünk álló feladatok megoldására ösztönzi a főváros dolgozóit, hogy munkájuk értelme javuló életviszonyaikban és a szívükhöz nőtt város fejlődésében egyaránt jól érzékelhető. A második ötéves tervben 10 milliárd forintnál is nagyobb összeget fordítottunk Budapest fejlesztésére. Több mint 200 nagyobb építménnyel, köztük az Erzsébet-híddal, új lakótelepekkel, szállodákkal, utakkal, oktatási, egészségügyi és szociális intézményekkel gazdagodtunk.

A város lakóinak életkörülményei szolid ütemben, de jól érzékelhetően fejlődnek. A második ötéves terv időszakában 25 százalékkal nőtt a fővárosban a kiskereskedelmi áruforgalom. Bár egyes cikkek néha hiányoztak, mások minősége nem volt kifogástalan, a lakosság ellátása lényegesen javult, jónak mondható. Ezt tükrözi a tartós fogyasztási termékek növekvő forgalma is. A második ötéves terv időszakában Budapesten 64 000-ről 300 000 fölé emelkedett a televízió-előfizetők száma, 165 000 mosógépet, 111 000 hűtőszekrényt és a korábbinál lényegesen több bútort vásároltak.

Pártunk törekvéseinek, céljainak megfelelően a szocializmus építésével ebben az időszakban is együtt járt az életszínvonal emelkedése. Ez erőt, biztatást ad azoknak a nehézségeknek és gondoknak leküzdéséhez, amelyek a főváros lakosságát is foglalkoztatják. Ezeket ismerjük, számbavettük, és dolgozunk megoldásukért, mert a főváros lakosságának és a kommunistáknak eredményei és gondjai is közösek.

A gondok közül egyet említek, a legfontosabbat a megoldásra várók sorában. Ez a nehéz lakáshelyzet a fővárosban. Pártértekezletünk minden illetékes fővárosi kommunista feladatává tette, hogy a harmadik ötéves tervvel összhangban kezdeményezze és támogassa a többletforrások megteremtését, a társadalmi erők nagyobb igénybevételét, az építőipari kapacitások fejlesztését, hogy a budapesti lakásépítkezés üteme az előirányzottnál jobban meggyorsuljon. Meggyőződésünk, hogy lesz erőnk a lakásépítési terv túlteljesítéséhez. Ennek fő forrását az önköltségnek a tervezettnél nagyobb arányú csökkentésével, a beruházási javak ésszerű felhasználásával, a munkatermelékenység további növelésével, végső soron a nemzeti jövedelem gyarapításához való nagyobb hozzájárulásunkkal kívánjuk előteremteni.

Többletforráshoz juthatunk azáltal is, ha ebben az ötéves tervidőszakban csak a nagyon szükséges irodaház- és más középület-építkezéseket engedélyezik az illetékes állami szervek. Az így felszabadítható anyagi eszközöket – és ez nem kevés – a lakásépítkezés ütemének meggyorsítására fordíthatjuk. Az üzemek igénybe vehető anyagi eszközeit és meglevő építési és szakipari kapacitását is szervezettebben bevonjuk a lakásépítkezésbe. Akciónkat elkezdtük, és biztosak vagyunk benne, hogy ezáltal több lakáshoz jutunk.

Eltökélt szándékunk, hogy a kongresszus elé terjesztett határozati javaslattal összhangban a lakáselosztást a fővárosban is igazságosabbá tesszük. Állami lakáshoz elsősorban az arra rászoruló, alacsonyabb jövedelmű és nagy családú munkásoknak kell jutniuk.

Úgy gondolom, amikor erről az égető szociális kérdésről szólunk, méltatást érdemel társadalmunk erőfeszítése, amelynek eredményeképpen a második ötéves tervidőszakban Budapesten 51 000 új lakásba mintegy 170 000-en költöztek be. Öt év alatt a fővárosban ennyi lakás még soha nem épült fel. Igaz, ez nem oldott meg minden jogos igényt, de reményt nyújt arra, hogy a következő öt évben legalább ennyi, vagy ennél több új otthonba költözhetnek budapesti családok.

Jogos büszkeséggel tekintünk a fővárosban elért eredményekre. A megnyugvás azonban nem kommunista tulajdonság! Pártunk az elmúlt évtizedben is mindig szembenézett a hibákkal, a nehézségekkel és vezette

a harcot azok megszüntetéséért. Ezután is hasonlóan cselekszünk. A harchoz, az újabb eredmények eléréséhez a kommunistáknak és pártonkívülieknek egyaránt ösztönzést, lelkesítő erőt ad, hogy népünk élete szüntelenül javul, hogy erőfeszítéseink népünk javát szolgálják, megbecsülést szereznek szocialista hazánknak és a nemzetközi munkásosztály forradalmi eszméjének.

Kedves elvtársak!

Tapasztalataink alapján nyugodt lelkiismerettel állíthatjuk, hogy sikereink alapja pártunk egysége, a párt és a tömegek közötti kölcsönös bizalom.

Politikánk megvalósításának, mindennemű társadalmi haladásunknak alapja a párt egységének és vezető szerepének növelése. Megítélésünk szerint a kommunisták közötti véleménycserék végső soron a párt egységének erősítését, a kommunisták felelősségének növelését szolgálják. Az elmúlt négy év is bizonyítja, hogy pártunk egysége nem egyszer s mindenkorra adott, hanem szüntelenül erősödik a politikánk megvalósításáért folytatott harcban.

A párttagság fejlődésében döntő szerepe van a demokratikus centralizmusnak, pártunk szervezeti felépítése vezérlő elvének. A nyílt, őszinte, szabad véleménycsere, a pártszerű keretek között folytatott viták, az egységes cselekvés – ezek a vonások egyre erőteljesebben jellemzik a budapesti pártszervezetek életét. Ezeknek is köszönhető, hogy a kommunisták összeforrottsága erősödött. A pártdemokrácia fejlesztését szolgálta és a párttagság teljes egyetértésével találkozott az a határozat, amelynek értelmében a kongresszusra készülve első ízben közvetlenül és titkosan választottuk meg az alapszervezetek titkárait és a pártbizottságok felső szintű tisztségviselőit. E határozat helyességét mutatja, hogy a párttagság aktivitása és felelősségérzete növekedett, mert azokra a kommunistákra szavazott, akik politikánk következetes képviselői.

A kongresszusi irányelvek vitái jelentősen növelték a budapesti kommunisták eszmei-politikai egységét. A taggyűléseken elhangzott több mint 50 000 felszólalás is bizonyítja, hogy pártszervezeteinket a tenni akarás jellemzi. Ugyanakkor egyes részkérdésekben a budapesti pártszervezetekben is tapasztalható nézetkülönbség. Ezeknek pártszerű vitákban történő tisztázása az egységért folytatott munka szerves részének tekinthető. Társadalmunk fejlődése egyre bonyolultabb, összetettebb s ez a kommunistáktól is igényesebb munkát kíván. Pártunk egységét tehát nem gyengíti, ellenkezőleg: erősíti az alkotó vita. A pártdemokrácia az elmúlt években fejlődött, de nem mindig használtuk ki azt a lehetőséget, amelyet a párttagsággal való rendszeres eszmecsere nyújt a vezetésnek. Pártunk

egyetlen vezető szerve sem nélkülözheti azt a sokoldalú tapasztalatot, amelyet a párttagság összessége adhat. A pártunkban érvényesülő kollektív vezetés erejét növeli, ha fontos döntések előtt gyakrabban kikérjük és figyelembe vesszük a párttagság véleményét, miként a Központi Bizottság a pártpolitika egészét illetően a kongresszus előtt tette. A kommunisták tapasztalatainak, véleményének figyelembevétele a budapesti pártszervek részére minden vonatkozásban értékes segítséget nyújtott az utóbbi négy évben is. Sok kérdésben viszonylag gyorsan tudtunk politikai eszközökkel, eszmei, meggyőző munkával eredményt elérni, mert párttagságunk jelzései mutatták, hogy hol nem értik politikánk egy-egy részletét. A gyakorlat ismételten igazolta, hogy a harc tapasztalatai mind annak sokezernyi közvetlen részvevőjét, mind a párt vezető szerveit, testületeit tanítják.

A pártdemokrácia fejlesztésére továbbra is nagy gondot fordítunk, mert az egyik biztosítéka hibáink gyors felismerésének és kijavításának. Nap nap után tapasztaljuk, hogy a fejlődő pártdemokrácia a legjobb ösztönzője a társadalmunkban érvényesülő szocialista demokrácia fejlődésének is.

A pártdemokrácia fejlesztésével egyidőben erősítenünk kell a centralizmust is. Ezt azért is szóvá teszem, mert helyenként és esetenként a jogokat gyakorolják, a kötelességeket pedig elhanyagolják. Ezek legjellemzőbb mutatói az egyes határozatok végrehajtásában jelentkező következetlenségek. A demokratikus centralizmus egyik oldala sem önmagáért való. A központi döntések és határozatok következetes és egységes végrehajtása éppúgy, mint a határozatok előtti nyílt vita politikánk alakításának és érvényesítésének együttes eszköze. A pártdemokrácia fejlesztése számunkra ezt jelenti: pártszerű vita és beleszólás a politika kialakításába, és a legteljesebb fegyelem a döntések végrehajtásában. Azt akarjuk elérni, hogy minden kommunista jobban vegyen részt pártpolitikánk kialakításában, következetesebben képviselje és hajtsa végre a párt határozatát, politikáját.

Kedves elvtársak!

Budapesti tapasztalataink szerint a párt egysége szempontjából igen fontos, hogy pártunk határozatait egységesen értelmezzük és ennek megfelelő gyakorlatot folytassunk. Kádár elvtárs is szólt azokról a helyes elvekről, amelyeket a VIII. kongresszus a kádermunka alapjául meghatározott. Ezeket a jövőben is iránymutatónak kell tekintenünk. Káderpolitikánk helyenkénti torzítása – de lehetne ezt más kérdésekre is vonatkoztatni – két szempontból is figyelmet érdemel. Egyrészt a hibás végrehajtás egyedi, helyi jelenségeiből néha a pártpolitika egészére vonatkozó általánosítás születik. Másrészt az általában helyesen érvényesülő poli-

tikára hivatkozva elvtársaink nem lépnek fel időben és határozottan a helyi torzításokkal szemben. Az ilyen felfogás veszélyes, mert éppen ott bénítja meg a cselekvést, ahol a politika hibás végrehajtásának kijavítása érdekében cselekedni kell.

Az ellenforradalom leverése utáni időtől kezdve általános törekvésünk, hogy elvi alapokon folyjék a káderműnka. A VIII. kongresszus útmutatása alapján ez a törekvésünk tovább erősödött és eredménnyel járt. Pártunk, vezető szerepéből adódó kötelességét teljesítve, gondoskodik arról, hogy társadalmi rendünkhöz hű, áldozatkész, a dolgozók bizalmát élvező kommunisták és pártonkívüliek töltsék be a népi hatalom vezető posztjait. A főváros különböző szintű és munkaterületű vezetőinek döntő többsége is ilyen. Mint más kérdésekben, e területen is szélsőséges nézetekkel szemben kellett megvédeni és érvényesíteni káderpolitikai elveinket. Sok zavart okozott a szűklátókörűség, a párt, a munkásosztály vezető szerepét hibásan felfogó álláspont, amely a pártonkívüliek funkcióba állításától féltette a munkáshatalom jövőjét. E hibás nézetet az is erősítette, hogy helyenként túlhangsúlyozták, eltúlozták a szakmai tudást, s ugyanakkor elhanyagolhatónak vélték a politikai, erkölcsi magatartást, a vezetési képességet. A hibás nézetek nem maradtak csupán eszmei szinten, hanem helyenként mindkét vonatkozásban gyakorlat is született belőlük. Ezért e területen türelmes nevelő munkát folytattunk az elmúlt időszakban, és a végrehajtás hibáinak kijavításával is tovább erősítjük a helyes elvekbe vetett bizalmat. Az élet bizonyította, hogy egy jottányit sem szabad eltérni a káderek megítélésénél a VIII. kongresszus elveitől, mert a vezetés csak akkor lehet szilárd és hozzáértő, ha a vezetőkben megvan a politikai hűség, a szakmai tudás és a rátermettség egysége. E feltételek bármelyikének figyelmen kívül hagyása kárt okoz ügyünknek. Minden vezető gondolkodásában, magatartásában és tetteiben kifejezésre kell jutnia, hogy munkaterületén politikailag, szakmailag megbízható, hozzáértő képviselője a nép érdekeinek.

Meg kell említenem, hogy a káderek kiválasztásánál, előléptetésénél, munkájuk értékelésénél elég gyakoriak a formális vonások. A helyes káderpolitikai elvek jó gyakorlati érvényesítéséhez szükségesnek látszik a káderhatáskörök szabályozása. A vezetők munkájáról, sorsáról ott döntsenek, nevelésükkel ott foglalkozzanak, ahol őket legjobban ismerik, és ahol reális véleményt tudnak alkotni munkájukról és magatartásukról.

Pártunk befolyásának növekedése annak is köszönhető, hogy nem tért ki egyetlen kérdés elől sem, amelynek megoldását az élet napirendre tűzte, vagy amelyeknek feltételei megérlelődtek. Tapasztalataink szerint ezek

helyenként átmeneti nehézségeket, eszmei bizonytalanságot okoztak Pártunk vezető szerepéből közvetlenül adódó kötelességünk, hogy minden esetben és minden helyzetben vállaljuk ezt a nehézséget, a szívós, kitartó, eszmei munkát, mert a megoldásra érett kérdések elodázása később helyrehozhatatlan politikai, gazdasági károkat okoz. Nem árt emlékeznünk arra, hogy az elmúlt évtizedben egyetlen esetben sem választottuk azt a megoldást, hogy kitérjünk az úgynevezett kényes kérdések megtárgyalása elől. A következetes, elvi alapokon nyugvó gyakorlat pártunk nagy politikai tőkéjévé vált.

Eredményes harcot folytattunk az elmúlt években is a politikát helytelen irányba befolyásolni akaró nézetekkel szemben. E nézetek elleni harcban eddig is a türelmes meggyőző munka volt a fő módszerünk, és ezután is változatlanul ezt akarjuk folytatni.

A párt egységéért folytatott harc közben néhány esetben – amikor egyesek álbaloldali nézeteik és cselekedeteik, mások jobboldali magatartásuk miatt, ártó szándékkal, tudatosan szembekerültek a párttal – Budapesten is sor került felelősségre vonásra és kizárásra. Történelmi tapasztalataink megtanították pártszervezeteinket arra, hogy a párt politikáját jobbra vagy balra torzító, káros eszméjüket makacsul hirdető elemeknek nincs helyük a pártban. A párt egységéért viselt felelősségünket ezután is úgy fogjuk fel, hogy az mindenekelőtt eszmei-politikai munkát ró ránk. Aki viszont visszaél a párt türelmével, azzal szemben a jövőben sem lehetünk engedékenyek. A párt egysége fontosabb bárki személyénél, és nem lehet olyan érdem, amely felmentést adhatna az egységünk ellen irányuló aknamunka esetében.

Pártunk egységét azért is minősíthetjük szilárdabbnak az évekkel előbbinél, mert olyan kérdések megértésében értünk el előrehaladást, mint a fejlődésünk követelményeihez igazodó s a VIII. kongresszuson megfogalmazott szövetségi politika, a szocialista nemzeti egység, a származási kategóriák eltörlése az egyetemi felvételeknél és másutt. Többször visszatérő, újbóli megközelítést igénylő, eredményes eszmei harcot vezettünk e kérdések megértetéséért és helyes alkalmazásáért.

Így fogjuk fel feladatainkat a népgazdaság irányítási rendszere reformjáról szóló határozattal kapcsolatban is. Türelmet és időt igénylő, sokoldalú politikai nevelő munkára készülünk, mert meggyőződésünk, hogy az az eredmény, amelyet e nagy fontosságú társadalmi-gazdasági lépéstől joggal várunk, csak akkor következik be, ha Budapesten is valamennyi kommunista meggyőződéssel és hozzáértéssel példát mutat az új feladatok megoldásában. Napjainkban és a jövőben is minden bizonnyal olyan lesz társadalmunk helyzete, hogy pártunknak és pártszervezeteinknek

egyszerre sok és bonyolult kérdéssel kell foglalkozniuk. Az élet minden területét felölelő társadalmi haladás szükségszerű következménye ez.

A budapesti pártszervezetek tapasztalata, hogy a feladatok sikeres megoldásának kulcsfontosságú kérdése a pártszervezetek erejének fokozása, a kommunisták eszmei, politikai és cselekvési egységének fejlesztése, a pártszervezetek és a kommunisták önállóságának növelése. Ez elengedhetetlen feladattá teszi számunkra, hogy a pártélettel állandóan foglalkozzunk.

Az utóbbi évek – különösen a Központi Bizottság 1964. decemberi határozata utáni időszak – gazdasági eredményei azt mutatják, hogy az aktívabb pártéletnek, az elvek megértéséért folyó eszmei munkának kedvező és közvetlen hatása van a népgazdaság helyzetének alakulására. Figyelmünket a továbbiakban jórészt erre fordítjuk, mert a gazdaságirányítási rendszer reformja még nagyobb követelményeket támaszt pártunk egészével és egyes szervezeteivel szemben. Arra törekszünk, s pártszervezeteink helyzetét, felkészültségét úgy alakítjuk, hogy tevékenységük a szó valódi értelmében politikai tevékenység legyen.

A gazdaságirányítási rendszer reformjának egyik alapkérdése, hogy a döntés joga és az azzal együtt járó felelősség ott legyen, ahol a legjobban biztosítható a döntés helyessége és a személyes felelősség a végrehajtásért. Ugyanilyen irányú fejlődés szükséges a politikai szervezetekben, elsősorban a pártban. A párt politikáját helyileg önállóbban és felelősségteljesebben érvényesítő tevékenység megfelel a szocialista építés jelen szakasza követelményeinek, s ez társadalmi haladásunk fontos feltétele. A kongresszust megelőző taggyűléseken és az üzemi, kerületi pártértekezleteken egyaránt szóba került, hogy miképpen kell továbbfejlesztenünk a pártmunkát, figyelembe véve a gazdaságirányítási rendszer reformját. Bizonyos útkeresés, találgatás, sőt bizonytalanság is jellemzi pártszervezeteinket e kérdésben.

Pártunk mindig az adott feladatoknak megfelelően alakította munkáját, formálta módszereit. A pártszervezetek munkájára eddig is jellemző volt a hatékonyabb politikai munka formáinak és módszereinek kialakítása, az elavult formák elhagyása. Ami jónak bizonyult a pártmunkában eddig, azt ezután is tovább kell folytatni. Csak erre építve fejleszthetjük eredményesen a pártszervezetek munkáját. A pártszervezetek, a kommunisták feladatai az új irányítási rendszer viszonyai között is változatlanul azon alapulnak, hogy értsék, magyarázzák, képviseljék, érvényesítsék a párt politikáját, célkitűzéseit. Biztosítsák a kommunisták egységes fellépését, példamutató, kezdeményező szerepét. Legyenek eszmei, politikai irányítói a különböző gazdasági és társadalmi szervek munkájának,

ellenőrizzék és segítsék őket a párt politikájának megvalósításában. Fordítsanak megkülönböztetett figyelmet a káderek munkájára, nevelésére, és a dolgozó emberek öntudatának, élet- és munkakörülményeinek alakítására.

A pártszervezetek az elmúlt években is jól végrehajtották a párt határozatait, felléptek a népgazdaság érdekeivel ellentétes jelenségek és gyakorlat ellen. Amikor a politikai meggyőzés nem bizonyult elegendőnek, esetenként szükséges volt a közvetlen beavatkozás is. Ez a jövőben sem lesz másképpen. De ez egyetlen esetben sem jelentheti azt, hogy a pártszervezetek végezzék el a politikai irányításukkal működő gazdasági és társadalmi szervek feladatait, vagy helyettük döntsenek az ő hatáskörükbe tartozó kérdésekben.

A kommunistáknak kötelességük, hogy harcoljanak a népgazdaság, a közösség érdekeinek érvényesítéséért. Nagy felelősség hárul ránk, hogy a növekvő követelményekre – amelyek nagyobb hozzáértést, szélesebb látókört, biztosabb alapokon nyugvó ítélőképességet igényelnek – a kommunistákat és a pártszervezeteket jól felkészítsük.

Különösen fontosnak tartjuk, hogy az új gazdaságirányítási rendszer bevezetésével párhuzamosan központilag és helyileg is gondosabban foglalkozzunk a munkásdemokrácia növelésének kérdéseivel. Idejében fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a vállalatok, intézmények nagyobb önállósága nem egyszerűen a vezetők önállóságának növelését jelenti, nehogy bárki is összetévessze az egyszemélyi felelősséget – amit erősíteni kell – a csalhatatlansággal. Eddigi tapasztalataink is tanúsítják, hogy a munkások felelősségteljes bevonása a vállalat életének irányításába nem csorbítja, ellenkezőleg, erősíti az egyszemélyi felelősség érvényesülését s a nagyobb önállóságból származó előnyök kihasználását.

A gazdasági vezetők döntő többsége Budapesten is sokszor bebizonyította már, hogy szívvel-lélekkel a munkásosztály, a dolgozó nép ügyén munkálkodik. A dolgozók támogatását növeli, ha mindjobban meghallgatják és figyelembe veszik véleményüket, s a vezetők rendszeresen beszámolnak tevékenységükről. A vezető nem egyszerűen a rábízott terület munkafázisainak irányítója, hanem az ott dolgozó emberek életének alakulásáért is felelős. Nemcsak anyagi, hanem politikai felelőssége is van, mert az emberek százainak érzés- és gondolatvilága, felelősségérzete, szocialista tudata az adott munkahelyen alakul, formálódik. Vezetőink – a gazdasági vezetők – felelősek az anyagi termelésért és az anyagi termelés céljáért az irányításuk alá tartozó embereknek. Nemcsak értük felelősek, hanem nekik is. Ennek vállalása tette eddig és teszi ezután is megbecsültté gazdasági vezetőinket.

Kedves elvtársak!

Befejezésül szeretném elmondani, hogy a fővárosi kommunisták taggyűléseken és pártértekezleteken kifejezésre juttatták, hogy egyetértenek nemcsak a párt belpolitikai vonalvezetésével, de a párt nemzetközi kérdésekben érvényesülő elveivel és gyakorlatával is. Támogatják a békés egymás mellett élés elvének következetes alkalmazását, az imperialista agresszió elleni kérlelhetetlen küzdelmet, a nemzetközi munkásmozgalom egységéért folytatott harcot, a szocialista országok egymás közötti testvéri kapcsolatainak bővítését, a felszabadító mozgalmak segítését. Külön is szeretném kiemelni, hogy egyértelműen helyeslik a hős vietnami nép támogatását, a párt és a kormány ezzel kapcsolatos politikáját. Valljuk, hogy bonyolult körülmények között pártunk teljesíti a proletár internacionalizmusból eredő kötelezettségeit, s támogatjuk e politika gyakorlati érvényesítésében.

A Központi Bizottságnak a kongresszus elé terjesztett beszámolóját, a határozattervezetet, a szervezeti szabályzat módosítására tett javaslatot, a Központi Ellenőrző Bizottság és a Revíziós Bizottság jelentését a budapesti kommunisták megbízásából és a magam nevében elfogadom.

A Magyar Szocialista Munkáspárt
IX. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó 1967.

ELŐADÓI BESZÉD A SZOCIALISTA FORRADALOM 50. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL RENDEZETT BARÁTI NAGYGYŰLÉSEN MOSZKVÁBAN

1967. MÁJUS

Tisztelt elvtársak!

Kedves barátaink!

Megtisztelő feladat és nagy öröm számomra, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt, dolgozó népünk, a budapesti dolgozók és kommunisták üdvözletét, baráti megbecsülését és elismerését tolmácsolhatom mindannyiuknak, a hős város, Moszkva dolgozóinak. A Magyar Szocialista Munkáspárt, a budapesti kommunisták tiszteletét és szeretetét tolmácsolom a győzelmes forradalom, a félévszázados szocialista építés vezető erejének, a Szovjetunió Kommunista Pártjának.

Kedves elvtársak!

Most az 50 esztendős szocialista forradalom évében az egész világon hálával és szeretettel emlékeznek a munkás és dolgozó emberek tíz- és százmilliói az önök forradalmára, a szovjet népre és vezető erejére. Mi, magyar kommunisták is úgy vagyunk, mint a szocialista forradalom bármely őszinte híve a világon, hogy kevés a jelző, szegény a szó mindannak kifejezésére, amit érzünk és gondolunk a félévszázados Szovjetunió hősi küzdelmeiről. Azt hiszem, hogy a mi tiszteletünk, barátságunk, testvériségünk nem jelzőkön múlik, nem szavak adják tartalmát, hanem a tények, az igaz gondolatok és az őszinte érzésekből fakadó tettek. Sokszor megfordulván Moszkvában mindig láttuk, hogy Október mit jelent a szovjet nép, a szovjet kommunisták, a moszkvaiak számára. Ma is látjuk az 50 éves harc és munka tiszteletét, megbecsülését, a jelen örömét. A mi népünk, a mi pártunk, a budapesti dolgozók haladásért folytatott küzdelme az önök félévszázados forradalmával sok területen összekapcsolódik.

Hazánkat a szovjet hadsereg szabadította fel. Ennek jelentőségét megerősíti az idő múlása. Az emberi tisztesség legelemibb parancsa a hűség, a hálaérzet, a tisztelet a felszabadító iránt mélyen él népünkben.

A mi népünk négy évszázados függetlenségi harcát a Nagy Októberi Szocialista Forradalom országának fegyveresei segítették győzelemre.

Diadaluk folytán dőlt el a magyar föld népének ezeréves pöre, munkásosztályunk győzelmes ütközete hajdani kizsákmányolóival.

Népünk jó sorsa úgy hozta, hogy felszabadítónk egy forradalmi nép forradalmi ereje volt, olyan ország hadserege, amely 1917 óta ösztönzést és bátorítást adott a magyar munkásosztálynak, mellyel a szolidaritás kötelékei, a közös harcok emlékei összefűzték. E kötelékeket népünk legjobb fiai segítették szorosra fűzni, eltéphetetlenné tenni, a forradalom kemény harcaiban 1917-ben, 1919-ben és a későbbi években is.

Budapest népe figyelemmel és gonddal ápolja a Nagy Október emlékét. A fasizmus tobzódása idején éltető reményünk a „Halló, itt Moszkva beszél" rádióadó volt. Moszkva városa azóta több számunkra, mint egy főváros. Budapest dolgozó népe hálával és kegyelettel emlékezik a város felszabadítóira. Újból és újból meghajtjuk a kegyelet és az örök hála zászlaját a szovjet hősök előtt, akik hazánkat és hazánk fővárosát felszabadították. A virágok sohasem hervadnak el a szovjet hősök sírján.

Budapest lakossága nevében most, az 50. évforduló évében újra kifejezzük együttérzésünket és tiszteletünket a szovjet édesanyáknak, özvegyeknek és árváknak. Fiaik és apáik hősiességére emlékezünk. Új generációk születtek felszabadulásunk óta, akik szabad ország fiaiként nem ismerik az elnyomást, a szörnyű elmaradottságot, a terrort. Ismerik és tisztelik azonban a hősöket, akiknek szabad életüket köszönhetik. Budapest legmagasabb pontján áll a szabadság, a felszabadulás szimbóluma, s talapzatán a szovjet katona.

Hazánk és Budapest népe hálatelt szívvel emlékezik arra a segítségre, melyet új életünk indulásához nyújtott Október népe. Közvetlenül a harcok után a szovjet nép teljesítette ideiglenes kormányunk kérését, az éhező Budapest megsegítését. Több tízezer tonna élelmiszert kaptunk olyan napokban, amikor dekában számolták az emberek az élelmet. Budapest ipara nyersanyagot kapott, hogy újra indulhasson a termelés. Lerombolt országunk és fővárosunk újjáépítésének egyetlen olyan területe sincs, amely ne hirdetné a szovjet nép testvéri segítségét.

A közvetlen, személyes emlékek idővel halványulhatnak, de a magyar nép és fővárosunk történelmében örök, eleven valóságként él a szovjet nép internacionalista, áldozatkész, testvéri segítsége.

Népeink, pártjaink és kormányaink kapcsolata 1945-től napjainkig fokozatosan kiszélesedett, elmélyült. Gazdasági életünkben a szovjet állam elsődleges szerepet játszik. Szinte nincs olyan üzemünk, ahol ne működne szovjet gép, nincs olyan üzemünk, amelyik nélkülözhetné a Szovjetuniótól vásárolt nyersanyagot, nincs olyan üzemünk, amelyiknek a munkája nem kapcsolódik iparunk szovjet megrendeléseihez.

Tisztelt elvtársak!

Október győzelmének 50. évében köszöntjük a szovjet népet, elismeréssel adózunk eredményeinek, hazaszeretetének és internacionalizmusának.

Népünk és pártunk nem pillanatnyi érdekből, hanem történelmi tapasztalatából, megmásíthatatlan tények bizonyító erejére támaszkodva mondja: a Szovjetunió népei, kormánya és pártja a munkásosztály igaz nemzetköziségét követi. Pártunk IX. kongresszusán erre alapozva mondta Kádár elvtárs, hogy a Szovjetunióhoz való viszony mindig próbakő volt, az internacionalista magatartás mutatója.

Meggyőződésünk, hogy igazi internacionalizmus elképzelhetetlen a Szovjetunió támogatása nélkül. Ezért küzdünk mi nemzetközi viszonylatban a kommunista mozgalom egységéért, összefogásáért. Mindazok az erők, akik a szocialista országok, a nemzetközi munkásmozgalom egységéért küzdenek, saját országuk és népük önállóságát és egységét erősítik. Mindazok, akik összefogásunk ellen vannak, akarva-akaratlan gyengítik saját országuk és népük szuverenitását és egységét. Mi, magyar kommunisták változatlanul bízunk abban, hogy egyre több nép, egyre több párt ismeri fel a világon – éppen az önök félévszázados forradalmának története alapján –, hogy a világ első és leghatalmasabb szocialista országának és pártjának támogatása legsajátosabb nemzeti érdek is.

Pártunk és államunk tevékenysége ezért eddig is, és ezután is a szocialista közösség együttes erejének növelésére, az összefogásra, az egység mind teljesebb kibontakozására irányul. Nemzeti és nemzetközi haladásunk egyaránt igényli a szocialista országok és népeik egységét, mert enélkül haladásunk nem képzelhető el sem idehaza, sem a nemzetközi életben. Egy nép szabadsága s a világszabadság mindig feltételezik egymást – így volt ez a fasizmus leverésének idején, s így van ma is –, ezért állunk Vietnam népének igazságos ügye mellett, ezért állunk az arab országok ügye mellett, ezért szorgalmazzuk megsegítésükre az összefogást, ezért ítéljük el a görög monarchofasiszta diktatúrát és támogatjuk a népek igazságos harcát a világon.

Mi úgy gondoljuk, hogy országunk nemzeti függetlenségének, a béke és a haladás ügyének legmegfelelőbb politika, hogy erősítsük a Szovjetunióhoz és a többi szocialista országhoz fűződő viszonyunkat, politikai-gazdasági-kulturális és egyéb kapcsolatainkat. Ezért elítéljük a nacionalizmus ártalmas megnyilvánulásait, melyek különböző formában, megtévesztő jelszavakkal jelentkeznek, de hatásuk azonos: a nemzetközi küzdőtéren kárt okoznak a béke, a haladás, a szocializmus ügyének, és ezzel együtt a nemzeti érdekeknek is.

A Szovjetunióval, a szocialista közösség országaival bővülő kapcsolatainkat, erősödő egységünket nemzeti függetlenségünk, önállóságunk zálogának tekintjük. Becsülettel eleget teszünk szövetségesi kötelezettségeinknek, hűséggel, nagyrabecsüléssel viseltetünk azok iránt, akik világszerte a haladást, a népek szabadságát és a békét védelmezik az imperializmussal, a neokolonializmussal és mindenféle népelnyomó, reakciós rendszerrel szemben.

Tisztelt elvtársak!

Ötven év múltán a szovjet nép büszkeséggel tekinthet vissza nagy történelmi tettére, arra, hogy szétzúzta a cári rendszert, és annak romjain kemény munkával felépítette szocialista államát, amely születésétől kezdve a haladó emberiség reménysége. Példája vonzotta, sikerei újabb és újabb harcokra lelkesítették a világ elnyomott népeit. A világtörténelem eseményei többé már nem az imperialisták kénye-kedve szerint formálódnak. A Szovjetunió, a világ első szocialista állama a Nagy Október utáni évtizedekben szocialista nagyhatalom lett. A szovjet nép hallatlan áldozatok, hősies erőfeszítések árán erős szocialista népgazdaságot teremtett, megvívta kulturális forradalmát és létrehozta a világ első szocialista hadseregét. S nemcsak szocialista hazáját védte meg az imperialista ragadozókkal szemben, de felszabadított népeket Európában és Ázsiában. Ez a szocialista nagyhatalom vezette a fasizmus ellen vívott világméretű harcot, és győzelme előbb lehetőséget, majd felbecsülhetetlen segítséget nyújtott a függetlenségükért, a szabadságukért küzdő népeknek az új, a szabad, a kizsákmányolást többé már nem ismerő társadalom felépítéséhez.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme és a szovjet nép következetes harca mindenfajta elnyomás ellen, felbecsülhetetlen segítséget adott a gyarmati rabságban sínylődő népek harcához is. Ma már a Föld lakosságának csupán egy százaléka él gyarmati elnyomásban. Megváltozott a világ térképe, a függetlenné vált ázsiai és afrikai országok egész sora a társadalmi és a gazdasági fejlődés útjára lépett. A szovjet nép és kommunista pártja a szocialista forradalom győzelmének első pillanatától kezdve legszentebb internacionalista kötelességének tartotta a szabadságukért, az imperialista elnyomók ellen küzdő népek harcának támogatását. A Szovjetunió nagy nemzetközi tekintélye, politikai, gazdasági és nem utolsósorban roppant védelmi ereje már nemegyszer meghátrálásra késztette az imperialista gyarmatosítókat, meghiúsította a népek szabadsága ellen tervezett merényleteket.

A Szovjetunió már nemcsak példaképe és reménycsillaga a szabadságukért és függetlenségükért küzdő népeknek az egész világon, hanem

támaszuk, segítőjük is. Záloga és biztosítéka annak, hogy az imperializmus erői ne forgathassák vissza a történelem kerekét a világ egyetlen pontján sem. A Szovjetunió puszta léte segítség a tőkésországok munkásosztályának a monopoltőke, a kizsákmányolás elleni harcban.

A Szovjetunió tekintélyének, nemzetközi befolyásának alapja a kommunista társadalom építésében elért sikerek. A szovjet nép a kommunista építés eredményeivel nemcsak a marxizmus–leninizmus tanításainak gazdasági, társadalmi magasabbrendűségét, hanem a kommunizmus erkölcsi magasabbrendűségét is hirdeti. A Szovjetunió öt évtized alatt nemcsak arra volt képes, hogy felszámolja az évszázados gazdasági elmaradottságot, hanem arra is, hogy a világ második legnagyobb gazdasági hatalmává emelkedve, történelmi közelségben mutassa meg a kapitalizmus gazdasági legyőzésének perspektíváját. A szovjet nép óriási termelőerőket hozott létre.

Elvtársak! A szovjet nép, amely 50 esztendővel ezelőtt a béke jelszavát írta a győzelmes forradalom zászlajára, mindmáig hűséges maradt hozzá. A béke jegyében teremtette meg a szocializmust és építi ma a kommunista társadalmat. Ennek jegyében él és munkálkodik ma már a szocialista világrendszer, s a béke és a haladás útját járják a nemrég felszabadult és függetlenné vált népek százmilliói. Az imperialisták éppen azért, hogy megállítsák ezt a folyamatot, az agresszióhoz, a népek belügyeibe való beavatkozáshoz, a háborús zsaroláshoz folyamodnak.

A békeszerető erők azonban állandóan növekednek. Mind több szavuk van az emberiséget érintő nagy problémák eldöntésében. Ez az erő már nemegyszer bebizonyította, képes megfékezni az agresszort, azokat – élükön az amerikai imperializmussal –, akik a világ különböző pontjain veszélyekkel teli gócokat hoznak létre, beavatkoznak Ázsia, Afrika, Latin-Amerika országainak belügyeibe.

Tisztelt elvtársak!

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évében jogos büszkeséget érez minden kommunista a világon, hogy a szocializmus ma az emberi történelem meghatározó ereje, az emberiség jobb sorsának formálója. Az imperializmus 50 esztendővel ezelőtt még korlátlanul uralkodott a földkerekségen, s az éppen akkor születő szovjet állam egyedül állt vele szemben. Október csillaga ma fényesebben ragyog, mint bármikor. Alig egy emberöltő alatt új, az emberiség egyharmadát tömörítő világrendszerré vált a szocializmus, a mi korunk pedig az érte küzdő erők győzelmének korszaka. Esztendőről esztendőre nagy léptekkel jutottunk előre a lenini úton. Állhatatosan továbbhaladni a szocializmus, a kommunizmus építésének útján, támogatni a világ minden népének haladásáért és

békéjéért folyó harcát – ez a lenini politika, ez az emberiség nagy reménysége, ezt a tanulságot nyújtja számunkra a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50 esztendős története.

Elvtársak! A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének 50., jubileumi évében őszinte barátsággal, forró elvtársi szeretettel köszöntjük a nagy szovjet népet, harcokban edzett testvérpártunkat, a Szovjetunió Kommunista Pártját, a párt lenini Központi Bizottságát, a Szovjetunió kormányát, Moszkva dolgozó népét.

A Szovjetuniót tisztelő és szerető népünk méltón ünnepli a szovjet népet, az első szocialista állam születésének évfordulóját. Ünneplésünket áthatja az öröm, az emlékező tisztelet, amely hazai feladataink jobb elvégzésére is ösztönöz bennünket. Szovjet emberek százezrei és milliói áldozták életüket a szabadságért, a szocializmusért. A mi népünkben a hála történelmi hagyománnyá vált a szürke hétköznapokon és a rangos ünnepeken egyaránt. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évében meggyőződéssel és hittel hirdetjük, hogy az egész világon az igazságosság, az emberiesség társadalmáé, a szocializmusé a jövő.

Éljen a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évét ünneplő Szovjetunió!

A BUDAPESTI KOMMUNISTÁK MUNKÁJÁNAK NÉHÁNY VONÁSÁRÓL

1967

A Magyar Szocialista Munkáspárt IX. kongresszusa a szocializmus teljes felépítésének erőteljes folytatását határozta el. A szocialista haza további erősítése pártunk vezetésével, dolgozó népünk együttes munkájának eredménye lesz. Hozzájárul azonban fejlődésünkhöz – mint ahogy eddig is – felszabadítónkkal, a Szovjetunióval és más baráti szocialista országokkal a kölcsönös előnyökön nyugvó szoros együttműködés, a széles körű tapasztalatcsere.

A IX. kongresszus dolgozó népünk mindenirányú érdekeire fordította a kommunisták figyelmét. Vagyis a jobb minőségű munka a népgazdaság minden ágában, és annak eredményeként népünk életkörülményeinek javítása és szocialista tudatának fejlesztése áll Budapesten is a kommunisták tevékenységének középpontjában. Ez nagy munkát kíván egész népünktől és megköveteli pártunk vezető szerepének következetes érvényesítését a társadalmi élet minden területén. A párt vezető szerepe természetesen nem automatikusan valósul meg. Csakis a marxizmus–leninizmus megingathatatlan elvein nyugvó, népünk és a nemzetközi munkásmozgalom érdekeit egységben képviselő kommunista politika gyakorlati megvalósítása útján juthat érvényre.

Miként országosan, Budapesten is abból indultunk ki, hogy csakis a párt vezetésével valósulhatnak meg sikeresen a szocializmus teljes felépítésének soron levő, bonyolult feladatai. Budapestnek az ország életében elfoglalt helyzetéből is adódik, hogy pártbizottságunkra, az itt dolgozó kommunistákra kiemelt felelősség hárul a párt politikájának gyakorlati végrehajtásában. A fővárosban koncentrálódik az ország ipari termelésének és a magyar munkásosztálynak majdnem a fele, itt él az értelmiség nagy hányada, itt folyik a műszaki és tudományos tevékenység, a művészeti és irodalmi élet, az egyetemi és főiskolai oktatás zöme. Országunk lakosságának egyötöde a fővárosban él. Felelősségünket tehát a párt politikájának a megvalósításában az is növeli, hogy a nemzeti

jövedelem termelésének nagy hányadát létrehozó emberi tevékenység itt összpontosul, és a kétmilliós főváros lakosságáról való gondoskodás is sok feladatot ró ránk.

Egyszerre sok és bonyolult kérdés megoldásával kell foglalkozniuk a fővárosi pártszervezeteknek. Az élet minden területét felölelő társadalmi haladás szükségszerű következménye ez. Tapasztalataink arra mutatnak, hogy a feladatok felelős megoldásának kulcsfontosságú kérdése a párt eszmei-politikai és cselekvési egységének állandó fejlesztése, a párt és a tömegek közötti kölcsönös bizalom.

A pártpolitika érvényesítésének a párt elvi-politikai és cselekvési egysége a legfontosabb záloga. Ezért pártbizottságunk nagy gondot fordít arra, hogy a 170 000 budapesti kommunista pártunk politikáját, az állandóan változó körülmények és feladatok között, az újra és újra felmerülő kérdésekben egységesen képviselje. A párt vezető szerepe érvényesítésének, vagyis politikánk gyakorlati megvalósításának fontos feltétele, hogy minden jelentősebb feladat megoldásában újból és újból egységre jussunk a párttagsággal. Ezt segíti a pártélet belső kérdéseivel való intenzív foglalkozás, a pártélet lenini elveinek következetes betartása, párttagságunk eszmei-politikai nevelése, a gyors és jó tájékoztatás. Az egység erősítését szolgálja, hogy párttagságunkkal együtt alakítjuk politikánkat. Pártunkban egyre inkább jellemző az a módszer, hogy fontos kérdésekben – határozathozatal előtt – széles körű tanácskozást folytatunk a kommunistákkal. Így van ez az országot érintő nagy kérdésekben, valamint a főváros, a kerületek, az üzemek, intézmények előtt álló jelentős helyi feladatok tekintetében is. Ezzel a módszerrel már a határozatot megelőző széles körű vitában erősítjük az egységet, elősegítjük, hogy a határozatot a kommunisták egységesen értelmezzék, képviseljék és hajtsák végre munkaterületükön.

A Budapesti Pártbizottság a Magyar Szocialista Munkáspárt vezető szerveinek általános érvényű határozatai alapján végzi munkáját, esetenként azonban pártunk központi szervei elvi és gyakorlati útmutatást adnak fontos, a fővárost érintő politikai, gazdasági és városfejlesztési kérdésekben.

A központi pártszervek határozatainak helyi megvalósításában nagy önállóságot élveznek a budapesti, kerületi, üzemi, intézményi pártbizottságok és pártszervezetek. Az önállóság tág teret biztosít a helyi kezdeményezésnek, növeli választott pártszerveink és a kommunisták aktivitását, felelősségérzetét. Ennek most külön aktualitást ad, hogy a gazdaságirányítási rendszer év elején bevezetett reformjának egyik alapkérdése, hogy a döntés joga és az ezzel együtt járó felelősség ott legyen, ahol leg-

jobban biztosítható a helyes döntés és a végrehajtásért a személyes felelősség. Következésképpen növekedett az alsóbb szintű pártszervek felelőssége is a pártpolitika helyi megvalósításának irányításában és ellenőrzésében.

A Budapesti Pártbizottság politikai irányítása mellett működő Fővárosi Tanács, a tömegszervezetek, a gazdasági és kulturális egységek vezetői is önállóan és felelősséggel végzik munkájukat. Azt a követelményt érvényesítjük, hogy minden szerv és vezető a maga munkaterületén hajtsa végre a párt politikáját, azt végezze, ami a feladata. Ez lehetővé teszi a felesleges párhuzamosságok kiküszöbölését, és a feladatok végrehajtásába való aprólékos beavatkozás megszüntetését. Ily módon az illetékes pártszervezetek erejüket a legfontosabbra, munkaterületük egészének a helyzetére, a vezetők munkájának értékelésére, a helyi lehetőségek jobb kihasználásának ösztönzésére, az emberi-politikai viszonyok alakulásának elemzésére, helyes irányú fejlesztésére tudják fordítani.

A Fővárosi Tanács, a tömegszervezetek és gazdasági szervek önállóságának és felelősségének növekedése nem mentesíti pártbizottságunkat, pártszervezeteinket a politikai felelősségtől, sőt növeli az irányító, ellenőrző munkával szemben támasztott igényt. Pártunk a szocialista haza építésének vezető ereje, s bár megosztja az országépítés feladatait, gondjait a párton kívüli dolgozó tömegekkel, elsőrendű felelősséget visel azért, hogyan valósulnak meg politikai, gazdasági, kulturális célkitűzéseink, hogyan alakul népünk életszínvonala, szocialista tudata, milyen ütemben épül a szocializmus országunkban. Úgy ítéljük meg, hogy fejlődésünk mai fokán a tanácsok, a tömegszervezetek, a gazdasági és más szervek a párt elvi-politikai irányítása és ellenőrzése mellett képesek önállóan és felelősséggel megoldani feladataikat. Ez általában szükségtelenné teszi a pártbizottságok, pártszervezetek aprólékos beavatkozását e szervek munkájába. Ugyanakkor a hatáskörileg illetékes pártszervek rendszeresen beszámoltatják az állami, a tömegszervezeti és a gazdasági vezetőket a párthatározatok végrehajtásáról. Napirendre tűzik és meghatározzák az e szervekben dolgozó kommunisták számára munkaterületük legfontosabb feladatait. Fővárosunk életének nincs egyetlen olyan jelentős területe sem, amelynek kérdéseivel – a legfőbb összefüggésekben – ne foglalkozna a Budapesti Pártbizottság vagy a Végrehajtó Bizottság.

A mi viszonyaink között tehát elsősorban arra törekszünk, hogy világos és pontos feladatokkal lássuk el a különböző szervekben dolgozó kommunistákat, és megköveteljük tőlük a párt és a szocialista állam határozatainak következetes betartását. Ellenőrizzük e határozatok végrehajtása érdekében végzett munkájukat, segítjük őket a helyi lehetőségek

ésszerű kihasználásában és részt veszünk – a szükséges mértékben – a különböző szervek munkájának koordinálásában. Mindezt annak érdekében tesszük, hogy alapvetően érvényre jusson a párt politikája, a társadalom, illetve a főváros egészének érdeke. Nem engedünk teret az olyan cselekvésnek, amikor egyes emberek vagy kollektívák mások rovására, érdemtelenül akarnak anyagi vagy erkölcsi elismeréshez jutni. Ezt úgy is kifejezhetjük, hogy a párt politikájának következetes végrehajtását segíteni, annak helyes megvalósítása fölött őrködni, ez a szocializmust építő társadalom, a dolgozó emberek érdekeinek legjobb védelme.

A Budapesti Pártbizottság munkájában központi helyet foglal el a fővárosi lakosság élet- és munkakörülményeivel kapcsolatos szerteágazó munka. Első helyen említem meg a magyar munkásosztály budapesti osztagának élet- és munkakörülményeivel való foglalkozást. Szocialista fejlődésünk döntő mértékben attól függ, hogy milyen társadalmunk vezető osztályáról, a munkásosztályról való gondoskodásunk, mégpedig eszmei, politikai, anyagi és kulturális téren egyaránt. Pártbizottságunk ezt a fontos kérdést állandóan napirenden tartja.

Átfogóan a budapesti pártértekezletre készülve vizsgáltuk meg pártunk Központi Bizottságának a munkásosztály helyzetére vonatkozó határozatainak végrehajtását. Ennek nyomán került sor a fővárosi lakásépítés helyzetének és lakáselosztási rendszerének felülvizsgálatára, továbbá a munkavédelem, a munkásnők szociális viszonyainak javítására, a fiatal szakmunkásokkal való fokozottabb törődésre, a pártszervezetek munkások közötti politikai munkájának és pártépítő tevékenységének javítására. A főváros munkásságának helyzetével pártbizottságunk határozata alapján minden illetékes fővárosi párt-, állami, gazdasági és kulturális szerv folyamatosan foglalkozik.

A fővárosi munkásságot is leginkább érintő kérdések sorában első helyen foglalkozunk a lakáshelyzet javításával. Minden illetékes fővárosi szerv és kommunista feladatává tettük, hogy kezdeményezze és támogassa a lakásépítés meggyorsítása érdekében többletforrások megteremtését, a társadalmi erők nagyobb igénybevételét, az építőipari kapacitások fejlesztését. Ennek fő anyagi forrását az önköltség tervezettnél nagyobb arányú csökkentésében, a beruházási javak ésszerű felhasználásában, a munkatermelékenység további növelésében, végső soron a nemzeti jövedelem gyarapításához való nagyobb hozzájárulásban határozta meg pártbizottságunk. A lakásépítés meggyorsítása érdekében kezdeményeztük – és az illetékes országos szervek ezt figyelembe vették –, hogy ebben az ötéves tervidőszakban egyes tervezett irodaházak és más középületek rovására csoportosítsuk át anyagi eszközeinket a lakásépítkezésekre.

Kezdeményeztük továbbá, hogy az ipari üzemek lakásépítés céljára igénybe vehető anyagi eszközeit, építési és szakipari kapacitásait szervezettebben vonjuk be a lakásépítésbe. Ennek az úgynevezett félkészház-akciónak az a lényege, hogy az építőipari vállalatok tető alá hozzák az épületet, viszont a belső szakipari munkákat az az üzem végzi el, amelynek dolgozói a lakásokat kapják. Ezek a dolgozók a törzsgárdából, a jó szakmunkásokból, a szocialista brigádok tagjaiból kerülnek ki.

A munkásság helyzetével foglalkozó határozataink nyomán vizsgáltuk meg a munkásszülők gyermekeinek közép- és felsőfokú iskolákban való továbbtanulását. Kiderült, hogy állami szerveink nem elég körültekintően hajtották végre a pártnak azt a határozatát, hogy a munkásszülők gyermekeinek – helyzeti hátrányuk miatt – nagyobb segítséget kell nyújtani a középiskolákban és az egyetemeken, tanulásuk eredményes folytatásához. A helyzet megváltoztatására tett javaslatunkat az illetékes állami szervek magukévá tették. Intézkedéseket foganatosítottak a fizikai munkások tehetséges gyermekeinek továbbtanulása érdekében. Megfelelő szociális, anyagi, pedagógiai segítséget biztosítottak számukra. A Fővárosi Tanácsban dolgozó kommunisták e határozat nyomán gondoskodtak arról, hogy a középiskolai kollégiumi férőhelyek 90 százalékát fizikai munkások gyermekei kapják. A munkáslakta külső városrészek rosszabbul ellátott iskoláit az átlagosnál nagyobb anyagi eszközökkel fejlesztjük, s jól képzett tanárok átcsoportosításával is segítjük abban, hogy a képzés színvonala elérje a belső városrészek iskoláinak színvonalát. A pártszervezetek felülvizsgálták a társadalmi ösztöndíjak juttatását, és azokat elsősorban az arra érdemes fizikai munkások gyermekei részére biztosítják.

Pártbizottságunk természetesen rendszeresen foglalkozik a fővárosi lakosság más rétegeinek helyzetével is. A közelmúltban széles körű vizsgálatot folytattunk társadalmi aktivisták részvételével a fővárosban élő és dolgozó műszaki és közgazdász értelmiség helyzetének sokoldalú felmérésével. Ez a vizsgálat a többi között kiterjedt az említett értelmiségi rétegek politikai magatartására, közéleti szereplésére, erkölcsi és anyagi megbecsülésükre, szakmai munkájuk értékelésére, mindarra, ami a műszaki és közgazdász értelmiség magatartását alapvetően jellemzi. Ez módot adott arra, hogy megjelöljük pártszervezeteink számára a köztük végzendő munka legfontosabb feladatait.

A Budapesti Pártbizottság munkájában állandóan napirenden van a főváros lakosságának egészét érintő kérdések figyelemmel kísérése. Ezek közül megemlítem a lakosság élelmiszerrel és más fogyasztási cikkekkel történő ellátásának helyzetével való rendszeres foglalkozást. Ez azonban

nem jelenti azt – mint erre a bevezetőben is utaltam –, hogy az illetékes állami, tanácsi, kereskedelmi szervek feladatait magunkra vállaljuk. Észrevételeinket a fővárosi tanács vezetői érvényesítik, ha a helyzet azt kívánja, országos párt- és állami szervek segítségét is igénybe vesszük.

Gondot fordítunk arra, hogy a főváros egész területén nagyjából azonos színvonalú legyen a lakosság élelmiszerekkel és más napi közszükségleti cikkekkel való ellátása. Korábban a külső kerületek áruellátására nem fordítottak mindig kellő gondot az illetékes kereskedelmi szervek, s nem fejlesztették megfelelően itt az üzlethálózatot sem. A Budapesti Párt-végrehajtóbizottság határozatot hozott, mely szerint a kereskedelmi hálózat fejlesztésében rendelkezésre álló beruházási összegeket évről évre úgy kell elosztani, hogy a meglevő különbségek lényegesen csökkenjenek, a város peremkerületeinek ellátási színvonala felzárkózzon a belső kerületekéhez. Ennek megfelelően köteleztük a Fővárosi Tanácsban dolgozó kommunistákat a külső kerületek üzlethálózatának gyorsabb fejlesztésére. Ehhez igénybe vettük nemcsak az állami, hanem a szövetkezetek segítségét is. Igen jelentős számú fogyasztási és még több mezőgazdasági termelőszövetkezetnek biztosítottunk lehetőséget arra, hogy a főváros piacain saját termékeiket árusíthassák, forgalomba hozzák. Ez igen kedvezően érezteti hatását a fővárosi zöldség- és gyümölcsellátásban. Jelentős fejlődést sikerült elérni az említett problémák megoldásában úgy, hogy egyidejűleg a főváros belső kerületeiben, a főútvonalakon is megfelelően fejlődik, korszerűsödik az üzlethálózat.

A lakosság jó ellátására, a kereskedelmi hálózat állandó fejlesztésére azért is nagy gondot fordítunk, mert meggyőződésünk, hogy a lakosság szükségleteinek, igényeinek, lehetőségeinkhez mért kielégítése, a választék bővítése, az életkörülmények javításának, az emberekről való gondoskodásnak fontos részét képezik.

Nagyjából az előbbiekhez hasonló módon járunk el azoknak a kommunális szolgáltatásoknak a fejlesztésében, amelyek a lakosság napi igényeit hivatottak kielégíteni. Évről évre gyarapítjuk a tömegközlekedési eszközök számát, hiszen naponta több mint négymillió fős utasforgalmat bonyolít le Budapesten a Fővárosi Közlekedési Vállalat. Erőnkhöz mérten fejlesztjük a különböző javító- és szervizszolgáltatásokat a város minden területén. Gondot fordítunk a kulturális igények, a szórakozás és a pihenés erőnkhöz mért kielégítésére is.

Mindennek feltételeit a termelő-alkotó munka teremti meg. A termelés fejlesztése, a munka termelékenységének növelése, a gazdaságosság, a technikai színvonal és a minőség javítása első helyen áll a Budapesti Pártbizottság munkájában is. E feladatunk jó megvalósítása nélkül a la-

kosság életviszonyait javítani nem tudjuk. A termelést a szocialista társadalom emberei fejlesztik. Munkánkban éppen ezért foglal el jelentős helyet a dolgozó emberek életviszonyainak, szocialista tudatának fejlesztése, mert mindez kedvező befolyást gyakorol a legfontosabb emberi tevékenységre, a munkára. S hogy ez irányú munkánk nem hiábavaló erőfeszítés, azt jól mutatja a főváros üzemeiben széles körben kibontakozó szocialistabrigád-mozgalom, amelynek egységes célja, hogy tanuljunk meg szocialista módon élni, dolgozni és gondolkodni.

A dolgozó emberekről lehetőségeink határain belüli széles körű gondoskodás eredménye, hogy pártunkat bizalom övezi, hogy Budapesten az ipari termelés növekedése a harmadik ötéves terv első két évében csaknem teljes mértékben a munkatermelékenység emelkedéséből származik. Kifejezésre jut ez a dolgozók társadalmi, közéleti aktivitásának növekedésében, a pártunk megalakulásának 50. évfordulójára kibontakozó széles körű munkaversenyben, melyet a szocialista brigádok kezdeményeztek.

Pártunk politikájának szellemében pártbizottságunk nagy gonddal ügyel arra, hogy a munkások, az értelmiségiek, a dolgozó emberek közvetlenül is bekapcsolódjanak saját munkahelyük, lakóterületük, az egész város ügyeinek intézésébe. Az üzemekben például egyre inkább olyan viszonyok alakulnak ki, hogy a gazdasági, üzemi vezetés megosztja a vállalat gondjait az üzem dolgozóival, beszámol munkájáról, kéri a dolgozók segítségét, ami növeli a dolgozók felelősségteljes bekapcsolódását az üzem egészének az életébe. Gazdasági vezetőink egyre inkább megértik – s ebben a szakszervezetben dolgozó kommunistáknak fontos szerepük van –, hogy mindez nem gyengíti, sőt elősegíti az egyszemélyi felelősség elvének jobb érvényesülését, a nagyobb vállalati önállóságból származó előnyök teljesebb kiaknázását.

A lakosságnak a főváros életében való aktívabb részvételét szolgálja az a módszer is, hogy fontos városfejlesztési tervek elfogadása előtt, tehát mielőtt a pártbizottságok majd a tanácsülések megtárgyalnák, lehetővé tesszük, hogy a lakosság kiállítások, sajtóviták keretében, lakóterületi megbeszéléseken a népfrontbizottságok fórumain elmondhassák véleményüket, észrevételeiket, javaslatokat tegyenek a napirenden levő kérdések megoldására.

Minden tapasztalatunk arra mutat, hogy a tervek végrehajtásába igazán eredményesen akkor kapcsolódnak be a város lakói, ha valamilyen formában előzőleg részt vettek a tervek kialakításában.

A lakosság élet- és munkakörülményeivel foglalkozó pártpolitikai munkánk olyan vonásáról is szót kell ejteni, amely ugyan közvetlenül

nem az élet- és munkakörülményekkel foglalkozik, de az egész főváros mindenirányú fejlődésére hatást gyakorol. A budapesti pártszervezetek eszmei-politikai munkájáról van szó. Pártunk Központi Bizottsága felmérte egész társadalmunk ideológiai-eszmei helyzetét, és megjelölte a kommunisták hosszú távra szóló eszmei nevelő munkájának legfőbb tennivalóit. Ezt követően a budapesti – kerületi – pártbizottságok ugyancsak részletes ideológiai munkaprogramot dolgoztak ki, amelynek alapján folytatják pártszervezeteink az eszmei nevelő munkát. E munka jobb hatásfokának érdekében – a szakszervezetek, az ifjúsági szövetség, a tudományos intézetek bevonásával – igyekeztünk társadalmi rétegek szerint felmérni és megismerni a fővárosi dolgozók eszmei-politikai helyzetét. A felmérések alapján differenciált propaganda- és agitációs tevékenységet folytatnak mind a pártszervezetek, mind a szakszervezetek és az ifjúsági szövetség.

E több éve folyó munkának is köszönhető, hogy a dolgozó tömegekben növekszik a felismerés: a szocializmus teljes felépítése nemcsak jól funkcionáló gazdaságot, hanem szocialista eszmeiségű és erkölcsű embereket is kíván. Az intenzív párt-propagandamunka nyomán élénk politikai érdeklődés és eszmecserék jellemzik a munkahelyi kollektívákat. Érzékelhetően fejlődött a szocialista tudat, amelynek eredményei egyaránt mutatkoznak a termelési tevékenységben, a város gondjainak megoldásában való részvételben, az emberek egymás közötti viszonyaiban, a művelődés fokozódó igényeiben, a marxi–lenini elmélet alaposabb megismerésének és elsajátításának egyre tömegesebbé váló folyamatában.

A pártszervezetek fokozódó eszmei-politikai nevelő munkája nyomán kitágult a főváros dolgozóinak érdeklődése, s ez vonatkozik nemcsak a főváros határait átlépő, országos helyzet mind pontosabb megismerésére, a pártpolitika egészének és összetevőinek elsajátítására, hanem a nemzetközi munkásosztály és kommunista mozgalom életének figyelemmel kísérésére is. Természetesen, a világ változó eseményei, az imperializmus görcsös erőfeszítései a szocializmus térhódításának megállítására önmagukban is fokozzák az érdeklődést és az imperializmussal harcban álló népekkel a szolidaritás érzését. De az olyan tudatos internacionalista magatartáshoz, melyet nap mint nap tapasztalunk a munkások és értelmiségiek körében, spontán érdeklődés nem vezet. A párt kitartó ideológiai és politikai nevelő munkájának gyümölcse a fővárosban is a szocialista országokkal, a haladásért és a békéért küzdő erőkkel az együvétartozás széles körű megnyilvánulása. A Szovjetunió 50 éves fennállásának jubileumi évében a fővárosban is – szinte minden dolgozó réteg

részéről – nagy erővel jelentkezett az igény a Szovjetunió fejlődésének, mai életének még jobb megismerésére.

A szovjet emberek életviszonyairól, a szovjet népgazdaságról, a szovjet tudomány eredményeiről, a szovjet hadsereg harckészültségéről és technikájáról, a Szovjetunió népeinek kultúrájáról, a szovjet pártról szóló előadásaink megszámlálhatatlan sokasága, a különféle kiadványok olvasottsága mind mutatói annak, hogy a kommunisták eszmei-politikai nevelő munkájának tisztes eredményei vannak.

Összegezve, a budapesti pártszervezetek politikai tevékenységét így lehetne jellemezni: munkánk középpontjában a szocializmust építő emberek életének, munkájának, művelődésének és eszmei fejlődésének segítése áll, az egyes dolgozók és az egyes kollektívák felelősségteljes önállóságát és alkotó erejének a kibontakoztatását ösztönözzük, az egyének és a társadalom érdekeinek egyidejű érvényre juttatásával.

Pártszervezeteink és a kommunisták nemcsak ez irányú politikai munkájukkal, hanem példaadásukkal is e feladat végrehajtására ösztönöznek.

A REFORM ELŐKÉSZÍTÉSÉNEK TAPASZTALATAIRÓL

1967. SZEPTEMBER

KÉRDÉS: Sikerült-e megvalósítani a budapesti üzemekben, hogy a reform bevezetésének előkészítésével egyidőben az 1967. évi terveket is teljesítsék?

VÁLASZ: Összhangban az országos célkitűzésekkel, Budapesten is abból indultunk ki, hogy a reform sikeres bevezetésének elengedhetetlen feltétele az 1967-es tervek maradéktalan teljesítése. Ezt az év hátralevő részében sem szabad szem elől tévesztenünk. A reform bevezetését szolgáló előkészítő munkát – amelyre a későbbiekben részletesen kitérek – eddig úgy sikerült elvégezni, hogy a termelés a budapesti üzemekben összességében a terveknek megfelelően vagy annál jobban alakult.

A gazdasági feladatok teljesítése a féléves eredmények alapján reményekre jogosít. Az év első felében a budapesti szocialista ipar – a múlt év azonos időszakához viszonyítva – 6 százalékkal növelte termelését. A szocialista építőipar szintén 6 százalékkal több építési, szerelési munkát végzett, mint az előző év első felében. Az átlagosnál nagyobb volt a nehézipari ágazatok és a magasépítő-ipar termelése. A termelés növekedési üteme is felülmúlta az előző évekét. Örvendetes, hogy olyan termékek termelése növekedett elsősorban, amelyből a bel- és külkereskedelmi igények is jelentősek.

Néhány kivételtől eltekintve kedvezően alakultak a termelés minőségi mutatói. A termelés növekedése csaknem teljesen a termelékenység emelkedéséből származik. A termelékenység a szocialista iparban 5, az építőiparban 7 százalékkal emelkedett. A textilruházati ipar kivételével valamennyi iparcsoportban nőtt az egy foglalkoztatottra jutó termelés. A szocialista iparban foglalkoztatottak létszáma az első fél évben csak kismértékben – 0,7 százalékkal – nőtt. Sok területen, különösen az építőiparban, jelentős munkaerőhiány van. Budapesten több mint 10 000 a nyilvántartott, de betöltetlen munkahelyek száma.

Tovább javult a termelés ütemessége, a szállítási szerződésekben foglaltak betartása. A vállalatok többsége teljesítette az éves terv időarányos részét, elmaradt viszont a kohászat, a textilruházati ipar és a mélyépítőipar termelése az egy évvel korábbi szinttől.

A külkereskedelmi átadás a termelést valamelyest meghaladó mértékben, 6,4 százalékkal nőtt. Az átlagosnál több nehézipari és élelmiszeripari terméket exportáltak a budapesti vállalatok. Kiemelkedett az export teljesítésében a Csepeli Szerszámgépgyár, a Szerszámgépipari Művek, a MEDICOR, a Villamos Berendezés és Készülék Művek, az Egyesült Vegyiművek, a Reanal Finomvegyszergyár, az átlagost jóval meghaladó teljesítéssel. A könnyűipari termékek külkereskedelmi forgalma az előző időszakhoz képest kismértékben csökkent.

Nem alakult kedvezően Budapesten a túlóra felhasználása. Az összes teljesített munkaórák 1,7 százaléka volt túlóra. Az elmúlt év azonos időszakához képest ez növekedést jelent. Az emelkedés főleg az egyes szakmákban meglevő krónikus munkaerőhiánynak, az esetenkénti szervezetlenségnek, valamint anyaghiánynak a következménye. Egyes üzemeknél az export- és belföldi szállításokban lemaradás volt. Helyenként tapasztalhatók túlzott tartalékolási törekvések is, amelyek kedvezőtlenül befolyásolják a gazdálkodást. Ezt is figyelembe véve, a vállalatok többségének gazdálkodásában jelentős eredmények mutatkoznak. Megfelelően számbavették azokat a lehetőségeket, amelyeket műszaki és szervezési intézkedésekkel a gazdasági vérkeringésben eredményesen tudnak hasznosítani. Ennek is köszönhető, hogy a termelési költségek csökkentek, a készletek az indokoltnál nem növekedtek nagyobb mértékben, a vállalati jövedelmezőség kielégítően alakult. A vállalatok összességükben eredményes bérgazdálkodást folytattak, az anyagi érdekeltség kiszélesítését előirányzott terveik szerint hajtották végre. A munkások havi átlagos keresete a szocialista iparban és az építőiparban egyaránt 3 százalékkal emelkedett az elmúlt év első fél évéhez képest.

A gazdasági eredményekkel párhuzamosan a budapesti lakosság jövedelme is kedvezően alakult. Az iparban és az építőiparban 4 százalékkal, a kereskedelemben 6 százalékkal emelkedett az egy foglalkoztatottra jutó bruttó kereset. A munkabéren kívüli egyéb jövedelmek 12 százalékkal növekedtek. A pénzjövedelmek emelkedése mellett azonban az árszínvonal is emelkedett és ez a bevételek reálértékét mintegy 2 százalékkal mérsékelte. A boltok élelmiszer- és iparcikkforgalma 9 százalékkal, a vendéglátás árbevétele 5 százalékkal emelkedett. Az általában jó áruellátás mellett a fél év folyamán is voltak fennakadások. Néhány cikkből – mint például a hús, a zöldség, a gyümölcs, a lakástextíliák, az egyes háztartási

gépek, a sör – a rendelkezésre álló mennyiség nem mindig elégítette ki a vásárlók igényét.

Az összességében jó gazdasági eredmények forrásait vizsgálva megállapítható, hogy a Központi Bizottság 1964. decemberi határozatai, melyeket a párt IX. kongresszusa is megerősített, helyes irányt szabtak népgazdaságunk fejlődésének és a végrehajtás jó mederben halad. Biztató, hogy a reform bevezetésének előkészületeivel egyidőben az elmúlt években kialakult kedvező tendenciák a gazdasági életben tovább erősödtek. Határozottan állíthatjuk, hogy megértésre talált a pártszervezetek, a gazdasági vezetés, a szakszervezet vezetőinek körében az az elhatározás, hogy az új gazdasági mechanizmus bevezetésének előkészítésével egyidőben le kell rakni az 1968-as gazdasági év jó alapjait, maradéktalanul teljesíteni kell az 1967-es terveket.

A jogkörök decentralizálásával a felelősség is nőtt és javult a munkafegyelem a gazdasági élet minden területén. Az előző évinél nagyobb összegű nyereségrészesedés – amely a jó munka anyagi megbecsülését juttatta kifejezésre –, kedvező hangulatot váltott ki a dolgozók körében.

Az első félévi eredmények jelentős forrása az erősödő szocialista tudat. Ez kifejezésre jut a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójára indított munkaversenyben is. A jubileumi munkaverseny jellemzője, hogy a felajánlások a dolgozó kollektívák kezdeményezésére születtek, konkrétak, jól értékelhetők. Azok a kezdeményezések, amelyek az 1967. évi szovjet megrendelések november 7-ig történő teljes leszállítását célozzák, széles körben megértésre, elfogadásra találtak és megvalósításra kerülnek. A munkaversenyben a korábbinál nagyobb számban részt vevő szocialista brigádok, műhelyek, gyárak, vállalásaikkal számottevően hozzájárultak az év eddig eltelt időszakában esedékes feladatok teljesítéséhez.

Pártszervezeteink politikai meggyőző, szervező és irányító munkájukkal – a szakszervezetekkel és a KISZ-szel jól együttműködve – jelentősen elősegítették az egészséges munkalégkör kialakítását.

Az eddig elért eredmények kedvező feltételeket teremtenek az 1968. évi felkészüléshez. A vállalatok már dolgoznak az éves tervek előkészítésén. A munkálatok legfőbb jellemzője, hogy a reform szellemében folynak. Egyre kiterjedtebben támaszkodnak saját piaci információikra, keresik és erősítik kapcsolataikat az együttműködő eladó és vásárló partnereikkel, kölcsönösen tájékoztatják egymást fejlesztési elképzeléseikről. Széles körben hasznos tapasztalatcsere alakult ki a budapesti üzemek vezetői között.

KÉRDÉS: Milyen előkészületek történtek Budapesten a reform sikeres bevezetése érdekében?

VÁLASZ: A Budapesti Pártbizottság a IX. kongresszust követően – 1966. decemberi ülésén – áttekintette a reform bevezetésének előkészületeit. Az ezt megelőző időszakra az volt a jellemző, hogy a vállalatok kisebb része – elsősorban a nagyvállalatok – megfelelő színvonalon, kellő átgondoltsággal készültek az új gazdaságirányítási rendszer bevezetésére. A vállalatok többsége viszont még csak egyes feladatok körvonalazásánál tartott. Voltak olyan vállalatok is – jelentős számban –, amelyeknél előkészítő munka alig folyt, központi intézkedésekre vártak. Ezt a helyzetet figyelembe véve, a Budapesti Pártbizottság úgy határozott, hogy az üzemekben, intézményekben meg kell kezdeni a konkrét felkészülést a központi intézkedések megjelenése előtt és abban legyenek kezdeményezőek a pártszervezetek, a kommunisták.

Az első félévben a kerületi pártbizottságokkal együtt mintegy 100 üzemben, intézményben tájékozódtunk azzal a céllal, hogy reális képet alkothassunk a felkészülésről. Általános tapasztalatunk, hogy az új gazdaságirányítási rendszer bevezetésének előkészítésére irányuló politikai, gazdasági tevékenység a Budapesti Pártbizottság 1966. decemberi ülését követő hónapokban megélénkült. A kerületi pártbizottságok sokoldalúan segítették és ösztönözték a vállalati, intézményi pártszervezeteket az előkészületekkel összefüggő feladatok elvégzésére. A korábbi időszakhoz képest lényeges javulás következett be a pártszervezetek, a gazdasági vezetők és a szakszervezetek együttműködésében. Javult a minisztériumok irányító és tájékoztató tevékenysége, rendszeressé vált a minisztériumok vezetői részéről az üzemi párt-, gazdasági és szakszervezeti vezetők tájékoztatása az egyes iparágak előkészületeinek helyzetéről.

Sok vállalati szakembert vontak be a különböző kérdések kimunkálásába és konzultációs megbeszélésekre. Ez is ösztönzött a helyi kezdeményezésekre. A javuló állami irányítás és a pártszervezetek aktivizáló hatására a vállalatok felkészülésében korábban mutatkozó nagyarányú különbségek lényegében kiegyenlítődtek. Csak szórványosan található olyan vállalat, amely mindössze egy-egy részfeladat kimunkálását tűzte célul, vagy még mindig várakozási álláspontot foglal el. Megállapítható, hogy Budapesten a párt- és a társadalmi szervek aktív segítségével eleget tettek az előkészítésből az első félévre jutó feladatoknak.

A vállalatok döntő többségénél meghatározták az irányítási rendszer reformjának bevezetését szolgáló részletes teendőket, a feladatokat komplex intézkedési tervbe foglalták, s ez az előkészületek átfogó és ellenőriz-

hető programját képezi. A programok tartalmukat tekintve megfelelnek az új gazdasági mechanizmus követelményeinek, végrehajtásuk általában az ütemezésnek megfelelően halad. A vállalatok többségénél külön bizottságokat hoztak létre. Ezek a vállalati gazdálkodás kritikai elemzésével és különböző tanulmányok kidolgozásával foglalkoznak. A Központi Bizottság júniusi ülése után a pártszervezetek aktív közreműködésével ez a munka meggyorsult. A párt vezető testületei az üzemekben megtárgyalták, összehangolták a különböző szervek tennivalóit. Az elkészült anyagok a vállalati tervezés, a jövedelemszabályozás, a beruházás, a műszaki fejlesztés, a hitel- és pénzforgalmi rendszer, a bel- és külkereskedelmi áruforgalom, a gazdasági ellenőrzés, az információ, az anyagi érdekeltségi rendszer, az önálló elszámolás kiépítése, valamint az új árrendszer kérdéseit tartalmazzák. Az elkészült tanulmányok többségének jellemzője, hogy közgazdaságilag megalapozottak, szakszerűek, de üzemgazdasági tartalmukat tekintve – a vállalatok szakember-ellátottságától és a vezetés felkészültségétől függően – különböző színvonalat képviselnek. Ezt a további munkában nem szabad figyelmen kívül hagyni. Emellett a készültségi fokban is eltérések vannak.

A vállalatok jelentős részénél több olyan intézkedést dolgoztak ki – és már alkalmazzák is –, amelyek a gazdasági mechanizmus reformjával összhangban a gazdálkodás hatékonyságát növelik. Ezek közül néhányat megemlítek. A vállalati tevékenység mérésére új módszereket dolgoztak ki, amelyek alkalmasak az egyes termékek költségráfordításainak reálisabb megállapítására. E követelményeknek megfelelően szervezik át a vállalati kalkulációs osztályok, csoportok munkáját. A megalapozottabb, gyorsabb döntések és a vállalati tevékenység jobb áttekinthetősége szempontjából felülvizsgálták és átszervezték a vállalati információs rendszert. Kidolgozták a kereskedelmi tevékenység új rendjét, megkezdték a piackutatást és a kapcsolatok jobb kiépítését a partner vállalatokkal. Számos helyen több évre előre felmérték a lehetséges távlati igényeket és ez képezi a vállalati fejlesztési tervek alapját, melyek kidolgozása több vállalatnál már folyamatban van. Sok helyen felülvizsgálták a vállalati szervezetet, az ügyrendet és azt a hatékonyabb gazdálkodás követelményeinek megfelelően alakították ki. Másutt bővítik a bedolgozói rendszert és intézkedéseket tesznek mintaboltok, kereskedelmi irodák létesítésére, szervizjellegű szolgáltatások szervezésére.

A külkereskedelem szabályozására vonatkozó gazdasági bizottsági határozat megjelenését követően az ipari és a külkereskedelmi vállalatok kölcsönösen megkeresték egymást, hogy a véleményeket egyeztessék és ennek alapján megfelelő javaslatokat terjeszthessenek a döntésre jogo-

sult szervekhez. E közben nyilvánvalóvá vált, hogy egyes iparvállalatoknál a külkereskedelmi tevékenységgel összefüggő elképzelések sok esetben szélsőséges nézeteket tartalmaznak. Több vállalatnál erőteljesen szorgalmazták a külkereskedelmi tevékenység minden átmenet nélküli, közvetlen gyakorlásának a jogát, anélkül, hogy ehhez a feltételek rendelkezésre álltak volna. Ezekben a törekvésekben kifejezésre jutott az iparvállalatok korábbi elzártsága és ebből következően a külkereskedelmi szakmai ismeretek hiánya. Az ezzel összefüggő viták az iparvállalatok törekvéseit reálisabb irányba terelték, elősegítették a legjobbnak ítélt együttműködési formák megválasztását.

A budapesti üzemek, vállalatok felkészültsége az eddigi tapasztalatok alapján megfelelőnek mondható, azonban néhány probléma zavarja a munkát és bizonytalanságot okoz. Az egyes minisztériumok és vállalatok között elhelyezkedő középirányító szervek olyan közbenső láncszemet képviselnek, ami esetenként fékezi az előkészítéssel kapcsolatos információ áramlását és az üzemi vezetők tájékozottságát. Erre az illetékesek figyelmét felhívtuk. Tapasztaltuk, hogy egyes vezető szervek nem veszik következetesen számításba az irányítás közgazdasági eszközeit és indokolatlan adminisztratív előírások fenntartására törekednek. Ez összefügg a régihez, a megszokotthoz ragaszkodással, ami ellen küzdenünk kell. A nagyvállalatok – néhány esettől eltekintve – nemigen tesznek erőfeszítéseket annak érdekében, hogy a gyáregységek önállóságát növeljék. Ez a reform szellemével ellentétes törekvés, hiszen a gyáregységekben az önállóságnak és a vele járó felelősségnek a fokozása szorosan kapcsolódik az üzemi demokrácia növeléséhez, s feltétele az eredményesebb poltikai és gazdasági munkának.

KÉRDÉS: A tanácsok készülődése a reformra ugyancsak közérdeklődésre tart számot, hiszen minden budapesti dolgozó a főváros lakója is. Erről is kérjük Németh elvtárs véleményét.

VÁLASZ: A Fővárosi Tanács irányítása alatt működő vállalatok felkészülésére ugyanazok jellemzőek, mint az állami vállalatokra.

A gazdaságirányítási rendszer reformja kedvező változásokat hoz a tanácsok munkájában. A reform célkitűzéseivel összhangban növekszik a fővárosi és a kerületi tanácsok szerepe, önállósága. Nagyobb lesz a felelősségük a várospolitika alakításában, a helyi gazdálkodásban, az anyagi eszközök ésszerűbb felhasználásában és a káderkérdések eldöntésében. Hogy csak a legfontosabbakat említsem: célunk, hogy a tanácsok növekvő lehetőségeiket a fővárosi lakosság életkörülményeinek gyorsabb javí-

tására, a lakosság közügyekbe való aktív bevonására, a gyorsabb és bürokráciamentes ügyintézésre használják fel.

A főváros egészét érintő nagy kérdések napjainkban és az új irányítási rendszer körülményei között is az első helyen szerepelnek. Ezek között kiemelt helyen áll a lakáshelyzet javítása az üzemi erőforrások és a magánerőből történő építkezés segítségével. A belső elavult városrészek korszerűsítésével egyidejűleg a külső területek is gyorsabb ütemben fejlődnek és fokozatosan korszerű városközpontok épülnek ki. A városközpontok kiépítésével egyidejűleg új üzletházak is épülnek, bővül a szolgáltatóhálózat és korszerű iskolák, óvodák, bölcsődék, egészségügyi intézmények épülnek. Bővülni fog a főváros üzlethálózata és azon leszünk, hogy az áruellátás mennyisége és minősége kielégítő legyen, hogy megszűnjenek az áruellátásban esetenként jelentkező hiányok.

A lakosság érdekeinek megfelelően fejlesztjük a közlekedést és a közműveket.

Most vannak kidolgozás alatt azok a javaslatok, amelyeknek megvalósításával elérhető, hogy a lakosság rendszeresebben tájékozódjon a főváros fejlesztésének legfontosabb kérdéseiről, és amelyek biztosítani fogják, hogy a főváros egészét érintő fontos kérdésekben – még az érdemi döntés előtt – a lakosság minél nagyobb számban nyilváníthasson véleményt.

A reform előkészítő munkája során jó együttműködés alakult ki a Fővárosi Tanács és a minisztériumok, illetve más főhatóságok között. Úgy gondolom, hogy a reform gyakorlati végrehajtása során erre az együttműködésre még nagyobb szükség lesz, mert a főváros megfelelő ütemű fejlődése, gondjainak megoldása csak így biztosítható.

KÉRDÉS: A budapesti pártszervezetek munkájának jellemző vonásairól, a reformot előkészítő politikai munkájáról, a budapesti dolgozók hangulatáról, nézeteinek alakulásáról kérjük Németh elvtárs tapasztalatait.

VÁLASZ: Mindenekelőtt a legfontosabbat. A reformot a párt kezdeményezte, a párt irányításával folyt a kidolgozása és csakis a párt vezetésével valósulhatnak meg sikeresen az abban foglalt célok. Nem kétséges, hogy az eredmény, amelyet joggal várunk e nagy horderejű társadalmi, gazdasági lépéstől, csak akkor következik be, ha a kommunisták meggyőződéssel és hozzáértéssel az új feladatok megoldásának élére állnak.

Abból a nagy munkából, ami a reform sikeres megvalósításáért folyik, a budapesti pártszervezetek és kommunisták becsülettel kivették a részüket. A pártbizottságok és pártszervezetek Budapesten is kiterjedt gazda-

ságszervező, agitációs és propagandamunkát folytatnak. Gondoskodás történt a párttagság felkészítéséről – tanfolyamokon és más formában. Sok kezdeményezés indult ki a pártszervezetektől. Közgazdasági konferenciákat és más, nagyobb nyilvánosságot biztosító értekezleteket szerveztek, aktívan részt vesznek a helyi politikai és gazdasági feladatok kidolgozásában és a végrehajtásában. A politikai tömegmunka lehetőségeit felhasználva napirenden tartják a reform szükségességének és céljainak magyarázatát.

Véleményünk szerint bármennyire is a reform bevezetésének konkrét kérdései vannak már napirenden, nem tekinthetünk el a jövőben sem a reform elveit és céljait széleskörűen ismertető agitációs és propagandamunkától. Az aktív politikai munkát az is indokolja, hogy a vállalatokat és az ott dolgozókat is érintő központi intézkedések egyre szélesebb körben ismertté válnak, a helyi tervek ennek alapján öltenek végleges formát, s kerülnek alkalmazásra. Várhatóan ezzel összefüggésben jelentkeznek különböző problémák.

A kommunisták rövid idő alatt megismerték és elsajátították a reform legfontosabb összetevőit, s politikai munkájuk nyomán a dolgozók százezrei a kezdeti idegenkedéstől eljutottak a tudatos részvételig. Ez mutatja, hogy a reform valóban megérett mind a közgazdasági, mind az emberi-politikai viszonyokban, és azt is mutatja, hogy a kommunisták bizalma a pártvezetésben, valamint a pártonkívüliek bizalma a pártban töretlen. De arra is figyelemmel kell lennünk, hogy a dolgozók jelentős rétegeivel még nem sikerült minden vonatkozásban felismertetni a reform szükségességét, saját munkájával és életkörülményeivel való összefüggéseit. Azonkívül találkozunk a reform jelentőségét lebecsülő és túlbecsülő nézetekkel, maradi gondolkodásmóddal, amelyek hibás következtetésekre vezetnek. Tapasztalható egyes vállalatoknál, hogy a reformra hivatkozva igyekeznek későbbre halasztani a már most is megoldható feladatokat. Az sem helyeselhető, hogy nem mindenütt tesznek elég erőfeszítést a meglevő tartalékok feltárására és esetenként meg nem alapozott dotációs igényekkel lépnek fel gazdasági vezetők. Ezzel szemben következetesen fel kell lépnünk, hangsúlyozva és érvényesítve, hogy a reform megvalósításából származó előnyök csakis becsületes munkán alapulhatnak. A budapesti dolgozók érdeklődése – érthetően – elsősorban a fogyasztói árak és a jövedelmek viszonyára, az életszínvonal alakulására irányul. Foglalkoztatják a dolgozókat a munkaerő várható mozgásával, a nyereség felhasználásával, az anyagi érdekeltséggel, a szociális juttatásokkal és nem utolsósorban az üzemi demokráciával kapcsolatos kérdések. Számolnunk kell azzal is, hogy jelentős számú üzem eddigi munkája kerül reálisabb

alapokon újraértékelésre, nyereséges vállalatokból esetleg veszteséges vállalatok lesznek, aminek szintén vannak emberi-politikai vonatkozásai. Ezért a továbbiakban is nagy gondot fordítunk a politikai felvilágosító és tájékoztató munkára, valamint arra, hogy a végrehajtás során felmerülő, a dolgozókat érintő kérdéseket körültekintően oldják meg.

Tapasztalataink szerint a feladatok megoldásának kulcsfontosságú kérdése a pártszervezetek erejének fokozása, a kommunisták eszmei-politikai és cselekvési egységének fejlesztése, a pártszervezetek és a kommunisták önállóságának növelése. Következésképpen az új gazdaságirányítási rendszer bevezetésének további előkészítése és gyakorlati megvalósítása elengedhetetlenné teszi számunkra a pártélettel való állandó foglalkozást. Az aktívabb pártéletnek, az elvek megértetéséért folyó eszmei munkának, a pártellenőrzés helyes alkalmazásának kedvező hatása a népgazdaság fejlesztésében vitathatatlan.

A gazdaságirányítási rendszer reformjának egyik alapkérdése, hogy a döntés joga és az azzal együtt járó felelősség ott legyen, ahol legjobban biztosítható a helyes döntés és a végrehajtásért a személyes felelősség. Ebből következik, hogy tevékenységünkben a párt politikáját helyileg nagyobb hatáskörrel, önállósággal és felelősséggel kell érvényesíteni, állandóan erősítve a párt vezető szerepét. Ez megfelel a szocialista építés jelen szakasza követelményeinek, s a társadalmi haladásnak is nélkülözhetetlen feltétele.

Itt teszem szóvá, hogy bizonyos útkeresés, sőt bizonytalanság is jellemzi pártszervezeteinket abban a kérdésben, hogy az új gazdaságirányítási rendszer bevezetésével hogyan kell továbbfejlesztenünk a pártmunkát. A pártnak természetesen továbbra is minden szinten foglalkoznia kell gazdasági kérdésekkel. Szükséges, hogy kialakuljon a gazdasági ellenőrzés egységes felfogása, módszere. A pártellenőrzésnek elsősorban a gazdálkodás néhány főbb kérdésére, az ügyek politikai-emberi vonatkozásaira, a vélemények, tapasztalatok összegyűjtésére, a fő feladatok megvalósításának elősegítésére kell kiterjednie. A reform sokoldalú előkészítő munkát igényelt, s ez arra késztette pártszervezeteinket, hogy erejüket a legfontosabb kérdésekre koncentrálják. Ez azzal a pozitív következménnyel is járt, hogy sok olyan aprólékos munkától szabadultak meg, amelyek nem tartoztak feladataik közé és csak zavarták a gazdasági és más szervekkel való együttműködést.

Mivel a reform előkészületei minden szervnek sajátos feladatot is adtak, a pártszervezeteknek egyre inkább központi feladatává válik a különböző szervek munkájának összehangolása, a párhuzamosságok kiküszöbölése. Sokat fejlődött ebben az időszakban a pártszervezetek koor-

dináló tevékenysége. Erről azért is szólni kell, mert intézményeink, üzemeink egyikében-másikában tapasztalható torzsalkodások, hatásköri villongások mutatói annak, hogy vannak nézetkülönbségek a hatáskörök megítélésében.

A pártmunka módszereit, stílusát az új gazdaságirányítási rendszer viszonyai között is a gyakorlatban kell továbbfejleszteni. Ami jónak bizonyult a pártmunkában eddig, tovább kell folytatni ezután is. Csak erre építve fejleszthetjük tovább eredményesen a pártszervezetek tevékenységét. Fontos annak megértetése, hogy a pártszervezetek, a kommunisták feladatai változatlanul azon alapulnak: értsék, magyarázzák, képviseljék, érvényesítsék a párt politikáját, célkitűzéseit. Biztosítsák a különböző területeken dolgozó kommunisták egységes fellépését, kezdeményezői, eszmei, politikai irányítói legyenek munkaterületük társadalmi, gazdasági életének.

Sokat vitatott kérdés pártszervezeteinkben az is, hogy mikor avatkozhatnak be konkrétan a politikai irányításuk és ellenőrzésük mellett folyó gazdasági tevékenységbe. A népgazdaság érdekeivel ellentétes jelenségek és gyakorlat ellen mindig fel kell lépni. De ez egyetlen esetben sem jelentheti, hogy a pártszervezetek végezzék el a politikai irányításuk alá tartozó gazdasági és társadalmi szervek feladatait, vagy helyettük döntsenek az ő hatáskörükbe tartozó kérdésekben. Azt azonban segíteniük és következetesen ellenőrizniük kell, hogy döntéseik, intézkedéseik a párt politikájának a megvalósulását szolgálják, ne legyenek azzal ellentétesek. A kommunisták kötelessége, hogy harcoljanak a népgazdaság, a dolgozók érdekeinek érvényesítéséért.

Pártszervezeteink munkájának figyelemre méltó eredménye, hogy a reform politikai előkészítése során mind a kommunista, mind a párton kívüli gazdasági vezetők és műszaki, közgazdasági értelmiség soraiban megnőtt az érdeklődés a politikai tanulmányok, a marxizmus–leninizmus iránt. A Marxizmus–Leninizmus Esti Egyetemére és továbbképző tagozataira több ezer jelentkezőt helyhiány miatt nem tudunk ebben az évben felvenni. Ezek számára gondoskodnunk kell megfelelő politikai képzési formák kialakításáról. Sikerült tehát felismertetni a gazdasági vezetők széles köreivel, hogy a reform nemcsak gazdasági, közgazdasági életünket, hanem egész társadalmunkat, a szocialista termelési viszonyokat, következésképpen az emberi-politikai viszonyokat is érinti. Ezek jobb megismerését pedig csak a párt politikája elméleti alapjainak elsajátításával lehet elérni. Ez nagyon pozitív változás a korábbi időszakhoz képest, amikor elég széles körben az a felfogás uralkodott, hogy a párt foglalkozzon a politikával, a gazdasági vezetők pedig csak a gazdasággal. A re-

form megvalósításának, a jó együttműködésnek fontos feltételei teremtődtek meg azáltal, hogy azokat a téves nézeteket, amelyek szerint a reform során csak a szakmai, műszaki tudásra lesz szükség és háttérbe szorul a politikai rátermettség és ismeret – általában sikerült felszámolni.

KÉRDÉS: Milyen tapasztalatok vannak a reform bevezetését előkészítő kádermunkáról?

VÁLASZ: Az új irányítási rendszer jó előkészítésének, majd bevezetésének személyi feltételeivel a minisztériumok, a főhatóságok és a pártbizottságok jó együttműködésben tevékenykednek. Tapasztalataink szerint az üzemek, intézmények vezetőinek nagy többsége eddigi munkájával és a reform előkészületei során is tanusított pozitív magatartásával rászolgált arra, hogy az illetékes állami és pártszervek bizalommal megerősítsék eddigi beosztásukban, vagy szervezeti változás esetén képességeiknek megfelelő munkakörbe helyezzék őket. Mivel a vezetők túlnyomó többsége alkalmas arra, hogy a reform által támasztott követelmények szerint végezze munkáját, a budapesti üzemek, intézmények vezetésében nagyobb személyi változást nem terveznek. Cseréket ott hajtanak végre, ahol a felkészültség nincs összhangban a megnövekedett követelményekkel.

Pártbizottságaink lelkiismeretesen foglalkoznak a káderkérdésekkel, érvényt szereznek a párt káderpolitikai elveinek. Arra ösztönzünk – és igen fontosnak tartjuk –, hogy mielőbb megerősítsék beosztásukban az alkalmas vezetőket. Ezt közöljék is velük. Ez a munka szervezetten folyik. Korábbi negatív tapasztalatokon okulva gondot fordítunk arra, hogy a politikai, szakmai hozzáértést és a vezetési rátermettséget a káderek megítélésében akkor is vegyék figyelembe, ha azt diploma nem támasztja alá. Ügyelünk arra is, nehogy a tehetséges vezetők helyébe elvtelen támogatással gyengébbeket helyezzenek.

Ismeretes, hogy a reform a központi és a középszintű irányító szerveknél számottevő létszámcsökkentéssel jár együtt. Ez Budapesten – ahova a változások koncentrálódnak – több ezer különböző beosztásokban levő embert érint. Segíteni kell őket nemcsak az elhelyezkedésben, hanem abban is, hogy mielőbb be tudjanak illeszkedni a helyi közösségekbe.

Fontos rámutatni arra is, hogy a felsőbb szintű szervektől üzemekbe, intézményekbe kerülők nem felesleges és nem bukott emberek. Annak idején nagy részüket éppen a jól végzett üzemi munkájuk alapján nevezték ki a most megszűnő munkahelyükre. Ez azt jelenti, hogy velük meg lehet és meg kell erősíteni a termelés fontos vezető posztjait. Az üzemek

nagyobb része szívesen, segítőkész szándékkal fogadja őket, de tapasztalunk elzárkózást is, ami ellen fellépünk.

A Budapesti Pártbizottság a kerületi, üzemi, intézményi pártbizottságokkal és pártszervezetekkel együtt fontos feladatának tekinti, hogy az átcsoportosítások emberségesen és a népgazdaság érdekeinek megfelelően történjenek, a reform sikeres bevezetésének és megvalósításának személyi feltételei biztosítva legyenek.

KÉRDÉS: Végezetül a reform megvalósításának fontos feltételéről, az üzemi demokrácia növeléséről, az ezzel kapcsolatos budapesti tapasztalatokról szeretnénk véleményt hallani.

VÁLASZ: Ismeretes, hogy a reform növeli az egyes vállalatok, a párt- és a szakszervezeti szervek önállóságát és felelősségét. Kezdetben a bizonytalanság volt a jellemző ebben a kérdésben. Az idegenkedésnek az szolgált alapjául, hogy nem mindig látták világosan, mi lesz a pártszervezetek és szakszervezetek feladata, ha megnő a gazdasági vezetés önállósága és döntési jogköre. Az elmúlt másfél esztendő jórészt választ adott ezekre a kérdésekre is. A szakszervezetek helyzetében bekövetkezett kedvező változások feloldották a kétségeket, s ma az jellemzi a szakszervezeti mozgalmat Budapesten, hogy új erőre kap, új lendülettel fog munkához. A pártszervezetek pedig a reformot elismertető munkájuk során a gyakorlatban alakították ki azt a stílust, amelynek továbbfejlesztésén ma és a jövőben is dolgozunk.

Politikai munkánk fontos feladatát képezi annak elismertetése, hogy a megnövekvő vállalati, intézményi önállóság nem egyszerűen a vezetők önállóságának a növelését jelenti, és súlyos hiba lenne, ha bárki is összetévesztené az egyszemélyi felelősséget – amit erősíteni kell – a csalhatatlansággal. A dolgozók felelősségteljes bevonása a vállalat életének irányításába nem csorbítja, ellenkezőleg, elősegíti az egyszemélyi felelősség elvének érvényesülését, a nagyobb önállóságból származó előnyök jó kihasználását.

Az üzemi demokrácia növekedése is az adott munkahelyi közösség önállóságát szolgálja, mégpedig az üzemi demokrácia kialakult keretei között. Az üzemi munkások beleszólása saját üzemük életébe úgy nőtt, ahogy gyarapodtak ismereteik a reformról, a vállalat előtt álló feladatokról. A párt- és a szakszervezeti szervek fórumai, a szakszervezeti választások, a termelési tanácskozások és műszaki konferenciák, az üzemi közgazdasági konferenciák, a szakszervezetek készülése az új kollektív szerződések kidolgozására annak a mutatói, hogy nő a munkások és értelmi-

ségiek felelős magatartása üzemükért, nő a vállalati gazdasági és politikai vezetők körében az igény a felelősségteljes, gondolkodó munkások és értelmiségiek bevonására.

A munkahelyi kollektívákat nem egyformán vonták be minden budapesti üzemben a reform helyi előkészítésébe. Ez egyben tükrözi a pártszervezetek és a szakszervezetek munkájának színvonalában mutatkozó különbségeket is.

Erőfeszítéseink arra irányulnak, hogy a gazdasági vezetők mindenütt megértsék: nem egyszerűen csak a felelősségükre bízott üzem munkafázisainak irányítói felelősek a dolgozó emberek életének, szemléletének alakításáért is. Gazdasági vezetőink felelősek az anyagi termelésért és felelősek az anyagi termelés céljáért, az irányításuk alatt dolgozó emberekért, és nemcsak értük felelősek, hanem nekik is. Az ilyen munkastílus kialakításának elősegítése, következetes érvényesítése minden pártszervezetünk fontos feladatát képezi, egyben az üzemi demokrácia helyes gyakorlásának nélkülözhetetlen feltétele.

Az összmunka szerves részének kell tekintenünk az üzemi demokrácia fejlesztését, amely feltételezi, hogy a dolgozókkal jól megértessük a népgazdaság és a vállalat előtt álló feladatokat, ezek összefüggését saját érdekeikkel, mert ez feltétele a reformot sikerre vivő tudatos, cselekvő munkájuknak.

Társadalmi Szemle, 1967. 10. sz.

EMLÉKEZÉS
A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJA MEGALAKULÁSÁNAK 50. ÉVFORDULÓJÁN

1968. NOVEMBER

Tisztelt ünneplő közönség!

Kedves elvtársnők, elvtársak!

A Kommunisták Magyarországi Pártjának megalakulása a magyar munkásmozgalom és népünk történetének kiemelkedő állomása. A párt zászlóbontása óta van marxista–leninista élcsapata munkásosztályunknak, igazi vezetője népünknek.

Nehéz lenne felsorolni azt a sok áldozatot, amelyet fél évszázad alatt a kommunisták hoztak népünkért. Nehéz lenne felsorolni egy emberöltő mártírjait, számot adni arról a szenvedésről és megaláztatásról, amely a kommunistáknak jutott osztályrészül. Hálával gondolunk éppen ezért azokra a hazafiakra, akik ma nem ünnepelhetik velünk ezt a jubileumot, de akiknek élete, munkássága, neve örökre összeforrott a párt és a haza történetével. Tisztelettel emlékezünk Kun Bélára és a többi, már eltávozott pártalapítóra.

Meghajtjuk kommunista mozgalmunk vörös lobogóját és nemzetiszínű zászlónkat mártírjaink emléke előtt – Korvin Ottó, Szamuely Tibor, Sallai Imre, Fürst Sándor, Rózsa Ferenc, Schönherz Zoltán, Ságvári Endre, Rajk László, Mező Imre és a többi kommunista mártírunk előtt –, akik igaz ügyünkért, boldog jelenünkért áldozták életüket.

Szeretettel és tisztelettel köszöntöm a kommunisták jelenlevő első nemzedékét, a pártalapítókat. Köszöntöm azokat az elvtársakat, akik az elnyomatás negyed százada alatt lettek a párt katonái, és kommunista meggyőződéssel szálltak szembe az osztályellenséggel. Köszöntöm a párt harmadik nemzedékét is, azokat a kommunistákat, akik a felszabadulás óta folytatott harcban forrtak össze az idősebb generációval, s bebecsülettel szolgálják a párt, a szocializmus ügyét.

Ötven év tapasztalata bizonyítja, hogy marxista–leninista forradalmi párt nélkül nincs győztes szocialista forradalom. Szocialista forradalom nélkül pedig nem lehet a munkásosztály felszabadítását, a dolgozó nép

felemelkedését igazán megvalósítani. Erre tanította Lenin Oroszország népeit, a világ proletárjait, ezt tanulták elődeink Lenintől, a bolsevik párttól, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom példájából, s ez a felismerés indította győzelmes útjára hazánkban a kommunista pártot.

A Kommunisták Magyarországi Pártjának születésekor a tömegek égető kérdésekre vártak választ. A forradalmi helyzet forradalmi tetteket követelt.

A Kommunisták Magyarországi Pártja a munkáshatalom megteremtéséért folytatott harc élére állt. Néhány hónap alatt elnyerte a tömegek bizalmát és támogatását, egyesítette a magyar munkásmozgalom erőit, győzelemre vezette a szocialista forradalmat.

Igaz ügyünk akkor elbukott, mert a nemzetközi burzsoázia túlereje megtörte a hősi helytállást, s egyenlőtlen harcban leverte a Magyar Tanácsköztársaságot. A Horthy-fasizmus nehéz évei alatt egy percig sem szünetelt a kommunisták munkája. Dacolva és szembeszállva minden veszéllyel, börtönnel, terrorral, szellemi acsarkodással – hirdették és szervezték a munkásosztály, a dolgozó nép igazságáért folyó harcot. E nehéz időkben a munkásosztály, a dolgozó nép – amelyhez mindig is szoros kapcsolatok fűzték – biztosította a párt fennmaradását.

Amikor a Szovjetunió és hadseregének győzelme nyomán felszabadultunk a német és a magyar fasizmus elnyomása alól, szabad lett az út a nemzet felemelkedése előtt. A dolgozó emberek látták és tapasztalták, hogy a kommunisták őszintén képviselik érdekeiket. Az ország újjáépítése, a gazdaság stabilizálása, a demokratikus jogok kiharcolása tekintélyt szerzett, bizalmat adott, s megkönnyítette a dolgozó osztályok, a különböző társadalmi rétegek felsorakozását a szocialista célok mögé.

A dolgozó tömegek megnyeréséért folyó harcban beteljesedett mindaz, amit a Kommunisták Magyarországi Pártja és a Szociáldemokrata Párt legjobbjai 50 éve elkezdtek.

Kommunisták és szociáldemokraták egységes marxista–leninista pártban, egységes politikával, egységes céllal egyesültek, s megszületett a munkásosztály hatalma.

A munkásosztály sikeres hatalomra jutása utáni években – az akkori pártvezetés hibájából – a párt politikájában torzulások, szocialista forradalmunkban törés következett be. A párt egyes vezetői visszaéltek a hatalmukkal, súlyos károkat okoztak pártunknak, népünknek, a szocializmus ügyének. Ez megingatta a dolgozók nehéz munkával megszerzett bizalmát, s az osztályellenség is támadásba lendült. A párt erejét megbénító jobb- és „baloldali" torzulások, a törvénysértések veszélybe sodorták a munkáshatalmat.

A magyar kommunista mozgalomnak azonban volt ereje ahhoz, hogy a Szovjetunió internacionalista segítségével leverje az ellenforradalmat, s újjászervezze erőit.

Az előző évek hibáiból levonta a szükséges következtetéseket, megtisztította a szektás, dogmatikus, revizionista torzításoktól a marxizmus–leninizmus forradalmi elméletét és gyakorlatát.

A megtisztult párt rövid idő alatt úrrá lett az ellenforradalom okozta eszmei-politikai zűrzavaron. Visszanyerte a munkásosztály, a dolgozó nép bizalmát, visszaadta a szocializmusba vetett hitét. Népünk felismerte, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt a magyar kommunista mozgalom legjobb hagyományainak követője, a dolgozó nép érdekeiért vívott évtizedes harcok folytatója.

A torzulásoktól és szélsőségektől megtisztított marxista–leninista párt politikáját siker koronázta. Őszinte és nyílt kommunista politikával megnyerte a nép bizalmát és támogatását. Ezen az alapon vitte sikerre a konszolidációt és a mezőgazdaság szocialista átszervezésének történelmi jelentőségű feladatát. Leraktuk és megszilárdítottuk a szocializmus alapjait, kibontakoztattuk a szocialista demokráciát, fellendült kulturális életünk. Az alkotó munka jó légkörében eredményesen oldjuk meg gazdasági feladatainkat, s minden okunk megvan annak feltételezésére, hogy a IX. kongresszus útmutatásai alapján sikerre visszük társadalmunk újabb, nagy vállalkozását: gazdasági életünk irányításának reformját.

Visszatekintve a megtett útra, elsősorban azokra a nagy jelentőségű tapasztalatokra fordítjuk figyelmünket, amelyek a párt létének, sikereinek, vezető szerepének alapvető biztosítékai.

Ötévtizedes harcunk eredményeinek legjelentősebb forrása a marxizmus–leninizmus elmélete. Pártunk félévszázados története alatt mindig hű volt a munkásosztály forradalmi elméletéhez, s ha kellett, képes volt eszmei harcot folytatni saját soraiban is a marxista–leninista elmélet, az erre épülő politika tisztaságáért.

Ez az eszme adott erőt a pártnak, a kommunistáknak, hogy a legnehezebb helyzetben is bízzanak a magyar munkásosztály erejében és győzelmében. Történelmi tapasztalatunk, hogy a marxista–leninista elveken nyugvó kommunista politika védelem mindenféle elhajlással szemben, a párt vezető szerepének, a párt és a tömegek közötti jó kapcsolatnak, a kölcsönös bizalomnak nélkülözhetetlen eleme. A párt megalakulásától kezdve kétfrontos harcban védte és formálta a nép érdekeit kifejező politikáját, s mindig volt ereje küzdeni a jobb- és „baloldali" nézetekkel, illetve gyakorlattal.

Pártunk 50 évének története bizonyítja, hogy erejének, politikai hatá-

sának, erkölcsi hitelének alapvető feltétele a munkásosztály, a dolgozó nép ügyének szolgálata. A rendkívüli helyzetekben, a harc, az útkeresés nehéz éveiben hibázhattunk kisebb vagy nagyobb kérdésekben, de a dolgozó magyar nép érdekeitől elkülönült érdekeink soha nem voltak.

A Kommunisták Magyarországi Pártja 50 évvel ezelőtt azzal a céllal alakult meg, hogy a magyar munkásosztályt, a dolgozó népet szolgálja.

Sem a nemzet, sem a munkásosztály történetében nem volt más olyan párt, amely ennyire őszintén hirdette és tetteivel bizonyította volna ezt a szándékot. A magyar kommunisták sokszor kerültek nehéz helyzetbe, de sohasem lehetett elszakítani őket a magyar néptől. A párt megalakulásának első pillanatától kezdve a dolgozó nép boldogulásáért küzdött, s ebben jut ténylegesen kifejezésre a kommunisták igazi nemzetszeretete és hazafisága.

A magyar kommunisták hazafisága és nemzetszeretete elválaszthatatlan az internacionalizmustól. A párt 50 éves harca, szocialista hazánk eredményei igazolják, hogy az internacionalizmus az igazi hazaszeretet édestestvére. Amilyen nyíltan hirdette a Kommunisták Magyarországi Pártja zászlóbontásának pillanatában, ugyanilyen nyíltan hirdetjük ma is, hogy hazafiságunk és internacionalizmusunk egyazon tőről fakad, mert tevékenységünkért felelősséggel tartozunk népünknek és a nemzetközi munkásmozgalomnak, amelynek része vagyunk.

Minden nemzet munkásosztályának, minden szocializmust építő országnak erejét növeli a nemzetközi összefogás. Minden olyan törekvés, amely lazítani akarja a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom összefogását, a haladó erők szolidaritását, csak ellenségeinknek kedvez. Pártunk visszautasít minden olyan nézetet – bármely hangzatos formában is jelentkezzék –, amely gyengíti egységünket, veszélybe sodorhatja a szocializmus hazai és nemzetközi pozícióit. Meggyőződésünk, hogy a nemzetközi munkásmozgalom erőinek összefogása, a marxista–leninista egység, a proletár-szolidaritás az az erő, amely meghiúsít minden imperialista reményt. Ebben a szellemben dolgozik pártunk a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom egységéért, ebben a szellemben támogatjuk Vietnam hős népét, és szolidaritást vállalunk a világ békéjéért, a demokráciáért, a szocializmusért harcoló összes erőkkel.

Szövetségünk és szolidaritásunk a Szovjetunióval, annak kommunista pártjával, a magyar kommunista mozgalom öt évtizedére nyúlik vissza. A Szovjetunió az igazi internacionalizmusról tett tanúbizonyságot 1917-től napjainkig: népünknek és pártunknak minden időben önzetlen segítséget nyújtott. Elveink, céljaink és érdekeink azonossága vezetett bennünket kapcsolataink minden irányú fejlesztésében a nemzetközi kommunista

mozgalom egységéért, a szocialista országok összefogásáért és biztonságáért folytatott közös harcunkban. Az elmúlt öt évtizedben a magyar kommunista mozgalomban nem volt helye sem a nyílt, sem a burkolt szovjetellenességnek. A Magyar Szocialista Munkáspárt – a magyar kommunista mozgalom hagyományait követve – az internacionalista magatartás próbakövének tartja a nemzetközi munkásosztály ügyéért legtöbb áldozatot hozó Szovjetunióhoz és kommunista pártjához fűződő baráti, testvéri viszonyt.

Kedves elvtársak, elvtársnők!

A félévszázados évfordulón a Budapesti Pártbizottság nevében meleg szeretettel köszöntöm a főváros kommunistáit, akik mindig vállalták a párt tennivalóiból nekik jutó feladatokat, nehézségeket, de részesei a sikereknek is. Köszöntöm a főváros dolgozóit, a budapesti üzemek munkásait. Elismerés mindazoknak, akik az elmúlt 50 évben megfeleltek a munkásosztály, a nép, a párt bizalmának, akik szerényen, hűségesen dolgoztak és éltek, saját egyéni életüket mindig a közösség boldogulásához kötötték. Közülük is hadd köszöntsem elvtársi szeretettel és tisztelettel a fővárosi kommunisták nevében pártunk Központi Bizottságának első titkárát, Kádár János elvtársat, aki a budapesti pártéletben töltötte harcos élete nagy részét.

A magyar kommunista mozgalom útját, mint minden kommunista mozgalomét a világon, történelmi jelentőségű győzelmek és súlyos megpróbáltatások jelzik. Emelt fővel tekinthetünk vissza az elmúlt 50 évre: a budapesti kommunisták a párt útján jártak. Meggyőződéssel valljuk magunkénak most is a párt Központi Bizottságának politikáját, mert ezt a politikát tudjuk és akarjuk is követni, s kommunista meggyőződéssel dolgozunk megvalósításáért.

Pártunk megalakulásának 50. évfordulóján emlékezünk és felidézünk. Mártírjaink emlékével, kommunista meggyőződéssel valljuk: volt és van értelme a harcnak, volt és van értelme az áldozatvállalásnak. A kommunisták erejével, irányításával teljesíti a magyar munkásosztály történelmi küldetését, az egész dolgozó magyar néppel egységben és összefogva építi szabad, szocialista hazáját.

1945. február 13. Hazánk fővárosa, Budapest felszabadulásának napja. Ez a jeles dátum mindenekelőtt a szovjet nép dicső hadseregének fővárosunk felszabadításáért folytatott hősies küzdelmét idézi. Kezdete egyúttal annak a negyedszázados küzdelemnek, amelynek végén jogos nemzeti büszkeséggel állapíthatjuk meg: népünk a párt vezetésével, a testvéri Szovjetunió önzetlen támogatásával maradandót alkotott, kivívta és megvédte hatalmát, sikeresen építi szocialista hazáját. Amikor az emberek önmagukban, személyes sorsukhoz kapcsolva idézik fel a felszabadulás napját, különböző dolgokra gondolnak, gondolhatnak. Nyilvánvalóan mást jelentett ez a nap az üldözötteknek, a 25 évig föld alá kényszerített kommunistáknak, az ellenállási mozgalom harcosainak, mást azoknak, akik hitelt adtak a Szovjetunióra és hadseregére szórt rágalmaknak, mást a munkásoknak, a dolgozó embereknek és mást az uralkodó, a kizsákmányoló osztály tagjainak. Népünk megátalkodott ellenségeit leszámítva azonban, egy valaminek – persze más és más reményekkel – úgyszólván minden budapesti örült. Annak, hogy béke van, hogy elhallgattak a fegyverek, elmúlt a közvetlen életveszély, hogy előjöhettek a pincékből, hogy felmérhették: hozzátartozóik közül, a közvetlen környezetükből ki él, s ki nem érte meg a harc végét, és felmérhettük a fővárost is: ez volt, s íme, ez maradt belőle.

Sokan nem érték meg ezt a napot. A végveszélyt érző náci hadigépezet szadista tobzódással ölt, rabolt, pusztított. Nemcsak felrobbantott gyönyörű hídjaink, romokban heverő épületeink, kifosztott raktáraink, leszerelt gyáraink, elrabolt műkincseink, de mártírjaink, ártatlanul legyilkolt honfitársaink ezreinek teteme vádolta azt a rendszert, amely a hitleri Németország csatlósaként vállalta a Szovjetunió, a szovjet nép, a szocializmus elleni rablóháborút.

A halálnál nincs tragikusabb! Ez érvényes mindenkire. Az ember mégis joggal tesz különbséget halál és halál között. Mást jelentett akkor meg-

halni a haza védelmében, egy igazságos, a népeket, az emberiséget szolgáló ügyért, mást a vak véletlen következtében és megint mást hazug, embertelen cél eszközeként. Ezért van az, hogy különös fájdalommal, megkülönböztetett hálával és tisztelettel gondolunk azokra a szovjet hősökre, akik a hitleri fenevad elleni kegyetlen küzdelemben vesztették életüket, a népek, az emberiség szabadságáért, közöttük értünk, magyarokért, budapestiekért is. Tisztelettel őrizzük mindazok emlékét, akik életüket áldozták hazánk felszabadításáért.

1945. február 13. Budapest felszabadulásának napja, újjászületésünk kezdete. Ne feledjük azonban: ha nem mai szemünkkel, mostani tudatunkkal nézünk vissza, de az akkorival gondoljuk végig, idézzük fel az eseményeket – így az 1945. február 13-át követő napok a megpróbáltatások napjai is. A döbbeneté, amely a fasiszták vandál pusztítása láttán érte az utcára merészkedőket, a maga életlehetőségét kereső budapesti embert azokban a napokban.

A csüggedés nem oldódott könnyen. Már javában folyt a romok eltakarítása, égett a villany, a fontosabb üzemekben – Csepelen, Angyalföldön, Kispesten, a Ganzban, néhány textil- és más gyárban – lassan megindult a termelés. Volt mégis az emberekben valami bénultság. Még azok jó része is, akik hittek, reméltek, buzdítottak – az újjáépítés befejezését a távoli jövőbe helyezték. Nem véletlen, hogy elsőnek éppen azok bénultsága oldódott fel, azok feszültek először a legnagyobb tűzzel, optimizmussal a munkának, akik mindig legalul, a legreménytelenebb helyzetben voltak, akik még a tisztességes megélhetésről sem ábrándozhattak: a munkások, a külvárosok, a bérkaszárnyák lakói. Jellemző, ami Csepelen történt. Amikor a szovjet csapatok a kerület határához értek, Csepel munkásai küldöttséget menesztettek eléjük, és ahhoz kértek támogatást, hogy a gyárakban mielőbb megindíthassák a termelést.

Az élet megindítása a fővárosban, az újjáépítés nagyszerű lendülete, a talpraállás, döntően az akkoriban nagyon sokat nélkülöző munkásosztály érdeme. Voltak persze sokan, más társadalmi rétegek tagjai is, akik azonnal és határozottan elkezdtek dolgozni, harcolni a csüggedés, a letörtség ellen; de mint vezető társadalmi erő, Budapest munkássága volt az, amely először és a leghatározottabban fejezte ki szóval és tettel, hogy le tudjuk küzdeni a bajokat, összefogással belátható időn belül ismét széppé tehetjük fővárosunkat és benne emberivé az életet.

Abban, hogy ez így történt, sok minden közrejátszott. A munkások életük folyamán jobban megszokták a nehézségeket, így a kétségbeesés, a reménytelenség is nehezebben lett úrrá rajtuk. Fontos volt továbbá, hogy nagy részük már akkor is kizsákmányolók, urak nélkül képzelte,

álmodta, gondolta a jövőt. Ez azért is volt lehetséges, mert a tőkések, földesurak nélküli világról a volt vöröskatonáktól, az illegális kommunista párt tagjaitól, a baloldali szociáldemokratáktól, a haladó, radikális értelmiségtől a múltban olyanok is sokat hallottak, akik közvetlenül nem vettek részt a munkásmozgalomban.

Hivalkodás nélkül, történelmi tényekre támaszkodva mondhatjuk: a munkások előrelátó magatartásában a kommunistáké volt a döntő szerep. Azé a párté, amelyet az önkény bemocskolt és törvényen kívül helyezett, de elnémítani, meghátrálásra kényszeríteni soha nem tudott. Ezzel nem akarom kisebbíteni más haladó erők pozitív szerepét, akik szintén részesei voltak az ország talpraállását, demokratikus fejlődését szolgáló erőfeszítéseknek. A párt azonban a munkásosztály élcsapatához méltóan a nehéz napokban is meg tudott felelni történelmi küldetésének, vállalta a munka nehezét. Ingadozás nélkül képviselte a munkásosztály, a dolgozó nép érdekeit. A sok rágalom, amelyet a reakció negyedszázadon át a kommunistákra szórt, lelepleződött. A kommunisták tettekkel bizonyították hazafiságukat. A párt országunk haladását és népünk javát szolgáló politikájával egyre inkább meghatározta nemcsak a munkások, hanem az egész közvélemény gondolkodását és cselekvését.

Itt csak a 25 évvel ezelőtti eseményekről szólok részletesebben. Tudjuk azonban, hogy ez így volt a későbbi időkben, akkor is, amikor már nem egyszerűen a bénultság ellen, az alkotó munka megindításáért és folytatásáért kellett küzdeni, hanem a földosztásért, a föld megvédéséért, a jó forintért, a hároméves tervért, a gyárak, a bankok államosításáért, a hatalom kivívásáért. Így volt ez, amikor a Kisgazdapártba tömörült reakciósokkal, összeesküvőkkel, spekulánsokkal, feketézőkkel szemben kellett helytállni, és akkor is, amikor az ellenforradalmárokkal szemben védelmeztük a népi hatalmat, szocialista vívmányainkat, a párt, a munkásosztály vezető szerepét, boldog jelenünk és biztató jövőnk zálogát. A kommunisták haladtak az első sorokban az ötéves tervek, a szocialista mezőgazdaság megteremtésének, az új gazdasági mechanizmus előkészítésének és bevezetésének időszakában, és ez a helyzet ma is, amikor a harmadik ötéves terv megvalósításán munkálkodunk. Bizonyos, hogy ez a jövőben sem lesz másként. Mert eltökélt szándékunk, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt politikájához híven mindenkor népünket, hazánkat szolgálva, Budapest öntudatos munkásságához, dolgozóihoz méltóan, a marxista–leninista elveket következetesen betartva végezzük munkánkat.

Már történelem, különösen ifjúságunk számára az, hogy a párt, a munkásosztály vezetésével úrrá lettünk a csüggedésen, hogy felszámoltuk

a háború okozta károkat, s alig néhány évvel a háború után munkát, kenyeret, tisztességes megélhetést biztosítottunk úgyszólván mindenkinek. Ne feledjük, akármennyire közeli dolgokról is van szó, azok számára, akik akkor születtek, bár felnőtt emberek, már történelmi múlt az, ami a felszabadulásunkat követő években történt. Annak érdekében is, hogy ifjúságunk szeretete, ragaszkodása szocialista hazánk iránt tovább erősödjék, jobban kell tudatosítanunk, hogy mit értünk el e negyedszázad alatt: életszínvonalban, a munkalehetőségek bővítésében, a termelés korszerűsítésében, növelésében, a tudomány, a kultúra, a közegészségügy fejlesztésében, a lakáshelyzet javításában, szociális gondjaink orvoslásában. Sőt, mennyit fejlődtünk emberségben, a szocialista erkölcs fejlesztésében. Ismerje meg jobban felnövekvő nemzedékünk azt is, hogy milyen hibákkal, nehézségekkel küszködve értünk el idáig, hogy – miközben nagy feladatokat oldottunk meg – balsikerek is értek bennünket.

Mindezt nem lehet részletezni egy ilyen rövid emlékezés keretében. Ezért csupán néhány, Budapest egész lakosságát is érintő, fontosnak vélt gondolattal próbálok válaszolni arra a kérdésre: meddig jutottunk a szocializmus útján, mi minden történt 25 év alatt?

A főváros lakossága csaknem egymillió fővel növekedett. A felszabaduláskor hozzávetőlegesen 60 000 légköbméter ép lakás volt Budapesten, most több mint 800 000. A hároméves terv és az ezt követő ötéves tervek időszakában Budapesten közegészségügyre 76 milliárd forintot, iskolákra, kulturális célokra 102 milliárdot, lakásépítésre 86 milliárdot, utakra, csatornázásra, villamosításra együttvéve 96 milliárd forintot fordítottunk. Nem is az adatok, hanem az a lényeges, hogy emberekhez méltóvá vált a dolgozók élete, szemben a múlttal, amikor napi probléma volt éppen a munkásember számára a család kenyerének biztosítása. Küzdelmes, kemény munkával eltöltött negyedszázad van mögöttünk, amelynek eredményeként a feltett kérdésre nyugodtan válaszolhatjuk: a mélységből a magaslatra jutottunk. Ez még nem a csúcs, ahová törekszünk, de hazánk, népünk a fejlődésnek, a jólétnek ezen a fokán még soha nem állt.

Akadhat persze, aki azt mondja erre: „Na jó, 25 év, az 25 év. Ennyi idő alatt mindenütt volt fejlődés, az emberek a tőkésországokban is alkottak, építettek." Röviden szólva tehát, az eredmények – szerintük – nem írhatók feltétlenül a párt, a munkásosztály vezette szocialista társadalom javára. Példaként általában a fejlett tőkésországokat szokták említeni, vagyis azokat az országokat, ahol viszonylag valóban gyorsabb volt a fejlődés.

Nem hiszem, hogy zavarba kellene jönnünk az ilyen megállapításoktól, hiszen van megfelelő válaszunk azoknak, akik alábecsülik eredményein-

ket. Való igaz: ennyi idő alatt – ha csak nem jön közbe rendkívüli tragédia, váratlan esemény –, ahol az emberek dolgoznak, ott kimutatható bizonyos fejlődés, és ha sikerül elkerülni a gazdasági válságot, a konjunktúra időszakában a tőkés, a kizsákmányoló társadalmak ipari, technikai fejlődése is meggyorsulhat. Ilyenkor – különösen erős, szervezett kommunista, baloldali munkásmozgalom esetén – a megnövekedett profitból a munkások, a dolgozók is többet tudnak kiharcolni. Bizonyossággal és meggyőződéssel állíthatjuk azonban, hogy a szocialista országok létének, a dolgozókról való sokoldalú szociális gondoskodásnak fontos szerepe van abban, hogy a tőkések a korábbinál több engedményre kényszerülnek. S ha nem az egyes részleteket emeljük ki, hanem az egészet nézzük – hol változott, hol javult a mienkéhez hasonló mértékben az emberek élete? –, akkor a válasz egyértelmű. Ha a kapitalizmus útján maradunk: vajon betegségükkel, bajaikkal fordulnának-e ma annyian orvoshoz, járnának-e annyian iskolába, színházba, moziba, olvasnának-e annyi könyvet, sőt, még azt is megkérdezhetjük, hogy a munkáshatalom nélkül költöztek volna-e annyian új lakásba, mint így? Vajon a „legjobb", a „legnépibb" kapitalizmusban a dolgozók érezhetnek-e akkora létbiztonságot, érezhetik-e magukat annyira megbecsültnek és szabadnak, mint a szocialista Magyarországon?

Milyen lett volna ez a 25 év munkáshatalom nélkül? Erre már ismerünk példát – a Horthy rendszer 25 évét! Ott is éppen annyi idő volt a fejlődésre, és mit értek el hozzánk viszonyítva? Mire emlékezhetnek a dolgozó emberek abból az időből?

A legjelentősebbek éppen azok az eredmények, amelyek számokkal ki sem fejezhetők. Először is az, hogy a dolgozó, alkotó ember szolgálata került a politika, a kormányzati munka középpontjába. Minden tevékenységünknek ez lett a mércéje, a legfőbb kritériuma, s ami ugyanennek a dolognak a másik oldala: kezdünk mindinkább szocialista értelemben közéleti, közösségi emberekké lenni; a kommunistákkal együtt ma már a pártonkívüliek többsége, az ifjúság nagy része is személyes felelősséget érez azért, ami az országban történik, ami körülötte van a gyárban, a hivatalban, az iskolában vagy a tudományos intézetben. Ahogy Veres Péter írta: népben, nemzetben kezdünk gondolkodni, sőt, hozzátenném, hogy világban is. Egyre többen ismerik fel, hogy az egyén munkája, keresete és a társadalom tevékenysége, „keresete" között szoros az összefüggés, a kettő feltételezi egymást. Továbbá, hogy Hanoi és Budapest sorsa sok vonatkozásban elválaszthatatlan egymástól, s hogy például az arab népek függetlenségi harca, a békemozgalom az egész földön – a mi belső nemzeti ügyünk is. Tudom, vannak, akik erről másként véle-

kednek, a közömbösség, a cinizmus terjedéséről beszélnek. Még csak azt sem mondom, hogy egy-egy említett példa olykor nem lehet igaz. Azt sem állítom, hogy nálunk nincsenek önző emberek, olyanok, akik megszegik a társadalmi együttélés szabályait, fegyelmezetlenek, akik csak jogaikat tartják számon, de elhanyagolják a társadalommal szembeni kötelességeiket. De én mégis azt tartom jellemzőnek, ami a gazdaságirányítás új rendjének bevezetését megelőzően, vagy a legutóbbi tanács- és képviselőválasztások alkalmával nyilvánult meg, amikor több százezer budapesti dolgozó vett részt alkotó módon a vitákban. Hasonló a helyzet a párt-, a szakszervezeti és a KISZ-gyűléseken, a Hazafias Népfront rendezvényein, ahol a jelenlevők rendszeresen felszólalnak és a többség nem is a maga egyéni gondja miatt kér szót, hanem a társadalom, az ország, sőt, a világ dolgai ügyében. Volt idő, hogy azt mondtuk: élni tudtunk a szabadsággal! Ehhez ma nyugodtan hozzátehetjük, hogy mindinkább tudunk élni a szocialista társadalom megnövekedett lehetőségeivel is, ami elsősorban annak az érett, felnőtt közéletiségnek köszönhető, amely a budapestiek jelentős részére is jellemző.

A múlt sok tanulsággal szolgál a jelen és a jövő számára is. Sok egyéb mellett elsősorban a tanulságok miatt igyekezünk mélyen megismerni és megérteni a múltat, azért, hogy tudjuk: mi az, amit folytatni akarunk, mi az, amit el kell kerülnünk, és mi az, amit az élet túlhaladott, s ezért megérett a változtatásra?

Ezt a gondolatsort talán azzal folytatnám, hogy az elmúlt 25 év története az erősödő magyar–szovjet barátság története is. Ezzel kapcsolatosan először hadd emlékeztessek azokra, akik már jóval a felszabadulás előtt ápolták ezt a barátságot, akik szóval és tettel kiálltak mellette akkor is, amikor ez nagyon nehéz, sőt, életveszélyes próba volt. Gondolok itt elsősorban arra a százezer magyar internacionalistára, akik a Nagy Októberi Szocialista Forradalom idején az orosz proletariátus oldalán fegyverrel a kezükben, vérüket is hullatva rakták le barátságunk alapjait. A Magyar Tanácsköztársaság léte szintén kiemelkedő korszaka a magyar–szovjet barátságnak. Ekkor nem csak a munkások és a parasztok százezrei lelkesültek fel és követték a szovjet példát, de ugyanez elmondható – Bartók Bélától, Móricz Zsigmondtól Juhász Gyuláig és Babits Mihályig – a magyar értelmiség színe-javáról.

A Horthy-rendszer 25 éve alatt kíméletlen üldöztetésnek voltak kitéve mindazok, akik kiálltak, hitet tettek a Szovjetunióval való barátság mellett. Az illegalitásba kényszerült kommunisták és más haladó gondolkodású emberek azonban a nehéz időkben is ápolták, ébren tartották a barátság gondolatát. A második világháború kitörése előtt a Budapesti

Nemzetközi Vásár szovjet pavilonjánál tüntettek a Szovjetunió mellett. Vagy gondoljunk a háborúellenes budapesti demonstrációkra és legfőképpen azokra a magyar hazafiakra, partizánokra és az ellenállási mozgalom résztvevőire, akik fegyverrel harcoltak a fasizmus ellen és vérükkel szentelték meg ezt a barátságot.

Népünk legjobbjaiban mindig élt tehát a vágy, hogy erősítse, elmélyítse, ápolja a magyar–szovjet barátságot. Mégis, 1945-től minőségileg magasabb szintű barátság kezdődött népeink történelmében. Ezt részletezni, elemezni nincs szándékomban, csupán arra utalok, hogy itt egy olyan barátságról van szó, amely valóban az egyenlőségre, népeink testvéri összefogására, érdekazonosságára és szövetségére épül: arra, hogy miként a Szovjetunió népei, mi is a marxizmus–leninizmus szellemében építjük szocialista, kommunista társadalmunkat, arra, hogy közös érdekünk a béke megőrzése, a szocializmus védelme, a háborúk és fegyverek nélküli világ megteremtése.

Egyenlőség a kisebb országok és egy nagyhatalom között a történelem folyamán először akkor jött, akkor jöhetett létre, amikor megvalósult a szocialista országok közössége. Ez már önmagában is óriási, világtörténelmi jelentőségű az országok, a népek kapcsolataiban. Itt azonban még ennél is többről van szó! A Szovjetunió irányunkban is tanúsított baráti magatartásában az egyenlőségnél, a kölcsönösségnél is több: az önzetlen segítség dominál. Így volt ez már 1945-ben, amikor a hidakat kellett újjáépíteni, a gyárakat, a termelést beindítani, így az 1956-os ellenforradalom idején és így van napjainkban is. Népünk, fővárosunk lakossága joggal lehet büszke szorgalmára, alkotóképességére. Tény azonban, hogy a Szovjetunió önzetlen segítsége, támogatása nélkül messze nem tarthatnánk ott, ahol vagyunk. Barátságunk, szövetségünk, politikai, gazdasági, kulturális és mindenirányú együttműködésünk további bővítése és erősítése a Szovjetunióval, a legteljesebb mértékben megfelel népünk nemzeti érdekeinek, céljainak, záloga hazánk függetlenségének és biztonságának, s egyben erősíti a szocialista nemzetköziséget, s elősegíti az egész szocialista tábor közös céljainak teljesítését is.

Fontos tanulsága tehát az elmúlt 25 évnek, hogy a Szovjetunióval való barátság erősítése: munkálkodás népünkért, szocialista hazánkért és benne szép fővárosunkért. Az, amit Kádár János elvtárs mondott, hogy nincs szovjetellenes kommunizmus – egész népünk történelmi tapasztalata az elmúlt 25 év alapján!

A múlt tanulságait, az eredményeket és a hibákat elemezve kapott újra megfelelő hangsúlyt munkánkban a marxizmus–leninizmusnak az a régi, alapvető tanítása, hogy a párt csak a munkásosztállyal összeforrva és

a munkásosztály szövetségeseivel egységben vezetheti sikeresen az országot, dolgozó népünket a szocializmus útján. És itt nem egyszerűen egy helyes elvi tétel hangsúlyozásáról, hanem arról van szó, hogy a szavak és a tettek megegyezzenek, arról, hogy nem elegendő felismerni a tömegek érdekeit, hanem el kell érnünk, hogy azért maguk is akarjanak dolgozni, cselekedni, hogy elvi megállapításainkat, következtetéseinket állandóan „szembesítsük" a gyakorlattal, hogy a tervek meghatározásánál ne csupán abból induljunk ki, amit szeretnénk, hanem a reális lehetőségeket is vegyük figyelembe. Ehhez a témához kapcsolódik, hogy a vezetők a nép szolgálatában állnak, és nem megfordítva; hogy lehetőleg minden fontosabb kérdés eldöntésébe igyekszünk bevonni az érdekelteket, azokat, akik később a végrehajtáson munkálkodnak; hogy szüntelenül vizsgáljuk a különböző döntések hatását, helyességét, és ha tévedünk, igyekszünk mielőbb kijavítani az elkövetett hibát.

Összefoglalóan ezt úgy szoktuk kifejezni, hogy erősítjük, fejlesztjük szocialista társadalmunk demokratizmusát, ami fontos feltétele az új gazdaságirányítási rendszer sikeres végigvitelének és mindenirányú fejlődésünknek.

A szocialista demokráciáról beszélve nem szabad csak elvont elméleti dolgokra gondolnunk, hiszen ez nagyon konkrétan kapcsolódik a mindennapi valósághoz. Miről van szó az esetek többségében? Arról, hogy milyen a pártélet, milyen a munka a KISZ-ben, a szakszervezetekben, hogyan dolgoznak az államapparátusban, a tanácsokban. Igénylik-e, figyelembe veszik-e a dolgozók véleményét? A kérdésnek, persze, vannak elvi vonatkozásai is. A lényeg azonban az: hogyan élünk törvényadta jogainkkal, lehetőségeinkkel? Mennyire felelünk meg állampolgári kötelezettségeinknek?

A tanulságok között szólok népünk nagy történelmi tapasztalatáról, arról, ami nélkülözhetetlen a szocializmus sikeres építéséhez: ez pedig a párt céltudatos munkája, egysége, vezető szerepének biztosítása. Eredményeinkről is megtanultuk, de tragédiák is figyelmeztettek rá, hogy csak ha egységes a párt; ha a kommunisták jól végzik dolgaikat; ha következetesen szembenézünk és leszámolunk hibáinkkal; ha képesek vagyunk kijavítani a tévedéseinket; ha kritikus helyzetben is meg tudjuk őrizni pártunk erkölcsi tisztaságát; ha semmilyen irányban nem térünk el a marxizmus–leninizmus alapvető tanításaitól – csakis ilyen feltételek mellett haladhatunk kitérők, nagyobb visszaesések nélkül a szocializmus útján. S hogy mindez ma már nemcsak tanulság, nemcsak feladat, de kipróbált, megvalósított gyakorlat – ez a legjelentősebb eredmény, amit a kommunisták népünk szolgálatában elértek.

Jubileumi évek. Immár köznyelvi kifejezéssé lett ez a fogalom. Nemrég ünnepeltük a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének, a Magyar Tanácsköztársaság és a Magyar Kommunista Párt megalakulásának 50. évfordulóját és készülünk Lenin születésének 100. évfordulójára. Kérdéses azonban, hogy közvéleményünk mennyire érti: mi elsősorban nem az ünnepség formái, időrendi közelsége miatt hangsúlyozzuk e kiemelkedő dátumok, valamint a hazánk és most éppen Budapest felszabadulása közötti összefüggéseket, hanem azért, mert ezek között az események között mély tartalmi, történelmi kapcsolat, szükségszerű folyamatosság van. Hiszen el tudjuk-e képzelni az orosz proletariátus, Oroszország népeinek nagyszerű forradalmi mozgalmát, győzedelmes harcát a cár, a kapitalisták és a földesurak ellen, vagy akár világtörténelmi jelentőségű győzelmét a második világháborúban Lenin, a leninizmus nélkül? Ha nincs a Nagy Október, megalakulhatott volna-e Magyarországon a Kommunista Párt, és mindezek nélkül beszélhetnénk-e az első Magyar Tanácsköztársaságról? Gondolom, nem szükséges tovább bizonyítanom, hogy ezek az egymáshoz kapcsolódó történelmi dátumok népünk felszabadulásán keresztül elvezetnek egészen a máig, a párt jelenlegi politikájáig, sőt, a jövőig, holnapi terveinkig, elképzeléseinkig.

Elmúlt történelmi eseményeket, szituációkat nem lehet, nem is szükséges visszahozni, lemásolni. Tanulni azonban lehet belőlük, és nem is keveset. Mert mennyi hiba, mennyi gond, sőt, tragédia lett volna elkerülhető, ha jobban tanulunk a történelemből, a forradalmi tapasztalatokból, ha mindig következetesen ragaszkodunk Lenin tanításához a pártról, a párt és a munkásosztály, valamint a párt és a tömegek kapcsolatáról, a munkásosztály és szövetségeseinek viszonyáról, a „baloldali" és a jobboldali elhajlás veszélyéről. Fővárosunk felszabadulására emlékezve tehát méltán idézzük az ezzel összefüggő többi jelentős jubileumi eseményt is. Mindez azonban csak akkor lehet igazán tartalmas, méltó emlékezés, ha nem ér véget a díszünnepségek szónoklataival, az ünnepi emlékestek műsoraival, ha tetteinkkel folyamatosan bizonyítjuk: méltó örökösei vagyunk azoknak, akik előttünk dolgoztak, harcoltak a maival azonos ügyért, célokért.

Az ünnep alkalmat kínál annak a kérdésnek a felvetésére is, hogy mit jelent az országnak, a budapestieknek a felszabadult haza fővárosa. Felsorolhatatlanul sok mindent. Jelenti a gyárakat, a Belvárost és a külvárosokat, az üzletek kirakatait, a város fényeit, a Nagykörutat és a kis utcákat, jelenti Óbuda romantikáját, a műemlékeket, a Várat, az amphiteátrumot, a híres fürdőket, a zsúfolt albérleteket és az új lakótelepeket, a mindig felszedett utakat, a zsúfolt közlekedést, az állványokat az épüle-

teken. Jelenti a pesti humort, a színházi és irodalmi életet, az egyetemeket, a szépívű hidakat a Dunán és még sok mást.

Vannak azonban fontosabb, a részletekből kiemelkedő ismérvei is Budapestnek. Mindenekelőtt az, hogy Budapest immár a szocialista Magyarország kormányzati, politikai, szellemi, sőt, sok vonatkozásban anyagi központja is. Így aztán, ahogyan a pestiek dolgoznak, azt megérzi az ország. S bár a mi hazánkban egyenlő minden állampolgár, úgy vélem, mégsem túlzok, ha azt állítom: a budapestiekre jobban figyel az ország, s ezért nekünk megkülönböztetett felelősséggel kell dolgoznunk. Az ország elvárja tőlünk a példamutatást.

A másik kérdés amit kiemelnék, hogy Budapest mindig a haladó, forradalmi mozgalmak központja, fellegvára volt, így a forradalmi munkásmozgalom fellegvára is. Budapesten él a magyar szervezett munkások mintegy 40 és a párttagság 30 százaléka. De még ezek a számok sem fejezik ki eléggé azt a szerepet, amelyet Budapest öntudatos munkássága, dolgozó népe betöltött és ma is betölt az ország életében.

Tudom, hogy a főváros nem az ország, de az itt élő munkásság, Budapest dolgozó népe mindig meghatározó szerepet játszott az ország fejlődésében. Ez realitás, amivel számolniuk kell nemcsak a politikusoknak, de minden budapesti dolgozónak, állampolgárnak, legyen az miniszter vagy esztergályos. A főváros együtt fejlődött az országgal, s ami az elmúlt 25 évben megvalósult, az nem kevés. Ugyanakkor jövő feladatainkra is gondolva, meg kell állapítani, hogy a kétmilliós város fejlődése több területen elmaradt a lehetőségektől és a szükségletektől. Vonatkozik ez – a többi között – a lakáshelyzetre, a szolgáltatásokra és az ipar technikai, műszaki színvonalára.

Várospolitikánk számolhat azzal, hogy már a negyedik ötéves terv időszakában az elmaradás gyorsabb ütemű felszámolásához, a fejlődés meggyorsításához az eddiginél nagyobb központi támogatást kapunk. De minden korábbinál jobban kell számolnunk a helyileg rendelkezésre álló és igénybe vehető anyagi és szellemi erőforrásokkal, a lakosság fokozódó aktivitásával a várospolitika alakításában és gyakorlati végrehajtásában.

Részletezés nélkül megemlítem még, hogy a főváros fejlesztését, s lakosságának a helyzetét javító törekvéseink középpontjában a lakásépítés és a meglevő épületállomány felújításának meggyorsítása áll, mégpedig összhangban azzal a szem elől nem téveszthető feladattal, hogy eközben folyton szépüljön, csinosodjon a városkép. Az új lakótelepeken, több külső kerület központjában és a belső városrészekben az elavult, lebontandó épületek helyén a negyedik ötéves tervben mintegy 85 000 új lakás meg-

építése a célunk. Ennek érdekében növekszik az állami támogatás mértéke, de azzal is számolunk, hogy a lakosság, az üzemek és a vállalatok a korábbinál nagyobb mértékben járulnak hozzá a lakásépítéshez.

Fontos helyet foglal el a főváros terveiben az egészségügyi és a szociális ellátás javítása, a szolgáltatások és a közlekedés fejlesztése, a gyorsvasúti hálózat továbbépítése és a forgalmas közúti csomópontok korszerűsítése, a közműhálózat folyamatos felújítása és a levegő szennyezettségének csökkentése. Gondunk van a közoktatás fejlesztésére, a művelődési lehetőségek újabb feltételeinek megteremtésére, különösen a munkáskerületekben. Az irodalom és a művészetek, valamint a sport tőlünk elvárható támogatásáról sem feledkezünk meg.

Szorgalmazzuk a Budapesten települt fontos iparágak rekonstrukciójának, műszaki fejlesztésének és az anyagmozgatás gépesítésének meggyorsítását, amely kényszerítő szükség, és egybevág a népgazdaság alapvető érdekeivel. Itt arra is figyelemmel kell lenni, hogy a fővárosban koncentrálódik az ország magas képzettségű szakmunkás, műszaki, tervező és tudományos erőinek nagy része, akik a fejlett technikát képesek eredményesen alkalmazni. Az intenzív iparfejlesztést sürgeti az a körülmény is, hogy e nélkül a szolgáltatások munkaerőgondjait nem lehet megoldani.

Sokan leírták, elmondották már, hogy milyen vonzó Budapest. Ezt azonban csak azok tudják igazán, akik ebben a városban élnek, dolgoznak, alkotnak. Szeretetünk, sőt rajongásunk Budapestért legyen olyan tényező, amely növeli felelősségérzetünket, szocialista kötelezettségünket a város és annak népe iránt.

Budapest, 1970. február.

A BUDAPESTI KOMMUNISTÁK FELKÉSZÜLÉSE A PÁRT X. KONGRESSZUSÁRA

1970. NOVEMBER

Tisztelt pártértekezlet!

Kedves elvtársnők, elvtársak!

Fővárosunk politikai, társadalmi életének kiemelkedő jelentőségű eseményéhez érkeztünk. Pártértekezletünk nagyon fontos állomása annak a széles körű tevékenységnek, amellyel a budapesti kommunisták pártunk X. kongresszusára készülnek.

Jelentem a tisztelt pártértekezletnek: a budapesti kommunisták a Központi Bizottság határozata alapján, a párt szervezeti rendjének megfelelően, a párt normáit megtartva készültek és készülnek a X. kongresszusra. Becsülettel dolgoztak, reálisan, sokoldalúan és kritikusan értékelték, elemezték a IX. kongresszus óta végzett munkát. A X. kongresszus előkészítése során Budapest kommunistái nagy politikai aktivitásról és felelősségérzetről tettek tanúbizonyságot.

A párttagság teljes egyetértéssel és helyeslással fogadta, hogy a Központi Bizottság vitára bocsátotta a kongresszusi irányelveket és a szervezeti szabályzat·módosításának tervezetét. A Központi Bizottság döntése – a vita gyakorlati haszna mellett – azért is helyes volt, mert kifejezte a párt belső életének demokratizmusát, a pártdemokrácia továbbfejlesztésének jelentős állomásává tette a kongresszusi előkészületeket.

A taggyűléseket és a pártértekezleteket kiegyensúlyozott, pártszerű légkör és nagy aktivitás jellemezte. A beszámolók és a hozzászólók felelősséggel, a tenniakarás szándékával foglalkoztak társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális életünk kérdéseivel. A kommunisták közvetítésével szóba került minden, ami a legszélesebb közvéleményt foglalkoztatja. Ily módon a taggyűlések, a pártértekezletek beszámolóiban és vitáiban, a kommunisták állásfoglalásaiban kifejezésre jutott a párton kívüli dolgozók többségének véleménye is.

Tisztelt pártértekezlet!

A párt 5045 budapesti alapszervezetében összesen 21 562 vezetőségi

tagot választottak. A párttagság azoknak a kommunistáknak szavazott bizalmat, akik a párt politikájának szellemében aktívan, eredményesen dolgoznak. Újból megválasztották a vezetőségi tagok 59 százalékát, az alapszervezeti párttitkárok 71 százalékát. A vezetőségi tagok 24 százaléka fizikai dolgozó, 33 százaléka pedig nő. A pártértekezleteken 209 üzemi, hivatali, intézményi és 26 kerületi, illetve kerületi jogú pártbizottságot választottak. A megválasztottak 60 százaléka az előző pártbizottságnak is tagja volt. Megerősítették tisztségében a pártbizottságok titkárainak 86 százalékát.

Az 1970. augusztusi taggyűléseken megválasztott jelölő bizottságok javaslataikat a párttagság körében folytatott széles körű közvéleménykutatás után terjesztették elő. Munkájukat dicséri, hogy a jelöltek túlnyomó többségét mind a nyílt, mind a titkos szavazás során elfogadta a tagság. Ismét bebizonyosodott, hogy a pártban kialakított választási módszerünk, a választás titkossága jól szolgálja a pártdemokrácia erősödését, aktivizálja a tagságot, növeli felelősségérzetét. A jelölő bizottságok jó munkája mellett is a párttagság sok esetben élt a közvetlen jelölés jogával. A tagság közvetlen javaslatára jelölt elvtársak közül 389-et vezetőségi tagnak, 93 elvtársat pedig párttitkárnak megválasztottak.

A nagyfokú érdeklődést és a párt politikájáért érzett személyes felelősséget mutatja, hogy az augusztusi beszámoló taggyűléseken átlagosan a párttagság 82 százaléka vett részt. Szeptemberben a megjelenési arány magasabb, 94 százalékos volt. A két taggyűlésen kereken 86 000 párttag szólalt fel. Élénk vita, nagy aktivitás jellemezte a pártértekezleteket is. Sok ezer javaslat, észrevétel hangzott el. Fontos kötelességünk, hogy ezeket a további munkában hasznosítsuk. Az országos jelentőségű észrevételeket, javaslatokat az irányelvek vitájáról szóló jelentésünkben foglaltuk össze. A munkahelyi, a kerületi és a budapesti vonatkozású bírálatokkal, javaslatokkal az illetékes pártszervek, pártbizottságok foglalkoznak. Nekik kell gondoskodniuk arról, hogy a párttagság tájékoztatást kapjon a vélemények, a javaslatok sorsáról.

A taggyűlések, a pártértekezletek beszámolóiból, vitáiból levonható legfontosabb tanulság: a budapesti kommunisták helyeslik, támogatják a párt politikáját, kérik és igénylik annak folytatását, megvalósításáért készek dolgozni. A párton kívüli dolgozók nagy többsége is az eddigi politika következetes folytatását várja tőlünk. Ez a politika volt eredményeink forrása, ennek szellemében fűztük szorosabbra kapcsolatainkat és tettük hatékonyabbá együttműködésünket a párton kívüli dolgozókkal. Ez nemcsak a taggyűlések és pártértekezletek fő mondanivalója, hanem a IX. kongresszus óta eltelt időszak legfontosabb politikai tapasztalata is.

A marxizmus–leninizmus szilárd elvi alapjaira épülő kommunista politikánk és ezzel összhangban álló gyakorlatunk tette lehetővé, hogy pártunk betöltse vezető szerepét, megfeleljen azoknak a követelményeknek, amelyeket hazánkban a szocializmus építése, munkásosztályunk, dolgozó népünk önzetlen szolgálata, a nemzetközi életben pedig internacionalista kötelességünk ró ránk. Ez a meggyőződés a fővárosi kommunisták véleményének megfelelően a Budapesti Pártbizottság beszámolójában is kifejezésre jut: a X. kongresszus hagyja jóvá a IX. kongresszus óta végzett munkát, erősítse meg fő politikai vonalunkat és a szocializmus magasabb szinten történő folytatásával összhangban fejlessze tovább a gyakorlat által igazolt politikát.

Kedves elvtársak!

Arra törekedtünk, hogy a Budapesti Pártbizottság jelentésében az országos számvetés részeként, a fővárosi kommunisták, a fővárosi dolgozók négyéves munkáját reálisan összegezzük, eredményeinket ne értékeljük többre, de kevesebbre sem a valóságosnál. Az volt a célunk, hogy eredményeink mellett őszintén tárjuk fel munkánk gyengeségeit, mutassunk rá az életben létező ellentmondásokra, visszásságokra, s ily módon segítsük elő a helyes következtetést, a jövő feladatainak meghatározásában.

Számvetésünk alapján ma azt jelenthetjük a pártértekezletnek, hogy tevékenységünk révén is tovább szilárdult a munkáshatalom, a szocialista törvényesség, szorosabbra fűztük kapcsolatainkat a dolgozó tömegekkel és tovább erősödött a párt iránti bizalom. A fővárosi kommunisták becsülettel teljesítették a feladatokat, amelyeket a IX. kongresszus és a Központi Bizottság egész társadalmunk életére ható, nagy jelentőségű határozatai állítottak elénk. Ezek sorából kiemelkedik a gazdaságirányítás reformjának előkészítése és bevezetése érdekében folytatott széles körű politikai és szervező munka. Budapesti tapasztalataink is megerősítik, hogy a reform bevált, jó eszköze a szocialista termelési viszonyokban rejlő lehetőségek kiaknázásának, a tervgazdálkodás erősítésének, a gazdasági hatékonyság fokozásának. S nem csak a gazdaságra, de egész társadalmi életünkre pozitív hatást gyakorol.

Munkánk, erőfeszítéseink nyomán sokat fejlődött, szépült, új létesítményekkel gazdagodott fővárosunk, emelkedett az itt élő, dolgozó emberek életszínvonala, javultak az életkörülmények. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy nem mindenben kielégítő a haladás, sok még a gond, a fővárosban is élnek még nehéz körülmények között emberek és a fejlődés nem mindenben tartott lépést a növekvő igényekkel. Mindezt ismerjük, mindezzel számolunk és dolgozunk a megoldásért. Fejlődésünk szilárd

alapja éppen az, hogy a IX. kongresszus által kijelölt célokat elértük, néhány területen túl is haladtuk.

Büszkék lehetünk arra, amit a beszámolási időszakban a főváros dolgozói a párt vezetésével létrehoztak, alkottak. A szocialista építőmunkában, a város fejlesztésében, a tudományos és a kulturális életben elért eredményekért elismerés illeti a munkásosztályt, az értelmiséget, a munkában példamutató, a munka nehezét mindig vállaló kommunistákat.

Az alkotó munkának, a szocialista nemzeti összefogásnak a korábbinál kedvezőbb feltételei jöttek létre. A fővárosi dolgozók, pártunk iránti bizalmukat, a párt politikájával való egyetértésüket azzal is kifejezik, hogy a kongresszus tiszteletére kibontakozott szocialista munkaversenyben tömegesen vesznek részt. Kommunista és párton kívüli dolgozók egyaránt becsületesen teljesítik vállalt kötelességüket, a tervezettnél többel járulnak hozzá a nemzeti jövedelem gyarapításához, az árvíz okozta súlyos károk enyhítéséhez. Különösen a szocialista brigádoknak, a vállalatok, az intézmények törzsgárdájának köszönhető, hogy az ismert munkaerőgondok ellenére is az év eddig eltelt időszakában, a tavalyinál kedvezőbben alakult az ipari termelés és a termelékenység. Különösen örvendetes, hogy a termelés 4,4 százalékos növekedését meghaladó mértékben, 7,6 százalékkal nőtt a termelékenység. Ezzel összhangban gyorsabban nőttek a keresetek is. Minden okunk megvan rá, hogy feltételezzük: a főváros dolgozói eredményesen fejezik be az évet, s jó alapot teremtenek negyedik ötéves tervünk indulásához.

Javaslom, hogy pártértekezletünk fejezze ki elismerését és megbecsülését a kongresszusi verseny fővárosi résztvevőinek, a szocialista brigádok, a törzsgárda tagjainak, amiért munkás társadalmunk dolgozó emberéhez méltó, öntudatos magatartást tanúsítanak, hazánk és fővárosunk további felemelkedését szolgáló tettekkel köszöntik pártunk X. kongresszusát.

Kedves elvtársak!

Megállapíthatjuk, hogy a IX. kongresszus határozatai alapján végzett munkánk szervesen kapcsolódik ahhoz a történelmi harchoz, amelyet pártunk, munkásosztályunk, dolgozó népünk a szocialista Magyarország megteremtéséért folytat. Erre a küzdelemre emlékezve, a beszámolási időszakban ünnepeltük pártunk megalakulásának és a Tanácsköztársaság kikiáltásának 50., valamint hazánk felszabadulásának 25. évfordulóját.

Méltó módon emlékeztünk meg a világ első szocialista állama, a Szovjetunió félévszázados jubileumáról, és megalapítója, Lenin születésének centenáriumáról. Forradalmi harcunk, szocialista fejlődésünk, minden vívmányunk elszakíthatatlan a Nagy Októberi Szocialista Forradalomtól, a pártunkat is vezérlő eszmétől, a leninizmustól.

Jövő feladataink szempontjából is nélkülözhetetlenül fontos – mint ahogy azt a párttagság is tette a taggyűléseken –, hogy visszatekintsünk arra a csaknem másfél évtizedre, amely pártunk és népünk életében, a szocializmus építésében olyan nagy, jelentős változásokat hozott.

A következő napokban lesz 14 esztendeje, hogy pártunk lenini forradalmi magja, Kádár János elvtárs vezetésével, a Szovjetunió internacionalista támogatásával megindította a szervezett harcot az ellenforradalmi lázadás szétzúzásáért, a veszélybe került munkáshatalom megvédéséért és megszilárdításáért, a szocializmus építésének folytatásáért és mindezek nélkülözhetetlen feltételéért, a párt újjászervezéséért. A Magyar Szocialista Munkáspárt harcba indult a munkásosztály, a dolgozó nép bizalmának visszaszerzéséért, mindazoknak a súlyos hibáknak és torzításoknak gyökeres leküzdéséért, amelyek tápot adtak a belső és külső ellenség aknamunkájához és azzal együttesen sodorták veszélybe a munkáshatalmat, szocialista vívmányainkat.

A fővárosi párttagság véleményével teljes egyetértésben pártértekezletünkön ismét kifejezzük szilárd meggyőződésünket, hogy az ellenforradalom leverése óta a szocializmus építésében elért hazai sikereknek, nemzetközi tekintélyünk növekedésének legfőbb meghatározója, dolgozó népünk és a nemzetközi kommunista mozgalom ügyét egységben képviselő lenini politikánk. Ez a politika tette lehetővé, hogy megújult és szilárdabbá vált a tömegek bizalma pártunk iránt, munkásosztályunk, dolgozó népünk szocializmusba vetett hite. Politikánk kiállta a gyakorlat próbáját. Népünk, valamint a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom iránti kötelességünkből adódik, hogy marxista–leninista politikánkat folytatva, tovább haladjunk a megkezdett úton. Mindannyiunk kötelessége, hogy miként részesei vagyunk e politika alakításának, úgy szilárd egységben képviseljük azt, álljunk ki érte, védelmezzük és következetesen valósítsuk meg.

Kedves elvtársak!

További haladásunk feltételei kedvezőek és jó alapra, az elért eredményekre építhetjük a jövőt. A főváros helyzetével, feladatainkkal összefüggésben szólni szeretnék néhány kérdésről, amelyet pártbizottságunk különösen fontosnak tart.

A szocializmus építésének magasabb szinten történő folytatása mindenekelőtt a párt, a kommunisták munkája iránt támaszt magasabb követelményeket. A párt vezető szerepének még következetesebb érvényesítését igénylik az államélet és a szocialista közgondolkodás fejlesztése, a szocialista demokrácia és a társadalom szocialista vonásainak erősítése, a gazdaságirányítási reform megvalósítása során az intenzív és hatékony

gazdasági fejlődés kibontakoztatása, a szocialista tervgazdálkodás elveinek következetes érvényesítése, a társadalmunkban még élő, fejlődésünket akadályozó negatív tendenciák elleni harc – hogy csak néhány fontos feladatra utaljak.

A párt vezető szerepe érvényesítésének nélkülözhetetlen feltétele a rendszeres pártélet. A párt fővárosi szerveiben, szervezeteiben általában rend van, a pártéletben alapvetően érvényesülnek a lenini követelmények. A kongresszusi felkészülés során tovább erősödött a párt egysége. Munkánkban követtük pártunk Központi Bizottságának azt az útmutatását, hogy az egységért minden feladat kapcsán újból és újból harcolni kell. A pártegység védelme és erősítése ezután is előfeltétele lesz a vezető szerep betöltésének, a tömegtámogatás elnyerésének.

És éppen azért, hogy pártunk befolyása, vezető szerepe tovább erősödjék, fokozni kell a követelményeket a kommunisták munkája és magatartása iránt. A fővárosi pártélet, az itt élő, dolgozó kommunisták tevékenysége, magatartása sem hibamentes. Igaz, hogy a kommunisták túlnyomó többsége példamutatóan, becsülettel teljesíti kötelességét, munkája, egész élete megbecsülésre, elismerésre méltó. A taggyűléseken mégis bírálat ért egyes párttagokat, mert kommunistákhoz nem méltó magatartást tanúsítanak, nem példamutatóak munkájukban, szerénytelenek, anyagias, kispolgári életvitelükkel, viselkedésükkel ártanak önmaguknak és a pártnak. Közös felelősségünk és kötelességünk, hogy ne tűrjünk el kommunistához méltatlan magatartást és beosztásra való tekintet nélkül, határozottan lépjünk fel azokkal a párttagokkal szemben, akik megszegik a párt erkölcsi normáit.

Pártunk odaadással szolgálja a munkásosztályt, a dolgozó népet. Minden kommunista kötelessége, hogy ezzel összhangban álló munkát, magatartást tanúsítson és különösen vonatkozik ez a vezető beosztásban dolgozó kommunistákra. Csak akkor harcolhatunk eredményesen a társadalmunkban meglevő negatív tendenciák ellen, ha a pártban ilyen értelemben is rendet tartunk.

Igen fontos, hogy a taggyűlések, a választott testületek biztosítsák a párttagok jogainak és kötelességeinek együttes érvényesülését. Jobban kell törődnünk a pártélet belső kérdéseivel, a demokratikus centralizmus erősítésével, mert gyakran nem érvényesül még a helyes kommunista magatartás a párt politikája melletti kiállásban, politikánk népszerűsítésében és védelmezésében, pedig ez minden kommunista önként vállalt kötelessége.

A munkában vétett hibák, a társadalmunkban meglevő negatív jelenségek elleni határozottabb fellépés sürgetése, a lazaságok, a fegyelmezet-

lenség, az eszméinktől idegen nézetek és gyakorlat szenvedélyes bírálata, az ezek megszüntetésére vonatkozó sok javaslat is abból a jogos igényből következik, hogy legyünk még következetesebbek politikánk, határozataink végrehajtásában. Egyrészről folytatnunk kell azt a gyakorlatunkat, hogy a feladatok kidolgozásában mindenkor igényeljük a párttagság széles körű részvételét. Másrészről figyelmünket Budapesten, a kerületekben, a munkahelyeken egyaránt a párt politikájával összhangban álló határozatok végrehajtására kell összpontosítani. A kollektív vezetésnek ugyanis a határozatok közös kimunkálása csak egyik követelménye. Nem kevésbé fontos a határozatok végrehajtásában a személyes felelősség következetes érvényesítése.

Nemegyszer előfordult, hogy amikor gondosan előkészített határozataink a párt, az állami, a gazdasági, a kulturális és a tömegszervezeti életben dolgozó kommunisták munkájában elsikkadtak, ezért nem vontunk felelősségre személy szerint senkit. Nem lehet eléggé hangsúlyozni: fejlődésünk egyik különösen fontos tényezője, hogy minden területen és minden szinten erősítsük a határozatok végrehajtását számonkérő, segítő ellenőrzést.

Elvtársak! Egyetértünk azokkal, akik szenvedélyesen tették szóvá a hibákat és sürgették megszüntetésüket. Nem elégséges azonban a hibákat feltárni, a munkánkat közvetlenül és közvetve ért bírálatot elfogadni, ezt konkrét intézkedéseknek kell követnie. Akiket kritika ért, akik a bírált terület munkájáért politikailag és szakmailag felelnek, azoknak kell a hibákat, a visszásságokat megszüntetniük. Akik nem képesek rá, azokat más munkára kell irányítani, akik nem hajlandók rá, azokat le kell váltani. Azt, hogy milyen a munkánkat ért jogos kritikához a viszonyuk, a párttagság és a szélesebb közvélemény nem azon méri, hogy szavakban elfogadjuk-e a bírálatot, hanem azon, hogy mit teszünk a gyakorlatban a hibák megszüntetéséért.

Ez jogos követelmény! Akinek intézkedési joga van, ne csak ostorozza a hibákat – ez nem elég –, hanem tegyen meg mindent hatáskörében azok megszüntetéséért. Ezt jogosan várják el a párttagok és a pártonkívüliek azoktól, akiknek bizalmat szavaztak.

Nem tűrhetjük, hogy különféle objektív és szubjektív akadályokra hivatkozva az irányító szervekben dolgozó kommunisták megbékéljenek a hibákkal, s beletörődjenek káros tendenciák és hatások érvényesülésébe. Nemcsak a vezetőknek, hanem minden kommunistának kötelessége fellépni a hibák ellen, gondoskodni a határozatok végrehajtásáról. Ennek elősegítésére minden szinten erősíteni kell az ellenőrző tevékenységet, a feladatok megoldásának számonkérését. A személyes felelősség nagyobb

mérvű érvényesítésével is kell és lehet fokozni munkánk hatékonyságát. A pártfegyelem nemcsak politikánk elfogadását feltételezi, hanem annak valóra váltásában az aktív közreműködést is. Kommunista számára másfajta pártfegyelem nincs és nem is lehet.

A kommunistáknak, mindenekelőtt a vezetőknek nagy a felelősségük abban, hogy környezetükben ne tűrjék el az antiszociális, közösség- és társadalomellenes jelenségeket. Kifejezésre jutott a taggyűléseken és pártértekezleteken, hogy minden esetben élvezik a széles közvélemény támogatását azok, akik fellépnek a nem tisztességes úton, nem munkájuk alapján boldogulók, a közösség rovására élősködők ellen. A közvélemény a társadalomellenes magatartást nemcsak elítéli, de el is várja, hogy a szocialista elveinket, céljainkat sértő nézetek és gyakorlat ellen határozottan fellépjünk, hogy helyes elveinket védelmezzük.

Mi változatlanul azt valljuk és ezért dolgozunk, hogy a szocializmus építésének együtt kell járni az anyagi és kulturális jólét emelkedésével. Végső soron ez munkánk értelme és célja. Ezt elérni, többek között az elvégzett munkával arányban álló erkölcsi és anyagi ösztönzés együttes alkalmazásával lehet. Az anyagi és erkölcsi ösztönzés a szocializmus sikeres építésének nem egymást kizáró, hanem egymást feltételező, gyakorlatunk által is igazolt helyes lenini elve. Következetesebb érvényesítésük is feladatunkká teszi, hogy az anyagiasság, a harácsolás, a közösségi érdekek háttérbe szorítása és más negatív jelenségek ellen aktív politikai harcot folytassunk. A meggyőzés, a felvilágosítás áll munkánkban az első helyen, de amikor a becsületesen dolgozó többség érdekében szükség van rá, adminisztratív intézkedéseknek is helye van.

Egyetértve a közvélemény jogos igényével, gondoskodni kell arról, hogy nagyobb elismerés és megbecsülés övezze azokat, akik munkaköri kötelességük becsületes teljesítésén túl, önzetlen társadalmi tevékenységgel járulnak hozzá fejlődésünkhöz. Ezt központi intézkedések nélkül helyileg is meg lehet és meg kell tenni. Olyan légkört kell kialakítani a legkisebb közösségekben is, hogy ne érezzék jól magukat azok, akik a társadalom érdekeit semmibe véve akarnak könnyen élni.

A párt egységének védelme, pártunk vezető szerepének erősítése, az előttünk álló nagy feladatok sikeres megoldása egyaránt azt követelik, hogy fokozott figyelmet fordítsunk párttagságunk eszmei-politikai nevelésére, a téves nézetek, az ellenséges ideológiai befolyás elleni harcra. Az ideológiai élet fellendülésének alapkövetelménye a marxizmus–leninizmus széles körű propagandája. A pártalapszervezetek, a pártszervek fontos kötelessége, hogy széles körű és sokoldalú nevelő munkával ké-

pessé tegyék a párttagságot a párt politikájának és eszméinek még jobb képviseletére.

Kedves elvtársak!

A taggyűléseken és a pártértekezleteken érthetően sok szó esett társadalmunk vezető osztályáról, a munkásosztályról. Pártunk a munkásosztály pártja, a politikája munkáspolitika, amely hűen fejezi ki a munkásosztállyal szövetséges parasztság, az értelmiség, társadalmunk minden dolgozó rétegének érdekeit.

Az elmúlt négy évben széles körű politikai és szervező munkát végeztünk, hogy végrehajtsuk a Központi Bizottságnak a munkásosztály helyzetére vonatkozó határozatát. Jelentésünkben e téren is eredményes munkáról számolhatunk be. Mégis, a következő időszakban, anélkül, hogy elhanyagolnánk a fővárosi társadalom más rétegeivel, különösen az értelmiséggel való törődést, az eddiginél is nagyobb figyelmet kell fordítanunk a munkásosztály politikai és szakmai fejlődésére, kulturális helyzetének, élet- és munkakörülményeinek javítására. Ez a követelmény összhangban van egész társadalmunk érdekével.

A munkásosztály helyzetével való foglalkozás még sok mindenben nem kielégítő. Kommunista és párton kívüli munkások, főleg a törzsgárda tagjai szenvedélyesen teszik szóvá, hogy gyakran nem kapják meg azt az anyagi és erkölcsi megbecsülést, amely munkájuk, a gyáruk és munkahelyük iránti ragaszkodás alapján megilletné őket. Élesen bírálták egyes vezetők munkásokat lekezelő magatartását, azt, hogy az üzemi demokráciát megsértve nem tartanak igényt véleményükre, nem számolnak be munkájukról, az üzem helyzetéről. Sokan tették szóvá a rossz munkakörülményeket, azt, hogy üzemükben az elavult gépek kicserélése, a műszaki fejlesztés, a nehéz fizikai munkák gépesítése igen lassú és nem kielégítő az üzem- és munkaszervezés. Ezek a körülmények végső soron politikai magatartásukra is kedvezőtlen hatással vannak.

Van tennivalónk a gyáron kívül is. Sok tősgyökeres fővárosi munkáscsaládnak rossz a lakáshelyzete, a munkásszállások jelentős részének elkeserítő az állapota. Egyes üzemi óvodák megszüntetése nehezítette a munkásnők különben sem problémamentes helyzetét. A munkások ügyeit gyakran lélektelenül intézik. Mindezek figyelmeztetnek bennünket, hogy még nagyobb gondossággal, még többet kell tennünk a munkásság helyzetének javításáért. Ez a kommunisták, a vezetők fontos feladata, bármely területen dolgoznak is.

Feltétlenül figyelmet érdemel, és erről a szóbeli kiegészítésben is beszélni kell, a munkásság számarányának alakulása a budapesti párttagság egészében. A munkások számarányának stagnálását, helyenként csökke-

nését többféle okkal magyarázzák. Hivatkoznak statisztikai rendszerünk fonákságaira, a budapesti munkások csökkenő számára, a magas tagdíjakra és még sok másra. Mindezek azonban csak részigazságok és nem a legfontosabb kérdésre adnak választ. A munkásosztály soraiban végzett munkánk gyengeségeiről van itt elsősorban szó. Vagyis csak rajtunk, a munkások körében végzett kommunista munka színvonalán múlik, hogy pártunkban növekedjék a munkások számaránya. Ez nem statisztika dolga, hanem pártépítő munkánk alapkérdése. Ebben nekünk nagy a felelősségünk, mert a fővárosban dolgozik koncentráltan a magyar munkásság több mint egyharmada.

Pártunk munkásbázisának állandó erősítése, politikánk lényegét érintő kérdés. Ez a párt éltető ereje, amelyről nem mondhatunk le. Pártunk jellegének, annak, hogy a párt a munkásosztály élcsapata, abban is kifejezésre kell jutni, hogy a ma és a holnap munkásai milyen számban és arányban jutnak el a pártba, mennyire értenek egyet, hogyan azonosulnak politikánkkal.

Tisztelt elvtársak!

Jelentésünkben beszámoltunk a szocialista gazdasági építőmunkánkról. Az előbbiekben már idézett véleményekhez csatlakozva hangsúlyozom most meggyőződésünket: az intenzív műszaki fejlesztés, a rekonstrukció, a szállítás gépesítésének meggyorsítása a népgazdaság egészét szolgáló elodázhatatlan feladat. Szorosan összefügg a fővárosi munkásság jövőbeni helyzetének alakulásával, népgazdasági célkitűzéseink maradéktalan teljesítésével is.

A munkatermelékenység emelkedésének a fővárosban a negyedik ötéves terv időszakában is meg kell haladnia a népgazdasági előirányzatot, miután többletmunkaerőre az iparban csak igen minimális mértékben lehet számítani. Az itt rendelkezésre álló magas képzettségű szakmunkásgárda, a képzett műszaki és tudományos erő, vagyis minden körülmény indokolja, hogy a fővárosban a Politikai Bizottság állásfoglalásának megfelelően, gyorsabb ütemű legyen a műszaki fejlődés.

Következetesen és időben végre kell hajtani a kijelölt üzemek elköltöztetését a fővárosból. Ez feltétlenül helyes, de a népgazdaság és a fővárosi dolgozók érdekében gátat kell vetni annak a gyakorlatnak, hogy sok fővárosi üzem vezetői, az itt képződött fejlesztési alapok indokolatlanul nagy részét, főleg extenzív fejlődést szolgáló vidéki beruházásokra fordítják. Közben a budapesti gyárban elhanyagolják a korszerűtlen berendezések kicserélését, a munkaerőt és építési beruházást is pótló, intenzív műszaki fejlesztést. Ez is hozzájárul, hogy drága termelőberendezések munkaerő hiányában nincsenek megfelelően kihasználva.

A vitában sokan tették szóvá, hogy a munkaerőhelyzet immár politikai kérdéssé vált. Először is szeretném hangsúlyozni: a teljes foglalkoztatottság szocialista rendszerünk egyik nagyon fontos eredménye. Másodszor: egyetértünk azokkal, akik bírálják a munkaerő-gazdálkodás hibáit, igénylik, hogy vessünk véget azoknak az állapotoknak, amelyek a legfőbb termelőerő pazarlásához vezetnek. Nem lehet viszont egyetérteni azzal a széles körben elterjedt nézettel, amely szerint az egészségtelen méretű, a népgazdaságnak kárt okozó munkaerő-vándorlás visszaszorítása, a valóságos munkaerőhiány megszüntetése és a törzsgárda nagyobb anyagi és erkölcsi megbecsülése csak központi intézkedésekkel oldható meg. Igaz, szükség van központi intézkedésekre is. Véleményünk szerint azonban Budapesten mindenekelőtt arra van szükség, hogy az érvényes rendelkezéseket végrehajtva, valamint a vállalati lehetőségeket felhasználva, a helyzet gondos elemzésén alapuló helyi intézkedéseket dolgozzunk ki és hajtsunk végre a gazdálkodó egységekben.

Elvtársak! A főváros jelentőségének, feladatának megfelelően minden korábbinál nagyobb anyagi lehetőséget kapott, hogy a negyedik ötéves tervben sok területen meggyorsuljon a városépítés. Ez azonban csak lehetőség, valóra váltásáért keményen és összefogott erővel kell dolgozni. Sok múlik a Fővárosi Tanácsban dolgozó elvtársainkon, akiknek figyelmüket az összehangolt, jó előkészítésre, a végrehajtás megszervezésére és a gondos ellenőrzésre kell fordítaniuk.

Várospolitikai feladataink közül – összhangban az országos célokkal – a lakásépítési program végrehajtása és ezzel egy időben a tatarozások, a felújítások meggyorsítása áll az első helyen. Ehhez az építőipar hatékonyabb fejlesztése, korszerűsítése nélkülözhetetlen. Országos és fővárosi erőfeszítésre van szükség, ha azt akarjuk – már pedig nem lehet más célunk –, hogy a lakosságot szolgáló beruházásokra szánt pénzt ésszerűen, jól használjuk fel.

A várospolitika formálásában és végrehajtásában az eddiginél még jobban kell támaszkodnunk a lakosságra. Joggal várjuk el, hogy a fővárosban működő üzemek, intézmények, szövetkezetek lehetőségük arányában hozzájáruljanak a városfejlesztési feladatok megoldásához.

Kedves elvtársak!

Az írásban beterjesztett jelentésekből is világosan kitűnik, hogy a fővárosi kommunisták egyetértésüket fejezték ki pártunk nemzetközi politikájával, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom moszkvai tanácskozásával, az ott elfogadott állásfoglalásokkal, pártunk ezzel kapcsolatos tevékenységével. Támogatják a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom egységének megerősítésére, az antiimperialista erők összefogására

irányuló erőfeszítéseinket. Helyeslik, támogatják a párt és a kormány nemzetközi tevékenységét, külpolitikáját. Elismeréssel szóltak növekvő nemzetközi tekintélyünkről, s beszéltek az ebből eredő kötelességeinkről.

Külpolitikánk helyeslése olyan helyzetekben is megnyilvánult, amikor a nemzetközi életben feszültségek keletkeztek. Az izraeli agresszió, a csehszlovákiai események, az amerikai imperialisták indokínai agressziójának kiterjesztése időszakában, a párttagság és a pártonkívüliek nagy tömegeinek politikai magatartását a párt politikája iránti bizalom jellemezte.

A beszámolási időszakban tovább fokozódott, a felháborodás az amerikai imperialisták gaztettei miatt, erősödött a szolidaritás a hős vietnami néppel, az együttérzés az arab népekkel, a kiállás a világszerte szabadságukért és függetlenségükért harcoló népek mellett.

Meggyőződésünk, hogy az internacionalizmus elvein nyugvó testvéri együttműködésünk, szilárd kapcsolataink a Szovjetunióval, a Varsói Szerződés más tagállamaival, a szocialista országokkal, megfelel népünk nemzeti érdekeinek. Pártunk becsülettel teljesíti internacionalista kötelességeit.

Kedves elvtársnők, elvtársak!

A Budapesti Pártbizottság, a kerületi pártbizottságok és a pártszervezetek a beszámolási időszakban is nagy önállósággal dolgoztak a párt politikájának megvalósításáért. Munkánkban mindvégig éreztük pártunk Központi Bizottságának és szerveinek irányító, segítő, ellenőrző támogatását. Igyekeztünk megfelelni a bizalomnak és annak a nagy felelősségnek, amely a főváros politikai, gazdasági és kulturális életének irányításában a budapesti kommunistákra hárul. A Központi Bizottság – mint eddig, ezután is – számíthat a budapesti kommunistákra.

Négy esztendő munkájának tapasztalatait összegezve jó lelkiismerettel állunk pártunk és a főváros dolgozó népe elé. Kérem a tisztelt pártértekezletet, hogy a Budapesti Pártbizottság írásos jelentéseit a szóbeli kiegészítéssel együtt vitassa meg és fogadja el.

FELSZÓLALÁS AZ MSZMP X. KONGRESSZUSÁN

1970. NOVEMBER

Tisztelt kongresszus!

Kedves elvtársnők, elvtársak!

A budapesti kommunisták a Központi Bizottság határozata alapján a párt szervezeti rendjének megfelelően készültek a X. kongresszusra. Becsülettel és eredményesen dolgoztak a IX. kongresszus határozatainak végrehajtásáért, reálisan és kritikusan, nagy politikai aktivitással és felelősséggel értékelték a végzett munkát. Ez jellemezte a kongresszusi irányelvek és a szervezeti szabályzat tervezetének vitáját is, amely a pártdemokráció fejlődésének és a pártegység erősítésének jelentős eseménysorozatává tette a kongresszusi előkészületeket.

A taggyűlések és a pártértekezletek legfontosabb tanulsága: a budapesti kommunisták magukénak vallják a párt politikáját, igénylik annak folytatását, megvalósításáért mint eddig, ezután is készek harcolni, dolgozni. Ennek az egyöntetű állásfoglalásnak az a lényege, hogy ez a politika volt eredményeink forrása, ennek szellemében bővítettük kapcsolatainkat és tettük hatékonyabbá együttműködésünket a párton kívüli dolgozókkal, fejlesztettük a szocialista nemzeti egységet a munkásosztály forradalmi céljai szolgálatában, egész népünk javára.

A marxizmus–leninizmus szilárd elvi alapján nyugvó politikánk s erre épülő gyakorlatunk, munkastílusunk a forrása annak, hogy pártunk az elmúlt években is betöltötte vezető szerepét, megfelelt azoknak a követelményeknek, amelyeket hazánkban a szocializmus építésének bonyolult feladata, a nemzetközi küzdőtéren pedig internacionalista kötelességünk teljesítése rótt ránk. Politikánk úgy fejezi ki nemzeti törekvéseinket, hogy mindig figyelembe veszi a szocialista közösség, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom egyetemes érdekeit.

Ebben a szilárd meggyőződésben fogalmazta meg egyetértését a párt bel- és külpolitikájával, a Központi Bizottság tevékenységével a főváros 190 000 kommunistája. A budapesti pártértekezlet állásfoglalása: a kong-

resszus erősítse meg és a szocializmus építésének magasabb szinten történő folytatásával összhangban fejlessze tovább a csaknem másfél évtizedes gyakorlat által igazolt politikát.

Ez az állásfoglalás tartalmazza a párton kívüli dolgozók túlnyomó többségének, szövetségeseinknek véleményét is. Egyetértésüket, támogatásukat azzal is kinyilvánították, hogy a kommunistákkal együtt a munkástársadalmunk dolgozó emberéhez méltó tettekkel köszöntik pártunk X. kongresszusát. A kongresszus tiszteletére kibontakozott munkaversenyben vállalt kötelezettségeiket eredményesen teljesítik. A főváros dolgozói – a kormány felhívásának megfelelően – a tervezettnél többel járulnak hozzá a nemzeti jövedelem növeléséhez, jelentős részt vállaltak az árvíz által okozott súlyos károk enyhítéséből. A szocialista brigádok és a törzsgárda öntudatos munkáját dícséri elsősorban, hogy 1970 első kilenc hónapjában az ipari termelés 4,4 százalékos növekedését meghaladó mértékben, 7,6 százalékkal emelkedett a munka termelékenysége, javult a termelés hatékonysága.

A fővárosi dolgozók munkájáról készült számvetésünk is jelzi, hogy eredményesen teljesítettük a IX. kongresszus és a Központi Bizottság egész társadalmunk életére ható, nagy jelentőségű határozataiból Budapestre háruló feladatokat. Ezek sorából kiemelkedik a gazdaságirányítás reformjának előkészítése és bevezetése érdekében folytatott politikai és szervező munka. A budapesti tapasztalatok is megerősítik, hogy bevált a párt által kezdeményezett, a párt vezetésével kidolgozott és irányításával megvalósuló reform. Bizonyosság és valóság, hogy ez a korábbi gazdaságirányítási módszernél alkalmasabb gazdaságpolitikai céljaink megvalósítására, a szocialista tervgazdálkodás továbbfejlesztésére. Jó eszköze a szocialista termelési viszonyokban rejlő lehetőségek jobb kihasználásának, a gazdasági hatékonyság fokozásának, a szocializmust építő alkotó erők kibontakoztatásának. Hozzátehetjük, nemcsak a gazdasági tevékenységre, hanem ezen túl egész társadalmi életünkre, gondolkodásunkra is előnyösen hatott.

Jelentős eredményként könyvelhetjük el, hogy a harmadik ötéves tervben – a 44 órás munkahétre való áttéréssel egyidőben – a fővárosi ipar termelésnövekedése teljes egészében a termelékenység emelkedéséből adódik. Meggyorsult a termelési szerkezet kedvező irányú változása, lassult a készletgyarapodás üteme, növekedett az export. Egyenletesebb a lakosság áruellátása.

Munkánk, erőfeszítéseink nyomán tovább fejlődött, szépült, új létesítményekkel gazdagodott fővárosunk. A tervezettnél jobban emelkedett az itt élő és dolgozó emberek életszínvonala, javultak életkörülményeik.

Az eredményekért mindenekelőtt a munkásosztályt, az értelmiséget, a munkában példamutató, a munka nehezét mindig vállaló kommunistákat illeti az elismerés.

Számvetésünk azt is megmutatta, hogy még nem mindenben kielégítő a haladás, sok a megoldásra váró gond a gazdaságban, a kulturális életben, a városépítésben. Budapesten is élnek még nehéz körülmények között emberek, s bár gyorsul az építés üteme, súlyos a lakáshelyzet. Sok bosszúságot okoz a tömegközlekedés zsúfoltsága, az óvodai férőhelyek hiánya és más megoldásra váró problémák. Mindezt ismerjük, s azért dolgozunk, hogy e gondokat mielőbb megoldjuk.

Továbbhaladásunk feltételei kedvezőek, jó alapokra, elért eredményeinkre építhetjük a jövőt. A főváros távlatai is biztatóak. Az országos célokkal összhangban álló, minden korábbinál gyorsabb fejlődést teremtő negyedik ötéves tervünk megalapozott. Elsőrendű feladatunk az ipar műszaki-technikai színvonalának emelése, a rekonstrukció gyorsítása, a lakosság életkörülményeinek javítása, a nagyarányú lakásépítési program megvalósítása.

Kedves elvtársak!

A fővárosi kommunisták kongresszusra való felkészülését az eredmények józan, reális mérlegelése, s az jellemezte, hogy őszintén feltárták a munka gyengeségeit, rámutattak a társadalmunkban található ellentmondásokra, visszásságokra és a tenniakarás szándékával sürgették a hibák kijavítását. Külön kiemelem azt a nagyfokú aktivitást és felelősségteljes magatartást, amelyet a munkás párttagok tanusítottak. Az ő közvetítésükkel a fővárosi munkásság többségének véleménye és állásfoglalása jutott kifejezésre a párt iránt nyilvánított bizalomban, az eredmények elismerésében éppen úgy, mint a kritikai észrevételekben.

Bíráló megjegyzéseik legfőbb tartalma: a becsületesen dolgozó többség javára legyünk következetesebbek, határozottabbak a helyes politika gyakorlati végrehajtásában. A fővárosi munkásság zöme a tisztességgel, becsülettel végzett munka híve. A szervezetlenség, a fegyelmezetlenség, a hanyagság, a népgazdaságnak kárt okozó munkaerő-vándorlás ellen sürgetik a határozott fellépést. Szenvedélyes szavakkal ostorozták, hogy a törzsgárda tagjai gyakran nem kapják meg azt az anyagi és erkölcsi megbecsülést, amely munkájuk, gyáruk, munkahelyük iránti ragaszkodásuk alapján joggal megilletné őket.

A fővárosi munkásság nagy többsége áldozatosan dolgozik, helytáll a termelésben, önzetlenül tevékenykedik a pártban, a tömegszervezetekben, a Munkásőrségben és a társadalmi életünk minden más területén. A munkások többsége azt követeli – amiben ők példát is mutatnak –,

hogy társadalmunkban a boldogulás létalapja ne lehessen más, mint a becsületesen végzett munka. Se kisebb, se nagyobb jövedelmek ne származhassanak másból, csak a tisztességesen végzett munkából, s azzal legyenek arányban. A becsületesen dolgozó többség elvárja tőlünk – és ebben támogat bennünket –, hogy határozottan fellépjünk azokkal szemben, akik ügyeskedéssel, törvényeinket kijátszva, a közösség rovására akarnak boldogulni.

A pártvitában jelentőségüknek megfelelően nagy szerepet kaptak az üzemi demokrácia kérdései. A gazdasági reform kedvező hatása az üzemi demokrácia fejlődésén is mérhető. Erősödött a dolgozóknak üzemük sorsáért érzett felelőssége. Ahol ezt igényli a vezetés, a dolgozók növekvő aktivitással és felelősséggel vesznek részt a vállalat fontos ügyeinek megvitatásában és a célok, a tervek megvalósításában. Sok olyan javaslat, kezdeményezés indult ki a munkásoktól – különösen a szocialista brigádok és a törzsgárda tagjaitól –, amelyek alkalmasak a termelés és a termelékenység fokozására, a hatékonyság, a műszaki színvonal emelésére, a belső rend, a szervezettség javítására. Ahol ezeket figyelembe veszik – és mindinkább ez a jellemző –, ott eredményesebb a munka, erősödik a dolgozók ragaszkodása üzemükhöz.

A viták arra is rámutattak, hogy sok még e területen is a tennivaló. A munkások hevesen bírálták egyes vezetők fölényeskedő magatartását, azt, hogy az üzemi demokráciát megsértve nem tartanak igényt a kollektíva véleményére, nem számolnak be munkájukról, nem tájékoztatják őket az üzem helyzetéről, nem fordítanak kellő figyelmet a munkahelyi viszonyok, valamint a dolgozók szociális helyzetének javítására. Ebben az esetben is életünk, munkánk olyan területéről van szó, ahol a kívánatosnál és a lehetségesnél lassúbb a haladás.

Nagy mozgósító erő rejlik az üzemi demokrácia helyes érvényesítésében. Erről, a dolgozók nélkülözhetetlen segítségéről mondanak le azok a vezetők, akik az üzemi demokráciát terhesnek tartják, mondván, hogy a dolgozóknak nincs kellő szakértelmük, hogy érdemben beleszóljanak a vállalat ügyeinek intézésébe. Ez a magatartás tűrhetetlen, senkitől sem fogadható el, mert sérti a párt politikáját, a munkások önérzetét. Pártunk Központi Bizottsága, a párttagság, a közvélemény elé tárja elképzeléseit, véleményt kér a társadalom életére vonatkozó minden nagy horderejű kérdésben. Teljes egyetértés és elismerés kíséri a szocialista demokrácia szélesítésére irányuló törekvéseinket. Nem elég azonban ezt csak az országos politikában megvalósítani. A dolgozók alkotó aktivitásának, felelős közéleti tevékenységének kibontakoztatása minden munkahelyen, minden vezetőtől ilyen magatartást és munkastílust követel.

Megengedhetetlen az az állapot, amelyre pártértekezletünkön a munkások hívták fel a figyelmet. Egyes helyeken a bel- és a külpolitika nagy kérdéseiről jobban tájékozottak a dolgozók, mint saját üzemük dolgairól. Feltétlenül egyet kell érteni azzal a következtetéssel, amelyre a viták során a kommunisták jutottak: a szocializmus magasabb szinten történő építése megköveteli a dolgozók szélesebb körű bevonását, aktív részvételét a munkahelyi feladatok kidolgozásába és végrehajtásába, feltételezi a rendszeres véleménycserét és az őszinte tájékoztatást.

Erre kedvezőek a feltételek. A szocialista brigádok, a törzsgárda tagjai nem elégednek meg azzal, hogy egyszerűen elvégzik napi munkájukat, ennél sokkal többet akarnak és tudnak is tenni, ha érzik, látják, hogy számítanak cselekvő közreműködésükre. Az a feladat, amelyet a negyedik ötéves terv időszakára a fővárosban magunk elé tűztünk – hogy az ipari termelés növekedése egészében a termelékenység növekedéséből származzon, a műszaki fejlesztés kibontakoztatása, a rekonstrukció gyorsítása, a munkakörülmények javítása, a fokozott szociális gondoskodás – minden tekintetben feltételezi az üzemi demokrácia maximális érvényesítését. Ez egyúttal fontos mércéje a vezetői munka színvonalának is. Nem elég a munkásokkal együtt érezni, nevükben, bizalmukból a vállalatot, az üzemet, az intézményt vezetni, hanem velük együtt kell gondolkodni és velük közösen cselekedni. S ebben senkinek sem kell felsőbb intézkedésre várnia, e vonatkozásban is minden munkahelyen felelősséggel, a párt politikája alapján kell cselekedni.

Ez fontos feltétele annak, hogy a dolgozók éljenek jogaikkal és teljesítsék kötelességeiket. Igaz, vannak, akik nem hajlandók felismerni a jogok és kötelességek egységét, a szocialista demokrácia lényegét. A józan munkásközvélemény ebben is helyesen foglalt állást. A demokrácia nem jog a jogtalan követelésekre, a rend és a fegyelem megbontására. A kommunistáknak a közösség érdekeit szolgálva, igazukba vetett hittel, kitartóan, fáradhatatlanul kell harcolniuk, hogy a szocialista demokrácia szellemében a jogok és a kötelességek együtt és egyszerre érvényesüljenek, hogy a jogok a kötelességek teljesítésével arányban legyenek.

A szocializmus építésének magasabb szinten történő folytatása a feltárt hibák leküzdését is követeli tőlünk. Ez mindenekelőtt a párt, a kommunisták munkája iránt támaszt nagyobb követelményeket. Természetes, hogy így van: ez pártunk vezető szerepéből, abból a kötelességünkből fakad, hogy még jobban megfeleljünk a bizalomnak, amely pártunkat a párton kívüli dolgozók körében övezi. S éppen azért, hogy pártunk befolyása, vezető szerepe tovább erősödjék, a társadalmi, közéleti tevékenység szélesedjék, fokozni kell a követelményeket a kommunisták munkája iránt.

Jogos igény, hogy nagyobb következetességet tanúsítsunk a tömegek által elismert és támogatott politika végrehajtásában, mégpedig a vezetés minden szintjén és az egyes kommunisták munkájában egyaránt. A munka közben elkövetett hibák, a lazaságok, a fegyelmezetlenség, az eszméinktől idegen nézetek és magatartás szenvedélyes bírálata, a fogyatékosságok megszüntetését sürgető javaslatok abból a jogos igényből fakadnak, hogy legyünk célratörőbbek politikánk helyi megvalósításában is. A pártmunka, az állami és a gazdasági tevékenység egyik gyengeségére utalnak ezek a bírálatok, arra, hogy gyakran a szükségesnél kevesebb erőfeszítés történt a végrehajtás megszervezésére, a személyes felelősség érvényesítésére, a feladat teljesítését számonkérő, segítő ellenőrzésre.

Az előbbiekben említett és más, a munkások véleményét tükröző jogos kritikai észrevételek nagy figyelmet érdemelnek. Pártértekezletünk egyik fontos következtetése volt: anélkül, hogy elhanyagolnánk a fővárosi társadalom más rétegeivel, különösen az értelmiséggel való törődést, az eddigieknél is nagyobb figyelmet kell fordítanunk a munkásosztály politikai és szakmai fejlődésére, kulturális helyzetének, élet- és munkakörülményeinek javítására, a munkásoknak a vezetésbe való fokozottabb bevonására társadalmi életünk minden területén. Ez összhangban áll egész társadalmunk érdekeivel.

Feltétlenül figyelmet érdemel – s erről a kongresszuson is szükséges szólni – a munkásság számarányának alakulása a budapesti párttagság soraiban. A párt egészségesen fejlődik, a munkások felvétele a pártba abszolút számokban növekszik, de arányuk kismértékben csökken. Ezt több okkal magyarázzák. Hivatkoznak statisztikai rendszerünk fonákságaira, a budapesti munkások csökkenő számára és még sok másra. Mindezek azonban csak részigazságok és nem a legfontosabb kérdésre adnak választ. Elsősorban a munkásosztály soraiban végzett munkánk gyengeségéről van itt szó. Vagyis: csak rajtunk, a munkások körében végzett kommunista munka színvonalán áll, hogy pártunkban növekedjék a munkások számaránya.

Ez a pártban nem statisztika dolga. Soraink munkásbázisának állandó erősítése pártunk jellegéből, politikánk lényegéből fakadó követelmény. Annak, hogy a párt a munkásosztály élcsapata, abban is kifejezésre kell jutnia, hogy a ma és a holnap munkásai, a párttagok iránt támasztott követelményeknek megfelelve, milyen számban és arányban jutnak el a pártba.

Úgy vélem, ez pártépítő munkánk alapkérdése marad a jövőben is. Ebben nekünk nagy a felelősségünk, mert a fővárosban dolgozik a magyar munkásság több mint egyharmada. A párt sorainak erősítése épp-

úgy, mint eddig, ezután sem lehet spontán folyamat, hanem csakis céltudatos politikai és szervező munka eredménye.

Kedves elvtársak!

A szervezeti szabályzat javasolt módosításával egyetértek. A tervezet egy pontjával, a tagfelvételi korhatár 18 évre történő leszállításával kívánok röviden foglalkozni, tekintettel arra, hogy erről a fővárosban sem volt egyöntetű a párttagság véleménye. Igaz, akik ellene szóltak, a párt féltéséből indultak ki, bár annál több érvet, mint hogy a 18 éves még nagyon fiatal, nem érett a párttagságra, nemigen tudtak felhozni.

Véleményem szerint a korhatár leszállítása az ifjúsággal, tehát a jövőnkkel való felelősségteljesebb foglalkozás fontos része. Az a körülmény, hogy a mi ifjúságunk túlnyomó többsége becsületesen tanul és odaadással dolgozik, 18 éves korától választó és választható, katonai szolgálatot teljesít, azt bizonyítja, hogy ez az intézkedés helyes. A párt idevágó történelmi tapasztalata és jelen helyzetünk egyaránt azt igazolja: indokolt a javasolt módosítás.

Fontos viszont hangsúlyozni, hogy a korhatár leszállítása nem azonos a mérce leszállításával, a tagfelvétel érvényes normáinak megváltoztatásával. A gondos egyéni elbírálás éppen úgy kötelező, ha 18–20 évesekről van szó, mint bármely más esetben. Nem valamiféle tagtoborzás ez, hanem törekvés, hogy ifjúságunk legjobbjai, akik munkájuk, magatartásuk alapján méltóak rá, a párt soraiba kerüljenek, s ott váljanak kommunista harcosokká. Feladatul azt kell rájuk bíznunk majd, hogy példájukkal, magatartásukkal, munkahelyükön és a KISZ-ben végzett munkájukkal minél több fiatalt hozzanak közelebb a párt, a szocializmus eszméihez.

Elvtársak! A budapesti dolgozók, kommunisták és pártonkívüliek nagy figyelme és várakozása kíséri kongresszusunk munkáját. Azt várják, hogy kongresszusunk megerősíti a párt fő politikai vonalát, annak következetesebb gyakorlati megvalósítására ösztönöz az élet minden területén. A meghozandó határozatok végrehajtásában – mint eddig, ezután is – bizton számíthatunk a fővárosi kommunisták és párton kívüli szövetségeseink cselekvő támogatására.

A Központi Bizottság beszámolójával, a Központi Ellenőrző Bizottság jelentésével egyetértek. Azok elfogadását javaslom, mert meggyőződésem, hogy pártunk az elmúlt időszakban is híven teljesítette munkásosztályunkkal, népünkkel, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalommal szemben fennálló kötelezettségeit.

A Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó 1971.

A KORMÁNY PROGRAMJA A MEGVALÓSULÁS ÚTJÁN

FELSZÓLALÁS A PARLAMENTBEN

1971

Tisztelt országgyűlés!

Kedves képviselő elvtársak!

A kormányelnöki expozé részletesen vázolta azokat a feladatokat, amelyeknek a megoldásától függ, hogyan valósulnak meg a következő évekre célul tűzött nagy társadalmi feladataink: a Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusának határozatai, a népfront programja, az idén megkezdett negyedik ötéves tervünk.

Népünk egyetértésével és támogatásával találkozott, hogy a X. kongresszus megerősítette pártunk immár másfél évtizede töretlen politikáját és állástfoglalt annak folytatása mellett. Az egyetértés és a bizalom jutott kifejezésre az országgyűlési és tanácsi választásokon, s a szakszervezetek XXII. kongresszusán is: a dolgozó milliók hitet tettek a szocializmus építésének nemzeti programja mellett.

Pártunk politikája, amely az országgyűlés és a kormány tevékenységének is szilárd alapja, azért nyerte el milliók bizalmát, mert kifejezi népünk törekvéseit, őszintén feltárja gondjainkat és megmutatja megoldásuk útját. A bizalom tehát, amely a választásokon megtisztelő közéleti tisztséget ruházott ránk, ennek a politikának, a Hazafias Népfront programjának is szól. E politika következetes képviseletére adott felhatalmazást a nép választott képviselőinek.

Ami pedig pártunkat, a kommunistákat illeti: munkásosztályunk, termelőszövetkezeti parasztságunk, értelmiségünk, egész dolgozó népünk biztos lehet abban, hogy ezután is mindent megteszünk azért, hogy megfeleljünk népünk bizalmának. Pártunk a vezető szerepet – ahogy ezt a X. kongresszus ismét megerősítette – nem valamiféle uralkodásnak fogja fel, hanem a munkásosztály, a dolgozó nép önzetlen szolgálatának tekinti. A párt, mi, kommunisták, mint eddig, úgy a jövőben is vállaljuk a párt vezető szerepéből adódó felelősséget. Ugyanakkor – továbbfolytatva az eddigi gyakorlatot – megosztjuk az országépítés gondjait és örömeit a pár-

tonkívüliekkel. Szilárd meggyőződésünk, hogy a dolgozó milliókkal együtt minden feladatot sikeresen megoldhatunk, minden nehézséget legyőzhetünk.

A szocializmus magasabb szinten történő építését szolgáló kormányprogram, amely ma célt jelöl, holnap azáltal válhat valóra, hogy a párt vezetésével minden országépítő erő szorosan összefog, s a bevált népfrontpolitikát folytatva erősítjük a szocialista nemzeti egységet. A szocializmus minden hívének közös érdeke és felelőssége is, hogy a kölcsönös bizalom jegyében egymást segítve és megbecsülve építsük a szocialista hazát. Ennek feltételei kedvezőek. Társadalmi helyzetünknek, közéletünknek, politikánknak a stabilitása lehetővé teszi, hogy nyugodt, kiegyensúlyozott légkörben foglalkozhassunk az építőmunka meggyorsítását szolgáló tennivalókkal, az élet változásaiból, a fejlődésből adódó problémák megoldásával.

Képviselő elvtársak!

A kongresszusi határozatok, a választási előkészületek idején közzétett népfrontprogram végrehajtása megkezdődött, bár nem gondok és problémák nélkül haladunk előre. Feladataink sikeres elvégzéséhez további jelentős erőfeszítésekre lesz szükség. Sok, teljességükben ma még nem is eléggé érzékelhető napi gondot, a fejlődéssel együtt járó ellentmondást kell megoldanunk. Ezek időbeni felismerése, megfelelő hangsúlyú bíráló jelzése, tudatosítása, megoldásuk legjobb, legmegfelelőbb módozatainak a kimunkálása higgadtságot, alapos, körültekintő munkát igényel a közügyek minden intézőjétől, az állami és a társadalmi szervektől egyaránt.

A kormány programjának középpontjában a dolgozó ember áll; kifejezi dolgozó népünk érdekeit, a szocialista építés pártkongresszuson meghatározott fő céljait. A program minden részét áthatja a kongresszus konstruktív szelleme, a kérdések, a problémák kertelés nélküli, tárgyilagos kezelése. A program sikeres végrehajtása azon múlik, mennyire tudjuk feltárni gazdasági és társadalmi életünk tartalékait, mennyire tudjuk mozgósítani erőinket, hogyan szervezzük meg az irányítást, a végrehajtást, és az ellenőrzést.

A kormányprogrammal összefüggésben belpolitikai életünk néhány olyan kérdésével kívánok foglalkozni, amelyek megoldásától döntő mértékben függ további előrehaladásunk.

A szocializmus magasabb szinten történő építése megköveteli az államhatalmi, az államigazgatási szervek önállóságának, népünk előtti felelősségének növelését, az államigazgatási munka színvonalának emelését. Ez elengedhetetlenül fontos ahhoz, hogy államunk még jobban betöltse hiva-

tását a szocializmus építésének szervezésében, a gazdasági és kulturális élet irányításában.

Az államélet fejlesztésének fontos feladata – az új tanácstörvény rendelkezéseinek és szellemének megfelelően – a tanácsok munkájának fejlesztése. Mindenekelőtt e munka hatékonyságának és demokratizmusának az eddiginél jelentősebb növelésére van szükség, hogy a törvényes keretek között gyorsabban, kevesebb formalitással és több szakértelemmel intézhessék a lakosság ügyeit.

A tanácsok és apparátusaik – amelyeknek a munkája az utóbbi időben jelentősen fejlődött – alapvetően betöltik szerepüket. A pozitív változások ellenére azonban sok ügyet még mindig legalább eggyel magasabb fórumon intéznek, mint ahol intézni kellene. Ez is közrejátszik abban, hogy gyakori még a bürokratikus ügyintézés, nem kevés a papírosmunka, sokszor feleslegesen nagy adminisztrációval, huzavonával jár a legegyszerűbb ügyek intézése is.

Az államigazgatási munka feladata, hogy következetesen végigvigye a tanácsok önállóságának a fokozását, hatáskörének a bővítését, hogy közelebb kerüljön az ügyek intézése a lakossághoz. Tudjuk, hogy a nagyobb hatáskör, a döntési jog nem pusztán elhatározáson múlik. Ahhoz, hogy a tanácsok élni tudjanak az önállósággal, még több, magas fokú képzettséggel rendelkező, a közigazgatási munkában jártas, széles látókörű szakemberre van szükség. A szűkös anyagi lehetőségek – és gyakran a mostoha munkafeltételek – nem nagyon vonzották a tanácsokhoz a szakembereket. Ez is indokolja a tanácsi dolgozók fokozottabb erkölcsi és anyagi megbecsülését, a jobb technikai ellátottság megteremtését, a tanácsi dolgozók képzésének és továbbképzésének korszerűsítését.

Igen fontos azonban az is, hogy éljünk a tanácsi munka fejlesztésének eddig még jórészt kihasználatlan lehetőségeivel. Vonjuk be még jobban a lakosságot a város- és községpolitikai célkitűzések kimunkálásába, a fejlesztési tervek előzetes megvitatásába, a végrehajtásba, az állami munka ellenőrzésébe, a közügyek tevékeny intézésébe.

A dolgozók egyetértése és elismerése kíséri a pártnak és a kormánynak a szocialista demokrácia kiszélesítésére irányuló erőfeszítéseit, azt a gyakorlatot, hogy rendszeresen a közvélemény elé tárja elképzeléseit, véleményt kér minden nagy horderejű kérdésben, s a különböző hozzászólásokat, javaslatokat gondosan tanulmányozva, azokat figyelembe véve dolgozza ki az elképzeléseit. A dolgozók alkotó közreműködésének, közéleti tevékenységének még szélesebb körű érvényesítése minden szinten ilyen munkastílust és felfogást igényel. Olyan gyakorlat szükséges, hogy társadalmi és gazdasági életünk minden területén még hatékonyabban

érvényesüljön a szocialista demokratizmus, hogy ily módon is erősítsük államunkat, a dolgozó nép hatalmát. Ennek – a többi között – nélkülözhetetlen feltétele, hogy végre minden gazdasági vezető megértse: az üzemi demokrácia gyakorlása – és az ehhez szükséges feltételek biztosítása – a vezetői tevékenység szerves része.

Noha az utóbbi időben sokszor és sok helyen napirendre került ez a kérdés – és van is előrehaladás –, még korántsem megnyugtató a helyzet. Több vállalatnál még mindig valamiféle tehernek, nem pedig a fejlődés mással nem pótolható segítőjének tekintik az üzemi demokráciát. Az ilyen magatartással nem békülhetünk meg. Feladataink megoldása szempontjából egyáltalán nem közömbös, hogy az adott vállalatnál a munkásközösség vagy csak néhány vezető gondolkodik-e azon, mivel mozdíthatná előre a fejlődést, hogyan lehetne hasznosabban, okosabban gazdálkodni. A jó vezető, a szakember kezdeményezései is – amelyekre nagy szükség van – gyorsabban megvalósulnak, a fejlődést fékező nézetek és tényezők könnyebben legyűrhetők demokratikus légkörben.

A néphatalmat megtestesítő országgyűlésünk fórumáról is hadd emlékeztessük mindazokat, akiket illet: a munkásdemokrácia és annak fejlesztése szerves része szocialista rendszerünknek. Aki ezt lebecsüli, az nem érti, nem látja világosan pártunk és kormányunk egész politikáját. Nem igaz az az állítás, hogy a munkásemberek nem tudnak érdemben hozzászólni az üzem, a vállalat, az intézmény ügyeihez. Tudnak és szívesen segítenek is, ha igénylik és figyelemre méltatják észrevételeiket. Lehet, hogy az egész terület áttekintéséhez szükséges információmennyiséggel nem rendelkeznek (bár talán ezt is meg lehetne oldani), a legfontosabb információknak azonban mégis ők vannak birtokában: a valóság, a gyakorlat tanulságait, kérdésfelvetéseit a leghitelesebben ők közvetíthetik. Az üzemi demokrácia egyáltalán nem csorbítja a gazdasági vezető egyszemélyi felelősségét. Ellenkezőleg, megalapozottabbá teszi a döntéseket, hozzájárul a jó munkahelyi légkör megteremtéséhez. A fejlődés olyan tartalékait hozza mozgásba, amit mással nem pótolhatunk. Itt az anyagi javak megbecsüléséről, védelméről és gyarapításáról is szó van.

A vezetés minden szintjén behatóan kell foglalkozni azzal a megállapítással, amely a szakszervezeti kongresszuson elhangzott: a napi munka gyakorlatában a dolgozók sok helyütt nem érzik kellően, hogy a gyár, a vállalat az övék is. Üzemi demokrácia nélkül nem teremthető olyan légkör, amelyben a dolgozó ember gazdának, jelentős tényezőnek érezheti magát a munkahelyén. Ha a munkás nem érzi eléggé, hogy az ő gondolatain, ötletein, javaslatain, mindennapi tapasztalatain is múlik a vállalat sikere, akkor számára a munkahely, a gyár nem egyéb, mint kereseti le-

hetőség. Aki nem tapasztalja, hogy számít a véleménye, tiszteletben tartják emberi méltóságát, az nem is tudja kibontakoztatni teljesen az egyéniségét, alkotó energiáját. Így számára a munka nem jelentheti azt a természetes örömöt, ami pedig jellemzője – és kell hogy még inkább jellemzője legyen – a felszabadult szocialista munkának. Éppen ezért szükséges, hogy a gazdasági vezetők – építve az üzemi demokráciában rejlő nagy mozgósító erőre – helyezzék jobban a vállalati kollektívák ellenőrzése alá elképzeléseiket, tevékenységüket, és érdemben tájékoztassák a dolgozókat.

Tisztelt országgyűlés!

Miniszterelnökünk beszámolójában reálisan értékelte gazdasági helyzetünket. Népünk, pártunk és kormányunk közös munkájának nagy eredménye, hogy túlteljesítettük a harmadik ötéves terv fontos előirányzatait. Ezzel összhangban megvalósítottuk, illetve több vonatkozásban túl is teljesítettük a párt IX. kongresszusán elhatározott életszínvonalpolitikai célkitűzéseket.

Az elért eredmények értékét növeli, hogy úgy tértünk át a gazdaságirányítás új rendszerére, hogy biztosítottuk a termelés folyamatosságát, a piac nyugalmát, jelentősen javítottuk az áruellátást, és becsülettel eleget tettünk nemzetközi áruszállítási és fizetési kötelezettségeinknek. Figyelembe véve, hogy az elmúlt évi árívz súlyos károkat okozott, és jelentős terheket rótt az állami költségvetésre, joggal állapíthatjuk meg: népgazdaságunk szilárd alapokon nyugszik, egészséges irányban fejlődik. Mindez nem szorul tételes bizonyításra és nem mond ellent annak, hogy gazdasági életünk nem mentes ellentmondásoktól, feszültségektől sem.

Ebből a szempontból külön figyelmet és minden eddiginél átgondoltabb intézkedéseket követel a beruházásoknál hosszú idő óta fennálló feszültségek csökkentése, a beruházási piac egyensúlyának mielőbbi megteremtése, az építési idő rövidítése. Mindez nem véletlenül kapott olyan nagy hangsúlyt itt a parlamentben is.

A beruházási tevékenység az utóbbi években felgyorsult. Ezzel egyidőben – az építőipari kapacitások jelentős fejlődése ellenére – növekedett a befejezetlen beruházások állománya. A befejezési határidőket rendszeresen túllépik. A tervezett beruházási költségek lényegesen, egyes nagyberuházásoknál pedig hihetetlenül nagymértékben növekszenek. Hadd említsem meg elrettentő példaként a dél-pesti kórház esetét. A tervezés indulásakor 500–600 millió forintban irányozták elő az építési költséget. Rövid idő múlva, amikor az építés még meg sem kezdődött, már csaknem 1200 millió forintnál tartottak a költség-előirányzatok. Hasonló a helyzet

más kórházak terveinél is. A kormány Gazdasági Bizottsága – helyesen – ezt nem fogadta el, és most folyik a felülvizsgálata annak, mi is történt.

Valószínűsíthető, hogy mint sok más esetben, a tervezés itt sem számolt kellőképpen a lehetőségeinkkel. Bár mi a jövőnek is építünk, véget kell vetni annak a felfogásnak, hogy korszerűség ürügyén erőnket meghaladó megoldásokra törekedjünk. Az sem fogadható el, hogy ennél a létesítménynél az építőipar negyed milliárd forinttal akarja emelni a költségeket, mondván, hogy a korszerű technológiával történő építés ennyivel többe kerül.

A kormány feltétlenül helyesen teszi – most ezt kell tennie –, hogy szigorúbb fegyelmet követel a beruházások valamennyi szakaszában – az engedélyezéstől a tervezésen át a kivitelezés befejezéséig egyaránt. Véget kell vetni az egyes beruházások nagyvonalú becslések alapján történő tervezésének. Nem engedhetjük meg, hogy mértéktelenül növekedjék a befejezetlen beruházások aránya, hogy a határidők állandóan tolódjanak, s a költség-előirányzatok a befejezésig gyakran szinte megkétszereződjenek.

A népgazdaság tartós egyensúlyának biztosítása érdekében a jelenlegi helyzetben egyik fő feladatunk, hogy – az építőanyag-ipari és építőipari kapacitások jelentős fejlesztése útján – meggyorsítsuk a beruházások befejezését, jobban koncentráljuk az erőket. Támogatjuk a kormánynak azt a helyes álláspontját, hogy nem enged a beruházások pénzügyi keretei túlteljesítésére irányuló nyomásnak, és későbbre halasztja a népgazdaság egyensúlyát jelenleg veszélyeztető beruházásokat még akkor is, ha azok önmagukban indokoltak.

Tisztelt országgyűlés!

Gazdaságpolitikánk megvalósításának egyik kulcsfontosságú kérdése a munka termelékenységének növelése és ennek szolgálatában a műszaki fejlesztés, a rekonstrukció ütemes megvalósítása, a hatékony munkaerőgazdálkodás. Erre azért is rá kell irányítani a figyelmet, mert a harmadik ötéves terv időszakában a munka termelékenysége a tervben előirányzottnál kisebb mértékben növekedett. Ez nem tervezési hiba volt, hanem – más okok mellett – elsősorban abból az eléggé elterjedt helytelen szemléletből adódott, hogy csak a nyereség a fontos. A nyereség természetesen a legösszetettebb mutatója a gazdálkodás eredményességének, és amennyiben tényleges teljesítményeket takar, minél nagyobb, annál jobb a dolgozóknak és a társadalomnak egyaránt.

A gazdasági élet igazi fejlődését az szolgálja, ha a nyereség nem a fogyasztókat sújtó manipulációkból, hanem a munka termelékenységének növeléséből, az önköltség csökkentéséből, a gazdaságtalan termelés jövedelmezővel való felcseréléséből, a világpiaci konjunktúra kihasználásá-

ból, tehát a hatékonyság javításából származik. Tény, hogy az elmúlt évben és a folyó év eddig eltelt időszakában már jelentősebb javulás tapasztalható, de gazdasági munkánk központi feladata továbbra is a termelékenység, a hatékonyság marad; joggal várhatjuk el a gazdasági vezetőktől, hogy megtegyék a termelés és a termelékenység tervezett növekedését biztosító intézkedéseket, minden munkahelyen megteremtve a folyamatos termelőmunka összes feltételeit.

Fontosnak tartjuk, hogy gazdasági vezetőink célszerűbben gazdálkodjanak a munkaerővel, vegyék jobban figyelembe – különösen Budapesten és a vidéki ipari centrumokban –, hogy a munkaerő hagyományos forrásai kimerültek. Sőt, a szolgáltatások fejlődése nemcsak a mezőgazdaságból, hanem részben az iparból is egy bizonyos munkaerő-létszám további felszabadítását igényli. Budapesten például már évek óta tartó tendencia a munkáslétszám csökkenése. Meg kell vizsgálni, hogy ugyanakkor – ezzel egyidőben – miért növekszik mégis az indokoltnál gyorsabb ütemben az alkalmazotti létszám. E tekintetben pedig nincs is egészen tiszta képünk, mert sok üzemben az adminisztratív alkalmazottak egy részét is munkásállományban tartják nyilván. A Csepel Vas- és Fémművekben például mintegy másfél ezerre tehető az ilyen dolgozók száma. Az irányító szerveknek rendet kell teremteniük ebben a vonatkozásban is.

Esetenként a gazdasági irányító munka nehézkessége is akadályozza a gyorsabb fejlődést. Közismert, hogy milyen nagy erőfeszítéseket tesz a kormány a lakásprogram megvalósításáért. A lakás olyan gazdasági produktum, amely több iparág kooperációjának az eredménye. A magas házakhoz például liftre is szükség van. Határozat született, hogy a felvonókat licenc alapján idehaza fogjuk gyártani. A tárgyalások azonban hosszabb idő óta húzódnak, habár az első 100 liftet – a terveknek megfelelően – jövőre már át kellene adni. Hogyan valósul ez meg, amikor a szakemberek véleménye szerint a korszerű gyártás megszervezésére másfél-két év szükséges? A vezetőknek minden szinten pártunk X. kongresszusa útmutatása alapján kell eljárniuk. Akinek intézkednie kell adott ügyben, az ne várakozzék, hanem felelősen intézkedjen. Vagy ha az adott ügy meghaladja a hatáskörét, akkor haladéktalanul forduljon oda, ahol végül is dönteni kell.

Ha a fejlődésünket kísérő negatív jelenségek újból és újból visszatérnek, azok okainak mélyrehatóbb elemzése szükséges a konzekvenciák levonása érdekében. A vitában többen szóvátették az alkatrész-ellátásban több területen fennálló, krónikusan ismétlődő gondokat, amelyek már szinte politikai problémává nőttek. Negatívan érinti ez a népgazdaság fontos területeit: a mezőgazdaságot, a közúti szállítást és az üzemek egymás közötti

kooperációját is. Emiatt gyakran kihasználatlanok a termelőberendezések, szállítóeszközök. Az alkatrész-ellátás hiányosságai hátráltatják a lakosság részére végzett szolgáltatások színvonalának emelését is. Bár a helyzet javítására történtek intézkedések, ezek még mindig nem állnak arányban a tényleges igényekkel és lehetőségekkel.

Az említett gondok, feszültségek fokozatos megszüntetése, a szocializmus építésében előttünk álló feladatok sikeres megoldása magasabb követelményeket állít mindazokkal szemben, akik a társadalmi, az állami és a gazdasági élet különböző vezető posztjain felelősséget viselnek azért, hogy még tervszerűbben és hatékonyabban használják fel az állam, a nép anyagi és szellemi javait.

Kedves elvtársak!

Pártunk rendkívül fontosnak tartja, hogy következetesen megvalósuljon a X. kongresszuson elfogadott életszínvonal-politika, hogy a szocialista építés eredményeivel arányosan javuljanak a dolgozók életkörülményei.

Nem kis büszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy népünk – minden gondunk és problémánk ellenére – a jólét ilyen magas fokán még soha nem állt. A harmadik ötéves terv időszakában is a tervezettnél kedvezőbben alakult az életszínvonal. Igaz, nem mindenkié egyformán és vannak jogos, kielégítésre váró igények is. Számon tartjuk ezeket és dolgozunk azért, hogy a kétségkívül tapasztalható egyenetlenségek fokozatosan megszűnjenek, s a nemzeti jövedelem növekedésével arányosan kielégítsük a jogos igényeket. Ez a mi közösen végzett szocialista építőmunkánk értelme és célja, amelyben kifejezésre jut, hogy a szocializmus van a népért és nem fordítva. Életszínvonal-politikánk megvalósítására tett eddigi intézkedéseink, a következő időszak tervei azt mutatják, hogy a kormányzat józan realitással igyekszik megteremteni az igények és a lehetőségek összhangját.

A növekvő szükségletek kielégítésének lehetősége azonban nem szubjektív elhatározáson múlik. A párt és a kormány a jövőre vonatkozóan is érvényesnek tartja azt az elvet, hogy a szocializmus építésével együtt kell járnia az életszínvonal rendszeres emelkedésének. De felelősen most sem mondhatunk mást, mint a X. kongresszuson: csak a megtermelt nemzeti jövedelem fogyasztásra fordítható részét lehet elosztani, többet nem. Népünk biztos lehet abban, hogy a párt és a kormány, mihelyt annak anyagi alapját létrehoztuk, nem késlekedik a szükséges intézkedések megtételével. A jövőben is gondosan ügyelünk arra, hogy a vásárlóerő és az árualap egyensúlyban legyen, mert ez felel meg a dolgozók egyéni és a társadalom közös érdekének. Ez az életszínvonal védelmének, a forint stabilitásának elengedhetetlen feltétele.

A megelőző időszak tapasztalataira és a kormányprogramban ismertetett célokra gondolva, jogosan tehetünk olyan megállapítást, hogy a dolgozókról való sokoldalú és figyelmes gondoskodás a mi országunkban fontos államügy.

Társadalmunk a munka társadalma. Ebből következik, hogy népünk boldogulásának anyagi, kulturális igényei teljesebb kielégítésének a jövőben is az öntudatos, fegyelmezett, termelékeny munka teremti meg az alapját. Nemzetünk csakis a szocialista erkölcs alappillérére, a becsülettel és tisztességgel végzett munkára támaszkodva emelkedhet a jólét magasabb fokára.

Amint arra a kormány elnöke is rámutatott, negyedik ötéves tervünk, ezen belül az 1971. évi terv maradéktalan teljesítésével teremthetjük meg a reálbérek és a reáljövedelmek tervezett mértékű növekedésének a feltételeit a dolgozók minden rétegénél. Ez az alapja annak, hogy sikeresen megvalósíthassuk sok erőfeszítést igénylő nagy vállalkozásunkat, a 400 000 lakás felépítését, a tervbe vett szociális intézkedéseket, az áruellátás és a szolgáltatások színvonalának emelését.

A dolgozók többsége – a szocialista brigádokban vagy azon kívül – becsületbeli ügyet, lelkiismereti kérdést csinál abból, hogy feladatát jól ellássa. Az ő munkájuk, helytállásuk, üzemükhöz való ragaszkodásuk határozza meg alapvetően fejlődésünk ütemét. Ez a magatartás jellemző a munkásosztályra, a dolgozók minden rétegének többségére, nem pedig a fegyelmezetlenek, a munkahelyüket gyakran és indokolatlanul változtatók elítélendő magatartása. A törzsgárda nagyobb anyagi és erkölcsi megbecsülésére hozott kormányzati intézkedés jó visszhangra talált. Teljesen igazságos, hogy akik többel járulnak hozzá a társadalom fejlődéséhez, a létrehozott anyagi javakból is nagyobb mértékben részesedjenek. Ugyanakkor mindent el kell követni azért, hogy senki ne juthasson meg nem érdemelt anyagi javakhoz.

Ismert tény, hogy közéletünk minden fórumán, így pártunk X. kongresszusán is joggal kapott hangot az az igény, hogy a hivatalokban, az intézményekben és az üzemekben egyaránt érvényesüljön következetesebben az egész társadalom érdekét kifejező államérdek. Ne engedjük meg, hogy bárki is az ország érdeke fölé helyezze az egyéni vagy a csoportérdeket. Egész fejlődésünk azt igazolja, hogy tartós boldogulást, az egyéni törekvések megvalósulását csakis az egész ország boldogulása révén érhetjük el.

Az érdekek ilyen egyeztetése nem könnyű. Néha önmagunkkal is meg kell vívnunk a harcot azért, hogy a kisebb közösség érdekeit ne engedjük a társadalom egyetemes érdeke elé kerülni. Szükség van tehát szemlélet-

formálásra. De elengedhetetlen a minisztériumok, az országos főhatóságok összefogottabb, hatékonyabb tevékenysége is, hogy egyetlen vállalat, egyetlen szövetkezet se értelmezze tévesen a nagyobb önállóságot, s munkájában mindig szem előtt tartsa a társadalom közös érdekeit. Tapasztalható ugyanis, hogy egyik-másik főhatóság nem mindig gyakorol kellő befolyást a felügyelete alatt működő vállalatok, intézmények munkájára és elnézi, hogy az össztársadalmi érdek háttérbe szoruljon. A minisztériumok irányító, ellenőrző tevékenységének a javítása tehát nélkülözhetetlen, s ez nem csorbítja, ellenkezőleg: helyes irányba tereli a helyi önállóságot.

Tisztelt országgyűlés!

Kedves elvtársak!

Társadalmi életünk problémáinak megoldása, gondos tanulmányozása a következő évek fontos feladata. A gondok, az ellentmondások, amelyek egyrészt munkánk fogyatékosságaira mutatnak; másrészt a fejlődés természetes kísérői, nem csökkentik annak a megállapításnak igazságát, hogy belső életünk, kiegyensúlyozott fejlődésünk töretlen és egyenesvonalú. Legfontosabb, hogy időben felismerjük az új körülmények új követelményeit és tegyük meg a szükséges intézkedéseket a megoldásukra. Ez jobb teljesítményeket követel tőlünk a vezetésben, a termelésben, a tudományos és kulturális életben egyaránt.

Meggyőződésünk, hogy a kormány programjában célul tűzött feladatok reálisak, közös munkával és ügyszeretettel megvalósíthatók. Felelősségteljes munkájában, a program következetes végrehajtásában a kormány bátran építhet a politikai bizalomra, a kommunisták és egész dolgozó népünk tevékeny támogatására.

BARÁTSÁGI AKTÍVAÉRTEKEZLETEN MOSZKVÁBAN

1971. JÚNIUS

Kedves elvtársak!

Barátaink!

Szívesen tettünk eleget a Moszkvai Pártbizottság meghívásának. Az volt a célunk, hogy tanulmányozzuk a kommunizmus építésének elvi és gyakorlati kérdéseit, megismerkedjünk a moszkvai pártszervezetek, a moszkvai dolgozók munkájával, tapasztalatokat szerezzünk, erősítsük fővárosaink kommunistáinak és minden dolgozójának testvéri barátságát és együttműködését.

A moszkvaiak és a budapestiek erősödő és gyümölcsöző kapcsolatai szilárd alapokon nyugszanak. Ez a szilárd alap pártjaink, népeink internacionalista egysége és testvéri együttműködése, hűsége a marxizmus–leninizmus eszméihez.

Elmondhatom, hogy ilyen szellem hatotta át a Moszkvai Pártbizottságon, a Moszkvai Szovjetben, a kerületekben, az üzemekben és másutt folytatott eszmecseréinket. Amit hallottunk, láttunk és tapasztaltunk, abból ismét arról győződhettünk meg, hogy a moszkvaiak a párt vezetésével tervszerűen, gyors ütemben formálják városuk arculatát, és teszik egyre szebbé az itt élő emberek életét. Megragadott bennünket a moszkvai kommunisták áldozatos munkája, helytállása, az a következetesség, ahogy a város dolgozóit a XXIV. pártkongresszus határozatainak végrehajtására, a kommunizmus építésének feladataira lelkesítik. Szívből gratulálunk a termelésben, a város fejlesztésében elért nagyszerű eredményeikhez, amelyekre önökkel együtt mi is büszkék vagyunk.

A látogatás számunkra otthoni munkánkhoz sok hasznosítható tapasztalatot adott. Az ilyen jellegű kölcsönös látogatások és tapasztalatcserék közös ügyünk javára válnak. Ezeket a jövőben is helyes és szükséges folytatni.

Kedves elvtársak!

Örülünk, hogy a Moszkvai Pártbizottság programunkba iktatta az

önökkel való találkozást, amely alkalmat ad arra, hogy szólhatunk a hazánkban és fővárosunkban folyó szocialista építőmunkáról. Ezt követően szívesen válaszolunk a kérdéseikre.

Helyzetünkre – ha ezt tömören akarjuk megfogalmazni – az a jellemző, hogy a munkásosztály forradalmi céljait megvalósítva, népünk a párt vezetésével lerakta és megszilárdította a szocializmus alapjait. Most az a feladat áll előttünk, amit a X. kongresszus – lényegét tekintve – úgy határozott meg, hogy folytassuk a szocializmus építését magasabb szinten.

A hatalom kivívásáért, megvédéséért és megszilárdításáért, a társadalom szocialista átalakításáért folytatott harcunk – amely nem volt mentes a hibáktól, nehézségektől és néha kudarcok is értek bennünket –, nagy sikereket hozott. Amióta a Szovjetunió felszabadította országunkat, a szocialista iparosítás eredményeként hazánk a közepesen fejlett ipari országok sorába emelkedett. Iparunk ma nyolcszor annyit termel, mint a felszabadulás előtt.

A mezőgazdaság szocialista átszervezése a hatvanas évek elején befejeződött. Azóta megszilárdultak a termelőszövetkezetek. Megalapoztuk a mezőgazdaságban a korszerű szocialista nagyüzemi termelést, megoldottuk a gabonaproblémát, a lakosság húsellátását.

Végbement országunkban a kisiparosok szövetkezetekbe tömörítése.

Nagy eredményként tartjuk számon, hogy hazánkban a felnőtt lakosság foglalkoztatása teljes. A lakosság fele önálló kereső, ennek 72 százaléka munkás és alkalmazott, 25 százaléka szövetkezeti tag, mintegy 3 százaléka önálló kisiparos és szabad foglalkozású. Ma már – különösen a fővárosban és a nagyobb ipari centrumokban – a munkaerőhiány okoz gondot.

A szocializmus építésének előrehaladásával jelentősen megváltozott társadalmunk osztályszerkezete. Társadalmunk vezető osztálya, a munkásosztály, számszerűen is a legnagyobb osztállyá lett. Sorait növelte, hogy a mezőgazdaság szocialista átszervezésével felszabadult falusi munkaerő döntően az iparban helyezkedett el. A munkásosztály a társadalom más rétegeiből is gyarapodott és rendszeres utánpótlást nyer a felnövekvő nemzedékből. Ebből következik, hogy az egyes munkásrétegek politikai, szakmai felkészültsége, öntudata, életkörülményei, fegyelme, szokásai eltérőek. A munkásosztály soraiban növekszik azoknak az aránya, akik a termelés korszerű ágazataiban dolgoznak, s nő a szakmunkások száma és aránya. Az ipari dolgozók között a legutóbbi 20 évben megkétszereződött a nők aránya. Az ipari dolgozók 41,3 százaléka nő.

A mezőgazdaság szocialista átszervezését követően az egységes termelőszövetkezeti parasztság kialakulásának folyamata előrehaladt, magasabb fokra emelkedett a munkás-paraszt szövetség.

Az a forradalmi változás, amely kulturális életünkben végbement, egyike legnagyobb vívmányainknak. Megtörtük a volt uralkodó osztályok műveltségi monopóliumát, a kultúrát a dolgozó tömegek közkincsévé tettük. Ma már zömmel a munkások és a parasztok gyermekeiből kerülnek ki az értelmiségi pályák dolgozói. Az értelmiségiek száma és társadalmunkban betöltött szerepe növekszik. Csak egy példát. Az utolsó tíz évben a mérnökök száma megháromszorozódott.

Mindezek a társadalmunk osztályszerkezetében végbement változások fokozták a követelményeket a párt politikai és ideológiai munkájával szemben.

Társadalmunk különböző osztályai és rétegei, a munkásosztály vezetésével és vele szövetségben építik a szocializmust. A szocializmus teljes felépítésében minden osztály és réteg érdekelt. Az érdekek közössége az alapja az egyre erősödő szocialista nemzeti egységnek. Az érdekazonosság azonban automatikusan nem zárja ki, hogy nem keletkezhetnek ideiglenes érdekellentétek. Ezek nem alapvető ellentétek, de a szocialista fejlődés során nemegyszer felmerülnek. A pártnak ezeket nem szabad figyelmen kívül hagynia és nem becsülheti le létezésüket.

A szocializmus építése szüntelenül változó, fejlődő külső és belső feltételek között folyik. A feltételek változásainak időben történő felismerése, a fejlődés során keletkező ellentmondások feltárása és feloldása, lenini kifejezéssel élve: a konkrét helyzet konkrét elemzése, pártunk tevékenységének rendkívül fontos eleme.

Pártunk X. kongresszusának számunkra, magyar kommunisták számára igen fontos megállapítása az volt, hogy nem kell változtatni a párt másfél évtizeddel ezelőtt kidolgozott politikájának alapelvein, mert ez a politika bevált, biztosítja az ország kiegyensúlyozott, tervszerű, szocialista fejlődését. Ez a stabilitás, politikánk bevált alapelveinek védelme azonban nem jelenthet mozdulatlanságot, nem adhat felmentést a valóság szüntelen vizsgálata, a szocializmust építő munka állandó és folyamatos fejlesztése alól.

Elvtársak! Pártunk nagy figyelmet fordít a szocializmus gazdasági bázisának állandó erősítésére. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a gazdaságirányítás új rendszere kedvező folyamatokat indított el gazdasági és társadalmi életünkben. Tovább szilárdultak a szocialista termelési viszonyok, magasabb színvonalra emelkedett a szocialista tervgazdálkodás.

Fokozódott a gazdasági egységek önállósága és felelőssége, emelkedett a dolgozók életszínvonala.

Ezekben az években sikeresen teljesítettük harmadik ötéves tervünket. A korábbinál gyorsabban és kiegyensúlyozottabban – 1965 és 1971 között 40 százalékkal – nőtt a nemzeti jövedelem. Az ipari termelés növekedése országosan túlnyomórészt, Budapesten pedig teljes egészében a munka termelékenységének emelkedéséből származott. A népgazdaság fejlődése szempontjából fontos iparágak, amelyeknek igen jelentős része Budapesten van – mint például a híradástechnika, a közúti járműgyártás, a gyógyszeripar –, az átlagot meghaladó mértékben növelték termelésüket.

A munkások és alkalmazottak reáljövedelme mintegy 30 százalékkal, az egy főre jutó reálbér pedig 17 százalékkal növekedett. Több mint 40 százalékkal növeltük a társadalmi juttatások egy főre jutó összegét. Az iparban és az építőiparban általánossá vált a 44 órás munkahét. A harmadik ötéves terv során 320 000 új lakás épült, több mint bármelyik előző ötéves tervidőszakban.

Fejlődésünk fontos jellemzője az is, hogy csökkent a különbség az ország egyes vidékei között a gazdasági fejlődés tekintetében és kiegyenlítettebbé vált a lakosság szociális ellátottsága.

Általában tehát elégedettek lehetünk eredményeinkkel. Gazdasági életünkben azonban vannak kedvezőtlen jelenségek, megoldásra váró gondok is. Az iparban a termelési szerkezet javulása ellenére még jelentős a gazdaságtalan termelés aránya, a mezőgazdaságban a szarvasmarhatenyésztés évek óta stagnál. Gazdaságunk egészét érintő gondunk a beruházások területén fennálló feszültségek. Ennek legfőbb oka, hogy a beruházások a terv kereteit meghaladó mértékben nőttek, ami kedvezőtlenül hat a népgazdasági egyensúly helyzetére is. A budapesti iparvállalatoknál is tapasztaljuk azokat a jelenségeket, amelyek országosan jellemzőek. Munkájukat kiemelkedően végző, a fejlődéssel lépést tartó vállalatok mellett akadnak gyengén gazdálkodók is. Mindez differenciált munkát követel a pártszervezetektől.

Elemzéseink – úgy, ahogy azt Központi Bizottságunk is megállapította – arra mutatnak, hogy a termelőerők fejlesztésével nem tartott lépést az üzem- és munkaszervezés, a szervezettség; a gazdasági vezetés színvonala elmaradt a technikai-műszaki fejlődéstől. Vagyis még sokszor a korszerű technikát is régi, korszerűtlen szervezéssel alkalmazzák. Pártszervezeteink most fokozott figyelmet fordítanak arra, hogy az üzem- és munkaszervezésben levő tartalékokat feltárják és a termelés szolgálatába állítsák. Ennek során olyan helytelen nézettel szemben is harcolni

kell, amely szerint az üzem belső életét, munkáját jobban szervezni csak a nagy elektronikus számítógépek segítségével lehet. Természetesen erőnkhöz mérten a számítástechnikát is a termelés szolgálatába állítjuk. Számos nagyüzemünkben már kezdik jól és eredményesen alkalmazni. De mi abból indulunk ki, a fővárosban és országosan is még jó ideig arra leszünk utalva, hogy a korszerű és a kevésbé korszerű lehetőségeket egyaránt és a jelenleginél magasabb fokon használjuk ki.

Határozott intézkedéseket tettünk, hogy elejét vegyük az erőinket meghaladó beruházási igényeknek, kevesebb új létesítményhez kezdünk, ugyanakkor az erők koncentrálásával meggyorsítjuk a folyamatban levő legfontosabb beruházások befejezését.

Az elkövetkezendő évek fő gazdaságpolitikai célkitűzéseit az 1971–1975. évekre szóló negyedik ötéves tervünk tartalmazza. Ebben erőinket néhány fő feladat megvalósítására, így mindenekelőtt a népgazdaság energiaszükségletének a korszerűsítésére, az alumínium- és a vegyipar fejlesztésére, a közúti járművek és szállítóeszközök gyártására, az egész népgazdaságban a szállítás korszerűsítésére, a számítástechnika fejlesztésére és alkalmazására, a korszerű építési módok és épületszerkezetek elterjesztésére, a lakásépítés meggyorsítására összpontosítjuk.

Ami az életszínvonal alakulását illeti, az a termelés és a termelékenység növekedésével összhangban évről évre nő. Célul tűztük a keresetek erőteljesebb differenciálását, vagyis, hogy a jövedelmek az eddiginél jobban igazodjanak a végzett munkához. A béren kívüli jövedelmeket, a társadalmi juttatásokat viszont oly módon fejlesztjük, hogy azok a családok közötti jövedelmek kiegyenlítődésének irányába hassanak.

Miként egész pártunk, a Budapesti Pártbizottság, a fővárosi kommunisták is megkülönböztetett figyelmet fordítanak a gazdasági építőmunkára, a negyedik ötéves terv teljesítésére és a termelés emberi, politikai oldalára.

Sok tartalékunk van az üzemi demokrácia fejlesztésében. Minden tapasztalat azt mutatja, hogy a dolgozókkal folytatott aktív eszmecsere, az üzemeinkben meghonosodott műszaki-gazdasági konferenciák, a brigád-összejövetelek, a termelési tanácskozások az eredményes gazdasági vezetés elengedhetetlen részét képezik. A szocializmus építése szempontjából tehát egyáltalán nem közömbös, hogy a vállalatoknál az egész munkásközösség vagy csak néhány vezető gondolkodik azon, hogyan lehetne eredményesebben, hatékonyabban gazdálkodni. Az üzemi demokrácia erősítése, a munkások fokozottabb beleszólása a gazdálkodásba, egyáltalán nem csorbítja a gazdasági vezetők egyszemélyi felelősségét. Tapasztalataink szerint a közös gondolkodás megalapozottabbá teszi a döntéseket, egységesebb cselekvésre, fegyelmezettebb munkára ösztönzi

a dolgozókat. Mindez elengedhetetlen feltétele annak is, hogy a szocialista munkaversenyben rejlő nagy erőt még inkább a szocialista építés szolgálatába állíthassuk.

A szocialista munkaversenyben kifejezésre jut az öntudatos dolgozóknak – mindenekelőtt a munkásosztálynak – a szocializmus építéséért érzett felelőssége, helytállása és áldozatvállalása. Állandó feladatunknak tekintjük, hogy erősítsük a szocialista módon végzett munka becsületét és tekintélyét. Ez azt is jelenti, hogy harcolunk a munkaverseny szervezésében jelentkező bürokratikus és formális vonások ellen, s fokozzuk a követelményeket. Ennek lényege, hogy a munkaverseny értékelésekor csak azokat a kezdeményezéseket és vállalásokat lehet, illetve kell elismerni, amelyek a népgazdasági célok, a vállalati tervfeladatok megvalósítását a munkaköri követelményeket meghaladó mértékben segítik elő. Ezek erősítik a dolgozók közötti kölcsönös segítség elvének az érvényesítését, bővítik szakismereteiket, erősítik a munkafegyelmüket.

Miként egész szocialista fejlődésünk, gazdasági céljaink realizálása is elválaszthatatlan a nemzetközi gazdasági kapcsolatok fejlesztésétől. A mi népgazdaságunk – a közgazdasági terminológia szerint – nyitott gazdaság. Nemzeti jövedelmünk mintegy 40 százalékát a külkereskedelemben realizáljuk. Ennek kétharmad része a szocialista országokkal folytatott kereskedelemre jut, ezen belül legnagyobb kereskedelmi partnerünk a Szovjetunió. Az egyenjogúság alapján fejlesztjük gazdasági kapcsolatainkat a tőkésországokkal is.

A termelési és műszaki együttműködés, a KGST-országok gazdasági integrációjának fokozatos kibontakoztatása kölcsönösen előnyös, nagy lehetőséget rejt magában. Mi teljes meggyőződéssel támogatjuk a KGST-országok törekvését az önálló népgazdaságokon alapuló szocialista gazdasági integráció megvalósítására. Meggyőződésünk, hogy az integráció meggyorsítja országaink gazdasági fejlődését, a KGST-országok közösségével együtt hazánkban is növeli a termelés hatásfokát, gazdaságosságát.

Elvtársak! Társadalmi életünk alapvetően kiegyensúlyozott fejlődése szorosan összefügg a párt vezető szerepének érvényesülésével. A Magyar Szocialista Munkáspárt a munkásosztály élcsapataként – a marxizmus–leninizmus tudományos elméletének birtokában, ezt országunk viszonyaira alkalmazva – betölti a társadalom vezetőjének a szerepét. Pártunk nem uralkodik, hanem a kommunista politika alapján szolgálja a népet. A párt önzetlenséget, elvhűséget, határozottságot és öntevékenységet vár a kommunistáktól a pártpolitika gyakorlati megvalósításában.

A párt taglétszáma és összetétele megfelelően alakul, a fizikai dolgozók

aránya emelkedik a párttagság soraiban. Továbbra is törekszünk pártunk munkásjellegének – a párttagság összetételében is megnyilvánuló – erősítésére. A párttagság létszáma Budapesten elérte a 200 000 főt. A párt politikájának alapvető kérdéseiben párttagságunk egységes, helyesli, képviseli és megvalósítja a párt politikáját.

Pártunk létének és működésének alapelve a demokratikus centralizmus. A marxizmus–leninizmus, a lenini normák érvényesülése a biztosítéka a párt politikája torzítás nélküli érvényesülésének.

A X. kongresszus nagy nyomatékkal hangsúlyozta, hogy pártunknak fokozni kell az ideológiai tevékenységet, emelni kell az ideológiai munka színvonalát. A kongresszust követő időszakban a párt ideológiai munkája javult. Növekedett a marxi–lenini eszmék propagandistáinak száma és felkészültsége, kiszélesedett a világnézeti oktató-nevelő munka. A pártoktatásban, valamint a szakszervezeti és a KISZ-oktatás keretében résztvevők száma Budapesten eléri a 400 000 főt. Külön figyelmet fordítunk a párttagság, általában a vezető beosztásban dolgozók, a munkások és egyes értelmiségi rétegek marxista–leninista képzésére, továbbképzésére. Arra törekszünk, hogy a marxizmus–leninizmus általános érvényű igazságainak a megértetését a jelenkor valóságának elemzésével kapcsoljuk össze. A marxista–leninista oktatásban figyelembe vesszük az egyes rétegek érdeklődését, különösen a munkások és az értelmiség igényeinek kielégítésére jöttek létre változatos formák a marxista–leninista esti egyetemen és a nagyüzemi pártoktatás keretében.

Társadalmunkban a marxista–leninista propaganda hatására erősödött a felelősségérzet, a szocialista magatartás. Viszont azt is látjuk, hogy továbbélnek, részben újratermelődnek, esetenként fel is erősödnek a burzsoá világnézet és erkölcs maradványai, tapasztalható a kispolgári önzés és anyagiasság, a közérdek lebecsülése, a nacionalizmus és más, a mi eszméinktől idegen és ellenséges nézetek, amelyeket az imperialista propaganda is táplál. Pártbizottságunk a közelmúltban foglalkozott a szocialista közgondolkodás és magatartás erősítésének, valamint a szocializmustól idegen nézetek és magatartás elleni harc kérdéseivel. A kongresszus óta erősödtek a pozitív elemek a közgondolkodásban és a magatartásban, a főváros társadalmában, a munkásosztályban és a társadalom minden rétegében mélyült a politikánkkal való egyetértés.

A szocializmus teljes felépítése még nagyobb követelményeket támaszt a párt ideológiai, tudatformáló tevékenységével szemben. Pártunknak továbbra is meg kell őriznie készségét az új feladatok időben történő felismerésére, az új kérdések marxista–leninista tartalmú megválaszolására. A pártnak egyaránt kötelessége a marxizmus–leninizmus alapelveinek

védelme, ezzel egyidőben forradalmi elméletünk állandó fejlesztése. Kommunista ideológiánkat, világnézetünket hirdetjük, képviseljük és védelmezzük a reakciós burzsoá nézetekkel szemben. Nem engedjük kérdésessé tenni a marxizmus–leninizmusnak a gyakorlatban kipróbált és bevált alapelveit. Elutasítjuk a marxizmus–leninizmus pluralizálását, a marxizmuson belüli külön irányzatok szükségességét hirdető nézeteket. Egyidejűleg harcolunk a marxizmus–leninizmus elméletének dogmaként történő kezelése és a revizionista torzítás minden kísérlete ellen.

Az államélet, a szocialista demokrácia továbbfejlesztésével kapcsolatos kérdések fontos helyet foglalnak el pártszervezeteink politikai, ideológiai tevékenységében. Államunk a proletárdiktatúrát, a munkásosztály hatalmát testesíti meg. Általa valósítja meg munkásosztályunk történelmi hivatását, a szocialista társadalom felépítését. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a munkáshatalom állandó, következetes erősítése szocialista előrehaladásunk alapvető feltétele és követelménye.

Államszervezetünk továbbfejlesztése a központi irányítás erősítését, hatékonyságának növelését és a helyi szervek önállóságának fokozását egyidejűleg valósítja meg. Az államélet fejlesztése és a szocialista demokrácia kibontakoztatása egymást kölcsönösen feltételezik, szétválasztásuk vagy szembeállításuk csak fékezheti előrehaladásunkat.

Eredményeinkben, a párt politikája iránti bizalom erősödésében kifejezésre jutnak mindazok az erőfeszítések is, amelyeket a szocialista demokrácia fejlesztése érdekében tettünk. Ugyanakkor még sok téves nézet és hibás gyakorlat akadályozza a szocialista demokrácia további kibontakozását, következésképpen politikai, gazdasági, kulturális életünk fejlődését.

Nem mindenki érti még, hogy milyen nagy a politikai, társadalmi jelentősége a közös gondolkodásnak, a nyílt véleménycseréknek, a kollektív ellenőrzésnek. Egyesek tehernek tekintik a dolgozók rendszeres tájékoztatását, véleményük kikérését, pedig ez a színvonalas vezetésnek, a pártpolitika megvalósításának, a tömegek támogatása elnyerésének nélkülözhetetlen feltétele. Feladatunknak tekintjük annak megértetését is, hogy a demokrácia érvényesülése, az állampolgári jogok gyakorlása feltételezi a munkaköri és általában az állampolgári kötelességek maradéktalan teljesítését, a fegyelmezett munkát. Minden tapasztalatunk megerősíti, hogy a szocialista demokrácia következetes érvényesítése a szocializmus magasabb szintű építésének elengedhetetlen feltétele.

Külön ki szeretném emelni a dolgozók aktív részvételének jelentőségét a várospolitikai tevékenységben. A városfejlesztés növekvő és bonyolultabbá váló feladatai feltételezik, hogy a kerületi, a fővárosi fejlesztési

tervek kialakításában és végrehajtásában a korábbinál jobban építsünk a lakosság véleményére, javaslataira, támogatására, hogy együttes munkával tovább mélyítsük a város sorsáért érzett felelősséget.

Elvtársak! Ideológiai munkánkban kiemelkedő helyet kap a kommunista világmozgalommal, a Szovjetunióval, a szocialista világrendszer országaival, a két világrendszer harcával összefüggő kérdések elemzése, magyarázata. Pártunk abból indul ki, hogy mint a szocializmus építésének vezető ereje, munkájáért, tevékenységéért egyrészről saját népünknek, másrészről a nemzetközi munkásosztálynak felelős. Szilárdan kitartunk internacionalista politikánk mellett, az 1969-es moszkvai tanácskozás közös irányvonala mellett.

Ez mindenekelőtt azt jelenti, hogy szoros egységben együtt haladunk a Szovjetunióval, aktívan veszünk részt a Varsói Szerződés Szervezetében és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsában. A Magyar Népköztársaság érdekeit és céljait szolgáló nemzetközi politika kialakításában és megvalósításában meghatározott szerepe van a proletár internacionalizmusnak. Minden kérdésnél azt vizsgáljuk, hogy amit teszünk vagy amit nem teszünk, elősegíti-e vagy gátolja a nemzetközi proletariátus ügyét.

Ebből kiindulva, az internacionalizmus próbakövének a Szovjetunió Kommunista Pártjához való viszonyt tekintjük. A Szovjetunió és a Szovjetunió Kommunista Pártjának szerepe, jelentősége a nemzetközi kommunista mozgalom és a világfejlődés folyamatában állandóan növekszik. Megtestesíti azt a legnagyobb eszmei, erkölcsi, gazdasági, társadalmi és katonai erőt, amely a legfőbb biztosítéka a szocialista világrendszer létezésének és továbbfejlődésének, valamennyi szocialista ország nemzeti önállóságának és függetlenségének. Mi ennek örülünk, büszkék vagyunk rá és nyíltan hirdetjük is, mert ez jó a szocialista országoknak, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalomnak, a haladó emberiségnek. Büszkék vagyunk arra, hogy az SZKP XXIV. kongresszusának anyagát, határozatait Budapest dolgozóinak több százezres tömege szervezett oktatás keretében ismerte meg. Ez csak hasznára válhat közös ügyünknek.

Erőfeszítéseink arra irányulnak, hogy hozzájáruljunk a szocialista országok, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom egységének erősítéséhez. Ez vezet bennünket a más társadalmi rendszerű országokkal fennálló kapcsolatainkban is. E kapcsolatok fejlesztése közben mindig figyelemmel vagyunk szövetségesi elkötelezettségünkre. Szerintünk önmagának és a szocializmus ügyének árt az, aki külön utakon jár, nem egyezteti lépéseit a szocialista közösség többi országával.

Kedves elvtársak!

Megpróbáltam rövid képet adni arról, hogy hazánkban hol tartunk a

szocializmus építésében, milyen feladatok, problémák foglalkoztatnak bennünket. Előretekintve, most az a feladatunk, hogy mozgósítsuk erőinket a Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusán hozott határozatok végrehajtására, a szocializmus magasabb szintű építésére.

Ez felelősségteljes feladatokat ró a Budapesti Pártbizottságra és pártszervezetekre, amely egyenesen következik a fővárosnak az ország életében betöltött jelentős szerepéből. Nemcsak azért, mert a szocializmust építő Magyarország fővárosa, de több más fővárostól eltérő sajátos helyzete miatt is. Ennek rövid szemléltetésére hadd mondjam el, hogy Budapesten él az ország lakosságának 20 százaléka, itt összpontosul hazánk ipari termelésének közel 40 százaléka, innen származik a magyar ipari export fele, Budapesten koncentrálódik az ország tudományos kapacitásának 80 százaléka, a felsőfokú oktatás, a művészeti és általában a kulturális élet jelentős hányada.

A forradalmi hagyományok, a szervezettség szempontjából is a főváros a magyar munkásosztály legerősebb bázisa. A Budapesti Pártbizottság, a fővárosi kommunisták felelőssége, amely a párt vezető szerepéből adódik, mindenekelőtt abban van, hogy ez a nagy anyagi és szellemi erő minél eredményesebben szolgálja a szocialista fejlődést, közös ügyünket.

Arra törekszünk, hogy ennek a megtisztelő és felelősségteljes feladatnak népünk és az egész haladó emberiség javára minél jobban eleget tegyünk.

ÜNNEPI BESZÉD A TELEVÍZIÓBAN A FELSZABADULÁS 27. ÉVFORDULÓJÁN

1972. ÁPRILIS

Kedves televíziónézők!

Kedves hallgatóim!

Legnagyobb nemzeti ünnepünk, április negyedike alkalmából üdvözlöm önöket a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és Népköztársaságunk Elnöki Tanácsa nevében. Köszöntöm hazánk polgárait, egész dolgozó népünket, s mindazokat, akik bárhol a világon, velünk együtt ünneplik Magyarország felszabadulásának, nemzeti függetlenségünk kivívásának 27. évfordulóját.

Népünk évszázadokon át sok hősi erőfeszítést tett, legjobbjaink súlyos áldozatokat is vállalva küzdöttek a haza függetlenségének és szabadságának kivívásáért. Ezen az ünnepi napon tisztelettel adózunk mindazok emlékének, akik a szabadság fáklyavivői voltak, s történelmünk legsötétebb korszakaiban sem hagyták kialudni a reményt. Emlékezünk valamennyiükre, akik karddal, szóval, szerszámmal, a politika, a művészet, a tudomány eszközeivel munkálkodtak sokat szenvedett népünk boldogulásán.

Évszázados szabadságharcunk, amelynek során annyi jó magyar hazafi áldozta életét, 1945. április 4-én dőlt el végérvényesen, amikor a szovjet nép hős fiai kiűzték hazánk területéről az utolsó fasiszta egységeket. Népünk a felszabadulás után véglegesen kezébe vette sorsának formálását, kivívta és megvédte hatalmát, sikeresen építi szocialista hazáját. A tiszteletnek és hálának ez a legméltóbb kifejezése azok iránt, akik a legtöbbet, az életüket adták hazánk felszabadításáért.

Örök hálával gondolunk a fasizmus elleni harcban legtöbbet áldozó szovjet népre. Az idő múlásával sok minden elmosódhat, feledésbe merülhet, de meggyőződésünk, hogy a szovjet nép történelmi érdeme elévülhetetlen. Tisztelettel emlékezünk a hazánk felszabadításában részt vevő bolgár, román, jugoszláv katonákra, mindazon népek fiaira, akik a szovjet hadsereggel együtt győzedelmesen megvívták a nagy antifasiszta háborút.

Áldozatuk nem volt hiábavaló. Azon az áprilisi negyedikén nemzeti történelmünk új korszaka kezdődött. Megindítani az életet, a termelést, hitet önteni a dolgozókba, újjáépíteni az országot, elindulni a demokratikus fejlődés útján, ez volt a történelmi feladat. Dolgozó népünk pártunk vezetésével, a Szovjetunió baráti támogatásával, rövid idő alatt újjáépítette – és magának építette újjá – a háború sújtotta, romokban heverő országot.

Alig több, mint negyedszázad alatt új ország, a szocializmust építő Magyarország született. Olyan ország, ahol munkások, parasztok, értelmiségiek, férfiak és nők, idősek és fiatalok, nemzetiségükre, világnézetükre, pártállásukra való tekintet nélkül, mindjobban megtalálják a lehetőséget, hogy tudásukat, szorgalmukat, alkotókészségüket kibontakoztassák az egész közösség és a maguk javára. Ezt az új országot, a munkásosztály pártjának vezetésével, népünk minden dolgozó rétegének összefogásával építettük fel.

Újat építeni, újat létrehozni sohasem volt könnyű feladat, és ma sem az. A mi utunk sem volt simára kikövezett, nehézségektől és gondoktól mentes. A nemzetközi és a belső reakció természetszerűleg mindent elkövetett és elkövet, hogy haladásunkat akadályozza. Olykor a magunk hibái és gyengéi lassították a tempót. Újjászervezett pártunk azonban mindig bátran szembenézett gondjainkkal, ha kellett a saját hibáival is, nem kerülte meg a valóságos problémákat. Pártunknak ez a tulajdonsága jellemző napjainkban is és ezt megőrizzük jövő fejlődésünkben.

A 27 év számvetésének lényege az, hogy megőrizve minden értéket, amit népünk évszázadokon át alkotott, elődeink haladó törekvéseit is megvalósítva, új társadalmi rendszert, emberibb életet teremtettünk. Büszkék lehetünk és büszkék is vagyunk eredményeinkre, amelyek ma már nemzetközi méretekben is elismerést vívtak ki hazánknak, népünknek, szocialista rendszerünknek. Népünk megmásíthatatlan történelmi vívmányait, amelyek fundamentumát képezik a szocialista társadalom teljes felépítésének, az Alkotmány módosítása is szentesíti majd.

Kedves hallgatóim!

Pártunk X. kongresszusa világos és határozott programot adott társadalmunk fejlődéséhez. Ezt a programot megvitattuk, együtt mondtunk rá igent, közösen kell végrehajtanunk is. Megállapíthatjuk, hogy a kongresszus nyomán új lendületet kapott a szocializmust építő munka, növekedett az egész társadalom cselekvő aktivitása, erősödött népünk szocialista nemzeti egysége. A kölcsönös bizalom jegyében kommunisták és pártonkívüliek együtt munkálkodnak szocialista hazánk további felvirágoztatásáért.

Engedjék meg, hogy most – az ünnep alkalmából is – hétköznapjainkról szóljak. Arról, hogy közös erőfeszítéseink nyomán a negyedik ötéves terv első esztendejében tovább gyarapodott az ország. Az elmúlt évben a nemzeti össztermelés, a nemzeti jövedelem valamelyest gyorsabban növekedett a tervezett ütemnél. Jelentősen nőtt a munka termelékenysége. Iparunk és mezőgazdaságunk nemzetközileg is versenyképesebbé vált. Bármerre tekintünk szét az országban, mindenütt egy év alatt is érzékelhető változások történtek. Soha annyi gyár, iskola, gyermekintézmény, kórház és lakás nem épült, mint ezekben az esztendőkben. Az igények és a kívánalmak mégis jóval előbbre járnak.

Javultak az életkörülmények, nőtt az életszínvonal is. Jól tudjuk azonban, hogy az országban nem mindenütt gyarapodtak egyformán, nem minden családi költségvetés emelkedhetett azonos mértékben. Az a törekvésünk, hogy az ország és a nép felemelkedésével járjon együtt minden megye, minden város, minden falu és minden család felemelkedése. Ezért fordítjuk a fő figyelmet a jelenben és a jövőben is az alkotó munkára, minden jólét forrására.

A gazdasági reform, amely kedvező folyamatokat indított el gazdasági és társadalmi életünkben, megfelelően működik. Ezzel együtt új gondok és új feladatok jelentkeztek, megoldásuk a korábbinál színvonalasabb tevékenységet igényel. Feladataink közé tartozik, hogy korszerűsítsük az ipart, megszüntessük néhány mezőgazdasági termelési ágazat elmaradását, biztosítsuk a beruházások, a fejlesztés tervszerűségét. Az egész népgazdaságban fokoznunk és javítanunk kell a munka hatékonyságát, kihasználni a gépekben, az üzem- és munkaszervezésben, a dolgozók tenniakarásában, a szocialista munkaversenyben rejlő nagy lehetőségeket, mindenütt elérve az idei terv célkitűzéseit.

A népgazdaság fejlődése, az életszínvonal emelése, kulturális igényeink kielégítése nem az óhajoktól, hanem valóságos lehetőségeinktől, a ténylegesen elért eredményeinktől függ. Nincs olyan munkahely az országban – legyen országos intézmény vagy műhelyrészleg –, ahol jobb munkaszervezéssel, okosabb, felelősségteljesebb munkával ne tudnának a jelenleginél többet tenni. Ezért szorgalmazzuk a vezetők nagyobb felelősségét, jobb, színvonalasabb irányító tevékenységét, minden dolgozó jogainak és kötelességeinek maradéktalan érvényesítését, a szocialista demokrácia fejlesztését. Ehhez kérjük a milliónyi munkás, földműves, mérnök, tanár, alkalmazott és mind a többiek szaktudását, energiáját, szorgalmát.

Azt kérjük és azt akarjuk, hogy az egész országban mindenki tehetsége és tudása szerint végezze munkáját, s ugyanakkor érezze erőfeszí-

téseinek társadalmi, anyagi, erkölcsi elismerését. Valamennyiünk közös érdeke, ügye és felelőssége a szocializmus teljes felépítése. Rajtunk, mindannyiunkon múlik, hogy egészében harmonikusabb, szebb, gazdagabb legyen az életünk.

Ezért érthetünk egyet a Hazafias Népfront Országos Tanácsának kongresszusi levelében megfogalmazott elvekkel és törekvésekkel: „Teremtsünk olyan közállapotokat, olyan társadalmi, politikai légkört, munkahelyi körülményeket, hogy valamennyi hazáját szerető ember örömet, kielégülést lelhessen munkájában, hogy ki-ki szorgalma, tehetsége, rátermettsége szerint szolgálhassa népünk felemelkedését. Tegyük még inkább a hazafiság, az emberi és anyagi megbecsülés mércéjévé a hazáért, a szocializmusért végzett alkotó munkát."

Kedves elvtársak!

Eredményeink az építésben, népünk, kormányunk és pártunk következetes internacionalista magatartása megalapozta hazánk nemzetközi tekintélyét. Barát és ellenség jól tudja: elkötelezettek vagyunk, a szocialista világrendszerhez tartozunk. Mélységes szolidaritás fűz bennünket mindazokhoz, akik szerte a világon a békéért, a nemzeti függetlenségért és a társadalmi haladásért küzdenek.

Összefűz bennünket a haladásért küzdő erőkkel minden nép legalapvetőbb érdeke, a béke. A tartós és biztonságos béke, amely óriási lehetőséget adhat a föld erőforrásainak jobb kihasználására, a műszaki és tudományos forradalom eredményeinek hasznosítására, a jólétre, a szebb, tartalmasabb emberi életre.

Az emberiség békéjét, szabadságát ma elsősorban az amerikai imperializmus veszélyezteti, amely agresszív pusztító háborút folytat Indokína népei ellen, s támogatja az arab országok elleni izraeli agresszió területhódításait. Mindez roppant nagy veszélyeket hordoz magában nemcsak az érintett övezetekre, hanem az egész világra.

Elítéljük az imperialisták békeellenes merényletét. Szolidaritást vállalunk a szabadságukért és függetlenségükért harcoló indokínai népekkel. Miniszterelnökünk legutóbbi vietnami látogatása újabb kifejezése volt népünk, pártunk és kormányunk szolidaritásának és segítőkészségének a hősiesen harcoló Vietnam mellett. Támogatjuk a haladó arab erők küzdelmét a nemzetközi imperializmussal szemben. Meggyőződésünk, hogy az egyetlen igazságos és reális kivezető út a súlyos válságból a politikai rendezés, az izraeli agresszió következményeinek felszámolása, s az önrendelkezés biztosítása e térség minden népének.

Különös jelentőséget tulajdonítunk kontinensünk békéjének és biztonságának. Nemzeti érdekünk is, hogy mielőbb megvalósuljon az európai

biztonsági és együttműködési értekezlet. A magunk részéről – szoros egységben a Varsói Szerződés tagállamaival – minden tőlünk telhetőt megteszünk ennek az értekezletnek létrejöttéért és sikeréért.

Hazánk minden külpolitikai lépésével erősíteni igyekszik a népek antiimperialista harcát, a világ békéjét. A nemzetközi erőviszonyokat illúziók nélkül, reálisan mérlegeljük. Nem becsüljük le az ellentábort, a háború és a reakció erőit. Az emberiség sorsát mégis mindinkább a béke, a haladás, a szocializmus erői és azoknak a gyarapodása határozza meg. Jóleső érzéssel gondolhatunk arra, hogy ezeknek az erőknek a sorába tartozunk mi is.

Jövőnk, boldogulásunk, szocialista rendszerünk fejlődése, függetlenségünk megőrzése csak a Szovjetunióval és a szocialista országokkal szövetségben, velük együtt biztosított. Népünk legjobbjai mindenkor tisztában voltak a magyar–szovjet barátság történelmi jelentőségével. Ez a barátság, amelyben nemzeti és nemzetközi érdekeink egysége ölt testet, az idők folyamán tovább szélesedett, elmélyült, mindig új tartalommal gazdagodik. Ez a barátság úgy van jelen hétköznapjainkban, akár a levegőben az oxigén. Gyümölcsözően fejlődnek kölcsönösen előnyös kapcsolataink, mert közös eszmék, közös célok és közös érdekek fűznek össze bennünket. Népeink barátsága, pártjaink internacionalista kapcsolata kiállta az idő, a történelem próbáját. E barátság ápolása és erősítése igaz, nemzeti ügyünk.

Kedves honfitársaim!

Tavaszodik, ismét a megújulás szelleme tölt el mindannyiunkat. Mögöttünk vannak közös munkánkból fogant eredményeink, amelyeket fáradságos és nehéz harcban értünk el. Előttünk a szocializmus teljes felépítésének lelkesítő feladatai, amelyeknek sikeres megoldása a nemzet minden alkotó erejének még szorosabb összefogását és felelősségteljesebb munkáját követeli.

E gondolatok jegyében, nemzeti ünnepünk alkalmából a párt Központi Bizottsága és az Elnöki Tanács nevében minden hazáját szerető magyar állampolgárnak, népünk minden barátjának erőt, egészséget és boldog életet kívánok.

BESZÁMOLÓ A BUDAPESTI PÁRTBIZOTTSÁG ÜLÉSÉN A X. KONGRESSZUS ÓTA VÉGZETT MUNKÁRÓL

1973. JANUÁR

Kedves elvtársnők és elvtársak!

Több mint egy esztendő telt el pártunk X. kongresszusa óta. A kongresszus és a budapesti pártértekezlet is kötelez bennünket, hogy beszámoljunk a határozatok végrehajtásának eredményéről. Korábbi tapasztalataink is megerősítik, hogy a két pártértekezlet között helyes és szükséges átfogóbban értékelni és ellenőrizni a kongresszus határozatai végrehajtásának tapasztalatait. További feladataink pontos kimunkálása, a kommunisták és a tömegek mozgósítása, a végrehajtás folyamatának erősítése is szükségessé teszi az áttekintést, az elvégzett munka értékelését.

Kedvező helyzetben vagyunk a reális értékelés kialakításához. Pártunk Központi Bizottságának 1971. decemberi ülése elemezte népgazdaságunk helyzetét, áttekintette a X. kongresszus óta megtett intézkedéseket és megjelölte gazdasági feladataink fő irányát. A lakosság széles rétegeiben megnyugvást keltett a Központi Bizottság 1971. december elsejei állásfoglalása és az azt követő intézkedések.

Végrehajtó Bizottságunk a múlt év őszén részletes elemző beszélgetéseket folytatott minden kerületi párt-végrehajtóbizottsággal. A kerületi végrehajtó bizottságok beszámolói és a budapesti tapasztalatok alapján közösen értékeltük a X. kongresszus óta végzett munkát. A végrehajtó bizottsági ülések színvonalasak, a végrehajtó bizottság tagjai aktívak voltak. Termékeny politikai eszmecsere folyt, amely hozzájárult az egységesebb szemlélet és cselekvés erősítéséhez.

A kongresszusi határozatok végrehajtása érdekében végzett munka és helyzetünk megítélése szempontjából figyelembe vehetjük már az éves beszámoló taggyűlések tapasztalatait is. Az alapszervezetek általában körültekintően értékelték a végzett munkát és helyesen határozták meg soron levő feladataikat.

A taggyűléseken megjelent a párttagság 85 százaléka és a résztvevők 25 százaléka szólalt fel.

Az elmúlt évben a pártbizottsági és végrehajtó bizottsági üléseken rendszeresen napirenden voltak a kongresszusi határozatok végrehajtásának konkrét feladatai.

Természetesen arra nem vállalkozhatunk, hogy teljes részletességgel értékeljük az elvégzett munkát. A cél az, hogy elemezzük a végrehajtás jellemzőbb budapesti tapasztalatait és a legfőbb tennivalókra irányítsuk a figyelmet, szervezzük erőinket. A kongresszus óta eltelt időszak főbb tapasztalatainak összegezése – amely társadalmi, politikai, gazdasági és várospolitikai kérdéseket érint, valamint a párt helyzetét – elégséges annak megítéléséhez, hogy

– a fővárosi pártszervek és pártszervezetek hogyan képviselték és érvényesítették munkájukban a kongresszus útmutatásait;

– a főváros lakossága hogyan vélekedik a párt politikájáról;

– melyek a fővárosi kommunisták további legfontosabb tennivalói a X. kongresszus határozatainak végrehajtásában.

Ezekre a kérdésekre összpontosítjuk tehát a figyelmet, de ezzel nem akarjuk kisebbíteni egyetlen, beszámolónkban nem szereplő, vagy éppen csak érintett terület fontosságát és a vitából sincs szándékunk kirekeszteni azokat.

Elvtársak! Megállapíthatjuk, hogy az országoshoz hasonlóan Budapesten is eredményesen folyik a X. kongresszus határozatainak végrehajtása. Minden vizsgálódás és sokirányú tapasztalat azt bizonyítja, hogy a X. kongresszus előkészítése, a kongresszusi határozatok ismertetése, végrehajtásának megkezdése, jelentős aktivitást és kedvező változásokat váltott ki a budapesti pártszervezetekben, a közéletben.

Az elmúlt évben a budapesti pártmozgalomnak is zsúfolt programot kellett lebonyolítania. Nagy erőpróba elé állította a fővárosi kommunistákat a kongresszusi anyagok ismertetése és feldolgozása, a nagy társadalmi, politikai kampányok lebonyolítása, a főváros és az üzemek negyedik ötéves tervének előkészítése, gazdaságpolitikánk helyi érvényesítése, az ifjúság és a nők helyzetének javítására hozott központi bizottsági határozatokból adódó feladatok megszervezése – hogy csak néhányat említsünk a legfontosabbak közül.

A X. kongresszus anyagának és mondanivalójának ismertetése és megértetése mélységében meghaladta a korábbi kongresszusok ismertetésének színvonalát.

Kedvező politikai légkörben kezdhettünk hozzá az országgyűlési és a tanácstagi választásokhoz. Pártbizottságunk e munka tapasztalatait

részleteiben megtárgyalta. Megállapíthattuk, hogy a választások politikai, szervezeti és káder-előkészítésében a fővárosi kommunisták jó munkát végeztek. Nagyfokú politikai aktivitást tanúsítottak. Fontos szerepük volt abban, hogy javult pártunk kapcsolata a párton kívüli dolgozókkal, hogy megnövekedett a közéleti aktivitás. A választási kampányban érvényre jutottak a szocialista demokrácia fejlesztésére vonatkozó kongresszusi döntések. Mind több azoknak a pártonkívülieknek a száma, akik megtiszteltetésnek tekintik, ha választott tisztségbe javasolják, vagy más módon bevonják őket a közéleti munkába.

A demokratikus légkörben lefolyt választási kampány eredménye, hogy a fővárosban és a kerületekben jó összetételű, hatékony munkára képes tanácsi testületeket választottak.

Nagy részt vállaltak a pártszervezetek a szakszervezeti és a KISZ-választások lebonyolításában. A szakszervezeti és a KISZ-választásokat a jó politikai légkör, a demokrácia erősödése, a párt politikai befolyásának növekedése jellemezte. Felelősség hatotta át a beszámolókat, a felszólalásokat. Elsősorban a közérdekű kérdésekről esett szó, feladataikat a X. kongresszus szellemében jelölték ki.

Jelentős részt vállaltak pártszervezeteink az üzemek középtávú terveinek kidolgozásában és ezzel párhuzamosan az öt évre szóló kollektív szerződések megkötésének előkészítésében. E munkában kiemelkedő volt a szakszervezetek és a gazdasági vezetők szerepe.

Számottevő eredmény, hogy az elmúlt évi nagy politikai, társadalmi kampányok közben jelentősen fejlődött, erősödött a szocialista demokrácia, a szocialista közgondolkodás. Ezt fejezi ki az a közös ügyünk iránti felelősségtől áthatott sok tízezer vélemény és javaslat, amely a választásokat megelőző jelölő gyűléseken, a szakszervezeti és a KISZ-választásokon, majd a vállalati középtávú tervek elfogadását és a kollektív szerződések megkötését megelőző vitákban elhangzott.

Eredményeinkben, a párt politikája iránti bizalom erősödésében kifejezésre jutnak mindazok az erőfeszítések is, amelyeket a szocialista demokrácia fejlesztése, az őszinte tájékoztatás és bizalomteli légkör erősödése érdekében tettünk. Ugyanakkor még sok téves nézet és hibás gyakorlat akadályozza a szocialista demokrácia további kibontakozását, következésképpen politikai, gazdasági, kulturális életünk fejlődését. A fővárosi dolgozók elismerik, helyeslik és támogatják a szocialista demokrácia szélesítését szolgáló erőfeszítéseket. De elkedvetleníti őket, amikor munkahelyükön, lakóhelyükön a párt törekvéseivel ellentétes gyakorlatot is tapasztalnak. Nem nyugodhatunk bele, hogy vannak emberek, még vezető beosztásokban is, akik szavakban mellette, de a gya-

korlatban ellene vannak a közös gondolkodásnak, a nyílt véleménycseréknek, a kollektív ellenőrzésnek. Egyesek tehernek tekintik a dolgozók rendszeres tájékoztatását, véleményük kérését, pedig ez a színvonalas vezetésnek, a pártpolitika megvalósításának, a tömegtámogatás elnyerésének nélkülözhetetlen feltétele.

Többet kell tennünk a szocialista demokrácia fejlesztésének útjában álló hibás nézetek és helytelen gyakorlat felszámolásáért, mégpedig nem általában és szavakban, hanem konkrétan és cselekedetekben, ott, ahol a kommunisták élnek és dolgoznak. Feladatunk annak jobb megértetése is, hogy a demokrácia érvényesülése, a jogok gyakorlása feltételezi a munkaköri és általában az állampolgári kötelességek becsületes teljesítését, a fegyelmezett munkát. A szocialista demokráciával nem fér össze a fegyelmezetlenség, a csak jogokat követelő magatartás. A jogtalan követeléseket visszautasítani éppúgy kötelességünk, mint elősegíteni a dolgozók társadalmi aktivitását, az ennek útjában álló akadályok elhárítását. Az elmúlt évi tapasztalatok ismételten megerősítették, hogy a szocialista demokrácia következetes érvényesítése, a szocializmus magasabb szintű építésének elengedhetetlen feltétele.

Kedves elvtársak!

A kongresszus óta a budapesti kommunisták és pártonkívüliek munkájának a fővárosi élet minden területén érzékelhető eredményei vannak. A kommunisták városfejlesztéssel, gazdasággal összefüggő munkáját növekvő aktivitás, a X. kongresszus határozatai végrehajtásának érdekében kifejtett kezdeményező, szervező és ellenőrző tevékenység jellemezte.

Eredményes erőfeszítések, kezdeményezések történtek a budapesti és a kerületi párt- és tanácsi szervek, valamint a tömegszervezetek részéről a negyedik ötéves terv kialakítása és az éves feladatok végrehajtása érdekében. A városépítő és fejlesztő munka a Politikai Bizottság 1969. évi határozata alapján nagyobb lendületet kapott. Jelenleg a központi tervcélokkal és eszközökkel összhangban a főváros fejlesztésének olyan tervével rendelkezünk, amelynek végrehajtása – az ütem mérséklése után is – a városfejlesztés új, dinamikusabb szakaszát jelentheti.

Pártbizottságunk kezdeményezésére és ösztönzésére a városfejlesztés, a lakosság életkörülményeinek javítása a korábbinál jobban közös gondja és ügye lett az országos szerveknek, minisztériumoknak, a fővárosi üzemeknek, intézményeknek, s ennek eredményei már láthatók. Ebben fontos szerepet játszott pártbizottságunk koordináló tevékenysége, a tervegyeztetések sorozata a tárcák és főhatóságok vezetőivel. Eközben sok szemléletbeli változást is elértünk, ha nem is minden területen.

Nagy szerepük van az előrehaladásban a kerületi pártbizottságok széles

körű szervező és egyeztető munkájának. Elsősorban ennek köszönhető, hogy a fővárosi vállalatok, intézmények jobban magukénak érzik a kerületet, a várost, ahol dolgoznak. Ez kifejezésre jut a többi között a 480 millió forint értékű önkéntes hozzájárulásukban is, amelyet a gyermekintézmények építéséhez, fenntartásához nyújtottak. Ezt az együttműködést a jövőben is erősíteni, fejleszteni kell.

A tömegszervezetek, az ifjúsági szövetség, a népfront és a szakszervezetek is jelentősen fokozták erőfeszítéseiket a város fejlesztését, szépítését segítő társadalmi akciók szervezésében. Ezt jelzi a „6 órát Budapestért" és több más eredményes akció.

Az új tanácstörvénnyel összhangban lépéseket tettünk a tanácsi szervek önállóságának, demokratizmusának növelésére, munkájuk korszerűsítésére, az ügyvitel egyszerűsítésére. Mindezek csak kezdeti intézkedéseknek tekinthetők.

A főváros fejlesztését szolgáló 1971-es célkitűzések megvalósításában a fővárosi és a kerületi pártbizottságok fokozódó aktivitással segítették a tanácsokat, az ott dolgozó kommunistákat feladataik ellátásában.

A fővárosi erőfeszítések középpontjában az elmúlt évben is a lakásépítéssel, karbantartással és felújítással, illetve az új lakásrendelettel kapcsolatos kérdések álltak. A lakbérrendezés, a lakásigénylés és -elosztás új rendszerére való áttérés nagyobb zökkenők nélkül ment végbe. Ebben szerepe van a központi és a helyi szervek gondos előkészítő munkájának. A megoldást a lakosság általában elfogadta, igazságosnak tartja. A tanács jól oldotta meg a lakásfelmérésekkel és a lakásigénylések megújításával kapcsolatos feladatait. A kérelmek megújítása után a fővárosban – a korábbi 150 000-rel szemben – 93 000 lakásigénylőt tartanak nyilván. Ez az országosan nyilvántartott igénylők 51 százaléka. Ugyanakkor az új lakásoknak mindössze 23 százaléka épül Budapesten. Ebben az ötéves tervben a vidéki városokban 1000 lakosra 12, Budapesten 9 lakás épül, amennyiben a tervek megvalósulnak. Ezek a tények is utalnak arra a feszültségre, amely a fővárosban a lakásellátásban megmutatkozik. Ebből az országos szerveknek is le kell vonni azt a következtetést, hogy az ötödik ötéves terv éveiben az új lakások eddiginél nagyobb hányadát kell Budapesten felépíteni. Ellenkező esetben a főváros a vidéki városok után csak 10 évvel tud eleget tenni a lakásigények mennyiségi kielégítésének. Ez, véleményünk szerint, politikailag tarthatatlan lenne.

A lakásépítés üteme az elmúlt évben növekedett, de a tervezett 15 000 lakással szemben csak 14 000-et adtak át. A feszültség tehát tovább nőtt. Az elmaradásért a beruházókat és a kivitelezőket, a Fővárosi Tanácsot, valamint az Építési és Városfejlesztési Minisztériumot is felelősség ter-

heli. Végrehajtó Bizottságunk a múlt év végén áttekintette a lakásépítés helyzetét. Az elmaradás okai közül a legfontosabbnak azt jelölte meg, hogy a lakásépítésben közreműködők munkája nem összehangolt. Utasítottuk a tanácsban dolgozó kommunistákat és felkértük az Építési és Városfejlesztési Minisztérium kommunista vezetőit az építkezések jobb, szervezettebb előkészítésére, az építésben résztvevők munkájának összehangolására. Saját erőfeszítéseink növelése mellett feltétlenül több segítséget kell kapnunk feladataink megoldásához a kormányzati szervektől.

A múlt évben némi javulás következett be a lakásépítéshez kapcsolódó szociális, kulturális és szolgáltató létesítmények, alapközművek határidőre történő átadásában. Az óvodai és bölcsődei férőhelyek terv és norma szerint elkészültek. Az új lakónegyedekben és a város más pontjain átadott új óvodai férőhelyek száma eléri a 2400-at. Ebben döntő szerepe van annak az akciónak, amelyet az óvodaépítésért a kerületi párt- és tanácsi szervek kezdeményeztek az üzemek anyagi támogatásával. Ennek ellenére az óvodákban nagy a zsúfoltság és még a szociálpolitikailag legindokoltabb igényeket sem lehet kielégíteni. Az új lakótelepeken elkészült 73 iskolai tanterem, és a tervezettnek a kétszeresével növekedett a kereskedelmi hálózat. Ezzel egy keveset csökkentették a harmadik ötéves terv során keletkezett elmaradást. De még sok probléma van az ellátással, különösen az óbudai, a zuglói és az újpalotai lakónegyedben. A kereskedelmi hálózat fejlődése a főváros egész területén nem tartott lépést a forgalom növekedésével. Ezért is érthetetlen és elfogadhatatlan, hogy például a Centrum Áruház Vállalat – amely forgalmának a felét a fővárosban bonyolítja le – fejlesztési alapjának mindössze 17–18 százalékát használja fel a fővárosban. Konkrétabb, célratörőbb munkát igényel a kereskedelem fejlesztése is.

A lakások felújítására és karbantartására az elmúlt évben több mint 1,8 milliárd forintot fordítottak. A tervezett teljes felújítás azonban a bérlemények jelentős részében nem történt meg. A szanálások ellenére a fővárosban mintegy 40 000 bérlemény állapota olyan, hogy felújításuk nem gazdaságos és ebből csaknem 6000 lakás életveszélyes.

A múlt évben a kormány, a fővárosi párt- és tanácsi szervek több alkalommal foglalkoztak Budapest tömegközlekedésével. Pártértekezletünk alapvető politikai célnak jelölte meg, hogy a meglevő helyzet rosszabbodását megállítsuk. Ezt sikerült elérni. S miután a kormány hathatós támogatásával lényegesen javultak az autóbuszvezetők anyagi és munkakörülményei, és az idén a korábbinál több új autóbusz áll üzembe, remény van rá, hogy valamelyest csökken a zsúfoltság. A helyzetet tovább

javítja majd a metró második szakaszának átadása. A metróépítők dicséretet érdemlő, lelkes munkája feljogosít bennünket arra a reményre, hogy egy évvel a határidő előtt átadhatjuk a metró második szakaszát, a szentendrei HÉV Batthyány téri csatlakozásával együtt. A szentendrei HÉV bevezetésének a meggyorsítására a Fővárosi Tanács, anyagi eszközeiből 170 millió forintot csoportosított át. Ugyancsak terven felül 400 millió forinttal támogatja az észak – déli metróvonal már folyamatban levő építésének meggyorsítását. Ehhez a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium is 400 millió forintot ad.

A fővárosi lakosság egészségügyi ellátása a meglevő feszültségek ellenére is kielégítő. A legnagyobb probléma, hogy a kórházi ágyak számának tervezett növelése nem valósult meg. Tovább nőtt a kórházak zsúfoltsága. Ez is indokolttá teszi, hogy a döntésre hivatott kormányszervek állást foglaljanak a dél-pesti kórház építésének ügyében. A beruházási program és a műszaki terv felülvizsgálata az ide vonatkozó határozatok alapján megtörtént. A fővárosi lakosság jogos igénye, hogy a végleges döntés mielőbb megszülessen és az építkezést megkezdhessük. Az egyéb egészségügyi – elsősorban a járóbeteg-ellátást biztosító – létesítmények építésében a múlt évhez képest lényeges a javulás.

Tavaly tovább folytatódott a fő- és bevezető útvonalak korszerűsítése, átépítése, szervezettebb, koncentráltabb formában, mint korábban. Megkezdődött a korszerű forgalomirányítási rendszer kiépítése, az új felüljárók építésének előkészítése, bár ezek számát is csökkenteni kellett a beruházási feszültségek miatt.

A kommunális ellátás területén a fejlesztések és a felújítások nem valósultak meg a tervezett mértékben. Ugyanakkor növekedtek az ismert nehézségek, például az ivóvízellátásban.

Várospolitikai tevékenységünkben a kerületi, fővárosi fejlesztési tervek kialakításában és végrehajtásában a korábbinál jobban építünk a lakosság véleményére, javaslataira, támogatására. A városfejlesztés növekvő és bonyolultabbá váló feladatai feltételezik, hogy nyílt, őszinte tájékoztatással, a lakosság véleményének igénylésével, együttes munkával tovább mélyítsük a város sorsáért érzett felelősséget. Erre jó alkalom Pest, Buda és Óbuda egyesítésének századik évfordulója is. Méltóan úgy ünnepelhetjük meg ezt a nevezetes évfordulót, hogy minden tőlünk telhetőt megteszünk a város 1972-es tervének megvalósításáért. Gyorsítjuk a lakásépítés ütemét. Teljesítjük az évre reálisan előirányzott 15 000 lakás felépítését, méghozzá komplexen, a hozzátartozó járulékokkal együtt. Fokozzuk erőfeszítéseinket, hogy a jubileumi évben a tavalyinál több, mintegy 2500 óvodai férőhelyet építsünk és adjunk át.

Többet kell tennünk azért is, hogy a lakosság által jogosan kifogásolt hibák, visszásságok megszűnjenek. Az esetek többségében ehhez nem új beruházások, hanem lelkiismeretesebb, szervezettebb, összehangoltabb munka és hatékonyabb ellenőrzés kell. Ne forduljon elő, hogy sok hibával veszik át az új lakásokat, hogy nem készül el időben a fűtőmű, s emiatt hónapokig üresen állnak a lakások. Több gondot kell fordítani a bürokrácia csökkentésére, a város rendjére, tisztaságára, a szocialista együttélés szabályainak megtartására.

Várospolitikai tevékenységünknek is vezérlő gondolata legyen, hogy mindig a becsületes, a városát és városának a rendjét szerető többség érdekeit tartsuk szem előtt. Ez nemcsak olyan feladatokra értendő, mint például a közlekedés, az egészségügy, a közoktatás vagy a kereskedelem és a szolgáltatások fejlesztése. Ide tartozik a lakás- és parkrongálók, a telefonok és a közvilágítás vandál pusztítóinak megfékezése, az utca rendjének biztosítása. Ez politikai munkát is igénylő feladat, de megköveteli a tanácsi, a bűnüldöző és az igazságügyi szervek határozottabb fellépését is. A pártszervezetek, a tanácsok, a tömegszervezetek feladata, hogy következetes, határozott harcot folytassanak a rendetlenség, a szürkeség, az elhanyagoltság ellen. Az eddigieknél nagyobb figyelmet érdemel, hogy ami megvan, azt rendben is tartsuk, ne legyen gazdátlan a város.

Kedves elvtársak!

A budapesti és a kerületi pártbizottságok, valamint a pártszervezetek a múlt évben eredményesen foglalkoztak a gazdasági építőmunka kérdéseivel, sokat tettek azért, hogy a kongresszuson elhatározott gazdaságpolitika megértésre találjon és terveink megvalósuljanak. A fővárosi ipar és építőipar elmúlt évi teljesítményeit értékelve megállapíthatjuk, hogy fő vonalaiban – ha nem is hibátlanul – érvényre jutottak a párt gazdaságpolitikai céljai, összességében eredményesen teljesítették a negyedik ötéves terv első évére előirányzott feladatokat.

A múlt évben az ipari termelés 2,2 százalékkal, a munka termelékenysége pedig 8 százalékkal növekedett. Az értékesítés a termelést meghaladóan nőtt. A közlekedési eszközöket gyártó, a híradás- és vákuumtechnikai, valamint a gyógyszeripari ágazatok az átlagosnál lényegesen nagyobb mértékben növelték termelésüket. Némi előrehaladás van az új gyártmányok bevezetésében. A fővárosi üzemek az országos átlagot meghaladóan növelték exportjukat. Az ipar tiszta jövedelme 8 százalékkal volt nagyobb, mint az előző évben. A könnyűiparban és még néhány területen elkezdődtek a rekonstrukciók. Az építőipar az elmúlt évben

11 százalékkal növelte termelését. Ennek a korábbinál nagyobb hányada – 80 százaléka – a termelékenységből származik.

A Központi Bizottság 1971. decemberi értékelésével egyezően, mi is úgy látjuk, hogy a gazdasági élet – az ellentmondásokat, feszültségeket és hibákat is figyelembe véve – alapjaiban egészségesen fejlődik, a gazdaságirányítási rendszer betölti hivatását. A gazdasági helyzetünkre vonatkozó kritikai észrevételek, a hibák kijavítását sürgető megnyilvánulások is döntően segítő szándékot tükröznek. Tapasztaljuk, hogy gazdasági helyzetünket még a párttagság sem ítéli meg egységesen. Különösen sok az eltérő vélemény az életszínvonal alakulását illetően. Kisebb számban a reformot támadó – rosszindulatú – megjegyzések is elhangzanak.

A kongresszust követő központi és helyi intézkedések a közvélemény egyetértésével találkoztak, pozitív hatással voltak a lakosság hangulatára, a gazdasági tevékenységre. Elég csak arra utalni, hogy a legtöbb üzemben, intézményben polgárjogot nyert a törzsgárda fokozottabb anyagi és erkölcsi megbecsülése. Ennek eredménye és más, a munkaerő-vándorlás csökkentését célzó erőfeszítések hatása abban is kifejezésre jut, hogy a fővárosban – ha egyelőre nem is megfelelő mértékben – a múlt évben 15 százalékkal csökkent a munkaerő-vándorlás. További erőfeszítések szükségesek a káros munkaerőmozgás hatékonyabb csökkentésére.

Kedvező fogadtatásra találtak a nők és az ifjúság helyzetének javítását szolgáló központi határozatok, amelyek alapján számos jó helyi kezdeményezés született. A központi bérintézkedések, a lakásépítés ütemének a gyorsítása éppúgy, mint a szocializmustól idegen jelenségek elleni határozottabb fellépés, kedvező hatást váltottak ki.

Az alapjaiban pozitív fejlődéssel és teljesítményekkel azonban még nem lehetünk elégedettek. A fejlődés általában kedvező, ám gazdaságpolitikai törekvéseink helyi megvalósításában nagyok az eltérések. Éppen ezért nem érhetjük be a helyzet sommás értékelésével, hanem az egyes ágazatok, sőt vállalatok, üzemek, intézmények teljesítményének konkrét értékelésére van szükség. Az egyes dolgozó kollektívák elismerésre és követésre méltó eredményei, a kiváló teljesítmények kapjanak nagyobb megbecsülést és nyilvánosságot annál is inkább, mert a többséget ők képviselik. Az elmaradás okait is gazdasági egységenként kell elemezni, hogy konkrét helyi programok alapján a politikai erőfeszítéseket és a szükséges gazdasági, szervezeti intézkedéseket az okok megszüntetésére koncentrálhassák.

Az előttünk álló feladatok bármelyikére tekintünk, a párt Központi Bizottságával egyetemben arra a következtetésre juthatunk, hogy a sikeres megoldásért a párt, az állami, a gazdasági területen dolgozó kommu-

nisták egységesebb szemléletére, cselekvőbb, kezdeményezőbb munkastílusára van szükség. A Központi Bizottság által 1972-re kijelölt gazdasági feladatok megoldásához, a tervek teljesítéséhez, tettekben megnyilvánuló, a társadalom egyetemes érdekeit szem előtt tartó egyetértésre van szükség.

Azt mondhatjuk, hogy a követendő gazdaságpolitikával általános az egyetértés, de amikor ezt konkretizálni kell a fővárosra, a kerületekre, a tanácsok, üzemek, intézmények munkájára, az egyetértés már nem ilyen egyértelmű. Úgy látszik, magunkban is újra tisztázni kell azt az alapkérdést, hogy csakis az ország, a népgazdaság érdekeit szem előtt tartva szolgálhatjuk jól, eredményesen a helyi érdekeket is.

Ismeretes a Központi Bizottság ülésének állásfoglalása a beruházásokról. A népgazdaság egyensúlyi helyzetének a javítása megköveteli a beruházások rendjét. Egyetértő helyeslés kíséri a fővárosban azt a döntést, hogy helyre kell állítani a negyedik ötéves tervben előirányzott fogyasztási és felhalmozási arányokat, mert nyilvánvaló, hogy a felhalmozásnak a tervezettnél nagyobb aránya hosszabb távon veszélyezteti az életszínvonal-politikát. Amikor azonban az egyetértést a gyakorlatban, a saját helyi beruházásokkal összefüggésben kellene bizonyítani, már nem ilyen egyértelmű az állásfoglalás. Pedig a fővárosi beruházások körül sincs minden rendben, az igények nem egy esetben meghaladják a lehetőségeinket. Problémák vannak a beruházások előkészítésével, tervezésével, az előirányzott költségnormák és határidők megtartásával. Erőinket túlságosan szétforgácsoljuk, az építőipari kapacitást nem elég ésszerűen használjuk fel. Nem ellenőrzik kellőképpen a kiadott feladatok végrehajtását.

A legtöbb gond a fővárosban is abból származik, hogy több beruházást kezdtünk, mint amennyihez a szükséges feltételek rendelkezésre állnak. A tervezés lazaságai labilissá teszik a beruházási programot és ez legtöbbször menet közben derül ki. A múlt évben 58 tanácsi beruházásra kiterjedő célvizsgálatot végeztek. Megállapították, hogy ezeknél a beruházási költségek a tervezetthez képest 28 százalékkal növekedtek. Ebben az áremelkedéseken kívül döntő szerepe volt az alátervezésnek, a menet közbeni módosításoknak. Más példák viszont bizonyítják, hogy ez nem törvényszerű és másképpen is lehet beruházni. Az Újpesti Cérnagyár rekonstrukciója, a Kender-Juta műszál-feldolgozó kapacitásának üzembe helyezése, a Volga Szálló, az Üllői úti gyalogos aluljáró határidőre és a tervezett költséggel valósult meg. Mindez a jó előkészítés, a megfelelő koordináció, valamint az erők koncentrálásának az eredménye.

Beruházási gyakorlatunk javítása mindenekelőtt azt követeli, hogy

a tervezők, a beruházók és a kivitelezők gondolkodásában teremtsünk rendet. A vezetés minden szintjén van felelősség és intézkednivaló. Például abban, hogy csakis erőnkhöz mérten és fontossági sorrendet felállítva végezzük az ipari, a városfejlesztő és minden más beruházási tevékenységünket, hogy megtartsuk az előírt normákat, a határidőket és a tervezett költségeket.

A pártszervek és a pártszervezetek aktívabb politikai, szervező, irányító és ellenőrző munkáját is igényli, hogy a cselekvő egyetértés a beruházási gyakorlatban is kialakuljon. Erőfeszítéseink azonban csak akkor lehetnek eredményesek, ha a beruházási feszültségek megszüntetésére tett intézkedéseink nem érintenek mechanikusan minden beruházást. Ebből az is következik, hogy egyes beruházásokat a fővárosban is későbbre kell halasztani azért, hogy az anyagi erőket, az építési kapacitásokat koncentrálva, a legfontosabb beruházásokat határidőre tudjuk befejezni. Ez egyes esetekben átmeneti gondokkal jár, politikai problémákat is okozhat, mert a lakosság körében korábban már ismertetett elképzelések később valósulnak meg. Ezt azonban vállalnunk kell, mert ez szolgálja igazán a lakosság érdekeit. A fővárosnak a maga erőfeszítéseivel hozzá kell járulnia a népgazdaság egyensúlyi helyzetének javításához.

Közismerten nehéz a főváros munkaerőhelyzete, az ipar több területén nagy a munkaerőhiány. Ez arra figyelmeztet bennünket, hogy a párt gazdaságpolitikai törekvéseivel összhangban az ipari termelés intenzívebb fejlesztésének útján járjunk. Ebben döntő szerepe van a rekonstrukciónak, amit a Politikai Bizottság 1969-es határozata is megerősített. A múlt évben az ipar jelentős részében rekonstrukciós terveket dolgoztak ki, s ha egyelőre vontatottan is, megkezdődött ezek végrehajtása.

Budapesten az ipar intenzív fejlesztésének járható útja a rekonstrukció, a műszaki fejlesztés és az anyagszállítás gépesítése. Ezzel kapcsolatban ismét kifejezésre kell juttatnunk, hogy a fővárosi ipar rekonstrukciójában, műszaki fejlesztésében nem tartjuk elégségesnek a kormányzati szervek erőfeszítéseit. A minisztériumok munkájában nem kap'kellő figyelmet a magyar ipar egészének fejlődése szempontjából nélkülözhetetlenül fontos rekonstrukciós feladat. Országosan nincsenek kellően összehangolva az iparfejlesztési koncepciók. Erre mutat, hogy a Budapesten képződött fejlesztési alap csaknem kétharmadát nem a fővárosi ipar korszerűsítésére fordítják, nem oda, ahol a képzett szakmunkásgárda, a nagyszámú műszaki és tudományos erő leginkább hasznosítani tudná a korszerűbb technikát. Meggyőződésünk, hogy ennek a gazdaságpolitikai törekvésekkel ellentétes tendenciának a megállítása az eddigieknél nagyobb figyelmet, alaposabb tanulmányozást és konkrétabb intézkedéseket igényel a kor-

mányzati szervek részéről. A fővárosi munkásság és műszaki értelmiség politikailag aktívabb része is mind gyakrabban teszi szóvá ezt.

Tapasztalataink szerint nagyon időszerű, hogy az iparfejlesztés, a vidék iparosítása központilag összehangolt és ellenőrzött módon történjék.

Ettől függetlenül az a határozott véleményünk, hogy a fővárosi iparnak – jelenlegi állapotában is – a tervek teljesítéséhez nagy tartalékai vannak. S hogy itt van tennivaló, azt jól mutatja, hogy az üzemek középtávú terveik elkészítésekor a fővárosban mintegy 10 százalékos munkáslétszám-növeléssel számoltak. Ez a valóságos helyzet teljes figyelmen kívül hagyása. Mert mik a tények? A fővárosi iparban foglalkoztatott munkások létszáma 5 esztendeje évről évre csökken, tavaly például 6, ezen belül a könnyűiparban 9 százalékkal.

A munkaerőhelyzettel kapcsolatos reális szemlélet és helyes ösztönzés kialakítása fontos feltétele annak, hogy az erőfeszítések minden üzemben a meglevő munkaerővel való jobb gazdálkodásra összpontosuljanak. Több figyelmet kell fordítani a munkaidő jobb kihasználására, ez az egyik legnagyobb tartalék. Az elmúlt évben például a fővárosi ipari üzemekben a kimutatható állásidő 10–12 százalék volt. Ez arra is utal, hogy az üzem- és munkaszervezéssel, a munkaidő jó kihasználásával még számos helyen nem foglalkoznak kellő színvonalon. Pedig az állásidőnek csupán egy százalékos csökkentése 6000 ember munkaidejét pótolná. Igazi, felszabadítható tartaléka ez a termelés és a munkatermelékenység növelésének, a túlórák csökkentésének.

Nem tekinthetjük egészséges tendenciának azt sem, hogy a munkáslétszám csökkenésével egyidőben az alkalmazotti létszám aránya és abszolút száma állandóan tovább nő. Ezt a tendenciát meg kell állítanunk, de ennek ma még igen jelentős mértékben útját állja, hogy erre a vállalatokat jóformán semmi sem ösztönzi. Ellenkezőleg, mint a példa is mutatja, anyagilag rosszul járnak, akik erre az útra lépnek. A Telefongyárban elvégzett elemzés például azt mutatta, hogy az adminisztratív állomány tervezett 4,5 százalékos csökkentése után – a jelenlegi szabályozókat figyelembe véve – fél millió forinttal kevesebb lenne a részesedési alap. Úgy gondoljuk, hogy az alkalmazotti létszám tudatos és indokolt csökkentése központi intézkedéseket is követel, amelyek részét képeznék a korszerűbb üzem- és munkaszervezés kialakításáért végzendő munkának. Ezzel kapcsolatban megismételjük – erről legutóbbi pártbizottsági ülésünkön már szó volt –, hogy ebben is a jó példák segíthetnek a legtöbbet. Összefogva mindazokat az erőket, amelyek ebben segíthetnek, az év folyamán jó néhány fővárosi üzemünkben, lehetőleg minden kerületben konkrét intézkedésekkel előbbre kell jutni a mai követelmények-

hez igazodó üzem- és munkaszervezés megvalósításában éppúgy, mint a szocialista munkaverseny magasabb fokra emelésében. Ez a munka már elkezdődött és fokozatosan minden üzemre ki kell terjeszteni.

Említek két jó példát annak alátámasztására, hogy mennyire indokolt a Központi Bizottság határozata, amely szerint az üzem- és munkaszervezés korszerűsítése a következő évek kiemelt feladata. A Budapesti Bútoripari Vállalat részleteiben kidolgozott korszerű üzemszervezéssel bevezette a bútoralkatrészek szakosított tömeggyártását és ezzel párhuzamosan a tipizált szerelést. Ennek hatására 1971-ben 21 százalékos termelésnövekedést értek el, miközben a létszám egy százalékkal, a túlóra pedig 50 százalékkal csökkent. A vállalat 45 százalékos eredménynövekedését alapvetően az előbbi intézkedés támasztotta alá. Az Offset Nyomdában átcsoportosították a korszerű termelékeny gépeket, ezzel egyidőben kiselejtezték az elhasználódott régi gépeket. A helyes technológiai sorrend lehetővé tette, hogy a korábbi 20 gép helyett 14 géppel 9 százalékos termelésnövekedést érjenek el.

Tudjuk, hogy a korszerű üzem- és munkaszervezés feltételei nem mindenütt egyformák. A követelményeket az adottságokhoz kell mérni. De azt a nézetet semmi esetre sem fogadhatjuk el, hogy a mainál jobban szervezni az üzem belső életét, munkáját csak az elektronikus számítógépek segítségével lehet, mert ez tétlenségre ítél. Erőnkhöz mérten a számítógépeket is a termelés szolgálatába állítjuk. Budapesten a különböző szerveknél, vállalatoknál és intézményeknél már 122 nagy teljesítményű számítógép működik. Ezeket a jelenleginél jobban kell hasznosítani. Az Egyesült Izzóban, a Csepel Vas- és Fémműveknél és másutt is ebben előrehaladnak. De másutt, mindenütt lehet és kell is haladni.

Kommunista kezdeményezéssel, nagyobb lelkesedéssel minden üzem, vállalat és intézmény gyakorlatában bizonyítható, hogy a mai feltételek között is lehet szervezettebben és eredményesebben üzemet, munkafolyamatokat irányítani, gazdaságosabban termelni. Az üzem- és munkaszervezés átfogó terveinek elkészítéséhez és végrehajtásához pártszervezeteink adjanak hatékony politikai segítséget.

Elvtársak! Pártbizottságunk múlt évi tapasztalatai arra is felhívják a figyelmet, hogy a tervezéskor – az adott időszakban alkalmazott gazdasági szabályozók körülményei között – az eddigieknél jobban számításba kell venni a gazdasági életben már kialakult, az alsóbb szintű szervek által állandóan jelzett tendenciákat. Már a tervezés idején látható volt, hogy az előirányzott építési normákat megtartva sem lehet megépíteni a rendelkezésre álló összegekből a tervezett számú lakást és járulékait. Az egy óvodai férőhely, az egy négyzetméter kereskedelmi vagy szolgál-

tató terület építési költségei már a terv első évében sokkal többe kerültek, mint amivel a terv számolt. A fővárosban egymilliárd forintnál nagyobb összeg hiányzik az előirányzott lakás és járulékok megvalósításához. Ebből politikai feszültség is származik, mert a lakosság által ismert tervben szereplő célok egy része nem valósulhat meg határidőre.

A közvélemény egyetértésével találkozott a politika elsődlegességét hangsúlyozó kongresszusi állásfoglalás. A gazdasági élet néhány területén azonban problémát okoz, hogy ezzel a követelménnyel nincsenek mindig összhangban a gazdasági szabályozók. A lakásépítő szövetkezetek jövedelmezősége például az egyéb építési tevékenységet végző vállalatok jövedelmezőségéhez képest elmarad. Az általánostól eltérő helyzetüket a közgazdasági szabályozók nem veszik figyelembe. Ennek következtében – bár a lakásépítési program megvalósítása kiemelt feladat – a lakásépítő vállalatok fejlesztési és bérezési lehetőségei elmaradnak az átlagostól. Hasonló a gond a legtöbb szolgáltatással és az olcsóbb cikkek gyártására vállalkozó üzemekben is. Az olcsóbb fogyasztási cikkek gyártására ezután is szükség lesz, de azt nem várhatjuk, hogy emiatt egyes üzemek kollektívái hátrányos helyzetbe kerüljenek.

Kedves elvtársak!

A X. kongresszus után megélénkült az eszmei-politikai munka. A határozatok feldolgozása a pártbizottságok és a pártszervezetek aktív szervező és politikai munkája következtében sikeres volt. A X. kongresszus határozatai a korábbiaknál szélesebb körben váltak ismertté. 400 000 fővárosi dolgozó vett részt a kongresszusi anyagot ismertető párt- és tömegszervezeti oktatásban. A különböző választási gyűléseken, pártnapokon, szakszervezeti és KISZ-rendezvényeken a fővárosi dolgozók többsége megismerte a kongresszus fő mondanivalóját. Természetesen a kongresszus határozatainak további sokoldalú, elmélyült ismertetése pártpropagandánknak fő feladata.

A kongresszust követően a pártszervezetek nagyobb figyelmet fordítottak az eszmei-politikai munkára. A kerületi és az üzemi pártbizottságok, az alapszervezetek testületi üléseken, taggyűléseken többször napirendre tűzték az eszmei-politikai munka helyzetének megtárgyalását és határozatokat hoztak a tennivalókra. Minden kerületi pártbizottság és számos alapszervezet megvitatta a szocialista közgondolkodást, és az eszméinktől idegen nézetek elleni harc feladatait.

Pártbizottságunk a múlt évben elemezte Budapest közművelődési helyzetét, és a munkások között végzett tevékenységre irányította a figyelmet. A határozatok végrehajtása megkezdődött. Itt említem meg, hogy a negyedik ötéves tervünkben szereplő kőbányai, józsefvárosi és újpesti

művelődési házak felépítéséért erőfeszítéseket kell tennünk. A közelmúltban foglalkoztunk legnagyobb egyetemünk, az Eötvös Loránd Tudományegyetem munkájával, eszmei-politikai helyzetével. Hamarosan a pártbizottsági ülés napirendjére kerül a szocialista közgondolkodás helyzete és az eszméinktől idegen nézetek elleni harc időszerű feladatai.

A X. kongresszus a fővárosi pártszervezetekben is lendületet adott a politikai tömegmunkának, de a helyi tömegpolitikai munka, az üzemi, intézményi feladatokra való mozgósítás még sok kívánnivalót hagy maga után.

A sajtó, a rádió, a televízió az utóbbi hónapokban javította tömegpolitikai munkáját. Mind gyakoribb a pozitív példák bemutatása, s ez kedvezően hat a közvéleményre, segít a reális szemlélet és a tennivalók kialakításában.

A vélemények és nézetek sokrétűségét is figyelembe véve megállapítható, hogy a párt politikájának megítélésében kedvező a helyzet. A fővárosi munkásság, az értelmiség és az alkalmazottak túlnyomó többsége egyetért pártunk politikájával, a X. kongresszus határozataival. Támogatja azokat az intézkedéseket, amelyeknek célja az általa is szóvá tett gondok, hibák, feszültségek megszüntetése. Ez a mai helyzet egyik jellemzője. Ez a X. kongresszus határozatainak realitását és a dolgozó tömegek politikai érettségét egyaránt mutatja. A másik jellemző vonása a hangulatnak, hogy a dolgozók jelentős része elégedetlen az eddigi eredményekkel, a valóságos helyzetnél rosszabbnak ítéli meg a X. kongresszus határozatainak végrehajtását.

Szükséges – ha röviden is – kitérni a munkások politikai helyzetére. Figyelemre méltó, hogy a kongresszus óta a határozatok és az azt követő intézkedések hatására növekedett körükben a párt tekintélye. Tudatosabban magukénak tekintik a párt célkitűzéseit, mert megfogalmazva látják bennük mindazt, amiről a kongresszus előtt véleményt nyilvánítottak, és megvalósításukat türelmetlenül szorgalmazták. Egyetértésük megmutatkozik tenniakarásukban. S ez különösen a törzsgárdát jellemzi. Budapesten sok példa van az önzetlen tenniakarásra és cselekedetre. Sajnos állami, párt- és szakszervezeti szerveink nem mindig tudják ezt az akaratot és cselekvési készséget megfelelően hasznosítani az előttünk álló feladatok végrehajtásában. Ebbeli felelősségünket nem csökkenti, hogy a munkások között is gyakori a közömbösség, a fegyelmezetlenség.

Úgy ítéljük meg, hogy ez az értékelés akkor is helytálló, ha figyelembe vesszük, hogy a munkások körében megoszlanak a vélemények, különösen az életszínvonal megítélésében. A nagyüzemek munkásai ismétlődően tesznek kritikai észrevételeket a csökkenő nyereségrészesedés, az ütem-

telen munkaszervezés miatt, és élesen fogalmazzák meg hátrányos helyzetüket a kisebb üzemek és főleg a szövetkezeti ipar dolgozóival szemben.

Budapesten – mint ahogy azt már több értékelő anyagban rögzítettük – az általában kedvező ideológiai, politikai helyzeten belül jelentkeznek téves és ellenséges nézetek is, amelyek kisebb-nagyobb körökre hatással vannak. A nacionalizmus, az antiszemitizmus, a polgári liberalizmus elleni eszmei harcunkban szenvedélyesebb, egyértelműbb, határozottabb és érvelőbb fellépés szükséges. Az elmúlt évben szórványosan jelentkeztek ultrabaloldali, radikális színezetű, oppozíciós nézetek egyes értelmiségi körökben és az egyetemi ifjúság között. Ezek ellen eszmei-politikai és adminisztratív eszközökkel is felléptünk. A pártbizottság következő ülésén ez a téma részletes feldolgozásban napirendre kerül, ezért nem szólok most erről bővebben.

Részletesebben kell azonban beszélni a kispolgári nézetek és magatartás elleni harcról. E nézetek és gyakorlat megnyilvánulásai szerteágazóak. Leggyakoribbak: az anyagiasság, és az önzés, a társadalom, a közösség lebecsülése, a társadalom, a népgazdaság helyzetének és jövőjének pesszimista megítélése, demagóg általánosítások, az életszínvonal növelését irreálisan felvető, az igényeket a kötelességektől elszakítva szemlélő követelések, az egyenlősdi szemlélet.

Azért tekintjük különösen veszélyesnek ezeket a nézeteket, mert az imperialista propaganda is e kérdésekben támad a legerősebben. Ismeretes, hogy a gazdasági reform bevezetése idején az imperialista propaganda „dicsérte" a reformot, mert arra számítottak, hogy a társadalom fellazulásához vezethet. Reményeik szertefoszlottak. Most, amikor fellépünk a reformtól idegen jelenségek ellen, céljaink következetes érvényesítéséért, a reform csődjéről beszélnek és a dolgozók életszínvonalának védelmezőiként lépnek fel. Bizonytalanságot, pesszimizmust, kishitűséget terjesztenek. Nem szabad lebecsülni ezeknek a hatását.

Eszmei-politikai munkánkban az eddiginél hatékonyabban kell újra és újra visszatérni a dolgozókat legáltalánosabban foglalkoztató kérdésekre. Ezek közül egy kérdéssel foglalkozom részletesebben. Évek óta – s ez alól a múlt év sem volt kivétel – a munkás, az alkalmazotti és a nyugdíjas közvélemény nagy része fenntartással vagy egyáltalán nem fogadja el az ár- és a jövedelmi viszonyokról adott hivatalos tájékoztatást. Az évi átlagos 3 százalékos reálbér- és az 5 százalékos reáljövedelem-növekedést tömegesen megkérdőjelezik. Az alacsonyabb jövedelműek, a nagycsaládosok, a nyugdíjasok – különösen, akik a régi nyugdíjtörvény alapján kapják a nyugdíjukat – megélhetési nehézségeiket mind türelmetlenebbül hangoztatják. Gyakori az életszínvonal stagnálására hivat-

kozás azoknál is, akik jó anyagi viszonyok között élnek. Sok bírálat hangzik el a fogyasztói árakkal kapcsolatban is. Ezek jó része indokolatlan. Nehezíti azonban az árpolitika megértését és elfogadtatását a vásárlóknak az a tapasztalata – és ezt az ellenőrző szervek is megállapítják –, hogy előfordulnak indokolatlan áremelések, amelyek a közvéleményben visszatetszést keltenek.

Úgy látszik, hogy az utóbbi években tovább nőtt a reális lehetőségek és az igények között a szakadék. Az általános közhangulat és érvelés legfőbb példái a valóban alacsony jövedelmű rétegek és egyének helyzete. Az indokoltan vagy indokolatlanul magas jövedelmek „utcai" megjelenése, a luxuscikkek árai, az életszínvonal stagnálásának érzetét keltik és ezt erősítik az alacsonyabb jövedelműek körében.

Tömegpolitikai munkánkban nem tudtuk megértetni, hogy az életszínvonalat a népgazdaság helyzete, a termelés alakulása és nem szubjektív elhatározások alakítják. Életszínvonal-agitációnk meggyőző ereje gyenge, az országos eredményekkel, a helyi tényekkel és érvekkel folytatott agitáció sem vált általánossá.

Politikai munkánkra vonatkozóan is jogos a Központi Bizottság legutóbbi ülésén elhangzott kritika, amely szerint nem tudatosítjuk eléggé elért eredményeinket, nem mindig kapnak kellő megbecsülést szocialista vívmányaink, munkásosztályunk, népünk közös teljesítményei. Ez vonatkozik az életszínvonalra is, amelyet akár a magunk korábbi helyzetével, akár más hasonló adottságú és fejlettségű országokkal hasonlítunk össze, kiállja a próbát. Nem önmagunk megnyugtatását szolgálja, hanem megfelel a valóságos helyzetnek, ha megállapítjuk, hogy 1971-ben is a párt és a kormány célkitűzéseivel összhangban növekedett az életszínvonal. Így van ez a fővárosban is, amit a reálbérek és a reáljövedelmek vagy a kiskereskedelmi forgalom növekedése és más fontos jelzőszámok mutatnak. Ezek természetesen átlagszámok és magukban foglalják az átlagtól való eltéréseket is. S ezt nem hagyhatjuk figyelmen kívül. De hiba az is, ha nem vesszük figyelembe az életszínvonal alakulásában szerepet játszó összes tényezőt.

Az életszínvonal megítélése csakis a mi társadalmunk egész helyzetének mindenre kiterjedő figyelembevételével lehet reális. Ha nem is emlegetjük gyakran, de az életkörülmények alakulásának értékelésénél mindig számon kell tartani, hogy a mi országunkban nincs létbizonytalanság. Megoldottuk a lakosság teljes foglalkoztatását, ami nem is olyan régen még csak elérendő céljaink között szerepelt. Szociális, kulturális vívmányaink egész sora évről évre kedvező hatással van az életkörülmények

alakulására. Vonatkozik ez a társadalombiztosítási és nyugdíj-rendszerünkre, szociálpolitikánkra, közoktatásunkra és sok minden másra.

Egyáltalán többet kellene tennünk azért, hogy az úgynevezett borítékon kívüli juttatásoknak nagyobb becsülete legyen. Azoknak is, amelyek nem mindenkit érintenek, de a társadalom egészének érdekeit szolgálják, például az ösztöndíj, az anyasági segély, a családi pótlék és sok minden más. És nem utolsósorban az életszínvonal, az életkörülmények alakulásában számon kell tartanunk a lakosság kiegyensúlyozott áruellátását és azt is, hogy országunkban nyugodt, kiegyensúlyozott a politikai légkör. Nem lehet az életkörülményektől elvonatkoztatni, hogy társadalmunkban jól érzik magukat az emberek, országunkban szilárd a szocialista törvényesség, s minden becsületes dolgozónak van támasza a munkahelyi közösségben, az egész társadalomban.

Az eredmények elismerése, megbecsülése nem azt jelenti, hogy érzéketlenek maradjunk azokkal a problémákkal, egyenetlenségekkel szemben, amelyek az életszínvonalat tekintve a fővárosban is fennállnak és megoldásuk közös erőfeszítéseket igényel. Nyugdíjrendszerünk egységesítése például még előttünk álló feladat, de nem kétséges, hogy amikor ennek anyagi alapjait létrehozzuk, ez is megvalósulhat. Éppúgy, mint a bérezésben tapasztalható feszültségek feloldása, a sokgyermekes családok további segítése, a lakáskérdés megoldása és így tovább.

Eléggé általános viszont, hogy több szó esik az elosztásról, mint a termelésről, az eloszthatóalapok megteremtéséről, a nemzeti jövedelem növelése érdekében szükséges erőfeszítésekről, a fegyelmezett munkáról. Pedig e vonatkozásban még korántsincs minden rendben.

Azért is jobban kell tudatosítanunk elért eredményeinket, mert erőt meríteni az újabb és újabb feladatokhoz, a gyengeségek, a hibák kijavításához, az építőmunka közben jelentkező ellentmondások leküzdéséhez abból lehet igazán, ha látjuk és tudjuk, hogy van értelme a munkának és eredményeink szilárd talajáról indulhatunk a harcba az előttünk álló feladatok megoldásáért. Jobban meg kell értetnünk – és ez a legfontosabb –, hogy munkánk minden eredménye a szocialista haza, a munkáshatalom erősödését, végső soron a dolgozó ember jólétét, biztonságát és nyugalmát szolgálja. Ez a kommunisták és a pártonkívüliek együtt végzett munkájának, közös erőfeszítéseinek értelme és célja.

Elvtársak! Bizonyos, hogy magasabb szintről tovább haladni mindig nehezebb. De abból kell kiindulnunk, hogy nemcsak a feladatok lettek nagyobbak és bonyolultabbak, hanem erőink is gyarapodtak. Meggyőződéssel állíthatjuk, hogy erőink a fővárosban is nagyobbak annál, mint amennyit eddig a fejlődés szolgálatába tudtunk állítani.

A kongresszus határozatainak végrehajtása döntően attól függ, milyen eszmei-politikai hatást tudunk elérni a dolgozók között. Ezért is fokozni kell erőfeszítéseinket a meggyőző munkában. A kommunistáktól, bárhol is dolgozzanak, joggal elvárja pártunk, hogy meggyőződéstől fűtött szenvedéllyel, lelkesen hirdessék, képviseljék, védelmezzék a párt politikáját.

Kedves elvtársak! A párt helyzetét a fővárosban alapvetően kiegyensúlyozott fejlődés, a párt erősödő egysége és politikai befolyásának növekedése jellemzi. A kongresszusra való felkészülés, majd a kongresszusi határozatok végrehajtása során politikailag, eszmeileg és szervezetileg egységesebbé kovácsolódott párttagságunk, erősödött pártunk és a tömegek kapcsolata, nőtt a párt politikája iránti bizalom.

A választott pártszervek irányító tevékenysége színvonalasabbá, tervszerűbbé, differenciáltabbá vált. A vezető pártszervek munkájában erőteljesebben érvényesül a kollektivitás, a testületi döntések megalapozottabbak, tervszerűbb a munka, több a kezdeményezés. A pártbizottságok területük elismert politikai vezetői, nagy önállósággal és felelősséggel végzik munkájukat. Még nem kielégítő mértékben, de javulás tapasztalható a határozatok végrehajtásában, ellenőrzésében is.

Fejlődött a pártdemokrácia, rendszeresebbé vált a vezető testületek és a taggyűlések tájékoztatása a végzett munkáról, a felsőbb szintű pártszervek határozatairól. A kongresszus előkészítése idején elhangzott javaslatokra az illetékes pártszervek rendszeresen visszatérnek, választ, tájékoztatást adnak a megtett intézkedésekről. Az irányító munka színvonalának emelkedése, a pártdemokrácia fejlődése kedvezően hatott a párttagság aktivitásának növekedésére. Az elmúlt évi sikeres politikai akciókban, az éves tervek teljesítésében a kommunisták túlnyomó többsége aktívan vett részt. A korábbinál többen vállaltak feladatokat, közéleti funkciókat. Általában lelkiismeretesen teljesítették a pártmegbízatásokat. A pártdemokrácia fejlődésével azonban nincs arányban a pártfegyelem erősödése, esetenként hiányzik a párt politikájától idegen nézetek és törekvések elleni bátor fellépés, a határozatok végrehajtásában a személyes felelősség következetes érvényesítése. Nem minden kérdés tiszta még az egész párttagság előtt, és tudjuk, hogy az egységért az új feladatok kapcsán újra és újra dolgozni kell. Mégis nyugodtan állíthatjuk, hogy a kongresszus óta eltelt időben tovább erősödött a párt egysége, a párt vezető szerepe.

A párt politikai befolyásának növekedését és szervezeti erősödését jelzi, hogy a kongresszus óta eltelt időben jelentősen, a korábbinál gyorsabb ütemben növekedett a párt taglétszáma. 1971-ben 11 143 párttagot vet-

tünk fel, 30 százalékkal többet mint 1970-ben. A párttagság létszáma a kilépetteket, a pártból törölteket, a kizártakat figyelembe véve 4,3 százalékkal nőtt. Jelenleg a pártnak Budapesten 198 598 tagja van.

Pártbizottságunk jelentését tárgyalva a Központi Bizottság Titkársága is megállapította, hogy a pártba felvettek között nőtt a fizikai dolgozók száma és valamelyest javult a párttagságon belüli arányuk. Viszont a kívánatosnál nagyobb mértékben növekedett az alkalmazottak száma. A tagfelvételi munkában előttünk álló feladatokat most nem részletezzük, mert ezt nemrég megtárgyaltuk. Most csak arra kívánjuk felhívni a figyelmet, hogy megkülönböztetett gonddal, céltudatosabban és tervszerűbben kell foglalkoznunk a fizikai dolgozók közül az arra érdemesek pártba való felvételével. Ez vonatkozik a 18–21 évesekre is, akik közül a múlt évben valamivel több mint 900-an lettek a párt tagjai.

Végrehajtó Bizottságunk a kerületi pártbizottságok tapasztalataival is meggyőzően arra a következtetésre jutott, hogy további előrehaladásunk érdekében megkülönböztetett gonddal kell foglalkoznunk a fővárosban mindenütt a kommunista magatartás, életmód és munkastílus kérdésével, valamint az alapszervezeti munka javításával. Helyzetünk reális értékeléséhez hozzá tartozik annak megállapítása, hogy a fővárosi kommunisták, köztük a vezető beosztásban levők nagy többsége, munkahelyén fegyelmezetten dolgozik, helyes magatartást tanúsít, a gyarkorlatban megvalósítani igyekszik a párt politikáját. Önzetlen, példamutató munkájuknak, magatartásuknak nem kis része van az elért eredményekben, abban, hogy a párt politikája a tömegekben megértésre és támogatásra talál. Ebben kifejezésre jut, hogy előrehaladtunk – ha nem is mindenütt egyformán – a párt káderpolitikai elveinek érvényesítésében, a káderekkel való foglalkozásban. Körültekintőbb a káderek minősítése, a párt vezető szerepe a kádermunkában is érvényre jut.

Úgy érezzük, külön is szólni kell arról, hogyan ítéljük meg a fővárosban dolgozó gazdasági vezetőket. Erre ösztönöz bennünket, hogy mind szélesebb körben tapasztaljuk a gazdasági vezetők igazságtalanul általánosító elmarasztalását. Egy-egy negatív és valóban elítélendő eset kapcsán a gazdasági vezetőket általában veszik célba. Az igazságtalan támadásokkal szemben a gazdasági vezetőket is meg kell védenünk, amint meg kell védenünk minden becsületes embert. Az igazság az, hogy a gazdasági vezetők túlnyomó többsége a fővárosban is odaadással és hozzáértéssel végzi feladatát, amiért nem elmarasztalást, hanem munkájuk alapján elismerést és megbecsülést érdemelnek. Aki törvényeinkkel szembekerül, akkor sem kaphat menlevelet a felelősségre vonás alól, ha történetesen gyárigazgató. Akikről bebizonyosodik, hogy nem képesek ellátni a

feladataikat és alkalmatlanok a vezetésre – s ilyenek is vannak –, azokat fel kell menteni beosztásukból és képességeiknek megfelelő munkakörbe kell elhelyezni őket. E téren is vannak tennivalóink. A lelkiismeretes vezetőknek azonban érezniük kell, hogy a párt, a becsületes közvélemény védelmet nyújt az alaptalan vádaskodással szemben és mellettük áll, amikor a lazaságok és fegyelmezetlenségek ellen határozottan fellépnek.

Ugyanakkor rá kell mutatni, hogy most, amikor stabilitás, nyugodt, kiegyensúlyozott politikai légkör van, tapasztalható a megnyugvás veszélye, a hibákkal szembeni elnéző magatartás, különféle lazaságok, fegyelmezetlenségek, szerénytelenség, a párt erkölcsi normáinak és állami törvényeinknek durva megsértése és elvtelen személyeskedések is.

Az előttünk álló minden korábbinál nagyobb és bonyolultabb feladatok megoldása, a társadalmi életünkben mutatkozó negatív jelenségek sikeres leküzdése feltételezi, megköveteli, hogy sorainkban rendet tartsunk, ne engedjünk teret a lazaságoknak. Ennek egyik legfontosabb feladatát abban látjuk, hogy megkülönböztetett gonddal foglalkozzunk a kommunista felfogás, magatartás, életmód és munkastílus kérdéseivel. Azonos mércével mérve, határozottan fel kell lépnünk mindenkivel szemben, aki semmibe veszi, megsérti a párt fegyelmét, erkölcsi normáinkat. Fokoznunk kell a követelményeket általában a kommunistákkal, de különösképpen a vezetőkkel szemben. Abból induljunk ki, hogy a vezetőknek – bármilyen beosztásban is dolgoznak – nagy a felelősségük abban, hogy magatartásuk a munkahelyen, a társadalmi és családi életben, állásfoglalásaik, cselekedeteik összhangban legyenek a párt politikájával, erősítsék környezetük bizalmát a pártban. Ellenkező esetben elriasztják, elszigetelik a párttól a tömegeket.

Ismeretes, hogy a múlt évben a párt központi szerveinek, a budapesti, a kerületi és az alsóbb szintű pártszervezeteknek is több esetben pártfegyelmi úton kellett felelősségre vonni magukról megfeledkezett, vezető beosztásukkal visszaélő párttagokat. Köztük többen jogtalan anyagi előnyökért tették kockára a becsületüket, kárt okoztak ügyünknek. A felelősségre vonás kétségkívül a párttagság és a párton kívüli közvélemény helyeslésével találkozott. A jövőben sem szabad megengednünk, hogy bárki is büntetlenül visszaélhessen beosztásával, a bizalommal, a reá ruházott hatalommal. Ezzel együtt igen fontos feladatunk a megelőzés, a pártszerű kritikai légkör erősítése, a választott testületekben, az alapszervezetekben és azon kívül is. Időben fellépni a hibákkal szemben, megakadályozni a hibák elkövetését, ez a helyes kommunista magatartás alakításának és a párt védelmének fontos feltétele.

Tanulságai miatt szólnunk kell arról is, hogy az elmúlt évben Végrehajtó Bizottságunknak több olyan időt rabló és idegeket őrlő üggyel kellett foglalkoznia, amelyek arra mutattak, hogy a különböző területeken dolgozó egyes kommunisták egymás közötti viszonya, magatartása ellentmond a pártszerűségnek. Ennek kapcsán legalább két dologra kell felhívni a figyelmet. Először is feltétlenül szükséges, hogy a vezetők saját munkájukat, magatartásukat időről időre kritikusan vizsgálják; másodszor a környezet, az együtt dolgozók egymás iránti nagyobb figyelme és felelőssége is szükséges a magatartásbeli és módszerbeli hibák időben való feltárásához, kijavításához. Nem törődhetünk bele a felfogásunktól és munkastílusunktól idegen közömbösségbe. A „ne szólj szám, nem fáj fejem" idegen a kommunista magatartástól s a közömbösségnek, a fegyelmezetlenségnek is forrása. A párt- és az állami fegyelem lazaságaival szemben határozott fellépésre van szükség. Következetesebben érvényesíteni kell a vezetők és az ügyintézők felelősségét és indokolt esetben felelősségre vonásukat.

Szembe kell szállnunk a ráérős, kényelmes magatartással is, amely ellenkezik felfogásunkkal, munkastílusunkkal. Nemtörődömségre, kényelmességre utal, hogy egyesek a feladat megoldását akkor is felülről várják, amikor a megoldás kulcsa helyben van, és fordítva, amikor a megoldás kulcsa fent van, de késik! Egész kollektívák lendületét fogja vissza, amikor a vezetők nem a felmerült nehézségek, problémák leküzdésére összpontosítják a figyelmüket, erőfeszítéseik nem arra irányulnak, hogyan lehetne legyűrni a valóságos nehézségeket, hanem arra, hogy megmagyarázzák „mit miért nem lehet". Közös erővel véget kell vetnünk a passzivitásra kényszerítő magyarázkodásnak. Dolgoznunk kell azért, hogy a kommunista vezetők általános módszerévé váljék a problémák okainak feltárásával együtt a megoldás lehetőségeinek a kutatása, a lelkesebb, a nehézségekkel bátrabban szembenéző munkastílus.

Elvtársak! Az előttünk álló feladatok megkövetelik, hogy – a kongresszus útmutatásait követve – döntő fontosságot tulajdonítsunk az alapszervezeti pártélet fellendítésének. Minden eddiginél konkrétabb segítséget kell adnunk az alapszervezeteknek, a párttitkároknak, a pártvezetőségeknek, hogy jobban teljesíthessék feladataikat. Vizsgálódásaink közben arra a megállapításra jutottunk, hogy a párt munkája elsősorban itt nincs szinkronban a gazdasági reform követelményeivel. Azonkívül bármely feladatra tekintünk is, azok sikeres helyi megoldása feltételezi, hogy a párt alapszervezetei mindenütt megbecsülésnek örvendő, összeforrott kollektívákká váljanak. Nem kétséges, hogy párttagságunk aktivitása, a kommunisták egyenletesebb teherviselése, az, hogy a párttagság milyen mér-

tékben élhet a jogaival és hogyan teljesíti a kötelességét, igen nagymértékben az alapszervezetben levő állapotoktól függ. Az egyes alapszervezetekben a helyzet jól lemérhető azon, hogy a párttagok hirdetik-e a párt politikáját, kiállnak-e érte, milyen az emberi magatartásuk munkatársaikhoz, a pártonkívüliekhez való viszonyuk.

Példák sorával lehetne bizonyítani, hogy a tagfelvétel alakulása, a tagság részvétele pártoktatásban, a kommunista vezetők magatartása, gazdaságpolitikai és kultúrpolitikai céljaink helyi érvényesítése igen nagy mértékben függ a pártalapszervezet jó vagy rossz munkájától.

Nem arról van szó, mintha nem fejlődött volna az alapszervezeti pártélet és semmi sem történt volna az alapszervezetek munkájának segítésére. A kongresszust megelőző taggyűléseken megválasztott pártvezetőségek az elmúlt évben a korábbinál aktívabban, sok vonatkozásban színvonalasabban tevékenykedtek. A feladatukat jól ellátó alapszervezetek száma növekvőben van, viszont nem kevés azoknak a száma sem, amelyek még nem képesek megfelelő színvonalon képviselni és helyileg érvényesíteni a párt politikáját. Önkritikusan meg kell állapítanunk, hogy a szükségesnél és a lehetségesnél kevesebbet tettünk a fővárosban a munka első vonalában dolgozó alapszervezetek segítéséért.

Az elmúlt évben lezajlott választási kampány például ismételten felhívta a figyelmünket arra, hogy nagyobb gonddal és körültekintéssel kell foglalkoznunk a lakóterületi pártszervezetekkel, több politikai segítséget adva sajátos feladataik ellátásához.

Átgondolt, tervszerű, hosszabb távra szóló és állandó munkának kell tekintenünk a pártalapszervezeti munka színvonalának javítását. Az irányítás, az ellenőrzés és a segítés eddigi módszerei jórészt ezután is alkalmazhatók. Nem elégedhetünk meg azonban azzal, amit a rövid titkári tanfolyamok, az összevont vagy csoportos titkári értekezletek adnak az alapszervezetnek, javítani kell a munkát úgy is, hogy több alapszervezeti titkárt küldünk pártiskolára, bővítjük az információt, szélesítjük az információt adók körét központi, fővárosi előadókkal is.

Nem új követelmény, de igen időszerű, hogy szakítsunk az ún. villámlátogatásokkal, a pártszervezetek, alapszervezeti titkárok, vezetőségek felületes tájékoztatásával és ellenőrzésével. Az alapszervezeteknek a helyi viszonyok megismerésén alapuló, konkrét segítségre van szükségük. Ez feltételezi a huzamosabb ideig tartó helyszíni munkát, a helyi lehetőségek alaposabb megismerését. Elmélyültebb munkára van szükség, hogy meg tudjuk ítélni mire képes a vezetőség, milyen a viszonya a tagsággal, milyen a pártszervezet és a gazdasági vezetők együttműködése, a vezetők magatartása. Szükséges ez a fajta munkastílus, hogy a pártszervezet ere-

jéhez mérjük és szabjuk a feladatokat, illetve, hogy képessé tegyük színvonalasabb munkára.

Minden eddiginél több figyelmet kíván a taggyűlések fontosságának, szerepének növelése az alapszervezetek életében. A színvonalas taggyűlés nélkülözhetetlen feltétele az alapszervezeti pártélet fejlődésének, a pártpolitika eredményes megvalósításának – ennek segítése minden irányító pártbizottság feladata.

Ha azt akarjuk, hogy a párt minden alapszervezetében aktív legyen a pártélet, minden párttagunk képességeinek, lehetőségeinek megfelelően vállaljon részt a társadalmi munkából, a párttagság segítse és ellenőrizze a párt politikájának helyi megvalósítását, a vezetők munkáját és magatartását, jelezze a visszásságokat, akkor az alapszervezeti munka színvonalának javítását nem kampányszerűen kell végezni, hanem hosszabb távon, a pártélet, a vezető pártszervek egyik folyamatos és központi feladatává kell tenni.

Ezt szolgálja az is, hogy a kerületi pártbizottságok ezután az éves programokkal és a féléves tervekkel egyidőben a Budapesti Pártbizottsággal összehangolva elkészítik az alapszervezetek munkáját segítő konkrét programokat.

Kedves elvtársak!

Összességében azt mondhatjuk, hogy előrehaladtunk. Kemény munkával eltöltött, eredményes esztendő van mögöttünk. Megtettük az első lépéseket a X. kongresszus határozatainak végrehajtása érdekében. A kongresszuson elfogadott határozatok a gyakorlatban is helyesnek bizonyultak. Az 1971-es esztendő – a gondok és a nehézségek ellenére – a szocialista építőmunka eredményes éve volt a fővárosban is. Alapvetően ez határozza meg a X. kongresszus határozatainak végrehajtásáért végzett munka értékét és értékelését.

Helyesen akkor cselekszünk, ha eredményeinket – a gondokat, a lehetőségeket is – reálisan, tehát nem többre és nem kevesebbre értékeljük a valóságnál. Nagyon fontos ez a tömegek mozgósítása szempontjából is.

Végrehajtó Bizottságunknak az a véleménye, hogy kiegyensúlyozott politikai légkörben, népgazdaságunk alapjaiban egészségesen fejlődő bázisán sikeresen megoldhatjuk az 1972-re célul tűzött feladatokat.

MAGASABB SZÍNVONALÚ, FELELŐSSÉGTELJESEBB MUNKA

FELSZÓLALÁS A PARLAMENTBEN

1973. FEBRUÁR

Tisztelt országgyűlés!

Kedves elvtársnők, elvtársak!

Csaknem két esztendeje, hogy az országgyűlés Fock elvtárs előterjesztésében megtárgyalta és egyhangúlag jóváhagyta a Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusa határozatainak végrehajtását szolgáló kormányprogramot. Megállapíthatjuk, hogy a kormány eredményesen munkálkodott országépítő céljaink megvalósításáért.

Országgyűlésünk kedvező helyzetben tárgyalhatja a kormány beszámolóját.

A Központi Bizottság 1972. novemberi ülésén megvizsgálta, hogy a kongresszus irányvonala – amely meghatározó társadalmunk életében, tevékenységében és fejlődésében – hogyan valósult meg. Az állásfoglalást megismerték és megvitatták az egész országban. Népünk többsége egyetért a határozatokkal, kész azok végrehajtására.

A Központi Bizottság állásfoglalásának kedvező fogadtatása elsősorban annak tulajdonítható, hogy megerősítette pártunk X. kongresszusa határozatait. Együttes tapasztalatunk, hogy a munkásosztály politikáját, népünk törekvéseit megtestesítő kongresszusi határozatokat a gyakorlat igazolta. Az állásfoglalás – a közvélemény várakozásával egyezően – megerősítette, hogy az eddigi úton akarunk és fogunk tovább haladni. Igazítunk, ahol igazítanivaló van, de döntő, hogy a párt fő politikai vonalán nem kell változtatni. Pártunk és népünk egysége, egyetértése több mint másfél évtizedes politikai gyakorlatunkra épül.

A Központi Bizottság 1972. novemberi határozata nem utolsósorban azért váltott ki egyetértést, mert reálisan összegezte eredményeinket, elemzően és cselekvésre ösztönzően tárta fel gyengeinket, közvéleményünket is foglalkoztató következetlenségeinket, gondjainkat. Ennek része, hogy amikor áttekintjük a X. kongresszus óta végzett munkát – és ezt teszi a kormány beszámolója is –, nem a vágyainkból és óhajainkból,

hanem reális társadalmi valóságunkból indulunk ki, s feladatainkat is ennek alapján határozzuk meg. Ahol élet és mozgás van, ott mindig akadnak problémák, nehézségek, megoldást sürgető ellentmondások is. A jó politikának nem az a fő ismérve, hogy minden zökkenő nélkül mennek a dolgok előre, hanem az, hogy ezeket az ellentmondásokat valóságos súlyuknak megfelelően, gonddal számbavesszük és mindent elkövetünk a helyes megoldás érdekében. Pártunk ilyen politikát folytat és ilyent fog folytatni a jövőben is. Erre adott példát a Központi Bizottság legutóbbi ülése is.

Népünk többsége egyetért azzal, hogy bevált politikánkon, a X. kongresszus célkitűzésein ne változtassunk, hanem legyünk következetesebbek a végrehajtásban. Erre szólít fel a kormány beszámolója, s bizonyos vagyok benne, hogy dolgozó népünk egyetértéssel fogadja és cselekvően támogatja országgyűlésünk döntéseit.

Az egyetértés növeli a párt-, az állami és a társadalmi szervek, a minisztériumok, a vállalati, intézményi vezetők feladatát és felelősségét, hogy következetesen hajtsák végre a X. kongresszus határozatait, az országgyűlés, a kormány döntéseit.

Tisztelt képviselőtársaim!

Nagyra kell értékelnünk a kormány beszámolójában felsorolt, társadalmunk fejlődését jellemző tényeket.

Az eredmények és a gondok egybevetése arról tanúskodik, hogy a szocializmus építése az elmúlt két évben is töretlenül előrehaladt. Tervszerűen gyarapodott, fejlettebb lett az ország, javultak az életkörülmények, gazdagodott szocialista kultúránk és szellemi életünk.

Mérhetően erősödött a népi hatalom. Erősödött politikai alapja, a munkásosztály és a parasztság szövetsége, a dolgozók összefogása. Teljesebb a szocialista nemzeti egység, erősödik a szocialista gondolkodásmód, a közösségi felelősségérzet. Stabilitás és nyugalom van az országban. Szilárd a szocialista törvényesség. Olyan a légkör a politikában, a gazdaságban, a tudományban és a kultúrában, amely kedvez a tehetség kibontakozásának és ösztönöz az alkotó munkára.

Hazánk és népünk a haladásnak és a jólétnek ismét magasabb fokára jutott. Ez szocialista rendszerünk nagy vívmánya, dolgozó népünk munkájának eredménye, s erről emelt fővel adhatunk számot az országgyűlés fórumán is.

Sok minden történt az elmúlt két évben, amely az egész ország és a kisebb közösségek életét, munkáját, szociális, kulturális helyzetét javította. Ez is bizonyítja munkásosztályunk áldozatos tevékenységét, öntudatos magatartását és azt, hogy növekvő politikai aktivitással, gyarapodó

szaktudással, vezető szerepéből eredő felelősséggel vállalja a szocializmus építéséből reá háruló feladatokat. Ez többek között nyomon követhető a szocialista munkaverseny- és brigádmozgalom eredményeiben, fejlődésében. A szocialistabrigád-mozgalom terjedése, ereje nem csak a termelésre, az általános emberi magatartásra is kedvező.

Nagyra értékeljük mezőgazdaságunk termelési eredményeit, termelőszövetkezeti parasztságunk helytállását. Parasztságunk jó szövetségese munkásosztályunknak, magatartásával, termelési eredményeivel egyaránt bizonyítja, hogy fenntartás nélküli híve a szocializmusnak, s vállalja – ereje és tapasztalata alapján – az ország gondjaiból neki jutó feladatok megoldását.

Értelmiségünk tudásban és létszámban is évről évre gyarapodik; élete, munkája, alkotásai azt bizonyítják, hogy szocializmust építő népünk része; tudományos, műszaki, művészeti tevékenysége arról tanúskodik, hogy cselekvő egyetértéssel támogatja társadalmunk haladását.

Kedves elvtársak!

Együttes munkánk eredményeit összegezni közös kötelességünk. Úgy gondolom, jogos az örömünk és büszkeségünk, hogy fejlődik az ország, minden megye, falu és város gyarapszik. Ezt azért is hangsúlyozom, mert időnként azt tapasztalja az ember, hogy valamiféle divattá lett csak a gondokról, hibákról szólni. A valóságos gondok, hibák őszinte feltárása kötelességünk, de eredményeink és hibáink egyoldalú le-, vagy túlbecsülése ellentétes politikánk realizmusával.

Örülni kell mindannak, amivel gyarapodtunk és őszintén felháborodni azért, amit nem teljesítettünk, amit megtehettünk volna, ám szervezetlenség, felelőtlenség, önzés vagy hanyag munka miatt elmulasztottunk. Érthető, hogy mindez okkal nyugtalanít bennünket. De teremtő nyugtalanság legyen ez, ne csak felháborodás! Attól lesz több és nagyobb eredményünk és kevesebb gondunk, ha az indokolt felháborodásunkat alkotó cselekvés követi, ha közvetlen környezetében, a maga helyén mindenki állandóan érzi, hogy a szocializmus építésének ügye rajta is múlik. A felelősségérzés az a biztos mérce, amely meg tudja találni a határvonalat a demagógia és a termékeny, előrevivő bírálat között. Ennek a felelősségérzésnek, és ami ezzel egyet jelent, a szocialista öntudatnak növelése fontos feladatunk.

A szocializmus magasabb szintű építése új és nagyobb feladatok megoldását követeli mindannyiunktól. A munkánk iránti nagyobb követelményeket érvényesíteni kell minden társadalmilag szükséges tevékenységre és az emberi magatartásra is.

Változatlan törekvésünk, hogy a cél teljesítéséért összefogjon mindenki

– kommunista és pártonkívüli –, aki szívén viseli a nép sorsát. Ennek tartalma: a személyes és együttes felelősségünk a szocializmus felépítéséért. Ezt kell szolgálnia az eddigieknél jobban, nagyobb hatékonysággal a szocialista demokráciának. Ebben olyan erő van, amelyet pótolni semmi mással nem lehet. Ezért jogos az igény, hogy akinek hatalmat adott a dolgozók bizalma, azzal felelősséggel éljen, ennek szellemében cselekedjen, ne tekintse tehernek a szocialista demokráciát, mert a döntés és a végrehajtás is csak így lesz jobb. Ezen az úton érhetjük el, hogy a jogok gyakorlása és a kötelességek teljesítése együttesen, a mainál magasabb fokon szolgálja a közösséget. A mi demokráciánk azért szocialista, mert valóságos jogokat ad, és a becsülettel, tisztességgel végzett munka az alapja.

Erről azért is kívánok szólni, mert társadalmunkban vannak még olyan emberek, akik nem törődnek a közösség érdekeivel, elhanyagolják személyes kötelességeiket, csak jogaikat tartják számon. Társadalmi gyakorlatunkban előnyt kell adni a közösségért végzett önzetlen munkának. Növelni kell e munka erkölcsi elismerését, mert ez a legjobb és legeredményesebb eszköz a közömbösség, a kispolgári életszemlélet minden megnyilvánulásával szemben is.

Aki társadalmi valóságunk egészére figyel, annak észre kell vennie, hogy a mi társadalmunkra nem az önző, az anyagias, a jogaikat követelő, de a kötelességeiket elhanyagoló emberek a jellemzők. Még akkor sem, ha időnként a közvélemény figyelmének középpontjába kerülnek és aránytalanul többet hallunk róluk, mint a szocializmust tisztességgel építő dolgozókról. Fontos, hogy az anyagi érdekeltség elvét következetesen érvényesítsük, hogy a jobb munka megbecsülése a díjazásban is kifejeződjék, s ezzel együtt, ettől elválaszthatatlanul – ahogy erre miniszterelnökünk rávilágított – ugyanolyan fontos az is, hogy az erkölcsi ösztönzés szerepét növeljük. Tudjuk, hogy az embereknek kell a jó, az elismerő szó. Feladatunk, hogy olyan társadalmi közgondolkodást teremtsünk, amelyben a közösségért, a társadalomért végzett jó munka a legfőbb értékmérő.

Arra kell törekednünk, hogy azokat becsüljük jobban, a figyelem azokra irányuljon, akik a közösséggel együtt akarnak boldogulni, akik az önzéssel az önzetlenséget, a szerénytelenséggel a szerénységet, a befelé fordulással a közösségi magatartást, a teremtő nyugtalanságot állítják szembe.

Tisztelt országgyűlés!

A kormány beszámolójában első helyen állnak a népgazdaság fejlődésének és fejlesztésének kérdései. Jelentősnek tartjuk, hogy erőfeszítése-

ink, a párt és a kormány intézkedései gazdaságirányításunk minél teljesebb kibontakozására, szocialista építésünk további dinamikus fejlődésére, a népgazdaság tervszerűségének erősítésére, külső és belső egyensúlyának javítására eredményesek voltak. Amit elértünk, biztató, de a fejlődés többet követel.

Népgazdaságunk fejlesztésének feladatai nagyobbak és bonyolultabbak, mint a korábbi években. A hagyományos termelés jó néhány iparágban megszűnik, átalakul, átrendeződik a technika, s vele a munkaerő is, megváltoznak a szakmai követelmények. Biztosítani kell a nagy értékű, termelékeny gépek jó kihasználását, fokozni a hazai és a külső piacokon is keresett versenyképes termékek gyártását. Ez még inkább hangsúlyozza a szocialista tervgazdálkodás fontosságát, a tervszerűség fokozását, amely a szocializmus építésének törvényszerűsége, nélkülözhetetlen feltétele.

Minden erőnkkel támogatjuk a kormánynak azt a törekvését, hogy magasabb színvonalon, tudományosabban és összehangoltabban kell tervezni, hogy a célul tűzött feladatok terv szerinti megvalósításában és ellenőrzésében nagyobb határozottságra van szükség. Ezt követeli népgazdaságunk arányos fejlődése, a szocialista integrációban való részvételünk.

A tervszerű munkához jók a feltételek, évről évre nagyobb a népgazdaság teljesítőképessége, bevált, eredményesen működik a gazdaságirányítási rendszer. Negyedszázados tapasztalatunk, gyakorlatunk van a szocialista tervgazdálkodásban, de meríthetünk a testvéri szocialista országok ilyen irányú tapasztalataiból is. Biztos alapokon nyugszik gazdasági együttműködésünk a Szovjetunióval és a KGST többi országával.

A szocialista tervgazdálkodás erősítése, lehetőségeinek jobb kihasználása fontos kormányzati, de nem csak kormányzati feladat. A beruházások megvalósításában éppen úgy, mint a költségvetés bevételeinek a növelésében és kiadásainak a csökkentésében, államközi kötelezettségeink teljesítésében, az üzemek közötti együttműködésben és számos más területen a helyi vezetésre is nagy felelősség hárul, hogy összehangoltabb, tervszerűbb legyen a munka. Ez a bürokratikus, a kezdeményezést fékező jelenségektől is óvja gazdasági életünket.

A Központi Bizottság állásfoglalása óta közvéleményünkben erősödött a felismerés, hogy a dolgozó nép felemelkedését az szolgálja igazán, ha társadalmunk alkotó erejét népgazdaságunk fejlesztésére koncentráljuk. A Központi Bizottság határozatát követően a legtöbb vita a termelés, a gazdálkodás, az árak és az életszínvonal kérdéseiről bontakozott ki. Ezek belpolitikai életünk fontos kérdései. A termelés, a gazdálkodás eredményessége meghatározza, hogy mikor és milyen színvonalon elé-

gíthetjük ki a lakosság igényeit, hogyan alakul az életszínvonal hazánkban.

Amit népgazdaságunk fejlesztéséért és társadalmi viszonyaink magasabb színvonaláért teszünk és tennünk kell, annak célja, hogy tovább javítsuk népünk élet- és munkakörülményeit. Munkásosztályunk, dolgozó népünk több mint másfél évtizede tapasztalja, hogy pártunk és kormányunk következetes abban, hogy a szocializmus építésével, a nemzeti jövedelem növekedésével együtt járjon az életszínvonal rendszeres emelkedése. S hogy ez nemcsak elv, hanem megvalósult gyakorlat, azt a statisztikai adatok mellett dolgozó népünk közvetlen tapasztalatai igazolják. Mindig megtettük az életszínvonalat növelő intézkedéseket, amikor annak anyagi alapjait megteremtettük. Az a célunk, hogy társadalmunk dolgozó osztályai és rétegei arányosan részesüljenek a megtermelt nemzeti jövedelemből. Ezt társadalmi méretben teljesítettük és a továbbiakban is erre törekszünk.

A Központi Bizottság megállapította, hogy az utóbbi két évben is tovább javultak társadalmunk valamennyi dolgozó osztályának és rétegének életkörülményei. De a nagyüzemi munkásság életszínvonala nem tartott lépést más társadalmi rétegek életszínvonalának fejlődésével. Ezt korrigálta az a központi béremelés, amelyet a kormány a szakszervezetekkel egyetértésben március elsejétől életbe léptetett. Ezt az intézkedést közvéleményünk indokoltnak és igazságosnak tartja és az is, mert az ország legfejlettebb termelőerőivel dolgozó nagyüzemi munkásság bér- és jövedelemszintje nem maradhat el más társadalmi rétegek színvonalától.

A nagyüzemi munkások indokolt béremelése nem a többi dolgozó réteg rovására történt. A Központi Bizottság állásfoglalásában és az azt követő intézkedésekben viszont megnyilvánul a nagyüzemi munkásság áldozatos munkájának, politikai szerepének társadalmi elismerése. Az életszínvonal emelkedéséből tartósan nem maradt és nem is maradhat ki a lakosság egyetlen jelentős rétege sem. A szocializmus lényege, hogy társadalmi méretű jólétet teremtsünk.

Indokolt, hogy a negyedik ötéves terv hátralevő éveiben a népgazdaság fejlődésével összhangban további életszínvonal-növelő intézkedésre kerüljön sor. A párt és a kormány – közvéleményünkkel együtt – számon tartja a jogos igényeket. Ezek kielégítése lehetőségeinktől, közös munkánk eredményességétől függ. Igényeink természetesen mindig nagyobbak, mint a lehetőségeink. Így van ez a Központi Bizottságban, a kormányban és a közvéleményben is. Ebben is egységesek vagyunk. Dönteni azonban csak reálisan szabad és nem a szándékok szerint.

Kedves elvtársak!

Pártunk és kormányunk társadalmi érdekből cselekszik, amikor azzal is védi az életszínvonalat, hogy szigorúan ügyel a kibocsátott vásárlóerő és az árualap egyensúlyára, a forint stabilitására.

Közvéleményünket sokat foglalkoztatja az árak emelkedése. Gondja ez a pártvezetésnek és a kormánynak is.

Kormányunk számos és eredményes intézkedést tett a Központi Bizottság állásfoglalásában megfogalmazott árstabilitás és az államháztartás egyensúlyának megteremtésére. Népünk megértését és bizalmát igazolja, hogy a szükségessé vált áremelések bejelentése – bár két hónappal megelőzte a végrehajtást – nem okozott zavart kereskedelmi forgalmunkban, joggal mondhatjuk, hogy a lakosság – bár nem örült az áremeléseknek – magatartásával bizonyította: osztozik a kormányzat felelősségében. Ez a bizalom azonban növeli a kormány, az árellenőrző szervek és valamennyiünk felelősségét, azért, hogy a fogyasztói árszínvonal ne haladja meg a tervezett mértéket. Ezt a felelősséget mindazoknak vállalniuk kell, akik a termelés, a kereskedelem irányításában, vagy más olyan területen dolgoznak, hogy szerepük van az ár alakításában. Intézkedéseink hatására az indokolatlan áremelések száma csökkenő, de a lakosság jogosan háborodik fel akkor is, ha az áremelkedéssel minőségrontás formájában találkozik. Biztosítani kell az árak folyamatos és szigorú ellenőrzését, amelyet az utóbbi időben már tapasztaltunk is. El kell érnünk, hogy se indokolatlan áremeléssel, se minőségrontással ne lehessen nyereséget növelni. Ez is feltétele annak, hogy közvéleményünk jobban megértse árpolitikánkat, amely fontos része jól funkcionáló gazdaságirányítási rendszerünknek. A lakossággal közös nevezőn vagyunk az indokolatlan áremelések megakadályozását illetően, hamar egyetértésre jutunk ha árcsökkenésről van szó, de közös véleményre kell jutnunk akkor is, amikor társadalmi érdek követeli meg egy-egy cikk árának az emelését.

Tudatában kell lennünk annak, hogy a fogyasztói árak alakulását alapvetően a termelői árak befolyásolják. Elsősorban a termelés oldaláról tehetünk legtöbbet az árstabilitásért. Vagyis figyelmünket, tudásunkat az önköltség csökkentésére, a termelékenység emelésére, a forgalom növelésére kell fordítani.

Tisztelt országgyűlés!

Nagy jelentőségű belpolitikai esemény a sorra kerülő általános tanácstagi választás. Ennek fontos aktusaként befejezéshez közelednek a jelölőgyűlések. Tapasztalatok szerint a tanácstagok többségét újra jelölték. Ebben megnyilvánul a tanácstagok közéleti munkásságának erkölcsi

megbecsülése. A tanácsok és a tanácstagok megérdemlik, hogy nehéz munkájukat egész társadalmunk elismerése kísérje.

A tanácsok újjáválasztásával jó alkalom adódik, hogy az országos politikára építve reális helyi számvetések készüljenek az elvégzett munkáról és a további feladatokról. Ez alkalom arra is, hogy jobban a figyelem középpontjába kerüljön a község- és várospolitika. A jól funkcionáló új tanácstörvény, a választások módot adnak arra, hogy tovább mélyüljön a tanácsok és a lakosság kapcsolata, kiterebélyesedjen a szocialista demokrácia, a lakosság aktív részvétele a tanácsok munkájának támogatásában és ellenőrzésében, a helyi fejlesztési célok kidolgozásában és végrehajtásában. Sok hasznos társadalmi tevékenység jelzi, hogy az állampolgárok szívesen vesznek részt a közügyek intézésében, lakóhelyük építésében, gyarapításában, szépítésében.

A tanácsválasztások a népfrontpolitika, a szocialista nemzeti összefogás jegyében zajlanak le. Az eddigi tapasztalatok is bizonyítják, hogy a választásokkal tovább erősödik hazánkban a szocialista demokrácia, nő a lakosság közvetlen és aktív részvétele a helyi politika alakításában, ellenőrzésében és végrehajtásában.

Tisztelt országgyűlés!

Miniszterelnökünk beszámolója tapasztalatainkkal egyezően arról tanúskodik, hogy a Központi Bizottság 1972. novemberi ülése óta már sok minden történt a X. kongresszus határozatainak jobb végrehajtásáért. A további tennivalókra a kormánynak van jól megalapozott intézkedési terve, mindenütt kialakították a határozatból adódó helyi feladatokat. Nagyon fontos, hogy ne törjön meg ez a lendület és a feltárt hibákat is kijavítva, a nehézségeket leküzdve, közös akarattal elérjük a kitűzött célokat.

Minden lehetőségünk megvan a magasabb színvonalú, felelősségteljesebb munkához, a valóban nagy feladatok elvégzéséhez. Pártunk egysége a X. kongresszus óta tovább erősödött. Erősödött munkásosztályunk vezető szerepe és nőtt áldozatkészsége. Parasztságunk, értelmiségünk szövetsége munkásosztályunkkal, egyetértése a szocializmus teljes felépítésével, erős és szilárd alapokon nyugszik. Programunk egyértelmű és világos. A tömegek támogatják közösen kidolgozott politikánkat, törekvéseinket. A nemzetközi feltételek is kedvezőek számunkra. Ezt a kedvező helyzetet a kormánynak, minden felelős testületnek és vezetőnek az egész országban tettekre kell váltania!

BESZÉD CSEPELEN, A KÉT MUNKÁSPÁRT EGYESÜLÉSÉNEK 25. ÉVFORDULÓJÁN

1973. JÚNIUS

Tisztelt nagygyűlés!

Kedves elvtársnők, elvtársak!

Történelmi évfordulóra emlékezünk: 25 esztendővel ezelőtt egyesült a magyar munkásosztály két pártja. 1948. június 12-én a Magyar Kommunista Párt IV. és a Szociáldemokrata Párt XXXVII. kongresszusa kiemelkedő jelentőségű döntést hozott. Kimondták a végső szót a két munkáspárt – a marxizmus–leninizmus eszméi alapján történő – egyesüléséről. Létrejött a Magyar Dolgozók Pártja. A munkásosztály politikai és szervezeti egységének megteremtése háromévtizedes megosztottságnak vetett véget, történelmi győzelmet arattak a magyar munkásosztály forradalmi erői.

Negyedszázaddal ezelőtt olyan esemény történt, olyan folyamat ment végbe, amely nem egyszerűen mennyiségi összegezése volt a munkásosztály erőinek. Fordulat ment végbe a hatalom meghódításáért, a kizsákmányolás felszámolásáért, a szocialista Magyarország megteremtéséért folytatott harcban.

A két párt egyesülésében munkásmozgalmunk több évtizedes tapasztalata öltött testet. A magyar munkásosztály a nehéz sorsfordulók közepette tanulta meg: legfőbb ereje szervezettségében és egységében rejlik. Nem a harc elől kitérők, hanem a küzdelmet vállalók egységében, amelyet kommunisták és baloldali szociáldemokraták közös erőfeszítéssel teremtettek meg.

A magyar munkásmozgalom sok évtizedes harcának gyümölcse érett be 1948-ban, a két munkáspárt egyesülésében, a hatalom meghódításában. Rátérhettünk a szocialista társadalom építésének útjára. A két párt egyesülése ezért nyitott új korszakot népünk és a magyar munkásmozgalom történetében.

Mindazok, akik annak idején tanúi és személy szerint is részesei voltak a munkásegységért és a két munkáspárt egyesüléséért vívott harcnak –

közöttük mindazok, akik itt, a magyar proletariátus hagyományos fellegvárában, a Vörös Csepelen tevékenykedtek és dolgoznak ma is –, mindennapi életük, üzemük és környezetük megújulásában tapasztalhatják, hogy az erők egyesítése, a hatalom megszerzéséért vívott győzelmes harc, a munkáshatalom megvédése és megszilárdítása milyen történelmi eredményeket hozott népünknek.

A munkásmozgalom legjobbjai mindig is a munkásosztály erőinek összefogásáért, az egységes, osztálytudatos párt megteremtéséért és megerősítéséért, történelmi feladatainak teljesítéséért harcoltak. 1890-ben fontos állomáshoz érkezett a marxista osztálypárt létrehozásáért vívott küzdelem. Megalakult a Magyarországi Szociáldemokrata Párt, amely jelentős szerepet töltött be a szocialista eszmék terjesztésében, szervezte, vezette az elnyomottak, a kizsákmányoltak harcát.

A tőkés rendszer az imperializmus szakaszába lépett, s az új körülmények új követelmények elé állították a munkásosztályt és pártját. A II. Internacionálé opportunizmusa azonban bénítóan hatott a magyar munkásmozgalomra is. A Szociáldemokrata Párt vezetésében teret hódított a revizionizmus. Ennek törvényszerű következménye volt, hogy 1914-ben behódolt az imperialista rablóháborúnak, vállalta annak támogatását.

A háborús válság nyomán kibontakozó népforradalmak csapásai alatt összeomlott az Osztrák–Magyar Monarchia. 1918 őszén Magyarországon is győzött a polgári demokratikus forradalom. De ez a polgári forradalom már nem volt képes megbirkózni az ország sorsát eldöntő problémákkal. A magyar munkásosztályra várt a feladat, hogy magához ragadva a hatalmat, kivezesse válságos helyzetéből a nemzetet. A Szociáldemokrata Párt opportunista vezetői azonban a munkásság forradalmi erőinek visszaszorításában segédkeztek.

A szocialista forradalom zászlaját csak úgy lehetett kibontani, ha szakítanak az opportunizmussal, megteremtődik a proletariátus önálló forradalmi pártja. Ebben a helyzetben a bolsevikok példáját, Lenin tanításait követve, 1918 novemberében hazánkban is megalakult a munkásosztály forradalmi élcsapata, a Kommunista Párt. Ez a lépés a történelem parancsa volt. A Kommunista Párt létrejötte megújulást hozott a munkásmozgalomba. Kibontakozhatott a harc a munkások és a szegényparasztok hatalmáért, a Magyar Tanácsköztársaságért. Ebben a küzdelemben teremtődött meg – a jobboldali vezetők akarata ellenére – a kommunista és szociáldemokrata munkások egysége.

A válaszút elé került szociáldemokrata vezetők végül is úgy döntöttek, hogy vállalják az egyesülést a Kommunista Párttal. A forradalmi célok jegyében egyesült proletariátus 1919 márciusában kikiáltotta a Magyar

Tanácsköztársaságot. Az antanthatalmak nagy katonai túlerővel támadtak az első magyar proletárhatalomra, s a vértelen forradalomban született Magyar Tanácsköztársaságot véres kegyetlenséggel fojtották meg. Hazaárulók és osztályárulók segítségével ez a külföldi intervenció ültette ismét a magyar nép nyakára a tőkések és földbirtokosok kegyetlen uralmát. De a Magyar Tanácsköztársaság emléke a negyedszázados ellenforradalmi uralom éveiben is félelemmel töltötte el az uralkodó osztályokat. Nem tudtak szabadulni attól a számukra gyötrelmes érzéstől, hogy népünk legjobbjaiban elevenen él a Magyar Tanácsköztársaság emléke, s érlelődik egy új, győzedelmes forradalom.

Kedves elvtársak!

A Magyar Tanácsköztársaság után nagy erőfeszítések történtek a munkásmozgalom újjászervezésére. A Szociáldemokrata Párt vezetését a jobboldali elemek vették kézbe, akik megtagadták a proletárhatalmat, beálltak a Magyar Tanácsköztársaság rágalmazói közé.

A kommunista párt az illegalitás nehéz körülményei között – a legsúlyosabb üldöztetések közepette – szervezte újjá sorait. A kommunista és szociáldemokrata munkások azonban a Horthy-fasizmus idején is megtalálták egymást. A közös harc tapasztalatai alapján erősödött bennük a meggyőződés, hogy az ellenforradalom, a fasizmus elleni küzdelem csak úgy lehet eredményes, ha a kommunisták és a szociáldemokraták összefognak.

A két munkáspárt tagjai a 25 éves elnyomatás alatt is az együttműködésnek, az akcióegységnek sok jelentős bizonyítékát adták. A szolidaritás emlékezetes példája volt az 1930. szeptember elsejei budapesti tömegtüntetés. A kommunisták és a szociáldemokraták együtt tették ezt a napot a kizsákmányolás, az elnyomatás elleni tiltakozás nemzetközi jelentőségű állomásává.

Még szorosabbá vált az együttműködés a Kommunista Internacionálé VII. kongresszusa után. A második világháború évei pedig a korábbiaknál is parancsolóbban követelték az egységes fellépést. A Szociáldemokrata Párt vezetésében is növekedett a munkásegység híveinek befolyása. 1944 októberében a Kommunista és a Szociáldemokrata Párt képviselői megállapodást írtak alá az együttműködésről.

Ez a dokumentum leszögezte: „A magyar nép harcának sikerét a békéért, és a háború gyors befejezésével az új demokratikus Magyarország kialakításáért, egyedül a munkásosztály harcos, forradalmi egysége, határozottsága, vezetése biztosíthatja. Ezért a Szociáldemokrata Párt és a Magyar Kommunista Párt megállapítja, hogy elengedhetetlenül szükség van a magyar munkásosztály harcos forradalmi egységének megteremté-

sére." Az egységokmány megállapította, hogy az együttműködés nem szorítkozhat a rendkívüli, a háborús időkre. Leszögezte, hogy a két munkáspárt egyetértése és közös fellépése a háború utáni demokratikus kibontakozás legfőbb feltétele. A közös harcok eredményei, a kudarcok, a szenvedések, a hősök áldozatai egyaránt erre az összefogásra kötelezték.

Amikor a Szovjetunió felszabadította hazánkat és szélesre tárult az új élet építésének útja, eljött az ideje, hogy a magyar proletariátus élni tudjon a szabadság nagy lehetőségeivel. Ennek alapvető feltétele volt a két munkáspárt szoros együttműködése, majd a munkások egységes pártjának a megteremtése, a marxizmus–leninizmus forradalmi világnézetének alapján. Ennek a felismerésnek jegyében, ezért a célért bontakozott ki a felszabadulás utáni években a két párt egyesülését előkészítő elvi-politikai harc.

Az újjáépítés hősi korszakának évei a kemény osztályharc évei voltak. Erőnket és figyelmünket egyszerre kellett fordítani az élet megindítására és az ország demokratikus fejlődésének útjában álló reakció megfékezésére. Ebben a közös harcban tovább kovácsolódott a kommunisták és a baloldali szociáldemokraták együttműködése, amely megalapozta a két munkáspárt egyesülését.

Igaz, voltak viták is a két párt vezetői és tagsága között. Ellentétek, néha türelmetlenség nehezítették az együttműködést, kölcsönösen vétettünk hibákat is. De ma már történelmi távlatból állapíthatjuk meg: Magyarországon nem lett volna gyors újjáépítés, stabilizáció, nem történhetett volna meg a bányák, üzemek, bankok, iskolák államosítása, nem érhettük volna el a népi és szocialista erők pozicióinak megerősödését a koalícióban, a közigazgatásban, a társadalmi-gazdasági életben, ha a két párt az alapvető kérdésekben nem jut közös nevezőre.

A két munkáspárt akcióegysége, a szakszervezeti egység, a Baloldali Blokkban tömörült erők összefogása nagy eredményeket hozott. Kirajzolódtak a szocialista átalakulás körvonalai, mind nyilvánvalóbbá lett, hogy a hatalom kivívása, az ország szocialista fejlődése az erők még szorosabb egyesítését követeli.

A belső okok mellett, az éleződő nemzetközi helyzet is a két munkáspárt egyesülését sürgette. Az antifasiszta koalíció – az imperialista mesterkedések következtében – felbomlott. Churchill fultoni beszéde leereszttette a vasfüggönyt. A reakciós erők Európa-szerte támadásba lendültek, útját akarták állni a fiatal népi demokratikus államok szocialista fejlődésének. Az amerikai imperializmus a világ zsandárának szerepére vál-

lalkozott. A világ két táborra szakadása befejezett ténnyé vált. Európa és a világ a hidegháború árnyékába sodródott.

Ezek az események cselekvésre ösztönözték a jobboldali szociáldemokrata vezetőket, akik Nyugat-Európa országaiban vezető szerepet vállaltak a közvélemény úgynevezett áthangolásában, a kommunista és szovjetellenes rágalomhadjárat szervezésében. A szociáldemokrata jobboldal Magyarországon is nyílt fellépésre szánta el magát. Az 1947-es parlamenti választások után, amikor a Függetlenségi Frontba tömörült pártok, élén a Kommunista Párttal, többséget szereztek, s a hatalomból kiszoruló reakció államellenes összeesküvéssel próbálkozott, a szociáldemokrata jobbszárny kísérletet tett a népi demokratikus koalíció megbontására. Aknamunkájához ideológiai magyarázattal is szolgált. Harmadikutasságot, valamiféle „arany középutat" hirdetett. Valójában a Szovjetunióval való szembefordulás, a kommunisták elleni nyílt fellépés politikáját szerette volna elfogadtatni. Ezek a jobboldali törekvések azonban visszautasításra találtak nemcsak a kommunisták, hanem a baloldali szociáldemokraták részéről is.

A két párt egyesülésének elengedhetetlen feltételét teremtette meg, hogy a baloldali szociáldemokrata vezetők és párttagok, az ifjúsági mozgalom és a párt fővárosi végrehajtó bizottságának többsége határozottan szembefordult az egységbontókkal, követelte a frakciózó jobboldaliak eltávolítását, egyértelműen kiálltak a kommunistákkal való még szorosabb együttműködés mellett. A szociáldemokrata párttagok tömeges átlépése a kommunista pártba az egység melletti állásfoglalás, a szociáldemokrata jobboldal elleni tüntetés megnyilvánulása is volt.

A kommunisták mindenekelőtt politikai és szervezeti befolyásuk erősítésével, a jobboldal leleplezésével készítették elő az egyesülést. A baloldali szociáldemokrata tömegekben erősödött a felismerés, hogy a szocialista forradalmat csak olyan párt vezetheti győzelemre, amely egységesen, következetesen vallja és megvalósítja a marxizmus–leninizmus eszméit. Felismerésük megfelelt a lenini gondolatnak, amely szerint „a munkásmozgalmon belül az opportunizmuson aratott erőteljes, teljes győzelem nélkül szó sem lehet a proletariátus diktatúrájáról".

Így érkeztünk el a magyar munkásosztály hosszú, áldozatokkal, győzelmekkel és kudarcokkal szegélyezett útjának, egyben hazánk történelmének, egész népünk életének sorsdöntő állomásához. Kommunisták és baloldali szociáldemokraták közös harcának eredményeképpen létrejött a munkásosztály egységes pártja.

A harc sikeres megvívásában, a munkásegység győzelemre vitelében a budapesti munkásság forradalmi erői, köztük a csepeliek – mint any-

nyiszor – most is élen jártak. Hadd emlékeztessek az egyesülést megelőző időszak egyik fontos csepeli eseményére, arra, hogy 1948 februárjában itt, a Sportcsarnokban a felszabadulást követően első ízben ültek össze közös aktívaértekezletre a két munkáspárt tagjai. A csepeli kommunisták és a baloldali szociáldemokraták harcos fellépése volt ez az egység mellett. Együtt követelték a „harmadikutas" jobboldali szociáldemokraták eltávolítását és hitet tettek a két munkáspárt testvéri együttműködése mellett. Nagy örömünkre szolgál, hogy mai gyűlésünkön üdvözölhetjük ennek az aktívaülésnek sok résztvevőjét, előadóit: Kádár János és Marosán György elvtársat.

Az egységes marxista–leninista párt létrejötte nem csak a munkásosztály győzelme volt, az egész nemzet ügyét szolgálta. Olyan fordulat történt, amely a továbbiakban döntő szerepet játszott abban, hogy a magyar nép – a viszonylag békés úton létrejött proletárdiktatúra feltételei között – sikeresen építhette szocialista államát, a Magyar Népköztársaságot. Kiemelkedő sikereket értünk el az iparban, a gazdaságban, a kulturális életben, népünk életkörülményeinek javításában. Fejlődött a szocialista nemzeti összefogás.

Megszilárdult hazánk nemzeti függetlensége: a Szovjetunió szövetségeseként, a szocialista közösség tagjaként nőtt tekintélye a világban. A két munkáspárt egyesülése, a megvalósuló néphatalom az építő erők szorosabb összefogásának, népünk és országunk felemelkedésének nagyszerű távlatait nyitotta meg.

Történelmi jelentőségű sikereket értünk el, de sajnos a további haladás nem ment végbe vargabetűk, súlyos konfliktusok nélkül. A fejlődést már ebben az időszakban zavarta, majd eltorzította a kialakult személyi kultusz. A dogmatizmus és mindaz, ami ebből következett, a szubjektivizmus, a bizalmatlanság súlyos károkat okozott ügyünknek. Üldözések, koholt vádak alapján a törvénytelen letartóztatások és perek egyaránt sújtottak régi kommunistákat és volt szociáldemokratákat. Az egyesülés élharcosai közül sok elvtársunk állt ki nehéz megpróbáltatásokat, de a tragikusan bonyolult körülmények között is hűek maradtak a marxizmus–leninizmushoz, a munkásosztály, a szocializmus ügyéhez.

Hadd idézzem Illés Béla egyik regényalakjának mélyen emberi hitvallását, hogy a zászlótól akkor sem szabad elfordulni, ha annak rúdjával a zászlótartókra sújtottak.

Emlékezzünk rá és soha ne felejtsük: szocialista vívmányaink kerültek súlyos veszélybe, amikor a személyi kultusz dogmává merevítette a marxizmus–leninizmus forradalmi tanításait. A lenini normák semmibevevése, a hatalommal való visszaélés, a szocialista törvényesség felrúgása,

a dolgozók igényeivel szembeni közöny – nagy károkat okozott. Felbomlasztotta a pártegységet, aláásta a tömegek párt iránti bizalmát, megingatta a szocializmusba vetett hitét, utat nyitott a revizionista árulók bomlasztó tevékenységének, a külső és belső ellenség malmára hajtotta a vizet. A személyi hatalom megszállottjai kockára tették azt a munkáshatalmat, amiért a magyar munkásosztály annyi áldozatot hozott.

A magyarországi ellenforradalmi lázadás idején a két párt volt tagjai között is akadtak olyanok, akik hátat fordítottak ügyünknek. Megcáfolhatatlan igazság azonban, hogy a munkásegység az ellenforradalom erői elleni küzdelemben is kiállta a történelmi próbát.

Amikor a Magyar Szocialista Munkáspárt, az ellenforradalom elleni harc jegyében, 1956 novemberében zászlót bontott, a forradalmi pártban együtt harcoltak és dolgoztak volt kommunisták és szociáldemokraták. Együtt indultak harcba az ellenforradalmi erők, köztük az újra szervezkedő jobboldali szociáldemokraták ellen. Nem azt kérdezték egymástól, ki honnan jött, hanem azt, ki mit vállal a közös feladatokból.

A Magyar Szocialista Munkáspárt leküzdötte a dogmatikus hibákat, szembefordult a revizionizmussal, az egységbontással, megszüntette a két párt tagjai közti különbségtevést, jóvátette a személyi kultusz áldozataival szemben elkövetett bűnöket, száműzte a pártból a bizalmatlanságot. Az egyenlő jogokkal és kötelezettségekkel rendelkező párttagok megítélésének mércéjévé a szocializmusért végzett munkát tette. A két munkáspárt volt tagjai minden korábbi összefogásnál teljesebben egymásra találtak.

Erről írta ünnepi cikkében az egyesülés 10. évfordulóján Kádár János elvtárs: „Azok, akik az 1948-as egyesülés előtt a két pártnak voltak tagjai és ma a Magyar Szocialista Munkáspártban vannak, összeforrottak az elmúlt 10 év harcaiban és megpróbáltatásaiban. Ma a marxizmus–leninizmus legyőzhetetlen eszméinek alapján egységben, testvérként dolgoznak és harcolnak." Ez a megállapítás ma – újabb 15 év múltán – sokszorosan érvényes.

A két munkáspárt egyesülése, tagjainak egységbe forrása végérvényesen lezárult folyamat. Nem zárult le azonban, nem ért véget a párt eszmei-politikai és cselekvési egységének szüntelen erősítéséért végzett munka. A párt és a munkásosztály egysége, a párt és a munkásosztály szoros kapcsolata győzelmeink fontos forrása volt és marad. A társadalmi fejlődés során felmerülő új és új feladatok sikeres megoldása megköveteli az egység állandó megújulását a pártban. Így tudjuk maradéktalanul megvalósítani ezeket a feladatokat, együtt a munkásosztállyal, egész dolgozó népünkkel.

Mindez megköveteli, hogy tovább növeljük a munkások aktív részvételét a feladatok meghatározásában, megoldásában és a végrehajtás ellenőrzésében, hogy a munkásoknak több szava, szavuknak nagyobb súlya legyen társadalmunk valamennyi fórumán. A munkásosztály nagy nemzeti céljaink letéteményese. Vezető szerepe, illetve testvéri szövetsége a parasztsággal, az értelmiséggel, a dolgozó nép nemzeti összefogását erősítő szövetségi politika – ugyanannak a dolognak két oldala.

Kedves Elvtársnők! Elvtársak!

Az elmúlt negyedszázad számvetése arról tanúskodik, hogy dolgozó népünk a munkásosztály és pártjának vezetésével maradandót alkotott. A két párt egyesülése a munkáshatalom megteremtésének, a szocializmus útján történő elindulásának jegyében következett be. Ha voltak is kitérők ezen az úton, ha előrehaladásunk nem is volt mindig zavartalan, amit akkor vállaltunk, amit az egyesült párt programjában megfogalmaztunk, ma már életünk valósága.

E negyedszázad alatt alapvetően megváltozott az ország és benne népünk élete. Nagy történelmi lemaradást számoltunk fel. Ipari termelésünket azóta csaknem a kilencszeresére emeltük, iparosítottuk az ország elmaradott vidékeit. Megoldottuk a mezőgazdaság szocialista átszervezésének történelmi feladatát, leraktuk hazánkban a szocializmus alapjait. A 25 év alatt nemzeti jövedelmünk a négyszeresére emelkedett, nőtt népünk életszínvonala, javultak élet- és munkakörülményei. Mintegy négymillióan költöztek új lakásba. A kultúra népünk közkincsévé vált. Közel kétszer annyi egyetemi, főiskolai hallgató van Magyarországon, mint amennyi középiskolás volt a felszabadulás előtt.

Nagy vívmányaink sorában tarthatjuk számon, hogy felszámoltuk a létbizonytalanságot, minden munkaképes korú ember munkát, becsületes megélhetést talál országunkban. Szociális, kulturális létesítményeink egész sora szolgálja népünk boldogulását. Országunkban stabil, kiegyensúlyozott politikai légkör uralkodik, szilárd a szocialista törvényesség.

Közös munkánk nyomán az országgal együtt fejlődött szocialista hazánk fővárosa is. Mindenki, akinek ebben része van, ha végigsétál a Duna-parton, az Erzsébet-hídon, felkeresi a főváros új lakónegyedeit, köztük az újjáalakuló Csepelt, vagy felszáll az új földalattira, jóleső érzéssel állapíthatja meg, hogy volt értelme a negyedszázados harcoknak, erőfeszítéseknek.

Ez az érzés erősödik az emberben akkor is, ha az egyes munkahelyi közösségek – például a Csepel Vas- és Fémművek – eredményeit veszi számba. 1948 óta 10 milliárd forint értékű beruházást valósítottak meg itt. 1948-ban 124 mérnök dolgozott a gyárban, ma 1200. Akkor 520

technikusa volt az üzemnek, ma 3600. A dolgozók 30 százalékának volt csupán alapfokú iskolai végzettsége, ma 84 százalékuk elvégezte az általános iskola nyolc osztályát. A nagymérvű szellemi és technikai gyarapodás is testet ölt abban, hogy a termelési érték a 25 év előtti 1,8 milliárd forintról közel 14 milliárd forintra emelkedett. Az eredmények nemcsak a termelés számaiban, hanem az itt dolgozók élet- és munkakörülményeinek jelentős javulásában is kifejezésre jutnak.

Sokáig lehetne sorolni a tényeket, amelyek az ország, a főváros és benne Csepel megváltozott életéről vallanak és arra ösztönöznek, hogy közös erővel, lépésről lépésre megoldjuk a még meglevő és feszítő gondokat.

Eredményeink döntő forrása, jövendő sikereink záloga, hogy megőrizve minden értéket, amit az előttünk járt nemzedékek alkottak, új társadalmi rendet teremtettünk. Népünk akaratából, népünk szolgálatára létrehoztuk, megvédelmeztük és megszilárdítottuk a munkásosztály hatalmát. Ez a munkásegység megvalósításának nagy eredménye is, munkásosztályunk, dolgozó népünk együttes büszkesége.

Fejlődésünk immár több mint másfél évtizede töretlen. A Magyar Szocialista Munkáspárt megőrizve az előző évek nagy vívmányát, visszaállította jogaiba a marxizmus–leninizmust, a lenini úton járva kétfrontos harcban megvédte és megszilárdította a párt egységét, a munkásosztály és élcsapatának vezető szerepét. A népet szolgáló kommunista politika alapján nyertük vissza a tömegek bizalmát és támogatását, amely sikereink záloga volt és marad a jövőben is. Ez a politika a biztosítéka, hogy következetesen tovább haladunk a szocialista demokrácia fejlesztésének útján, bátran szembenézünk hibáinkkal, tévedéseinkkel, a fejlődés során jelentkező feszültségekkel, ellentmondásokkal.

A szocializmus történelmi útján sikeresen előrehaladni egyet jelent a marxizmus–leninizmus iránti hűséggel. Csakis ez lehet szilárd alapja a munkásosztály és élcsapata egységének, a munkásosztály és a parasztság testvéri szövetségének, a szocializmus teljes felépítését szolgáló nemzeti összefogásnak.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a munkásosztály forradalmi élcsapata, marxista–leninista elveket valló kommunista párt. Figyelmét egyszerre fordítja múltunk tanulságaira és a jövő távlataira. A pártot a társadalomban betöltött vezető szerepe arra kötelezi, hogy a nemzetközi munkásmozgalom gazdag tapasztalataira támaszkodva, alkotó módon érvényesítse a marxizmus–leninizmus eszméit a hetvenes évek magyar valóságának feltárásában és újjáformálásában.

Fő feladatunk, hogy következetesen megvalósítsuk a X. kongresszus

határozatait, kövessük irányvonalát. Ez meghatározó társadalmunk életében, tevékenységében és fejlődésében. A feltételek kedvezőek. Pártunk Központi Bizottsága, amikor 1972 novemberében számvetést készített a kongresszus óta elvégzett munkáról, jogosan állapíthatta meg, hogy a munkásosztály politikáját, népünk törekvéseit megtestesítő kongresszusi határozatokat a gyakorlat igazolta. Végrehajtásuk az élet minden területén nagy eredményeket hozott. Negyedik ötéves tervünk félidejéhez közeledve elmondhatjuk, hogy célkitűzéseink minden alapvető területen megvalósulnak.

A Központi Bizottság reális helyzetértékelése nyomán a pártban tovább erősödött az egység, nőtt a munkásosztály, a magyar nép bizalma a párt politikája iránt. Népünk egyetért azzal, hogy bevált politikánkon ne változtassunk, de legyünk még következetesebbek végrehajtásában, a feltárt hibák leküzdésében.

Az új, az előremutató határozza meg fejlődésünket, de ez még gyakran vegyül a régivel, a visszahúzó maradisággal a gondolkodásban, a magatartásban és a munkában.

A Központi Bizottság 1972. novemberi ülése óta sok minden történt a határozat gyakorlati megvalósításáért. A hangsúly változatlanul a cselekvésen, a tettekben megnyilvánuló egyetértésen van. A szocializmus építésének két alapkérdését kell figyelmünk középpontjába állítani; a gazdasági építés és az ideológiai nevelés feladatát. Ezek jó megoldása kiegyensúlyozott fejlődésünk döntő feltételét képezi.

A Központi Bizottság ülése óta közvéleményünkben erősödött a felismerés, hogy a termelés, a gazdálkodás eredményessége és mindaz, ami ehhez kell: a termelékenység növelése, az önköltség csökkentése, a gazdaságtalan termelés felváltása gazdaságossal, a minőség javítása, a színvonalas üzem- és munkaszervezés határozza meg az életszínvonal alakulását. Gazdaságpolitikánk megvalósításának, népgazdaságunk tervszerű fejlesztésének a szocializmus teljes felépítését, népünk élet- és munkakörülményeinek javítását kell szolgálnia. Politikánk középpontjában változatlanul a dolgozó ember igényeinek a kielégítése, a róla való mind fokozottabb gondoskodás áll.

A haza gyarapodása, népünk jólétének fokozása még szervezettebb munkát, az ország anyagi és szellemi erőivel való tervszerűbb, jobb gazdálkodást követel. Felelős magatartást, teljesebb azonosulást szocialista eszményeinkkel, céljainkkal, tudatos harcot az ellenséges, antimarxista nézetek, a visszahúzó, maradi gondolkodás és főképp a csak magát tekintő individualista, önző magatartás ellen. Mindenütt, az élet minden területén igyekeznünk kell uralkodóvá tenni a szocialista közgondolko-

dást. Mozgósítanunk kell azt a millió szemű ellenőrt, amit úgy nevezünk: szocialista közvélemény.

Kedves Elvtársak!

Pártunk politikájának sarkalatos tétele, hogy akkor képviseljük jól népünk nemzeti érdekeit, ha egyúttal szem előtt tartjuk a nemzeti haladás egyetemes érdekeit is. Politikánk kifejezi és védi nemzeti érdekeinket, ugyanakkor szolgálja a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom, a szocialista világ, a béke ügyét. Pártunk arra törekszik, hogy a marxizmus–leninizmus elvi alapjain erősítse a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom egységét. Azokkal tart, akik a nemzetközi munkásmozgalomban a közös ideológia, elv, a marxizmus–leninizmus talaján állnak, ezt képviselik, és védelmezik minden jobb- és álbaloldali támadással szemben.

Erős és eltéphetetlen kötelékek fűznek bennünket a nemzetközi munkásmozgalom, a szocialista világ, a haladás élenjáró országához, a Szovjetunióhoz, a szovjet néphez és lenini kommunista pártjához. Soha nem felejtjük el a szovjet nép nagy áldozatát, amelyet a fasizmus elleni harcban hazánk felszabadításáért, népünkért is hozott. Soha nem felejtjük el az ellenforradalom szétzúzásához, az ország talpraállításához nyújtott internacionalista segítséget.

A magyar–szovjet barátság, amelynek szilárd alapjait népünk legjobbjai rakták le és ápolták az elnyomatás éveiben is, az elmúlt negyedszázadban kiteljesedett. Függetlenségünk, szabadságunk, békénk és biztonságunk megingathatatlan támaszává, nemzeti ügyünkké vált. A magyar–szovjet barátság kiállta az idők próbáját, jól szolgálta a szovjet és a magyar nép, valamint a szocialista világ közös érdekeit. Minden törekvésünk, hogy testvéri együttműködésünk tovább erősödjön, hogy mindenkit, aki szereti szocialista hazáját, áthasson a magyar–szovjet barátság.

Őszinte örömmel töltenek el bennünket, hogy a szovjet nép, pártjának vezetésével, sikeresen váltja valóra a XXIV. kongresszus irányvonalát mind az ország építésében, mind a nemzetközi küzdőtéren.

A szocializmus, a haladás erői, élen a Szovjetunióval, döntő befolyást gyakorolnak a világpolitika alakulására. Ennek köszönhető, hogy az elmúlt negyedszázadban megváltozott a világ arculata, hogy a hidegháború jegét olvasztva egyre inkább utat tör magának a békés egymás mellett élés lenini politikája, hogy előrehalad az európai béke és biztonság ügye, hogy Vietnam hős népét az amerikai imperialisták agressziója se tudta térdre kényszeríteni. Feszültségek még vannak, de ennek ellenére egészében véve kedvezőbb nemzetközi körülmények alakultak ki a világpolitikai színtéren. Ez jobb feltételeket teremt szocializmust építő munkánk-

hoz, ahhoz a szilárd törekvésünkhöz, hogy békés versenyben biztosítsuk a társadalmi haladás győzelmét. Szoros egységben és szövetségben a Szovjetunióval, a Varsói Szerződés és a KGST tagállamaival – mint eddig, ezután is – mindent el fogunk követni, hogy méltóképpen teljesítsük internacionalista kötelezettségünket.

Tisztelt nagygyűlés!

A jelen és a jövő feladatai felé fordulva soha nem feledkezünk meg a múltról, a megtett útról. A Magyar Szocialista Munkáspárt magáénak vallja a magyar munkásosztály évszázados küzdelmének minden nemes hagyományát. Kommunista kötelességünk úgy dolgozni, hogy a munkástradíciók, a szervezett munkásság erényei a gyorsan változó körülmények között is tovább éljenek a következő nemzedékekben is.

A szervezett munkások legjobbjait mindig az osztályszolidaritás, a közös harcban való helytállás, a tudásszomj és a cselekvés vágya jellemezte. Ügyük folytatója, vágyaik megvalósítója a ma munkása, aki a szocialista brigádokban, az üzemi kollektívában öntudatosan, felelősséggel vállal részt az ország építésében, harcos, nyugtalan szellemmel törekszik az újra. Szoros egységben vívja ki egyéni és családi céljait, képviseli üzemi közösségének érdekeit, harcol osztálya és népe boldogulásáért.

Immár 25 esztendő, történelmileg rövid, az emberi életkor mértékével már jelentősebb idő telt el a két munkáspárt egyesülése óta. Ez idő alatt több generáció indult el az életbe. Olyan nemzedékek, amelyeknek a fogalomvilága már a megvalósult szocializmushoz kapcsolódik. A negyedszázad előtti küzdelmeket ők egy kicsit már az utókor kíváncsi tárgyilagosságával szemlélik. Amikor az épület magasodó falait rakják, megmásíthatatlanul természetesnek tekintik a biztos alapkövet. Az épület, a szocialista Magyarország épülete azért szilárd, időtálló, mert történelmileg jól megalapozták.

Mi, akik a kortársak nemzedékéhez tartozunk, soha el nem halványuló emlékezettel gondolunk vissza az 1948-as júniusi napokra. Az egységet megvalósító kommunisták és szociáldemokraták egyben-másban tévedhettek, ám legfontosabb döntésük: a két munkáspárt – új történelmi korszakot nyitó – egyesülése, helyes volt. Bebizonyosodott, hogy a mi viszonyaink között ez volt az egyetlen helyes út.

Tisztelet és megbecsülés övezi azt a nemzedéket, amely megvalósította a kor parancsát, a munkáspártok egyesítésének nagy ügyét. Azok, akik a 25 év előtti küzdőtársak közül ma itt, ebben a teremben is helyet foglalnak, azt hiszem, kivétel nélkül osztják meggyőződésünket: közös munkánk nem volt hiábavaló, gyümölcsöt érlelt és biztos alapot teremtett a jövő számára, a szocializmus teljes felépítéséhez. Tisztelettel és szeretettel

gondolunk mindazokra, akik harcoltak a magyar munkásosztály egységes pártjáért. El nem múló hálával emlékezünk azokra, akik a legdrágábbat, életüket áldozták boldog jövőnkért, mindazokra, akik nem érhették meg a mai ünnepnapot.

Megbecsülés mindazoknak, akik a Magyar Szocialista Munkáspárt soraiban példamutató munkával tevékenykednek a társadalmi haladásért. Elismerés és köszönet munkásosztályunknak, dolgozó népünknek, amely a Magyar Szocialista Munkáspárt irányításával sikeresen építi szocialista hazánkat.

Éljen munkásosztályunk forradalmi élcsapata, egységes marxista–leninista pártja, a Magyar Szocialista Munkáspárt!

FELSZÓLALÁS A CHILEI TERROR ELLEN TILTAKOZÓ NAGYGYŰLÉSEN

1973. OKTÓBER

Tisztelt nagygyűlés!

Kedves elvtársnők és elvtársak!

Mély megdöbbenéssel és izzó haraggal hallgatjuk mindnyájan a Chiléből érkező híreket. A dél-amerikai országokban ellenforradalmi fehérterror tombol, mártírok hosszú sora jelzi a kegyetlen leszámolást. Közvetlen veszélyben forog a nép legjobb fiainak – köztük Luis Corvalán elvtársnak, a Kommunista Párt főtitkárának – élete. Ezekben a nehéz órákban mindenekelőtt harcos szolidaritással fordulunk Chile sokat szenvedő népe felé. Követeljük, hogy haladéktalanul vessenek véget a haladás hívei ellen folytatott embertelen hajtóvadászatnak, törvénytelenségnek és követeljük a letartóztatottak szabadon bocsátását.

Chile, amelynek neve az őslakos indiánok nyelvén „a világ végén fekvő országot" jelenti, földrajzilag messze van hazánktól, de dolgozó népe közel áll szívünkhöz. Óceánok, kontinensek, a Cordillerák havas csúcsai felett vezet az út. Egyetemessé vált világunkban azonban nemcsak a közlekedési technika forradalma győzte le a távolságokat, hanem a közös emberi törekvés, a béke és haladás ügyének szolgálata. Kiemelkedő figyelemmel kísértük Chile reményteli fejlődését, amikor három esztendővel ezelőtt a mi őszünkön – a déli félteke tavaszelőjén – győzött a Népi Egység koalíciója, s az ország elnöki tisztségébe doktor Salvador Allendét iktatták be.

A Népi Egység kormányzata alkotmányos keretek között, fennállásának rövid ideje alatt jelentős haladó társadalmi és gazdasági vívmányokat valósított meg. Következetesen folytatták a földosztást, olyan megyényi nagybirtokokat sajátítottak ki, mint a chilei „Eszterházyak", a Menendez család 500 000 hektáros tűzföldi birtokát.

Államosították a rézbányákat, a chilei nép először mondhatta el magáról, hogy valóban rendelkezik országának legfontosabb természeti kin-

csével. Iskolásgyerekek tízezrei először ismerkedtek meg a tej ízével, amikor a kormány napi fél liter tejet biztosított a serdülőknek. Tanítók mentek az indiánok közé, hogy megtanítsák őket a betűvetés tudományára. A santiagói nyomornegyedek világában először bontakozhatott ki egy emberibb élet ígérete. Országot formáló tervek születtek, az alkotó munka láza töltötte be Chilét, jóllehet az elmúlt rendszerek súlyos társadalmi örökségével és a pusztító inflációval kellett közben megküzdeni. S a reakció mindent elkövetett, hogy gáncsot vessen a haladásnak. Mintha feje tetejére állt volna a világ. Chiléből „tulajdonosi sztrájkokról" érkeztek hírek, a tőkések biztattak munkabeszüntetésre. A jobboldali terroristák nem riadtak vissza politikai merényletektől, gyilkosságoktól, szándékosan fokozták a zűrzavart, a gazdasági-ellátási gondokat. A kulisszák mögött tevékenyek voltak a nagy nemzetközi monopóliumok. Gazdasági háborújuk súlyosan befolyásolta az ország helyzetét és egyes „csendes amerikaiak" korántsem bizonyultak annyira csendesnek.

Így érkezett el a nagy, márciusi erőpróba, és a választásokon, amelyekhez a jobboldal a maga reményeit fűzte, a Népi Egység jelentősen megerősítette állásait. A haladás hívei joggal bízhattak abban, hogy – kormányzásuk első nehéz félideje után – az elkövetkező három év is biztató kilátásokat jelenthet majd. A reakció ezért levetette álarcát és nyílt erőszakhoz folyamodott. Feladták saját polgári alkotmányukat, szakítottak az általuk annyira dicsőített polgári demokratikus játékszabályokkal. A Népi Egység alkotmányos keretek között zajló forradalmára az alkotmány felrúgásával, véres ellenforradalommal válaszoltak. Ismét bebizonyosodott, hogy a burzsoázia nem tiszteli és felrúgja saját alkotmányát is, mihelyt az nem szolgálja osztályérdekeit.

A chilei reakció és a külföldi monopóliumok léptek szövetségre annak érdekében, hogy veszélybe került politikai és gazdasági hatalmukat akár vértengeren is átgázolva visszaszerezzék. Az események nyilvánvalóvá tették, hogy az ellenforradalmi puccsot követően oly „csendes" amerikai monopóliumok ezzel nemcsak a chilei haladásra akartak csapást mérni, hanem egyúttal Latin-Amerika haladó országaival és mozgalmaival szembeni „elrettentő" példának is szánták. Arról van szó, hogy megakadályozzák a földreformot megvalósító, a külföldi monopóliumokat államosító törvényes kormányt abban, hogy a föld, a föld méhének kincsei véglegesen egyedüli jogos tulajdonosa, a nép kezébe kerüljenek. A chilei katonai junta hatalombitorlása, hazaárulása ismét utat nyitott a chilei népet kizsákmányoló nagy külföldi monopóliumoknak.

Mintha a puccs végrehajtóiról szólna Pablo Neruda „A dollár ügyvédei" című költeményében:

A nagy külföldi társaságok
idevalósi ügynöke.
Ő az, ki ráveri honára,
a rabszolgaság vasbilincsét.

Tisztelt nagygyűlés!

Kedves elvtársnők és elvtársak!

Sajnos, mindannyian jól ismerjük az elmúlt három hét feketc krónikáját. Allende elnököt, a nagyszerű forradalmárt és embert az égő Monedapalotában érték a gyilkos golyók, amikor fogadalmához híven, élete utolsó percéig kitartott eszméi, népe igaz ügye mellett. Sokan elestek legjobb munkatársai közül. A puccs eseményei meggyorsították Pablo Neruda végóráit, aki halálos ágyáról még elküldte az emberiségnek utolsó versüzenetét. Ki tudná felsorolni az áldozatokat, akiket nyilt utcán taglózott le az önkény, akiket jeltelen sírba helyeztek, akiknek tetemét a folyók véres habjai temették magukba.

Amikor a rohamcsapatok által legyilkoltak hevernek úton-útfélen; az emberi szellem értékeit könyvmáglyára vetik; letiltják a Népi Egység kormánya által elhatározott béremelést, de 500 000 escudós vérdíjat tűznek az illegalitásba vonult hazafiak fejére; amikor zsúfoltak a börtönszigetek, a koncentrációs táborrá alakított stadionok – vajon mi ez, ha nem a fasizmus, a maga szörnyű ábrázatával?

A reakció újabb gaztettekre készül. Letartóztatták és katonai bíróság elé állították Corvalán elvtársat, Chile Kommunista Pártja főtitkárát, a törvénytelenül feloszlatott szenátus tagját, a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő személyiségét. Azt az embert vádolják hazaárulással, aki hazafiként, kommunista meggyőződéssel, mindig hazája, népe felemelkedéséért, nemzete érdekeiért és boldogulásáért dolgozott, harcolt. Annak az embernek élete forog veszélyben, akit a világ minden táján, mint a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom, a haladás és a béke kiemelkedő harcosát ismernek és tisztelnek. Pártunk, kormányunk, népünk messzemenően szolidáris Corvalán elvtárs, az üldözött és fenyegetett chilei kommunisták, szocialisták, radikálisok, szakszervezeti tagok, békemozgalmi vezetők, a Népi Egység hívei iránt, akik most a legnagyobb megpróbáltatások idején is hűségesek Chile igazi nemzeti ügyéhez. Követeljük, hogy helyezzék azonnal szabadlábra Corvalán elvtársat, az összes bebörtönzött hazafit. Állítsák helyre az alkotmányos szabadságjogokat!

Tisztelt nagygyűlés!

Kedves elvtársnők és elvtársak!

Nem túlzás azt állítani, hogy a világ lelkiismeretét mélyen felkavarták a Chilében történtek. Babits sorai: „Vétkesek közt cinkos, aki néma . . ." soha igazabbul nem hagozhattak. Mindenkinek szent kötelessége, hogy felemelje tiltakozó szavát a chilei terrorral szemben, kifejezze szolidaritását a chilei nép iránt.

Ezekben a napokban párt- és állami testületek, nemzetközi szervezetek és tanácskozások hallatják tiltakozásukat, fejezik ki szolidaritásukat, s ebben a nagy világmozgalomban ott van a mi dolgozó népünk is. A főváros munkássága, értelmisége, ifjúsága, nők és férfiak, pártállásra és világnézetre való tekintet nélkül egységesen emelték fel tiltakozó szavukat és fejezték ki szolidaritásukat. Mélységesen átérezzük a chilei nép, a haladás híveinek szenvedéseit és a magunk eszközeivel mindent megteszünk ezeknek a szenvedéseknek enyhítéséért. Népünk egyetért a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának nyilatkozatával, amelyben megbélyegezte az ellenforradalmi terrort és felsorakozott a Népi Egység hívei életének és szabadságának védelmében. A Központi Bizottság állásfoglalása kifejezte a dolgozó népünknek röpgyűlések határozataiban, táviratok és levelek tízezreiben megfogalmazott véleményét.

Egyértelmű helyeslés fogadta a kormány állásfoglalását a diplomáciai kapcsolatok felfüggesztéséről. A diplomáciai kapcsolatok megszakadtak Chilével, de a baráti kapcsolatok a chilei néppel, a chilei dolgozókkal még erősebbek és szilárdabbak lesznek, mint bármikor.

Ha a Santiagóban most véres eszközökkel hatalomra került reakciósok azt hiszik, hogy elszigetelhetik a chilei haladó erőket a néptől, a világtól – súlyosan tévednek! Ahogy nem lehet a haladás eszméjét könyvmáglyákon elégetni, úgy nem lehet megakadályozni, hogy országhatárokon is átlépve hasson, segítsen és bátorítson a proletárszolidaritás, a haladó emberek segítőkészsége.

Chile felett most elsötétült az égbolt. A történelem kerekét azonban nem lehet tartósan visszafelé forgatni. Az új világhelyzet, a megváltozott erőviszonyok, a nemzetközi életben bekövetkezett biztató fejlemények is azt mutatják, hogy ami ebben a dél-amerikai országban történt, ellentétes azokkal a fejlődési folyamatokkal, amelyek ma alapjában a világot jellemzik. Chile népének ügye igaz ügy. Az átmeneti vereség ellenére végül is győzedelmeskedni fog. Erősítse ebben a meggyőződésben a chilei munkásosztályt, a chilei haladó erőket, hogy a világ jobbik fele szolidáris velük, mellettük van.

A chilei munkásosztály, a chilei hazafiak nehéz harcukban számíthatnak barátaik, köztük a magyar nép harcos szolidaritására, támogatására. Meggyőződésünk, hogy ami Chilében történt, nemcsak felháborítja, hanem jobb, eredményesebb munkára is ösztönzi a szocializmust egységben építő népünket, fővárosunk lakosságát.

A béke, a haladás erőivel egységesen követeljük, hogy szűnjék meg a reakció véres tobzódása. El a kezekkel a haladás chilei híveitől!

Szabadságot a bebörtönzött chilei hazafiaknak!
Szabadságot Corvalán elvtársnak!

TARTALOM

5 Köszöntünk, Budapest! *(1973. november)*
14 A szocialista mezőgazdaság fejlesztésének feladatai *(1964)*
49 A magyar mezőgazdaság a szocialista átszervezés után *(1964)*
63 A pártélet időszerű kérdései *(1965. október)*
86 Felszólalás a párt IX. kongresszusán *(1966. november)*
96 Előadói beszéd a szocialista forradalom 50. évfordulója alkalmából rendezett baráti nagygyűlésen Moszkvában *(1967. május)*
102 A budapesti kommunisták munkájának néhány vonásáról *(1967)*
111 A reform előkészítésének tapasztalatairól *(1967. szeptember)*
124 Emlékezés a Kommunisták Magyarországi Pártja megalakulásának 50. évfordulóján *(1968. november)*
129 Huszonöt év *(1970. február)*
140 A budapesti kommunisták felkészülése a párt X. kongresszusára *(1970. november)*
152 Felszólalás az MSZMP X. kongresszusán *(1970. november)*
159 A kormány programja a megvalósulás útján *(1971)*
169 Baráti aktíváértekezleten Moszkvában *(1971. június)*
179 Ünnepi beszéd a televízióban a felszabadulás 27. évfordulóján *(1972. április)*
184 Beszámoló a Budapesti Pártbizottság ülésén a X. kongresszus óta elvégzett munkáról *(1973. január)*
208 Magasabb színvonalú, felelősségteljesebb munka *(1973. február)*
216 Beszéd Csepelen a két munkáspárt egyesülésének 25. évfordulóján *(1973. június)*
229 Felszólalás a chilei terror ellen tiltakozó nagygyűlésen *(1973. október)*

A kiadásért felel a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
A kötésterv Szántó Tibor munkája
Műszaki vezető Szécsi Andor
Műszaki szerkesztő Gyenes L. György
A szedést 1974. IV. 18-án kezdték meg
Megjelent 1974. V. 28-án, 7000 példányban
Terjedelme 14,75 (A/5) ív

74.1386 Athenaeum Nyomda, Budapest — Íves magasnyomás
Felelős vezető: Soproni Béla vezérigazgató

30,— Ft